

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

SKUPINSKO MAGISTRSKO DELO

**VPLIV DIREKTIVE O TRAJNOSTNEM POROČANJU NA
DELOVANJE MAJHNIH IN SREDNJIH PODJETIJ**

Ljubljana, oktober 2024

NINA PREVODNIK
SARA TOMAŽIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nina Prevodnik, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vpliv Direktive o trajnostnem poročanju na delovanje majhnih in srednjih podjetij, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;
11. da sem preverila verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne 25.11.2024

Podpis študentke: _____

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Sara Tomažič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vpliv Direktive o trajnostnem poročanju na delovanje majhnih in srednjih podjetij, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;
11. da sem preverila verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne 25.11.2024

Podpis študentke:

KAZALO

1	UVOD	1
2	TRAJNOST	3
2.1	Definicija trajnosti	3
2.2	Pomen trajnosti v današnjem hitro razvijajočem se svetu	4
2.3	Zgodovinski pregled trajnosti	7
2.4	Okoljski, socialni in upravljavski dejavniki	9
3	TRAJNOSTNO POROČANJE	10
3.1	Opredelitev trajnostnega poročanja in njegov razvoj	10
3.2	Namen trajnostnega poročanja	13
3.3	Koristi trajnostnega poročanja za podjetja	13
3.3.1	Boljše identificiranje tveganj in priložnosti	14
3.3.2	Privabljanje in ohranjanje kapitala ter kupcev	14
3.3.3	Privabljanje novih talentov in ohranjanje ključnih zaposlenih	15
3.3.4	Lažje določanje ključnih prioritet podjetja in gradnja konkurenčne prednosti	15
3.3.5	Zagotavljanje skladnosti s predpisi.....	16
3.3.6	Možnost inovacije izdelkov oziroma storitev	16
3.3.7	Možnost inovacije operativnih procesov	17
3.4	Izzivi trajnostnega poročanja za podjetja	17
3.4.1	Zbiranje podatkov za trajnostna poročila.....	17
3.4.2	Kompleksnost podatkov in dobavnih verig	18
3.4.3	Pomanjkanje standardizacije	18
3.4.4	Časovni in finančni vidik.....	19
3.5	Zeleno zavajanje oziroma Greenwashing	19
4	POROČEVALSKE SMERNICE IN ZAKONODAJA EU	20
4.1	Poročevalski okvirji in standardi	20
4.1.1	Globalna poročevalska iniciativa (GRI)	21
4.1.2	Projekt razkritja ogljičnega odtisa (CDP)	22
4.1.3	Okvir za integrirano poročanje.....	23
4.1.4	Odbor za standarde računovodskega poročanja o trajnosti (SASB).....	24
4.1.5	Mednarodni odbor za standarde trajnostnega poročanja (ISSB).....	25
4.2	Zakonodaja EU na področju trajnostnega poročanja	26
4.2.1	Direktiva o nefinančnem poročanju (NFRD).....	26
4.2.2	Direktiva o trajnostnem poročanju (CSRD).....	27
4.2.3	Primerjava NFRD in CSRD	30

4.2.4	Evropski standardi za poročanje o trajnosti (ESRS)	31
4.2.4.1	<i>Splošni standardi ESRS</i>	32
4.2.4.2	<i>Okoljski standardi ESRS</i>	33
4.2.4.3	<i>Socialni standardi ESRS</i>	35
4.2.4.4	<i>Standardi upravljanja ESRS</i>	36
5	VPLIV FINANČNIH INSTITUCIJ NA TRAJNOSTNO POROČANJE	37
5.1	Pomen finančnih institucij pri oblikovanju trajnostne prihodnosti.....	37
5.2	Usmeritve Banke Slovenije za trajnostno investiranje	38
5.3	Primeri vpeljave trajnostne strategije v finančne institucije, ki delujejo na slovenskem trgu	39
6	NADZOR NAD OBJAVLJENIMI INFORMACIJAMI O TRAJNOSTI	40
6.1	Revidiranje letnih računovodskih izkazov	41
6.1.1	Revizorjevo mnenje in zakonska podlaga	41
6.1.2	Preverjanje poslovnega poročila	42
6.2	Zahteve in postopki trajnostnega poročanja.....	43
6.3	Razširjena vloga revizijske komisije	44
6.4	Ključni razvoj dogodkov v prihodnosti.....	46
7	MAJHNA IN SREDNJE VELIKA PODJETJA.....	46
7.1	Definicija in značilnosti majhnih in srednje velikih podjetij.....	47
7.2	Trajnostno poročanje v majhnih in srednjih podjetjih	49
7.2.1	Dodatni izzivi in prednost trajnostnega poročanja za MSP.....	49
7.2.2	Vpliv trajnostne zakonodaje EU na delovanje MSP	50
7.2.3	Evropski standardi za poročanje o trajnosti za MSP	52
8	EMPIRIČNA ANALIZA VPLIVA DIREKTIVE O TRAJNOSTNEM POROČANJU NA DELOVANJE MAJHNIH IN SREDNJIH PODJETIJ.....	54
8.1	Namen, cilji in raziskovalna vprašanja	54
8.2	Metodologija.....	54
8.3	Rezultati raziskave, zbrani z anketnim vprašalnikom.....	56
8.3.1	Analiza podatkov o dejanskem vzorcu.....	56
8.3.2	Analiza podatkov o trenutnih trajnostnih praksah majhnih in srednjih podjetij.....	59
8.3.3	Analiza podatkov o trajnostnem poročanju majhnih in srednjih podjetij.....	71
8.4	Rezultati raziskave, zbrani z intervjuji	75
8.4.1	Analiza rezultatov intervjuja Podjetja 1	75
8.4.2	Analiza rezultatov intervjuja Podjetja 2	79
8.4.3	Analiza rezultatov intervjuja Podjetja 3	82
8.5	Ugotovitve.....	86
8.5.1	Ugotovitve ankete	86

8.5.2	Ugotovitve intervjuja	89
8.5.3	Odgovori na raziskovalna vprašanja.....	91
9	SKLEP	92
	LITERATURA IN VIRI	94
	PRILOGE	105

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Razlike med Direktivo NFRD in Direktivo CSRD	30
Tabela 2:	Trajnostne aktivnosti, ki jih Nova Ljubljanska banka spodbuja in financira	39
Tabela 3:	Razkritja in meritve modulov osnutka VSME standardov	53
Tabela 4:	Struktura anketiranih podjetij glede na regijo, v kateri je sedež	58
Tabela 5:	Glavne dejavnosti podjetij, ki so odgovorila z »ne« ali »da«	70
Tabela 6:	Število opravljenih intervjujev, navedenih po vrstnem redu glede na padajoče število zaposlenih.....	75

KAZALO SLIK

Slika 1:	Umestitev poročila o trajnosti v poslovno poročilo	42
Slika 2:	Diagram objave trajnostnega poročila	44
Slika 3:	Naloge revizijske komisije od leta 2024 naprej.....	45
Slika 4:	Pragovi za opredelitev MSP	47
Slika 5:	Struktura števila zaposlenih anketiranih podjetij (n = 51)	57
Slika 6:	Struktura anketiranih podjetij glede na glavno dejavnost	57
Slika 7:	Struktura anketiranih podjetij glede na leto ustanovitve	58
Slika 8:	Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali imate v podjetju določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti?«	60
Slika 9:	Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali imate v podjetju določene ukrepe, s pomočjo katerih zmanjšujete svoj vpliv na okolje?«.....	61
Slika 10:	Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Kdo od zaposlenih v vašem podjetju se ukvarja s področjem trajnosti?«.....	62
Slika 11:	Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali v podjetju izvajate izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti?«	62
Slika 12:	Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Kako pogosto v podjetju pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevate vidik vpliva na okolje?«.....	63
Slika 13:	Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali v podjetju pri izboru dobavitelja upoštevate njihov odnos do okolja?«.....	64

Slika 14: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali ste v podjetju seznanjeni z uporabo ESG standardov pri poslovanju in poročanju?«.....	65
Slika 15: Povprečja strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na okoljske dejavnike (E)	66
Slika 16: Povprečja strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na socialne dejavnike (S).....	67
Slika 17: Povprečja strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na dejavnike upravljanja (G)	68
Slika 18: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Kako bi ocenili zrelost vašega podjetja na področju trajnosti?«	69
Slika 19: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali menite, da vam dejavnost (v kateri delujete) omogoča, da delujete trajnostno?«.....	70
Slika 20: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali imate v podjetju vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje?«	71
Slika 21: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali na podlagi zbranih podatkov o vplivu podjetja na okolje izračunavate ključne kazalnike uspešnosti (KPI), s pomočjo katerih beležite vaš napredek na področju trajnosti?«	72
Slika 22: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali vaše podjetje javno razkriva pridobljene informacije o vplivu delovanja podjetja na okolje?«	73
Slika 23: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali ste seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju (angl. Corporate Sustainability Reporting Directive) na območju Evropske unije, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju?«	74
Slika 24: Frekvenca odgovorov na vprašanje »Kako menite, da bo novo sprejeta Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje vašega podjetja?« (n = 51) ..	74

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik – Trajnostno poročanje majhnih in srednjih podjetij	1
Priloga 2: Izveden intervju s Podjetjem 1	7
Priloga 3: Izveden intervju s Podjetjem 2.....	13
Priloga 4: Izveden intervju s Podjetjem 3.....	17

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

CDP – (angl. Carbon Disclosure Project); Projekt razkritja ogljičnega odtisa

CERES – (angl. Coalition for Environmentally Responsible Economies);

CSDD – (angl. Corporate Sustainability Due Diligence Directive); Direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti

CSRD – (angl. Corporate Sustainability reporting Directive); Direktiva o trajnostnem poročanju

EFRAG – (angl. European Financial Reporting Advisory Group); Evropska svetovalna skupina za računovodsko poročanje

ESEF – (angl. The European Single Electronic Format); Enotni evropski elektronski format

ESG – (angl. Environmental, Social and Governance); Okoljski, socialni in upravljavski dejavniki

ESMA – (angl. European Securities and Markets Authority); Evropski organ za vrednostne papirje in trge

ESRS – (angl. European Sustainability Reporting Standards); Evropski standardi za poročanje o trajnosti

EU – (angl. European Union); Evropska unija

GRI – (angl. Global Reporting Initiative); organizacija za zagovorništvo trajnostnega razvoja

IIRC – (angl. International Integrated Reporting Council); Mednarodna komisija za integrirano poročanje

IISB – (angl. International Sustainability Standards Board); Mednarodni odbor za standarde trajnostnega poročanja

KPI – (angl. Key performance indicators); ključni kazalniki uspešnosti

LSME – (angl. standards for Listed Small and Medium Sized Enterprises); Standardi poročanja o trajnosti za majhna in srednja podjetja, ki kotirajo na borzi

MSP – (angl. Small and Medium Sized Enterprises); Majhna in srednje velika podjetja

NFRD – (angl. Non-Financial Reporting Directive); Direktiva o nefinančnem poročanju

SASB – (angl. Sustainability Accounting Standards Board); Odbor za standarde računovodskega poročanja o trajnosti

TBL – (angl. Triple Bottom Line); pristop trojnega dna

UNEP – (angl. United Nations Environment Programme); Program Združenih narodov za okolje

VSME – (angl. Voluntary standard for Small and Medium Sized Enterprises); Standardi za majhna in srednja podjetja, ki se prostovoljno odločijo za trajnostno poročanje

1 UVOD

V današnjem času postaja odnos med podjetjem in njegovim okoljem tema, ki vzbuja vse večjo skrb. Podjetja z izvajanjem svoje dejavnosti namreč pomembno vplivajo na okolje in s tem prispevajo k številnim okoljskim težavam. Te težave zajemajo več področij, kot je na primer onesnaževanje tal, zraka in vode, kar postaja vedno bolj pereč problem. Prav tako pretirana uporaba naravnih virov, krčenje gozdov in rušenje habitatov prispevajo k uničenju ekosistemov in izgubi biotske raznovrstnosti. Podnebne spremembe, ki so posledica emisij toplogrednih plinov, predstavljajo resno grožnjo našemu planetu, saj vodijo v naraščanje temperature, taljenje ledenikov in ekstremne vremenske pojave. Te težave pa ne vplivajo le na okolje, ampak imajo dolgoročno negativne posledice tudi na zdravje ljudi, življenjske razmere in splošno kakovost življenja. Ker podjetja še naprej rastejo in se širijo, postaja vse bolj pomembno, da se aktivno odzivajo na okoljske posledice svojih dejavnosti (Impact Day, 2023). Zaradi vpliva podjetij na reševanje okoljskih težav zunanji deležniki od njih vse pogosteje zahtevajo, da razkrijejo svoje informacije o trajnostni uspešnosti in okoljskih vplivih. Razkrivanje trajnostnih informacij oziroma trajnostno poročanje pomaga zunanjim deležnikom ugotoviti, ali podjetje gradi več vrednosti ali je več uničuje. Dostop širše javnosti do informacij o trajnostnem delovanju podjetje motivira, da se spopade z neprijetnimi etičnimi ali okoljskimi problemi (Confino, 2013).

Kot odziv na naraščajoče zahteve javnosti po nekaterih nefinančnih oziroma trajnostnih informacijah so se razvili številni okvirji in standardi za trajnostno poročanje. Ti okvirji obsegajo različne vidike in kategorizacije trajnosti, vendar pa imajo skupen cilj spodbujanja standardiziranega razkrivanja okoljskih, družbenih in upravljaljskih informacij podjetij (Bose, 2020). Ker poročevalski okvirji predstavljajo zgolj prostovoljno obliko poročanja trajnostnih podatkov, je Evropska unija (v nadaljevanju EU) leta 2014 sprejela Direktivo o nefinančnem poročanju (angl. Non-Financial Reporting Directive, v nadaljevanju NFRD), s katero je postalo poročanje nefinančnih informacij za nekatera podjetja obvezno (PlanA, 2024). Zaradi številnih pomanjkljivosti NFRD, kot je pomanjkanje doslednih in primerljivih podatkov, je EU kmalu za tem začela z razvojem nove direktive. Tako je bila leta 2022 sprejeta Direktiva o trajnostnem poročanju (angl. Corporate Sustainability reporting Directive, v nadaljevanju CSRD), katere zahteve se bodo uvajale postopoma od leta 2024 do 2029, odvisno od velikosti podjetja. CSRD k trajnostnemu poročanju zavezuje v večini velika podjetja ter tista majhna in srednje velika podjetja, ki kotirajo na borzi (IBM, 2024).

Čeprav k poročanju po CSRD niso zavezana vsa podjetja, lahko pričakujemo, da bodo številna podjetja v to spodbujena posredno, zaradi pritiskov s strani dobaviteljev, konkurence, kupcev, družbenikov ali finančnih institucij. Na primer, če je podjetje vključeno v verigo vrednosti podjetja, zahtevanega za poročanje po CSRD, lahko pride do pritiskov po zagotavljanju informacij o trajnosti vzdolž celotne verige vrednosti. Poleg tega je mogoče pričakovati pritiske s strani finančnih institucij in vlagateljev, ki te informacije potrebujejo

za oceno tveganja svojega portfelja (Chirez in Stuckens, 2022). Izvajanje trajnostnih praks pa je običajno bolj zahtevno za majhna in srednje velika podjetja kot za večje družbe, predvsem zaradi omejenih finančnih virov, ki ne rastejo sorazmerno z naraščajočimi zahtevami po poročanju. Poleg tega manjšim podjetjem pogosto primanjkuje potrebnih veščin in znanja za učinkovito razumevanje, zbiranje in analizo zahtevanih podatkov. Postavitev ustreznih procesov za zbiranje trajnostnih podatkov je običajno za manjša podjetja zapleteno in drago, še posebej, če potrebni podatki niso lahko dostopni. Poleg vsega tega pa manjšim podjetjem pogosto primanjkuje jasnih spodbud za poročanje trajnostnih podatkov, saj ne razumejo, kakšne koristi in priložnosti jim to lahko prinese (Leempoel, 2023). V magistrskem delu sva se osredotočili ravno na majhna in srednje velika podjetja, saj jim bo po najinem mnenju uvedba CSRD predstavljala še največji izziv.

Namen magistrskega dela je prispevati k razumevanju vpliva, ki ga bo Direktiva o trajnostnem poročanju imela na delovanje majhnih in srednje velikih podjetij v Sloveniji. S pomočjo anketnega vprašalnika in intervjujev želiva razumeti pripravljenost teh podjetij na posredne učinke Direktive ter kako jo dojemajo. **Cilj magistrskega dela** je na podlagi obstoječe literature oblikovati in izvesti raziskovalni metodi ter s pomočjo analize ugotoviti, koliko trajnostna so trenutno majhna in srednje velika podjetja, kakšna so njihova pričakovanja glede Direktive ter identificirati izzive, s katerimi se zaradi nje soočajo. Cilj raziskave je tudi odgovoriti na zastavljena raziskovalna vprašanja, ki se glasijo:

- Kakšne so trenutne trajnostne prakse, ki jih majhna in srednja podjetja v Sloveniji uporabljajo pri svojem poslovanju?
- Kako majhna in srednja podjetja dojemajo Direktivo o trajnostnem poročanju in kakšna so njihova pričakovanja glede njenega vpliva na njihovo poslovanje?
- Koliko so majhna in srednja podjetja pripravljena in zmožna zagotoviti potrebne podatke o trajnosti?
- Katere so glavne ovire in izzivi, s katerimi se bodo majhna in srednja podjetja zaradi te Direktive soočila?

Magistrsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. Po uvodu sledi teoretični del, ki je sestavljen iz šestih poglavij, kjer je v začetnem poglavju opisan sam koncept trajnosti ter razlog, zakaj je pomembno, da trajnosti posvetimo pozornost. Poleg tega to poglavje vsebuje tudi razlago okoljskih, socialnih in upravljavskih dejavnikov. Naslednje poglavje se nanaša na trajnostno poročanje, kjer so poleg njegove opredelitve in opisa razvoja opredeljene tudi koristi in izzivi, ki jih trajnostno poročanje prinaša podjetjem. Sledi poglavje o poročevalskih smernicah in zakonodaji EU na področju trajnostnega poročanja. V prvem delu tega poglavja so opisani najpogosteje uporabljeni poročevalski okvirji in smernice. Drugi del poglavja pa opisuje Direktivo NFRD ter njegovo naslednico, Direktivo CSRD. V tem poglavju sva opisali tudi njune razlike in podobnosti ter evropske standarde za poročanje o trajnosti, ki jih bodo podjetja, zavezana za poročanje po CSRD, morala uporabljati. Peto poglavje opisuje vpliv, ki ga imajo finančne institucije na trajnost ter trajnostno poročanje. V šestem poglavju je predstavljeno, kakšen nadzor se bo izvajal nad

objavljenimi informacijami o trajnosti podjetij. Zadnje poglavje v teoretičnem delu magistrskega dela pa opisuje majhna in srednje velika podjetja, vpliv trajnostne zakonodaje EU na njihovo delovanje ter evropske standarde za poročanje o trajnosti, oblikovane za majhna in srednje velika podjetja. Sledi empiričen del magistrskega dela, kjer je po navedbi namena, cilja ter raziskovalnih vprašanj opisan tudi način zbiranja podatkov za izvedeno raziskavo. Empirični del je nato razdeljen na analizo rezultatov, zbranih z anketnim vprašalnikom, ter na analizo rezultatov, zbranih z intervjuji. V zadnjem podpoglavju empiričnega dela so opisane ugotovitve raziskave, kjer sva odgovorili na zastavljena raziskovalna vprašanja. V sklepu pa sledi še povzetek glavnih ugotovitev celotnega magistrskega dela.

Poudariti je potrebno, da je magistrska naloga nastajala skozi daljše časovno obdobje, v katerem slovenska terminologija na področju trajnosti še ni bila jasno določena in razširjena, zato je v tem času prišlo do **sprememb v terminologiji**. Na začetku pisanja naloge so bili izrazi in koncepti še v fazi razvoja in prilagajanja, danes pa je terminologija na tem področju že sprejeta. Pri branju najine naloge je potrebno biti pozoren, da ko je omenjena trajnost, je mišljeno kot trenutno uveljavljen termin trajnostnost. Trajnostnost namreč zajema izpolnjevanje potreb sedanjih generacij brez ogrožanja potreb prihodnjih generacij in pomensko ustreza angleškemu izrazu »sustainability«. V slovenščini se v tem pomenu večkrat uporablja širši izraz trajnost, ki je bil tudi uporabljen tekom najine magistrske naloge in ni najbolj ustrezen termin glede na kasneje razvito terminologijo. Termin trajnost (angl. Sustainable) je tako danes bolj opredeljen kot pridevnik za stvari, ki trajajo, na primer kapital kot trajni vir financiranja. Pomembno je poudariti tudi, da je CSRD direktiva uradno imenovana Direktiva o poročanju podjetij o trajnostnosti, medtem ko so standardi, ki jih v nalogi obravnavamo, uradno Evropski standardi poročanja o trajnostnosti.

2 TRAJNOST

Trajnost je ključna za ohranjanje naravnih virov za prihodnje generacije. Ta koncept, ki se je razvijal skozi čas, zdaj zajema ekološke, družbene in poslovne vidike. Poglobili se bomo v definicijo, njen pomen v sodobnem svetu in zgodovinski razvoj, saj razumevanje trajnosti predstavlja osnovo za nastanek kakovostnega trajnostnega poročila.

2.1 Definicija trajnosti

Oprelitev trajnosti je študija o tem, kako naravni sistemi delujejo, ostajajo raznoliki in proizvajajo vse, kar potrebujejo, da ekologija ostane v ravnovesju. V zgodovini človeštva je nešteto primerov, ko je civilizacija poškodovala lastno okolje in resno vplivala na lastne možnosti preživetja. Skrbi pa nas lahko dejstvo, da porabimo več virov, kot jih proizvedemo (Mason, brez datuma).

Pomembna tema magistrskega dela je trajnostno poročanje, osnova zanj pa je trajnost, zato bova v nadaljevanju opredelili, kaj ta beseda sploh predstavlja. Beseda trajnost v najširšem smislu pomeni predvsem sposobnost vzdrževanja oziroma podpiranja nekega procesa, in sicer neprekinjeno skozi čas. V ekološkem smislu trajnost pomeni ohranjanje raznolikosti in produktivnosti bioloških sistemov. Ljudje so namreč že v preteklosti stremeli k dolgoročnemu vzdrževanju blaginje, ki je odvisna od naravnega sveta, zato so že naši predniki ravnali odgovorno pri uporabi naravnih virov (Morse, 2010). V poslovnem smislu pa jo definiramo kot sposobnost preprečitve izčrpavanja naravnih virov, da ostanejo na voljo dolgoročno. Opisan koncept se ujema s prepričanjem, da bo planet utrpel nepopravljivo škodo, v kolikor ne bo prišlo do resnih sprememb pri ravnanju ljudi. Škoda pa se že kaže v različnih posledicah, kot so nenadne podnebne spremembe, izguba biotske raznovrstnosti ter onesnaženje okolice (Mollenkamp, 2023).

Trajnost je dandanes prisotna kot koncept, v skladu s katerim se stvari izvajajo ali pa se viri uporabljajo, ne da bi se sčasoma zmanjšala njihova kakovost ali količina. Z izrazom trajnost pa ni mišljena zgolj okoljska trajnost, temveč je v ta izraz zajetih več vidikov. Definicija, ki je bila zapisana že leta 1987 in velja za najpogosteje uporabljeno definicijo trajnosti, je opredeljena kot razvoj, ki izpolnjuje potrebe sedanje generacije, ne da bi pri tem ogrozil sposobnost prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe. Več desetletij je imela trajnost velik vpliv na usmerjanje nacionalnih in globalnih odločitev. Danes pa je ta beseda začela izgubljati svoj pravi pomen. Ključen je sam koncept razumevanja trajnosti ter izvajanje njenih načel, zlasti pri soočanju z resnimi okoljskimi grožnjami (Kc, 2022).

Za namen tega dela se bova osredotočili na trajnost v poslovnem kontekstu, saj je ta najbolj pomembna pri razumevanju osrednje teme magistrskega dela.

2.2 Pomen trajnosti v današnjem hitro razvijajočem se svetu

Glavni razlog, da je tema trajnosti tako zelo pomembna, je predvsem dejstvo, da človek s težnjo po stalnem napredku in zadovoljevanju svojih potreb odkriva nova tehnološka odkritja, s tem pa povzroča močan pritisk na okolje. Življenjski standardi ljudi so se bistveno spremenili, za to pa je odgovorna predvsem gospodarska rast. Poleg tega pa se je pomembno povečalo tudi število prebivalstva, saj je bila v zadnjih nekaj stoletjih prisotna ekstremno hitra rast. Leta 1800 je bilo na svetu približno ena milijarda ljudi, danes pa nas je več kot osem milijard. Tako izboljšanje življenjskega standarda kot tudi rast števila prebivalstva pa sta glavni vzrok za hitro gospodarsko rast. Rast števila ljudi in višji standard pa predstavljajo tudi večje število potreb, kar posledično vpliva tudi na večji obseg proizvodnje (Roser, 2023). Ravno industrializacija in razvoj povzročata okoljske probleme in s tem vplivata na globalne podnebne spremembe, ki so prerasle nacionalne meje držav, zato je treba rešitev poiskati na mednarodni ravni. Problem pa je v tem, da predvsem države v razvoju svojo odgovornost prelagajo na druge, čeprav je njihov vpliv zelo pomemben (Hikl, 2021).

Kdo je odgovoren in kdo ne, ni zares pomembno, saj gre predvsem za dejstvo, da se okoljske katastrofe dogajajo in nemalokrat se zgodi, da je za njih odgovoren človek. Stvari uidejo nadzoru in zlahka pride do razlitja nafte ali pa »zgolj« do onesnaževanja zraka. Pogosto pa te nesreče povzročijo nepopravljivo škodo Zemlji in njenim organizmom. Ena izmed znanih okoljskih katastrof je Mrtva cona Mehškega zaliva. Mrtvo območje je območje z nizko vsebnostjo kisika in hranilnih snovi, ki je negostoljubno za večino morskih živih bitij. Onesnaževanje se začne že v reki Mississippi. Ljudje že desetletja onesnažujejo reko s pesticidi, industrijskimi odpadki in strupenimi kemikalijami, zaradi česar je nastalo območje z nizko vsebnostjo kisika ob izlitju reke v zaliv. Po podatkih Nacionalne uprave za oceane in atmosfero je leta 2021 Mrtva cona merila 20.140 kvadratnih kilometrov, kar je skoraj enako velikosti Slovenije (Niesen, 2023).

Pomembno ekološko katastrofo pa predstavljajo tudi Velika pacifiška smetišča, ki so nastala zaradi človeških odpadkov. Gre za gmoto odpadkov v severnem Tihem oceanu, ki jo sestavljajo tako večji kot komaj vidni kosi plastike. Ustvarjena je s pomočjo severno pacifiškega vrtinca. Tega povzročajo štirje različni oceanski tokovi, ki se združijo in rinejo vodo in ostanke smeti v smeri urinega kazalca, kar ustvarja gmoto. Ocenjujejo, da je na zaplati približno 1,8 bilijona kosov plastike, ki tehtajo približno 80.000 ton. Znanstveniki pa opozarjajo, da je po letu 2005 prišlo do zelo hitrega povečanja onesnaženosti oceanov s plastiko (Kottasova, 2023). Svetovne oceane onesnažuje tako imenovan »plastični smog«, ki glede na novo študijo tehta okoli 2,3 milijona ton. Skupina mednarodnih znanstvenikov je analizirala globalne podatke, zbrane med letoma 1979 in 2019 s skoraj 12.000 vzorčevalnih mest v Atlantskem, Tihem in Indijskem oceanu ter Sredozemskem morju. Ugotovili so, da količina smeti v oceanu iz leta v leto strmo narašča. Brez nujnih političnih ukrepov pa bi se lahko količina od danes do leta 2040 povečala za približno 2,6-krat (Paddison, 2023).

Proizvodnja plastike je v zadnjih nekaj desetletjih močno narasla, zlasti plastike za enkratno uporabo, problem pa je v tem, da sistemi za ravnanje z odpadki temu niso sledili. Vsako leto se reciklira le okoli 9 % svetovne plastike, ogromne količine plastičnih odpadkov pa končajo v oceanih. Večina odpadne plastike zaradi dežja, vetra in prelivanja meteornih odtokov pristane v rekah, ki se izlivajo v morje. Manjša, a še vedno znatna količina, kot so ribiški pripomočki, pa se izgubi ali pa so preprosto odvržene v ocean. Ko plastika enkrat pride v ocean, se ne razgradi, temveč razpade na drobne koščke, kar pa predstavlja ogromne težave predvsem za morski ekosistem, saj se živali v te odpadke zapletejo ali pa jih zamenjajo za hrano in pojedjo. Poleg tega se iz odpadkov v vodo izločajo tudi strupene kemikalije (Paddison, 2023).

Problem onesnaževanja oceanov pa ne izhaja le iz plastičnih odpadkov; problem predstavljajo tudi nesreče, pri katerih pride do razlitja nafte v ocean. Eden izmed bolj razpitenih primerov razlitij je Exxon Valdez, ko je leta 1989 supertanker zadel v greben Bligh, kar je natančneje opisano tudi v tretjem poglavju, saj gre pri tem primeru za enega izmed ključnih mejnikov v razvoju trajnostnega poročanja. Manj odmevno, vendar vseeno zelo

kritično pa je bilo razlitje nafte BP Deepwater Horizon. Zgodilo se je približno 20 let po razlitju nafte Exxon Valde, ko je v Mehiškem zalivu prišlo do največjega razlitja nafte v zgodovini. Ta katastrofa se je zgodila 20. aprila 2010, ko je eksplodirala naftna vrtina na ploščadi družbe BP Deepwater Horizon. Vrtina je bila izvedena na morskem dnu, približno 1.500 metrov pod gladino, segala pa je približno 5.500 metrov globoko v skalo. V noči na 20. april je val zemeljskega plina udaril skozi betonsko jedro, ki je bilo postavljeno z namenom zaprtja »vodnjaka« za kasnejšo uporabo. Jedro je bilo verjetno prešibko, da bi zdržalo pritisk zemeljskega plina. Med uhajanjem je zemeljski plin potoval po dvižnem vodu do ploščadi, kjer se je vnel. Pri tem je umrlo 11 delavcev, 17 pa jih bilo ranjenih. Ploščad se je prevrnila in potonila. Brez nasprotnega tlaka je nafta začela odtekat v zaliv (Pallardy, 2010).

Posledice podnebnih sprememb in onesnaževanja pa ne vplivajo le na oceane. Podnebne spremembe tako ustvarjajo posledice za naravo, grožnje za družbo in podjetja ter ozemeljske grožnje. Med posledice, ki so vidne v naravi poleg prej opisanih naravnih katastrof, štejemo tudi visoke temperature, ki lahko povzročajo večjo smrtnost, manjšo produktivnost in škodo na infrastrukturi. Najbolj pa bo prizadeto najranljivejše prebivalstvo, kot so starejši in dojenčki. Dvig temperature bo verjetno vplival tudi na vedenje in življenjske cikle rastlinskih in živalskih vrst, ki so že tako pod pritiskom zaradi izgube habitatov. Višje temperature vplivajo tudi na izhlapevanje vode, kar skupaj s pomanjkanjem padavin povečuje nevarnost hudih suš in razsežnih požarov v naravi. Suše imajo pogosto posredni učinek, na primer na prometno infrastrukturo, gozdarstvo, vodo, biotsko raznovrstnost in seveda kmetijstvo. S segrevanjem podnebja pa pride tudi do spreminjanja vzorcev padavin, kar vpliva na razpoložljivost sladke vode. Zaradi pogostejših in hujših suš ter naraščajočih temperatur se bo kakovost vode močno poslabšala, saj prej opisane razmere spodbujajo rast strupenih alg in bakterij. Višje temperature pa vplivajo tudi na močne nevihte, ki bodo postale pogostejše in intenzivnejše. Zaradi tega pa prihaja do velikih sprememb v naravnem okolju (Evropska komisija, brez datuma).

Poleg škodljivih posledic, ki bodo bremenile naravno okolje, pa obstaja tudi veliko nevarnosti, ki bodo vplivale na prebivalstvo. Pomembni učinki, ki bodo vplivali na zdravje prebivalstva, so zagotovo povečanje števila smrti in bolezni zaradi poletne vročine, poleg tega pa bodo ekstremne vremenske razmere vplivale na povečanje tveganja za naravne nesreče, ki vplivajo na prebivalce na določenem območju. Poleg ljudi bodo ogrožena tudi podjetja. Poslabšanje zdravja vpliva tudi na delovno silo, ki bo zaradi takih in drugačnih težav večkrat bolniško odsotna. Ekstremne vremenske razmere bodo lahko vplivale tudi na že prej omenjeno infrastrukturo in stavbe, ki se lahko poškodujejo ali pa postanejo neprimerne za uporabo (Evropska komisija, brez datuma).

Vse opisane posledice lahko ustvarijo ogromno škode in spremenijo naše življenje. Dejstva pa so jasna: zaradi sprememb v potrebah ljudi se proizvaja bistveno več proizvodov, kar pa močno vpliva na onesnaževanje okolja. Če torej želimo na dolgi rok ohraniti proizvodnjo v

enakem obsegu, bomo morali spremeniti dosedanje načine proizvodnje ter začeti proizvajati trajnostno (Herzele, 2022).

2.3 Zgodovinski pregled trajnosti

Izvor besede trajnost sega v 17. stoletje in izhaja iz besede »trajnostno«, ki glede na slovar pomeni »zmožnost vzdrževanja, podpore ali potrditve«. Izhaja iz besede vzdrževati in biti sposoben. Čeprav izvor te besede sega več kot 400 let nazaj, se je uporaba besede »trajnostno« v povezavi z okoljem pojavila mnogo kasneje. V letih od 1960 do 1970 je bila beseda »trajnost« prvič uporabljena v kontekstu razprave o prihodnosti človeka na tem planetu (Weyler, 2022).

Tehnološki inštitut Massachusetts je leta 1972, skupaj z Rimskim klubom, ki je organizacija, katera združuje strokovnjake z različnih področij, objavil poročilo, ki se je imenovalo »Meje rasti«. V njem pa je bilo opisano raziskovanje interakcije med eksponentno rastjo civilizacije in omejenimi viri, prav tako so bile v njem upoštewane spremenljivke, kot so naraščajoča potrošnja prebivalstva, proizvodnja hrane, industrijska proizvodnja, ustvarjanje onesnaževanja in izčrpavanje neobnovljivih virov. Rezultati so bili osupljivi, sporočilo pa jasno: človeška dejavnost močno vpliva na planet. Začrtanih je bilo 12 scenarijev prihodnosti, ki bi lahko ublažili katastrofo velikih razsežnosti. Brez posredovanja ljudi pa so konvergenčne trendne linije v raziskavi nakazale resne ekološke krize v začetku 21. stoletja. Posledica izdane raziskave pa je bila poplava ekološke ozaveščenosti in literature v sedemdesetih letih (Weyler, 2022).

Leta 1987 je Svetovna komisija za okolje in razvoj (angl. World Commission on Environment and development) objavila Brundtlandovo poročilo z naslovom »Naša skupna prihodnost«, s katerim je bil uveden tudi koncept trajnostnega razvoja, in ga opredelila kot »razvoj, ki izpolnjuje potrebe sedanosti, ne da bi ogrozil sposobnost prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe«. Brundtlandovo poročilo je bilo eno prvih usklajenih mednarodnih prizadevanj za razvoj globalne agende za okoljske spremembe. Javnost pa je prebudilo z idejo, da mora človeštvo razmišljati o prihodnjih generacijah in o svetu, v katerem bodo živeli prihodnji rodovi (Kulik, 2023). Glede na objavljeno poročilo sta bili ugotovljeni dve ključni ugotovitvi, in sicer spodbuda glede izvajanja rednih mednarodnih konferenc za pregled okoljskega napredka in poudarek na potrebi po usklajenem političnem delovanju ter identificiranju akterjev za okoljska prizadevanja, vključno z univerzami, zasebnimi podjetji, nevladnimi organizacijami in posamezniki. Čeprav je poročilo izpostavilo številna kritična vprašanja, kot so prehranska varnost, biotska raznovrstnost, svetovni gospodarski razvoj in krčenje gozdov, so osrednje mesto zavzele podnebne spremembe. Ta tema je trdno zasidrana že več kot dve desetletji in še naprej ostaja odločilni izziv naše generacije (Foley, 2019).

Priporočila iz Brundtlandovega poročila niso naletela na gluha ušesa, saj se je leta 1992 več kot sto voditeljev držav zbralo na konferenci v Riu de Janeiru v Braziliji. Pomemben rezultat

te konference pa je bila vzpostavitev Okvirne konvencije Združenih narodov o podnebnih spremembah, katere glavni cilj je stabilizirati koncentracije toplogrednih plinov v ozračju. Pogodbenice konvencije se od leta 1995 vsako leto srečujejo na konferenci (angl. Conferences of the Parties), da ocenijo napredek. Za trajnostni razvoj pa je bila pomembna predvsem tretja konferenca, ki je potekala 11. 12. 1997, na kateri so zapisali Kjotski protokol. Ta je zaradi zapletenega procesa ratifikacije začel veljati s 16. 2. 2005. Do zdaj je Kjotski protokol potrdilo 192 držav (Mann, 2023).

Kjotski protokol operacionalizira Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja z zavezanostjo industrializiranih držav in gospodarstev v tranziciji, da omejijo in zmanjšajo emisije toplogrednih plinov v skladu z dogovorjenimi posameznimi cilji. Sama konvencija je od držav zahtevala le, da sprejmejo politiko in ukrepe za ublažitev izpustov ter redno poročajo svoje rezultate in ugotovitve. Splošna zahteva pa je temeljila na prvem cilju 5-odstotnega zmanjšanja emisij v primerjavi z ravno iz leta 1990. Cilj naj bi bil izveden v prvem 5-letnem ciljnem obdobju (od 2008 do 2012). Pomemben element Kjotskega protokola je bila vzpostavitev prožnih tržnih mehanizmov, ki temeljijo na trgovanju z emisijskimi dovoljenji. V skladu s protokolom morajo države dosegati svoje cilje predvsem z nacionalnimi ukrepi. Vendar pa jim protokol ponuja tudi dodatna sredstva za doseganje ciljev, in sicer na tri načine tržnih mehanizmov: mednarodno trgovanje z emisijami, mehanizem čistega razvoja in skupno izvajanje (United Nations Climate Change, brez datuma). Kjotski protokol ni dosegel začetnega cilja, vendar pa so se z njegovo pomočjo ustvarili temelji za celovitejši podnebni sporazum, ki ga je sčasoma nadomestil (Foley, 2019).

Leta 2000 so se združili predstavniki držav Združenih narodov in oblikovali osem ciljev, znanih tudi kot Milenijski razvojni cilji (angl. Millenium Development Goals). Deklaracija, podpisana septembra 2000, zavezuje svetovne voditelje k boju proti revščini, lakoti, boleznim, nepismenosti, degradaciji okolja in diskriminaciji žensk. Doseženi naj bi bili do leta 2015, vsak izmed ciljev pa je imel tudi določene kazalnike za spremljanje napredka (Sachs, 2012). Milenijski razvojni cilji so ustvarili nova, inovativna partnerstva, spodbudili javno debato ter pokazali izjemno vrednost postavljanja ambicioznih ciljev. S postavitvijo ljudi in njihovih potreb v ospredje so Milenijski razvojni cilji preoblikovali odločanje tako v razvitih državah kot v državah v razvoju. Pomagali so rešiti več kot milijardo ljudi iz skrajne revščine, premagati lakoto, omogočiti več dekletom obiskovanje šole in zaščititi naš planet. Vendar pa neenakosti še vedno ostajajo, napredek pa je neenakomeren. Da bi ustvarili novo, na ljudi osredotočeno razvojno agendo, je bilo izvedenih več globalnih posvetovanj na spletu in zunaj njega. V proces so bili aktivno vključeni organizacije civilne družbe, državljani, znanstveniki, akademiki in zasebni sektorji z vsega sveta. Cilji trajnostnega razvoja (angl. Sustainable Development Goals) vključujejo 17 ciljev in 169 podciljev (United Nations, brez datuma). V nadaljevanju je opredeljenih 17 ciljev, med katerimi so med drugim odprava revščine in lakote, zagotavljanje zdravja in dobro počutje, spodbujanje enakosti med spoloma, varovanje čiste vode in zagotavljanje sanitarij, podpora dostopni in

čisti energiji, spodbujanje dostojnega dela in gospodarske rasti ter ohranjanje mirovne in pravične družbe s trdnimi institucijami (United Nations, brez datuma).

Milenijski razvojni cilji so pomagali pri mobilizaciji mednarodne skupnosti, voditeljev, politikov, civilne družbe in sektorskih ministrstev, da so se osredotočili na dogajanje teh časovno omejenih in merljivih ciljev. Vsi ti cilji morda res niso bili doseženi, vseeno pa je bil dosežen znaten napredek pri reševanju življenj in izboljšanju kakovosti življenja milijonov ljudi po svetu (Kumar in drugi, 2016).

Drugi večji dogodek leta 2015 pa se je zgodil v Parizu v Franciji, kjer je bil oblikovan nov podnebni sporazum, imenovan Pariški sporazum. Ta dejansko nadomešča Kjotski protokol. Njegov glavni cilj je ohraniti dvig globalne temperature precej pod 2 stopinjama Celzija glede na predindustrijsko raven in si prizadevati za omejitev dviga le na 1,5 stopinje Celzija. Prejel pa je skoraj soglasno odobritev. Ta dogovor je poseben predvsem zaradi tega, ker je sodelovanje popolnoma prostovoljno. Pokazal je, da so države po vsem svetu z različnimi interesi prepoznale pomen podnebnih sprememb in so se zavezale, da se bodo skupaj spopadle s tem izzivom. Trajnostni razvoj se je tako pojavil kot osrednja ideja teorije in politike mednarodnega razvoja (Foley, 2019).

2.4 Okoljski, socialni in upravljavski dejavniki

Za razumevanje trajnostne uspešnosti v poslovnem kontekstu je pomembno razumeti tudi uporabo okoljskih, socialnih in upravljavskih dejavnikov (angl. Environmental, Social and Governance, v nadaljevanju ESG) za oceno trajnosti poslovanja podjetij in držav. Ti trije dejavniki učinkovito obravnavajo tri ključne izzive, s katerimi se soočajo podjetja ter širša družba, saj zajemajo vprašanja, kot so podnebne spremembe, človekove pravice in skladnost z zakonodajo. Trenutno ESG dejavniki predstavljajo temelje trajnostnega vlaganja, saj so dokaj objektivni in se lahko enostavno uporabijo pri analizah podjetij (Robeco, brez datuma). Namen ESG dejavnikov je zajeti vsa nefinančna tveganja in priložnosti, ki so del vsakodnevnih dejavnosti podjetij (Deloitte, 2023).

Okoljski dejavniki obsegajo preiščljeno oceno možnih vplivov podjetja na okolje ter morebitna tveganja in priložnosti, s katerimi se to sooča zaradi okoljskih vprašanj, kot so podnebne spremembe in ukrepi za zaščito naravnih virov. Primeri okoljskih dejavnikov, ki jih zajema ESG, so poraba energije in učinkovitost, ogljični odtis, ravnanje z odpadki, onesnaženost zraka in vode, izguba biotske raznovrstnosti, krčenje gozdov, izraba naravnih virov in podobno. Družbeni dejavniki ocenjujejo, kako podjetje obravnava različne skupine ljudi, kot so zaposleni, dobavitelji, stranke in druge. To med drugim vključuje tudi programe raznolikosti, enakosti ter vključenosti, varnost ter zdravje na delovnem mestu, pošteno plačilo za zaposlene, varovanje podatkov, stopnjo zadovoljstva strank, podporo človekovim pravicam in delovnim standardom. Dejavniki upravljanja pa se osredotočajo na razne politike podjetja, zlasti na področju notranjega nadzora in skladnosti s predpisi. Te zajemajo vodstvene in upravljavske strukture podjetja, sestavo nadzornega sveta (vključujoč z

njegovo raznolikostjo in strukturo), finančno preglednost, poslovno integriteto, skladnost s predpisi, etične poslovne prakse ter politike in postopke podjetja glede korupcije, podkupnin, konfliktov interesov ter političnih donacij in lobiranja (Mathis, 2023).

ESG in trajnost sta med seboj dva povezana, vendar ločena koncepta. Čeprav se tako ESG kot trajnost ukvarjata z okoljskimi, socialnimi in upravljavskimi dejavniki, se ESG osredotoča na ocenjevanje uspešnosti podjetij na podlagi teh dejavnikov, medtem ko je trajnost širše načelo, ki na celosten način zajema odgovorne in etične poslovne prakse ter soodvisnost vseh teh dejavnikov. Ključna razlika je torej, da je ESG merilo za ovrednotenje uspešnosti na trajnostnem področju, ki temelji na ocenjevanju določenih specifičnih področij, kot so emisije CO₂, raznolikost in vključenost ter plače izvršilnih direktorjev. Trajnost pa po drugi strani pokriva vrsto tem, kot so upravljanje dobavne verige, vključevanje deležnikov in razvoj skupnosti (HSBC, 2024). V poslovnem svetu gre trajnost z roko v roki z ESG, vendar zahteva širši pogled. Gre za ustvarjanje dolgoročne vrednosti brez izčrpavanja naravnih, gospodarskih in družbenih virov, od katerih bodo odvisne prihodnje generacije. Trajnostne poslovne prakse v podjetjih ne pomenijo le zmanjšanje škode, ampak predstavljajo aktivno prispevanje k dobremu počutju planeta in njegovih prebivalcev (Emergent Africa, 2023).

3 TRAJNOSTNO POROČANJE

Trajnost je torej v današnjem svetu ena najbolj iskanih tem, saj pomembno vpliva na poročanje in merjenje uspešnosti podjetij. V zadnjih letih je postalo vse bolj razširjeno tudi trajnostno poročanje, saj se organizacije vedno bolj zavedajo pomena merjenja in sporočanja svojega trajnostnega vpliva zunanjim deležnikom (Ashima, 2023).

3.1 Opredelitev trajnostnega poročanja in njegov razvoj

Trajnostno poročanje je torej oblika nefinančnega poročanja, s katerim podjetja poročajo o svojih vplivih na okolje, družbo in gospodarstvo. Gre za merjenje, analiziranje in razkrivanje okoljskih, družbenih in upravljavskih ciljev, ki jih podjetje zasleduje, ter za uporabo pridobljenih informacij za povečanje trajnostnega delovanja podjetja. Trajnostno poročanje podjetjem omogoča večjo preglednost pri prepoznavanju tveganj in priložnosti, s katerimi se soočajo, zunanjim deležnikom pa omogoča razumevanje vloge podjetja v družbi in njegovega družbenega prispevka (Bernow in drugi, 2019).

Da bi razumeli, kaj je namen trajnostnega poročanja, je smiselno poznati njegov razvoj. Gokten in drugi (2020) so kot začetek trajnostnega poročanja opredelili šestdeseta leta prejšnjega stoletja, ko so se ljudje začeli zavedati okoljskih groženj, ki jih je povzročila industrija, s tem pa se je začela razvijati družbeno-okoljska ozaveščenost. Začelo se je razpravljati o razmerju med gospodarskim razvojem in ohranjanjem trajnostnega okolja. Nekatera podjetja so že začela razkrivati določene informacije o svojih okoljskih vplivih,

vendar pa so bile te informacije zelo omejene. Sledilo je obdobje številnih študij o okoljskih grožnjah, kot so onesnaževanje, kisli dež, izsekavanje gozda, podnebne spremembe in podobno. Nekatere študije, ki so ključne v procesu razvoja trajnosti, so opisane že v poglavju 2.3. Kljub številnim študijam pa so države še vedno nadaljevale z gospodarskim razvojem, ki je škodoval okolju, kar je pripeljalo do spoznanja, da je treba vzpostaviti gospodarski razvoj, ki ne ovira okolja in naravnih virov. Leta 1980 je Svetovna zveza za varstvo narave v sodelovanju s Programom združenih narodov za okolje (angl. United Nations Environment Programme, v nadaljevanju UNEP) izdala poročilo z naslovom »Svetovna strategija za ohranjanje okolja« (angl. World Conservation Strategy), v katerem je poudarjeno, da so naravni viri omejeni, zato je treba upoštevati potrebe prihodnjih generacij. Poročilo določa tri glavne cilje, in sicer zagotoviti trajnost osnovnih ekoloških procesov ter sistemov, ki so osnova za preživetje človeštva, ohraniti gensko raznovrstnost in pa ohraniti ekosisteme. Poleg ciljev poročilo navaja tudi smernice in intelektualni okvir za uresničitev teh treh ciljev. To poročilo predstavlja prelomni dokument za razvoj trajnostnega poročanja, saj je v njem prvič omenjen koncept trajnostnega razvoja, četudi v zelo omejenem obsegu.

Pomemben mejnik v razvoju trajnostnega poročanja je tudi nesreča Exxon Valdez leta 1989, ki velja za najhujšo okoljsko katastrofo Združenih držav Amerike. Marca 1989 se je iz naftnega tankerja Exxon Valdez (v lasti družbe Exxon Transport Company) razlilo 41.640 kilolitrov surove nafte na obalo Aljaske. Poleg smrti na tisoče živih bitij je nesreča povzročila tudi visoke stroške za družbo Exxon, ki so znašali več milijard dolarjev. Nesreča Exxon Valdez je tako pokazala, da ima lahko vpliv delovanja podjetja na okolje pomembne finančne posledice. S tem pa se je povečalo zanimanje zunanjih deležnikov, zlasti investorjev, za poročanje vplivov dejavnosti podjetja na okolje. Tako se je prvič pojavil koncept okoljskega poročanja (GRI, 2018).

Kot odgovor na nesrečo Exxon Valdez je skupina okoljevarstvenikov in investorjev leta 1989 ustanovila neprofitno organizacijo za okoljsko odgovorna gospodarstva (angl. Coalition for Environmentally Responsible Economies, v nadaljevanju CERES), ki je poudarila, da morajo podjetja ponovno oceniti svojo vlogo in odgovornost kot ekonomski, okoljski in družbeni subjekt. Prav tako so pripravili deset CERES-ovih načel, ki veljajo za prvi celovit okvir, katerega cilj je vzpostaviti etično okoljsko vedenje v poslovnem svetu. V tem obdobju se je hitro razvijal tudi pravni okvir, kar je vplivalo na povečanje povpraševanja po informacijah o vplivu delovanja podjetij na okolje. Na primer po nesreči Exxon Valdez je ameriški kongres sprejel Zakon o onesnaževanju z nafto, ki je bistveno povečal kazni, s katerimi se lahko soočijo podjetja, in določil dodatne zahteve za naftne tankerje. Posledično so se investitorji in upniki začeli bolj osredotočati na stroške, ki lahko nastanejo zaradi okoljsko-pravnih neskladnosti v naftnih podjetjih (Gokten in drugi, 2020).

Leta 1994 je britanski strokovnjak za trajnost John Elkington uvedel pristop »trojnega dna« (angl. Triple Bottom Line, v nadaljevanju TBL) kot način merjenja uspešnosti podjetij. Pristop TBL navaja, da je za merjenje uspešnosti treba upoštevati družbena in ekonomska vprašanja v enaki meri kot dobiček. Prav tako zagovarja, da če se podjetje osredotoča samo

na finančni vidik in se ne zaveda svojega družbenega ter ekonomskega vpliva, ne more predvideti celotnih stroškov svojega poslovanja, saj ne vidi celotne slike. Skladno s TBL teorijo bi torej podjetja morala sočasno delati na treh »P-jih«, in sicer dobičku (angl. Profit), ljudeh (angl. People) in planetu (angl. Planet). Dobiček v kontekstu TBL pomeni več kot zgolj zaslužek podjetja. Podjetje mora zagotoviti, da svoj dobiček zasluži na etičen in pošten način. Podjetje je odgovorno plačati svojim posojilodajalcem, upnikom in zaposlenim, kar jim pripada. Lahko bi torej rekli, da se dobiček ne nanaša le na dobiček podjetja, temveč tudi na dobiček tistih okoli podjetja. Kot ljudje so v TBL pristopu zajeti vsi posamezniki, ki so v stiku s podjetjem, na primer zaposleni, dobavitelji in kupci. Medtem ko tradicionalni pristop daje prednost le donosu vlagateljev ali delničarjev, TBL preusmeri fokus na tiste ljudi, ki nimajo finančnega vložka v podjetje, vendar so kljub temu vpleteni v njegovo poslovanje. Tretja komponenta TBL zajema vpliv podjetja na okolje in njegovega prizadevanja za trajnostno delovanje. TBL spodbuja podjetja, da pri svojih odločitvah ne izberejo vedno zgolj ugodnejše alternative (na primer cenejše ali hitrejša), temveč tudi tisto, ki je prijaznejša do okolja (Kenton, 2023).

Predpostavka uspešnosti podjetja v okviru TBL pristopa je torej, da ta izvaja svoje dejavnosti v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Posledično je družba od podjetij pričakovala in zahtevala poročanje o njihovi vlogi pri trajnostnem razvoju. Hitro naraščajoča potreba po nefinančnih informacijah je ustvarila pobudo za razvoj metodologije poročanja. Pod vodstvom Dr. Roberta Massieja (nekdanjega izvršilnega direktorja CERES-a) se je začel vzpostavljati konceptualni okvir o tem, kako je potrebno poročati o okoljskih vplivih delovanja podjetja. Glavni cilj je bil vzpostaviti okvir poročanja z namenom spremljanja skladnosti delovanja podjetij s (prej omenjenimi) CERES-ovimi načeli. Leta 1997 sta tako CERES in inštitut Tellus ustanovila oddelek imenovan »Global Reporting Initiative« (v nadaljevanju GRI), da bi ob podpori UNEP razvila okvir okoljskega poročanja. Leto kasneje je bil v okviru GRI ustanovljen usmerjevalni odbor, katerega glavna naloga je bila določiti obseg smernic, ki jih je treba razviti. Odbor je upošteval več vprašanj, kot le okolje, in predlagal poročevalski okvir, ki bi vključeval tudi gospodarske in družbene vplive. Zaradi tega predloga je bil GRI postavljen kot smernica ne le za okoljsko poročanje, temveč tudi za trajnostno poročanje, saj je vključeval tudi gospodarske in družbene vplive (Gokten in drugi, 2020).

Naslednjih nekaj let (med 1999 in 2016) lahko opredelimo kot obdobje razvoja standardov oziroma institucionalizacije, ko je GRI razvijal standarde trajnostnega poročanja in med tem objavil tudi štiri izdaje konceptualnih okvirnih smernic. Po objavi prve izdaje konceptualnih okvirnih smernic se je preoblikoval v neodvisni subjekt ter leta 2002 preselil svoj sedež v Amsterdam na Nizozemsko. Leta 2010 so Združeni narodi priznali smernice GRI kot osnovo za trajnostno poročanje, leta 2016 pa je GRI objavil svoj prvi standard za poročanje o trajnostnem razvoju (Gokten in drugi, 2020). Podjetja so začela te standarde uporabljati kot orodje za ustvarjanje poročil, v katerih razkrivajo svoje trajnostno delovanje, standardi pa so omogočali, da so te informacije primerljive in tako uporabne za vlagatelje in druge

deležnike. Kljub razvoju standardov in pričakovanjem družbe je bilo trajnostno poročanje še vedno prostovoljno in ne pravno zavezujoče. Do ključne spremembe pri trajnostnem poročanju pa je prišlo, ko je EU leta 2014 sprejela Direktivo o nefinančnem poročanju oziroma NFRD. Ta direktiva predstavlja prvo pravno zavezujočo obveznost za podjetja glede poročanja o nefinančnih informacijah, vključno z informacijami o družbeni odgovornosti in trajnosti. Nato je aprila 2021 Evropska komisija sprejela predlog za spremembo NFRD in razširitev njenega področja uporabe. Ta predlog je bil imenovan Direktiva o trajnostnem poročanju oziroma CSRD in bo vplival na do 50.000 organizacij po vsej EU (Kelly, 2022). Natančnejši opis omenjenih direktiv in njuna primerjava se nahaja v pod poglavju 4.2.

3.2 Namen trajnostnega poročanja

Na številnih trgih narašča potreba po večji preglednosti in odgovornosti zasebnega sektorja. Potencialna okoljska tveganja, ki jih s svojim delovanjem prinašajo podjetja, ustvarjajo pritisk, da podjetja ustvarijo, ocenijo in objavijo informacijo o svoji trajnostni uspešnosti in vplivih. Tako trajnostno poročanje predstavlja potencialni mehanizem za merjenje napredka ter prispevka podjetij h globalnim ciljem trajnostnega razvoja. Trajnostno poročanje lahko podjetjem pomaga meriti njihovo uspešnost v vseh dimenzijah trajnostnega razvoja, postaviti cilje in podpirati prehod v smer nizkoogljičnega, z viri učinkovitega in vključujočega zelenega gospodarstva (UNEP, brez datuma). Trajnostno poročanje pomaga ugotoviti, ali podjetje za okolje gradi več vrednosti, kot jo uničuje. S tem ko so informacije o trajnostnem delovanju vsem dostopne, motivira višje vodstvo k spopadanju z neprijetnim etičnim ali okoljskim problemom (Confino, 2013).

Podjetja imajo večji vpliv na zmanjšanje človeškega odtisa na okolje kot vlade in potrošniki. Posledično lahko prizadevanje podjetij, da postanejo bolj trajnostna, prinese novo konkurenčno prednost na trgu. Uspeh v družbah se namreč meri z njihovo sposobnostjo ustvarjanja dobička iz vloženega kapitala. Torej bi bila vpeljava trajnostne strategije za podjetja veliko bolj mamljiva, če bi se že v kratkoročnem obdobju izkazalo, da bi vsak evro, ki je vložen v trajnostno strategijo, prinašal večji donos, kot ga pričakujejo lastniki in vlagatelji v primeru, če bi ta isti evro vložili v kapital ali pa kamor koli drugam. Problem pa se pojavi pri tem, da trajnostna strategija podjetij načeloma ne prinaša donosa na tako kratek rok, ki pa je za managerje in vlagatelje izjemno pomemben, saj na podlagi njega določajo uspeh. Vendar pa dobri primeri iz prakse kažejo na to, da vpeljava trajnostne strategije za ustvarjanje večjih donosov zajema celovit pristop na dolgi rok, šele nato pa je mogoče iz nje generirati večji donos in konkurenčno prednost (Prodmapping, 2022).

3.3 Koristi trajnostnega poročanja za podjetja

Poročanje o trajnosti lahko podjetjem prinese številne koristi, česar se morajo podjetja zavedati pri sprejemanju svojih poslovnih odločitev. V nadaljevanju so predstavljeni

najpogostejši razlogi, ki spodbujajo vpeljavo trajnostne strategije in trajnostnega poročanja v podjetje.

3.3.1 Boljše identificiranje tveganj in priložnosti

Tako kot pri vsakem poročanju lahko podjetja z zbiranjem in analiziranjem zbranih podatkov postavljajo vprašanja, ugotavljajo povezave in sklepajo. Trajnostno poročanje tako omogoči nabor podatkov, s katerimi lahko podjetja identificirajo potencialna trajnostna tveganja ali priložnosti (Sustainable Square, 2022). Ker se danes podjetja vedno bolj soočajo z različnimi socialnimi in okoljskimi tveganji, ki so izven nadzora podjetja, vendar kljub temu vplivajo na njegovo poslovanje, lahko trajnostno poročanje služi kot orodje za obvladovanje identificiranih tveganj (InCorp, 2023).

To je postalo jasno predvsem v času COVID-19, saj so številna podjetja po vsem svetu odkrila, da imajo njihove dobavne verige nepričakovane ranljivosti. Pandemija je na primer povzročila zaprtje meja, ki je prekinilo transportne poti in tako ogrozilo zmožnost dobaviteljev, da izpolnijo zahteve svojih partnerjev. Zaradi teh prekinitev dobavnih verig so bila številna podjetja primorana zaustaviti proizvodnjo, zato so se odločila poiskati načine, s katerimi bi te motnje preprečila. Ravno to vprašanje pa je spodbudilo temo o trajnostni dobavni verigi. Kratek do srednjeročni učinek vpeljave le-te je pripeljal do zmanjšanja tveganj, povezanih z dobavno verigo. Z izgradnjo trajnostne dobavne verige bodo podjetja razumela tveganja ter ocenila in spremljala, kako njihovi dobavitelji ta tveganja obvladujejo. Na ta način pa bodo lahko diverzificirala svoj portfelj dobaviteljev in tako zmanjšala ranljivost. Z drugimi besedami bodo podjetja uvedla postopke za prepoznavanje območij tveganja v svojih dobavnih verigah in tako razvila posebne akcijske načrte za predvidevanje, spremljanje in reševanje težav, če se pojavijo. Vpeljava trajnostne strategije sicer ne zagotavlja, da se nikoli ne bo zgodilo nič slabega, zagotovo pa vpliva na ta, na kakšen način podjetja oblikujejo in izvajajo procese za razumevanje, predvidevanje in obvladovanje tveganj, ko se uresničijo (Deloitte, 2020). Trajnostno poročanje torej deluje kot proaktivni ščit, ki podjetju omogoča, da prepozna morebitne grožnje, jih analizira in izkaže svojo predanost k trajnostnem razvoju, kar varuje tudi sam ogled podjetja (Koskela, 2023).

3.3.2 Privabljanje in ohranjanje kapitala ter kupcev

Investitorji od podjetij vedno bolj zahtevajo trajnostna poročila. Raziskave so pokazale, da je trajnost med najpomembnejšimi dejavniki pri njihovih odločitvah o naložbah. Trajnostno poročanje tako podjetjem pomaga pridobiti zaupanje investitorjev, saj s tem dokazujejo, da želijo obvladovati dolgoročna tveganja in posledično postanejo privlačnejša naložbena možnost (Dinter, 2021). Prav tako postajajo tudi banke in finančne institucije vse bolj stroge glede vrst podjetij, ki jih vključujejo v svoje naložbene portfelje. Posledično podjetje, ki razkriva podatke, s katerimi podpre svoje trditve o trajnosti, pritegne več kapitala in investitorjev (Sustainable Square, 2022).

Poleg zaupanja investitorjev trajnostno poročanje prispeva tudi k pridobivanju zaupanja kupcev, kar posledično povečuje tudi njihovo zvestobo. Znano je, da se okusi potrošnikov močno spreminjajo v korist trajnosti. Glede na številne raziskave večina potrošnikov meni, da bi morala podjetja aktivno prispevati k izboljšanju okolja, zato pa so tudi sami potrošniki pripravljeni plačati več denarja za trajnostno blago. Potrošniki se torej vse bolj odločajo za podporo tistih podjetij, ki imajo močno družbeno ali okoljsko poslanstvo. Poročanje o trajnosti potrošnikom predstavlja dokaz, da podjetje vlaga sredstva v ustvarjanje boljšega okolja in prihodnosti za naslednje generacije (Dinter, 2021).

3.3.3 Privabljanje novih talentov in ohranjanje ključnih zaposlenih

Trajnostno delovanje podjetja pa ne privablja le potrošnikov, temveč postaja vse bolj pomembno tudi za delojemalce. Raziskave kažejo, da vse več ljudi ne bi sprejelo službe v podjetju, ki ni družbeno odgovorno in da je večina ljudi pripravljenih sprejeti nižje plačilo za delo v podjetju, ki bolj ustreza njihovim vrednotam (Dinter, 2021). Trajnostno poročanje podjetju omogoča, da potencialnim zaposlenim predstavi svoja trajnostna prizadevanja in zavezanost k stalnim izboljšavam. S tem postane podjetje za potencialnega zaposlenega bolj privlačno, saj izrazi skrbnost in tudi željo, da bo njegov posel donosen še v prihodnosti (Koskela, 2023).

Skrbna podjetja privabijo skrbne zaposlene. Zaposleni, ki sodelujejo v korporativnih družbah, ki imajo izrecno določene cilje družbenega in okoljskega vpliva, so veliko bolj zvesti podjetju. Posledično pa to pripelje do bolj zadovoljnih zaposlenih in manjše fluktuacije v podjetju, kar je zagotovo velika prednost. Kot že omenjeno želijo danes zaposleni vse bolj delati v organizacijah, s katerimi si delijo vrednote. Zaposlene vse bolj zanima, kako njihovi delodajalci upravljajo trajnostne vidike svojega poslovanja, kot so emisije, odpadki in podobno. Marsikdo želi prispevati h gradnji bolj trajnostne prihodnosti, zato je lahko komuniciranje podjetja o svojem trajnostnem vplivu in pobudah ključno orodje za usmerjanje zaposlenih k doseganju boljših rezultatov na področju trajnostnih ciljev podjetja (Koskela, 2023). Poleg tega podjetje z večjo transparentnostjo in trajnostno ozaveščenostjo ponudi svojim zaposlenim dodaten razlog, da so ponosni na to, kje delajo. Posledično se poveča zvestoba trenutnih zaposlenih in verjetnost, da bo podjetje obdržalo ključne talente (Diner, 2021).

3.3.4 Lažje določanje ključnih prioritet podjetja in gradnja konkurenčne prednosti

Poročanje o trajnosti ni namenjeno le trajnostno uspešnim podjetjem. Gre za uporabno orodje, ne glede na velikost in panogo, saj poleg identificiranja močnih področij podjetja pomaga ugotoviti tudi, kje to na področju trajnosti zaostaja in kje so možne izboljšave (Koskela, 2023). Postopek ustvarjanja trajnostnega poročila zagotavlja celovit pogled na poslovanje. Podjetjem ponudi možnost, da razmislijo o preteklem obdobju poročanja ter ga podrobneje analizirajo (Dinter, 2021). Gre za nenehen proces samoocenjevanja, kar

posameznemu podjetju omogoči, da ostane relevantno, odporno in odzivno na spreminjajoče trajnostno področje in s tem zagotavlja, da je na poti stalnih izboljšav (Koskela, 2023).

Kot že omenjeno, trajnostno poročanje ne le privablja potrošnike, motivirane zaposlene in zmanjšuje stroške, temveč podjetjem omogoča tudi razlikovanje od drugih konkurentov (Koskela, 2023). Čeprav trajnostno poročanje postaja vse bolj priljubljeno, mnoga podjetja vanj še vedno ne vlagajo. Priprava trajnostnega poročila podjetje predstavi kot odprto, zanesljivo in predano trajnosti. Zato zgodnje uvajanje trajnostnega poročila podjetju omogoči prednost pred konkurenti v dolgoročnem smislu (Sustainable Square, 2022).

3.3.5 Zagotavljanje skladnosti s predpisi

Države po celem svetu so pod vse večjim pritiskom, da sprejmejo zakone za ublažitev podnebnih sprememb. Ne glede na to, ali gre za omejitev količine ogljikovih emisij, ki jih podjetje lahko proizvede, ali za prepoved plastike za enkratno uporabo – novi predpisi skoraj vedno vplivajo na podjetja. Neupoštevanje teh predpisov lahko privede do glob in kazni, poleg tega pa lahko poslabša ugled podjetja med potrošniki. Podjetje lahko zagotovi skladnost z nenehno spreminjajočimi se pravili in predpisi tako, da uvede trajnostno poročanje. V sklopu trajnostnega poročanja si podjetje lahko zastavi cilje glede na to, ali želi izpolniti minimalne zahteve glede skladnosti ali pa si prizadeva za bolj ambiciozne cilje in želi postati vodilno na področju trajnosti. Z zbiranjem in spremljanjem podatkov skozi čas si podjetje zagotovi, da te cilje dejansko doseže (Diner, 2021).

3.3.6 Možnost inovacije izdelkov oziroma storitev

Pomembno pri vpeljavi trajnostne strategije in posledično tudi poročanja pa je dejstvo, da imajo podjetja na ta način možnost inovacije svojih izdelkov oziroma storitev. Trajnostno (pre)oblikovanje izdelka vključuje okoljske, ekonomske in družbene vidike v faze načrtovanja izdelka in tudi v kasnejše proizvodne procese in ostale faze življenjskega cikla. Ključna načela trajnostnega oblikovanja izdelkov tako vključujejo razmišljanje o življenjskem ciklu, izbiri obnovljivih/recikliranih materialov ter oblikovanje izdelkov, ki so energetske učinkoviti tako v fazi proizvodnje in uporabe kot v končni fazi, ko produkt zavržemo (Plumb, 2023).

Optimiziranje posamezne proizvodne poti ali pa posamezne lastnosti izdelka je prva, običajno cenejša stopnja k trajnostni zasnovi izdelka. V praksi to pomeni, da bi zamenjali embalažo izdelka, ki je narejena iz čiste plastike v tako, ki je narejena iz reciklirane plastike (Prodmapping, 2022). Naslednja faza narekuje, da se morajo podjetja osredotočiti na celoten življenjski cikel izdelka namesto na posamezno funkcijo izdelka. To bi pomenilo, da podjetje zamenja obstoječ materiale za tiste, ki so okolju bolj prijazni, tako pri začetni fazi, fazi rasti, fazi zrelosti, kot tudi pri recikliranju ob koncu njihovega življenjskega cikla. Če se navežemo

na prej omenjen primer iz prakse, bi to pomenilo, da reciklirano plastično embalažo zamenjajo z biorazgradljivo embalažo (Eco hedge, 2023).

Vendar pa za vpeljavo celotne trajnostne strategije in prepoznanje njenih koristi ni dovolj, da je podjetje ozaveščeno le o prej opisanih fazah, da bi veljalo za trajnostnega. Trajnostno podjetje je tisto, ki v svojo strategijo vpeljuje tudi socialne in ekonomske vidike. Najvišja stopnja trajnosti vključuje celotno poslovanje. Izdelek, zasnovan kot trajnosten, bo imel trženjske, prodajne, razvojne, operativne in finančne funkcije osredotočene na trajnost (Sapuan, 2021).

3.3.7 Možnost inovacije operativnih procesov

Ne glede na panogo pa nekatera podjetja, bolj kot druga, iščejo operativno učinkovitost ter poskušajo na ta način zmanjšati stroške in optimizirati vire. Dober primer je recimo podjetje Toyota, v katerem je proizvodni sistem široko sprejet pristop, ki se uporablja za optimizacijo procesov v številnih panogah. Njegovo ključno načelo pa je odprava odpadkov, saj vsi odpadki predstavljajo dodaten strošek podjetju. Osem glavnih virov »odpadkov« tako predstavlja proizvodne napake, čezmerno proizvodnjo, dodatno predelava, čakanje, prevelike zaloge, premalo izkoriščene talente, nepotrebno gibanje ljudi in pretok blaga. Odprava odpadkov pa ni le neposredna naloga proizvodne učinkovitosti, temveč tudi osrednji koncept trajnosti. Zato lahko podjetje z odstranjevanjem prej navedenih »odpadkov« ne le zmanjša operativne stroške, ampak tudi prispeva k bolj trajnostni proizvodnji. Odstranjevanje odpadkov ima tako praviloma dva pozitivna učinka. Po eni strani varčuje z energijo in materiali ter zmanjšuje emisije v okolje, po drugi strani pa prispeva k zadovoljstvu zaposlenih na način, da preprečuje ponavljajoče se naloge, ki so za zaposlene predvsem nemotivacijske (Prodmapping, 2022).

3.4 Izzivi trajnostnega poročanja za podjetja

Trajnostno poročanje lahko torej prinese podjetjem številne koristi, vendar pa se lahko pri njegovi vpeljavi podjetja soočijo tudi z različnimi izzivi. V nadaljevanju so predstavljene glavne ovire in težave, s katerimi se podjetja srečujejo pri izvajanju trajnostnega poročanja.

3.4.1 Zbiranje podatkov za trajnostna poročila

Čeprav trajnostno poročanje prinaša številne koristi, hkrati podjetjem postavlja nekaj izzivov. Eden izmed največjih izzivov je zbiranje in upravljanje podatkov za pripravo trajnostnega poročila. Podjetja morajo zagotoviti, da so zbrani podatki ustrezni, zanesljivi, točni, dosledni in primerljivi. To lahko predstavlja problem, če podjetja nimajo vzpostavljenih sistemov za merjenje podatkov in kazalnikov za njihovo analizo (LinkedIn, 2023). Poleg tega morajo za pripravo trajnostnega poročila navadno sodelovati številni oddelki, ki doslej med seboj niso sodelovali. Podatki so tako shranjeni po številnih različnih

oddelkih, kar lahko vodi v razdrobljene in nedosledne informacije. To otežuje pridobivanje natančnih vpogledov, spremljanje napredka in prepoznavanje področij za izboljšave. Podjetja morajo za soočenje s tem izzivom implementirati ustrezne platforme za analizo in upravljanje podatkov, ki lahko sprejemajo informacije iz različnih notranjih in zunanjih virov (Grancharov, 2023).

3.4.2 Kompleksnost podatkov in dobavnih verig

Napredki v tehnologiji so podjetjem omogočili nove metode merjenja in spremljanja njihovega vpliva na okolje, vendar kljub temu te pogosto ne zadostujejo poročanju o ključnih trajnostnih kazalnikih. Če vzamemo za primer merjenje ogljičnega odtisa, morajo podjetja, če želijo dobiti popolno sliko svojega ogljičnega odtisa, meriti tri vrste emisij, in sicer tiste, ki jih proizvajajo lastni objekti pod njihovim neposrednim nadzorom, tiste, povezane z njihovo kupljeno energijo in pa vse ostale emisije v njihovi dobavni verigi, vključno z emisijami, ki jih generirajo njihovi dobavitelji, distributerji ter kupci z uporabo njihovih izdelkov. Podatke o zadnji vrsti emisij poroča manj kot polovica podjetij, ki poročajo o svojih ogljičnih odtisih, kar je problematično, saj za mnogo podjetij ravno te predstavljajo večino njihovih ustvarjenih emisij. Razlog je v tem, da se te emisije pojavljajo zunaj nadzora podjetja in zato je njihovo ovrednotenje bistveno težje. Zapletenost, pomanjkanje orodij ter odsotnost merjenja s strani dobaviteljev in uporabnikov v dobavni verigi skorajda onemogoči dostop do podatkov za ustrezno poročanje (Pucker, 2021).

3.4.3 Pomanjkanje standardizacije

Na svetovni ravni obstaja veliko različnih standardov in okvirjev za poročanje o trajnosti, kot so na primer smernice GRI, standardi podnebnih razkritij (angl. Climate Disclosure Standards Board) ter standardi Mednarodnega sveta za integrirano poročanje (angl. International Integrated Reporting Council). Vsako od teh orodij nudi svoje smernice za poročanje o trajnostnem razvoju (Shah, brez datuma). Podjetja se tako težko odločijo, katere podatke zbrati ter kako jih analizirati in predstaviti. Čeprav si podjetja lahko pomagajo z obstoječimi tehnološkimi rešitvami za zbiranje in analiziranje teh podatkov, ni nujno, da te vsebujejo potrebne funkcionalnosti. Zaradi širokega nabora obstoječih norm in praks je pomembno, da podjetja natančno ovrednotijo svoj pristop in izberejo trajnostne informacijske sisteme, ki ustrezajo njihovemu specifičnemu poslovnemu primeru (Grancharov, 2023). Prav tako pomanjkanje sistematizacije predstavlja izziv za vlagatelje, ki potrebujejo dosledne in primerljive podatke za oceno uspešnosti trajnostnega razvoja v podjetjih in panogah. Standardizirane zahteve so potrebne za zagotovitev, da so razkritja o trajnosti ustrezna, zanesljiva in primerljiva, kar vlagateljem omogoča sprejemanje premišljenih naložbenih odločitev (Net Zero Analytics, 2023).

3.4.4 Časovni in finančni vidik

Izdelava trajnostnih poročil, od zbiranja do analiziranja in priprave, zahteva svoj čas. V ta proces je vpletenih veliko različnih ljudi in oddelkov, pri čemer vsak prispeva podatke in vpogled. Vse to je lahko zelo zamudno, kar predstavlja izziv podjetjem, ki že opravljajo veliko drugih nalog. Iskanje ravnovesja med potrebo po celovitem trajnostnem poročanju in drugimi poslovnimi dejavnostmi podjetja zahteva strateško načrtovanje ter učinkovito razporejanje virov (Carbon, 2023). Poleg tega skladnost s standardi in drugimi zahtevami pri trajnostnem poročanju pogosto prinaša dodatne stroške za podjetja, kot so na primer stroški, povezani z zbiranjem podatkov, preverjanjem in poročanjem. Ti dodatni stroški se lahko izkažejo kot posebej problematični pri manjših podjetjih (ReadyGlobal, 2023).

3.5 Zeleno zavajanje oziroma Greenwashing

Veliko smo že zapisali o prednostih vpeljave trajnostne strategije in trajnostnega poročanja v delovanje posameznih podjetij. Kot smo že navajali, svet čedalje več pozornosti posveča ekološkemu vprašanju, okoljski problemi pa so vse bolj izraziti (Roulet, 2014). Zaradi vse večjih okoljskih problemov in posledične ozaveščenosti javnosti so številni akterji bolj ozaveščeni glede spoštovanja okolja (Chen, 2012). V zadnjem desetletju deležniki, kot so vlagatelji, potrošniki in vlade, povečujejo pritisk na podjetja, da razkrijejo informacijo o svoji trajnostni uspešnosti. Različne raziskave pa kažejo, da je več kot polovica svetovnih potrošnikov pripravljenih plačati več za okolju prijazne izdelke. V trenutku, ko potrošniki dojamejo podjetje kot družbeno odgovorno, so pripravljeni kupiti izdelke teh trgovcev po višji ceni (Grimmer, 2013). Deležniki in družba nasploh zahtevajo transparentnost pri razkrivanju informacij o vplivih dejavnosti podjetja na okolje, to komuniciranje pa mora biti dinamično, po različnih kanalih in z namenom ozaveščanja. Zato nekatera podjetja vlagajo veliko sredstev v zelene tržne komunikacije, saj s tem želijo, da bi jih potrošniki dojemali kot okolju prijazne in družbeno angažirane. Na žalost pa je resničnost, ki stoji za korporativnim okoljevarstvom, lahko zavajajoča (Nyilasy, 2013).

Zeleno zavajanje oziroma greenwashing se je kot izraz prvič pojavilo v letu 1986, v delu avtorja Jaya Westervelda. Izraz se je skliceval na hotelsko politiko o ponovni uporabi brisač z lažnim namenom ohranjanja okolja, saj je v resnici šlo le za politiko, usmerjeno v zmanjševanje stroškov pranja perila (Nakamura, 2023). Od pojava te besede do danes pa se pojavlja kar nekaj definicij besede Greenwashing. Slovar Oxford English Dictionary pojav opredeljuje kot dezinformacijo, ki jo razširja organizacija, da bi predstavila okoljsko odgovorno javno podobo (Oxford English Dictionary, brez datuma). Tateishi (2017) je zeleno zavajanje definiral kot tržno komunikacijo, s katero korporacija zavaja ljudi glede trajnostne uspešnosti z razkrivanjem pozitivnih informacij, vseh ostalih informacij pa korporacija ne razkriva. Definicij besede greenwashing je mnogo, v večini pa vse opisujejo dve glavni lastnosti, in sicer da gre v tem primeru za ohranjanje negativnih informacij,

povezanih z okoljsko uspešnostjo podjetja, ter za izpostavljanje pozitivnih informacij oziroma za selektivno razkritje (Netto in drugi, 2020).

Greenwashing je torej pojav, ki se ga podjetja pogosto poslužujejo za izboljšanje svoje javne slike. Nekatera podjetja na primer uporabljajo nejasne ali zavajajoče oznake in simbole na embalažah izdelkov, ki jih zaznavamo kot ekološko prijazne, a ti pogosto ne ustrezajo ustreznim standardom in certifikatom (Wood, 2022). Majhna okoljska prizadevanja podjetja so pogosto neproporcionalno izpostavljena, da bi se s tem zamaskirale večje onesnaževalne aktivnosti. Hkrati podjetja uporabljajo zavajajoče trženjske strategije, ki pretiravajo v »naravni« ali »zeleni« naravi izdelka, ne da bi upoštevale dejanski vpliv na okolje (Hayes, 2024).

Nekatera podjetja navajajo določene okoljske koristi, kot so zmanjšanje emisij ali uporaba obnovljivih virov energije, vendar v praksi teh obljub ne izpolnjujejo. Žal nekatera podjetja celo prikrivajo ali zmanjšujejo resnost svojega negativnega vpliva na okolje z investiranjem v okoljevarstvene kampanje, medtem ko nadaljujejo s škodljivimi poslovnimi praksami (Feiger, 2023). Zato je ključno, da so potrošniki dovolj informirani in ozaveščeni, da lahko prepoznajo te taktike zelenega zavajanja in se na podlagi tega odločijo za podporo podjetjem, ki dejansko delujejo trajnostno in okolju prijazno (Samal, 2023).

4 POROČEVALSKE SMERNICE IN ZAKONODAJA EU

Poročevalske smernice in zakonodaja EU predstavljajo pomembno komponento pri oblikovanju trajnostnih praks in trajnostnega poročanja v Evropi. Smernice in zakonodaja omogočajo pripravo enotnih poročil, ki zunanjim deležnikom omogočajo primerljivost in doslednost podatkov ter posledično prispevajo k večji odgovornosti in trajnostnemu razvoju.

4.1 Poročevalski okvirji in standardi

Za razumevanje trajnostnega poročanja je pomembno razumevanje razlike med okvirji in standardi trajnostnega poročanja. Okvirji za poročanje o trajnosti, pogosto imenovani tudi okvirji za ESG poročanje, predstavljajo smernice oziroma pristope, ki organizacijam zagotavljajo strukturo za prepoznavanje, ocenjevanje in poročanje o trajnostnih vprašanjih, pomembnih za njihovo delovanje. Ti okvirji organizacijam omogočajo primerjavo svoje uspešnosti z enakimi organizacijami v panogi in najboljšimi svetovnimi praksami ter poročajo o svojem trajnostnem napredku zunanjim deležnikom, vključno z investitorji, strankami in zaposlenimi. Poznamo več poročevalskih okvirjev, kjer ima vsak okvir svoj edinstveni fokus, a vendar imajo vsi skupni cilj spodbujanja preglednosti, primerljivosti in odgovornosti o trajnostnem poročanju. Standardi na drugi strani so bolj podrobne in specifične smernice, ki temeljijo na načelih, ki so določena v poročevalskih okvirjih. Opredeljujejo natančne zahteve, merila in kazalnike, ki bi jih morale organizacije uporabiti pri poročanju o določenih trajnostnih temah. Standardi omogočijo primerljivost med

organizacijami in sektorji, saj zagotavljajo skupen jezik in nabor meril za merjenje in razkrivanje trajnostne uspešnosti. Standardi se razlikujejo glede na okvir in industrijski sektor. Poleg poročevalskih okvirjev in standardov poznamo tudi protokole. Protokoli so specifična orodja, metodologije ali navodila, ki organizacijam pomagajo meriti, spremljati in poročati o svoji trajnostni uspešnosti v skladu z izbranim okvirom in standardi. Protokoli so lahko ločeni od poročevalskih okvirjev ali pa vključeni kot njihov del. Protokoli torej ponujajo podrobna navodila o tem, kako dosledno in natančno zbirati, izračunavati in razkrivati podatke. Poleg tega se lahko ukvarjajo z različnimi vidiki poročanja o trajnosti, kot so računovodstvo emisij toplogrednih plinov, uporaba vode, ravnanje z odpadki, poraba energije in ustvarjeni plastični odpadki (Sullivan, 2023).

Z združenjem tako poročevalskih okvirjev, standardov in protokolov lahko podjetja sestavijo smiselna in celostna poročila o okoljski, družbeni in upravljavski odgovornosti. Tak pristop omogoča razumevanje posameznih trajnostnih poročil in njihovo primerljivost (Zakrisson, 2023). Obstajajo številni okvirji in standardi, ki jih lahko organizacije uporabijo za razvoj svojih trajnostnih strategij in procesov poročanja. Nekaj najpogostejših je opisanih v nadaljevanju.

4.1.1 Globalna poročevalska iniciativa (GRI)

Med najpogostejše trajnostne poročevalske okvirje sodi že omenjen GRI. V osnovi kratica GRI predstavlja mednarodno neodvisno organizacijo, ki pomaga podjetjem, vladam in drugim organizacijam razumeti ter komunicirati vpliv poslovanja na kritična vprašanja trajnosti. Tako lahko podjetja, ki poročajo, sprejemajo boljše odločitve glede ukrepov, ki bi jih bilo treba sprejeti za bolj trajnostno gospodarstvo in svet. Ob nastanku je bil GRI eden od vodilnih pobudnikov trajnostnega poročanja in že od takrat velja za pomembni dejavnik pri preoblikovanju trajnostnega poročanja iz nišne prakse v prakso, ki jo sedaj uporablja vedno več organizacij (Guterman, 2024). Poročevalski okvir GRI je sestavljen iz standardov, zato se GRI klasificira tako pod poročevalske okvirje kot tudi pod poročevalske standarde. GRI standardi se pregledujejo vsaka tri leta s strani Globalnega odbora za trajnostne standarde, neodvisnega organa, ustanovljenega s strani GRI (Zakrisson, 2023).

Kot že omenjeno v tretjem poglavju tega dela je organizacija GRI do sedaj objavila že štiri izdaje konceptualnih okvirnih smernic. Zadnja različica GRI standardov je bila objavljena oktobra 2016 in je uradno začela veljati za poročila in druga gradiva, ki so bila objavljena po 1. juliju 2018. Od takrat naprej se GRI standardi še naprej posodablajo in širijo. Čeprav so GRI standardi predvsem okvir za razkritje in poročanje, je opazen močan trend naraščajočega števila sklicevanj na te standarde v izjavah o trajnostnih zavezah in politikah, ki jih izdajajo podjetja. Najbolj prevladujoč standard glede na sklicevanja je *GRI 2: Splošna razkritja*, ki zajema organizacijski profil podjetij, poslovno strategijo, etiko, integriteto, upravljanje, pristop k vodenju, prakse poročanja in vključevanje deležnikov, sledita pa mu dva okoljsko usmerjena standarda, in sicer *GRI 305: Emisije*, ki vključuje ključne zadeve v

zvezi s toplogrednimi plini in snovmi, ki uničujejo ozon, ter *GRI 303: Voda in izpusti*, ki obravnava vprašanja glede oskrbe z vodo, stroškov vode in vplivov izpustov vode (Gutterman, 2024).

GRI standardi so oblikovani z modularno strukturo, ki omogoča lažje posodabljanje in prilagajanje. Sestavljajo jih tri vrste standardov, in sicer univerzalni standardi, sektorski standardi in tematski standardi. Vsak standard se začne s podrobno razlago, kako ga uporabljati. Standardi vključujejo zahteve, priporočila in smernice. Zahteve predstavljajo obvezne informacije, ki jih organizacija mora poročati, ali navodila, ki jih mora upoštevati. Priporočila navajajo informacije ali dejanja, ki se spodbujajo, vendar niso obvezna, smernice pa služijo za lažje razumevanje in lahko vključujejo osnovne informacije, razlage ali primere. Univerzalni GRI standardi so sestavljeni iz treh standardov (označenih z enomestnim številom), katere morajo uporabljati vse organizacije. Ti vsebujejo sam namen standardov ter pojasnjujejo, kako jih uporabljati. Določajo tudi informacije, ki jih mora organizacija razkriti o sebi, s čimer zagotavljajo kontekst za razumevanje vplivov same organizacije. Prav tako pa univerzalni standardi razložijo tudi korake za določitev materialnih tem, ki so najpomembnejše za organizacijo, ter opisujejo, kako naj organizacija uporabi sektorske standarde v skladu z določenimi temami. Sektorski standardi (označeni z dvomestnim številom) so prilagojeni 40 različnim sektorjem, še posebej tistim z visokim okoljskim vplivom, kot so nafta in plin, kmetijstvo, ribogojstvo in ribištvo. Standardi navajajo teme, ki so verjetno pomembne za večino organizacij v določenem sektorju, ter navajajo ustrezna razkritja, ki naj bodo vključena v poročila o teh temah. Vsaka organizacija uporabi le tiste sektorske standarde, ki zajemajo njen sektor. Nazadnje pa tematski standardi (označeni s trimestnim številom) določajo razkritje specifičnih informacij o posameznih materialnih temah. Organizacija uporablja le tiste standarde o temah, ki so pomembne za njeno delovanje in jih je določila z univerzalnimi GRI standardi (GRI, brez datuma).

4.1.2 Projekt razkritja ogljičnega odtisa (CDP)

Projekt razkritja ogljičnega odtisa (angl. Carbon Disclosure Project, v nadaljevanju CDP) je neprofitna dobrodelna organizacija, ki upravlja globalno platformo za zbiranje in razkrivanje informacij o okoljskih vplivih raznih organizacij, kot so na primer podjetja, mesta in vladne organizacije. CDP zbira informacije od številnih organizacij po svetu o njihovih tveganjih, priložnostih, strategijah in načinu, kako te organizacije porabljajo in vplivajo na naravne vire, vključno z varnostjo vode in krčenjem gozdov. Od svoje ustanovitve leta 2000 je CDP zgradil najobsežnejšo zbirko samoprijavljenih okoljskih podatkov na svetu (Gutterman, 2024). CDP tako velja za najpogosteje uporabljeno platformo ocenjevanja trajnosti in razkritja ogljika. Število organizacij, ki prostovoljno poročajo CDP, se vsako leto povečuje. Od leta 2021 do 2022 se je njihovo število povečalo za 38 %, v letu 2023 pa je CDP poročalo več kot 18.700 podjetij in 1.100 mest ter vlad. Vsa okoljska poročanja CDP so javno dostopna na spletni strani CDP. CDP torej predstavlja poročevalski ovir, poročanje je

prostovoljno in je združljivo tudi s številnimi drugimi poročevalskimi okvirji (Molfetas, 2024).

CDP tako velja za pomemben dejavnik, ki spodbuja tisoče podjetij v največjih svetovnih gospodarstvih k merjenju in razkrivanju svojih emisij toplogrednih plinov, tveganj za podnebne spremembe in vodnih strategij. Podprta je s strani največjih institucionalnih vlagateljev po vsem svetu in je dosledno prepoznana tudi kot eden najbolj verodostojnih protokolov za ocenjevanje trajnosti na svetu. CDP je tudi sestavila slovar trajnostnih definicij, da bi razložila tehnične izraze v povezavi s podnebnimi spremembami in drugimi okoljskimi krizami (Gutterman, 2024). CDP platforma deluje tako, da organizacijam ponuja vprašalnike o ključnih okoljskih vprašanjih, na osnovi katerih jim dodeli ocene. Na začetku vsakega leta CDP objavi smernice za svoje vprašalnike, nato organizacije preko njihove platforme v vprašalnike vnašajo svoje podatke in meritve. Vprašalniki se razlikujejo od dejavnosti in sektorja, v katerem organizacija deluje (Zakrisson, 2023). Dodeljujejo se črkovne ocene od F do A, in sicer tri ocene, ločene za vsako kategorijo (podnebne spremembe, voda in gozdovi). Organizacije, ki v vsaj eni od treh kategorij prejmejo oceno A (ali A-), so vključene na CDP A-seznam ter tako veljajo za vodilne v industriji na področju odprtosti in ukrepanja glede okoljskih vprašanj. Uvrstitev organizacije na A-seznam predstavlja konkurenčno prednost. Organizacije pa lahko rezultate uporabijo tudi za primerjavo napredka in zagotovitev, da so načrti skladni s trenutnimi najboljšimi praksami (Apiday, 2024).

CDP velja za platformo, ki je usmerjena v vlagatelje, saj jim pomaga vključiti okoljske, socialne in upravljalne kazalnike v svoje naložbene portfelje in trajnostne naložbene strategije. Leta 2024 je CDP uvedel tudi nov vprašalnik, namenjen majhnim in srednjim podjetjem, ki je zasnovan tako, da poenostavi postopek poročanja. V primerjavi z običajnim vprašalnikom je ta krajši in izključuje nekatera vprašanja, ki so bolj relevantna za večja podjetja. Kljub temu vprašalnik še vedno vključuje vprašanja o gozdovih in vodi ter določene kazalnike, povezane s podnebjem. Vprašalnik za majhna in srednja podjetja ne bo specifičen za posamezne sektorje, vendar pa jih bo spodbujal k razmišljanju o svojih tveganjih in podnebnih vplivih (Molfetas, 2024).

4.1.3 Okvir za integrirano poročanje

Okvir za integrirano poročanje (ang. Integrated Reporting) je izdelala Mednarodna komisija za integrirano poročanje (angl. International Integrated Reporting Council, v nadaljevanju IIRC). IIRC je bila ustanovljena avgusta 2010 z namenom, da ustvari globalni poročevalski okvir, ki organizacijam omogoča poročanje o njihovi ustvarjeni vrednosti skozi čas. Decembra 2013 je IIRC objavila svojo prvo različico mednarodnega okvirja za integrirano poročanje (Deloitte, brez datuma). Ta služi kot vodilo, ki ga lahko organizacije uporabljajo za opis, kako ustvarjajo vrednost, kako podpirajo odločanje, ki upošteva tveganja in vključuje mehanizme za reševanje etičnih vprašanj, kako zagotavljajo, da se v organizaciji

odražajo njihova kultura, etika in vrednote in kakšni so njihovi odnosi z deležniki (Guterman, 2024).

Okvir za integrirano poročanje temelji na pristopu, ki se namesto da bi predpisoval specifične ključne kazalnike, osredotoča na načela. Poleg tega določa šest kapitalov, in sicer finančni, proizvedeni, intelektualni, človeški, naravni (to je okolje in naravni viri) ter socialni kapital. Da lahko organizacija prikaže svoje dolgoročno ustvarjanje vrednosti, mora ovrednotiti vseh omenjenih šest kapitalov. Okvir vsebuje tudi sedem vodilnih načel, ki naj bi bili osnova vsakega integriranega poročila, in sicer:

- *Strateški fokus in usmerjenost v prihodnost*, ki določa, da mora organizacija v integriranem poročilu predstaviti, kako namerava ustvarjati vrednost na kratek, srednji in dolgi rok.
- *Povezanost informacij*, ki navaja, da mora poročilo zagotavljati celovito sliko o kombinaciji, medsebojni povezanosti in odvisnostih med dejavniki, ki vplivajo na sposobnost organizacije za ustvarjanje vrednosti skozi čas.
- *Odnosi z deležniki*, ki zahteva, da mora poročilo zagotavljati vpogled v naravo in kakovost odnosov organizacije s ključnimi deležniki.
- *Materialnost*, ki določa, da morajo organizacije v poročilu razkriti vse informacije o zadevah, ki bistveno vplivajo na njihovo sposobnost za ustvarjanje vrednosti skozi čas.
- *Jedrnatost*, ki predstavlja, da morajo integrirana poročila vsebovati zadostne podrobnosti za razumevanje strategije organizacije, brez obremenjevanja besedila z manj relevantnimi informacijami.
- *Zanesljivost in popolnost*, ki navaja, da morajo organizacije v poročilu razkriti vse zadeve, tako pozitivne kot negativne.
- *Doslednost in primerljivost*, ki zajema, da morajo biti informacije v integriranem priporočilu dosledne skozi čas in omogočati primerjavo z informacijami drugih primerljivih organizacij (UNEP, 2019).

4.1.4 Odbor za standarde računovodskega poročanja o trajnosti (SASB)

Odbor za standarde računovodskega poročanja o trajnosti (angl. Sustainability Accounting Standards Board, v nadaljevanju SASB) je neprofitna organizacija, ustanovljena leta 2011. Njegov cilj je razviti standarde poročanja o trajnosti za razkrivanje pomembnih informacij podjetij, ki so koristne za odločanje vlagateljev (UNEP, 2019). Junija 2021 se je IIRC združila s SASB in oblikovala Fundacijo za poročanje o vrednosti (angl. Value Reporting Foundation). Namen združitve je bil vlagateljem in organizacijam zagotoviti celovit okvir za poročanje, ki zajema vse dejavnike ustvarjanja vrednosti podjetja ter standarde za spodbujanje globalne trajnostne uspešnosti. Tako je Fundacija za poročanje o vrednosti prevzela okvir za integrirano poročanje kot enega svojih ključnih virov in je zdaj odgovorna za njegovo vzdrževanje (Deloitte, brez datuma).

Standardi SASB identificirajo vprašanja trajnosti, ki bi lahko vplivala na finančno uspešnost in vrednost podjetij v 77 različnih industrijah. Ti standardi se osredotočajo na poročanje industrijsko specifičnih vprašanj trajnosti, saj niso vsa vprašanja enako pomembna za vsako industrijo. Za določanje vprašanj trajnosti, ki bi jih bilo treba razkriti za določeno industrijo, SASB zbira dokaze iz številnih zunanjih virov, poleg tega pa vključuje tudi mnenja podjetij, vlagateljev in drugih udeležencev trga. Poleg tega je za standarde SASB značilno tudi, da so uporabni na globalni ravni, saj vlagateljem zagotavljajo relevantna, zanesljiva in primerljiva razkritja trajnostnih podatkov po vsem svetu, pri čemer večina metrik že velja globalno, preostale pa se prilagajajo za večjo globalno uporabnost. Standardi SASB so razvrščeni v pet glavnih dimenzij, in sicer okolje, socialni kapital, človeški kapital, poslovni model in inovacije ter vodstvo in upravljanje (IBM, brez datuma).

SASB standardi so tako kot GRI primerni za organizacije vseh velikosti, tako za javne kot zasebne ter kjer koli na svetu, kljub temu pa med njima obstaja nekaj razlik. Standardi GRI so zasnovani za uporabo v katerem koli sektorju, medtem ko so standardi SASB specifični za posamezne sektorje in identificirajo specifične teme razkritij za vsako od 77 panog. Kljub temu lahko podjetja uporabljajo oba standarda in to pogosto tudi počnejo. Mnoge organizacije menijo, da sta standarda komplementarna in lahko skupaj zagotavljata bolj celovit pregled njihovih tveganj, priložnosti in aktivnosti, povezanih s trajnostjo. Čeprav standardi GRI ostajajo najpogostejši standardi za poročanje o trajnosti različnim deležnikom, so organizacije ugotovile, da so SASB bolj podatkovno usmerjeni in specifični za sektor in posledično prav tako pomembni za vlagatelje, saj usklajujejo trajnostne informacije z uspešnostjo podjetja (Gutterman, 2024).

4.1.5 Mednarodni odbor za standarde trajnostnega poročanja (ISSB)

Mednarodni odbor za standarde trajnostnega poročanja (ang. International Sustainability Standards Board, v nadaljevanju ISSB) je bil ustanovljen novembra 2021 s ciljem ustvariti globalni okvir za razkritja, ki ustrezajo zahtevam kapitalskih trgov. ISSB je bil ustanovljen s strani Fundacije za mednarodne standarde računovodskega poročanja, ki določa, kako organizacije pripravljajo računovodske izkaze že več kot 30 let. ISSB se pri razvoju svojih standardov v veliki meri naslanja na obstoječe okvirje in standarde poročanja, da bi dosegel široko sprejetje in medsebojno združljivost (Gagnon, 2024).

Avgusta 2022 se je tako Fundaciji za mednarodne standarde računovodskega poročanja pridružila Fundacija za poročanje o vrednosti, ki jo sestavljata SASB in Okvir za integrirano poročanje. SASB služi kot ključna izhodiščna točka za razvoj standardov za trajnostna razkritja, medtem ko Okvir za integrirano poročanje zagotavlja povezavo med računovodskimi izkazi in trajnostnimi razkritji. Ta združitev izpolnjuje tržno povpraševanje po poenostavitvi področja razkritij o trajnosti, ki ga izražajo podjetja in vlagatelji (IFRS, 2022). Poleg tega se je leta 2022 ISSB pridružil tudi Odbor za standarde o podnebnih spremembah (angl. Climate Disclosure Standards Board), ki je bil ustanovljen leta 2007 in

je s pomočjo svojega okvirja podjetjem omogočil poročanje o okoljskih in socialnih informacijah z enako natančnostjo kot o finančnih informacijah. Od leta 2024 dalje pa je pod upravljanjem ISSB tudi Odbor za finančna razkritja v zvezi s podnebnimi spremembami (angl. Task Force on Climate-related Financial Disclosures), katerega namen je bil razviti priporočila o vrstah informacij, ki bi jih podjetja morala razkriti, da bi podprla vlagatelje pri sprejemanju informiranih odločitev o tveganjih in priložnostih, povezanih s podnebjem (Bright, 2024).

Trenutno sta objavljena dva ISSB standarda, v prihodnosti pa bodo izdani še dodatni standardi, ki bodo zajemali dodatne teme in industrije. Prva dva standarda sta bila predstavljena junija 2023 in sta začela veljati januarja 2024, njuna uporaba pa je trenutno še prostovoljna. Prvi standard oziroma S1 zahteva razkritje informacij o vseh pomembnih tveganjih in priložnostih, povezanih s trajnostjo, medtem ko se drugi standard oziroma S2 osredotoča na specifične zahteve za identifikacijo, merjenje in razkritje finančnih informacij, povezanih s podnebjem (Wordfavor, 2023).

4.2 Zakonodaja EU na področju trajnostnega poročanja

Kot že omenjeno v tretjem poglavju tega dela je imela najpomembnejši vpliv na trajnostno poročanje na območju EU uvedba Direktive o nefinančnem poročanju oziroma NFRD, katero je z letom 2024 nadomestila Direktiva o trajnostnem poročanju oziroma CSRD.

4.2.1 Direktiva o nefinančnem poročanju (NFRD)

Direktiva o nefinančnem poročanju je bila predlagana leta 2014 ter uzakonjena leta 2016, prva poročila pa so bila objavljena za poslovno leto 2018. Njen namen je pomagati vlagateljem, organizacijam, potrošnikom in drugim zainteresiranim stranem pri ocenjevanju nefinančne uspešnosti podjetij ter s tem ta podjetja spodbuditi k razvoju odgovornega pristopa pri njihovem poslovanju. NFRD je zavezovala približno 11.600 podjetij po celotni EU, in sicer subjekte javnega interesa ter velika podjetja, če je njihovo povprečno število zaposlenih v poslovnem letu presegalo 500. Leta 2017 je EU objavila prostovoljne smernice za pomoč podjetjem pri razkrivanju okoljskih in družbenih informacij v nefinančnem poročilu, leta 2019 pa je objavila še nekaj dodatnih smernic (PlanA, 2024).

Cilj NFRD je torej povečati preglednost podjetij glede okoljskih, socialnih in upravljavskih vidikov ter s tem spodbujati odgovorne poslovne prakse. Direktiva je zahtevala, da so nefinančne informacije vključene v poslovna poročila podjetij, ali pa so razkrite v ločenem poročilu o trajnostnem razvoju. Prav tako je navajala, naj podjetja v teh poročilih pojasnijo, kako usklajujejo svoje poslovne dejavnosti s trajnostjo in kakšne ukrepe sprejemajo za zmanjšanje socialnih in okoljskih tveganj. Direktiva je postavljala jasne in stroge zahteve za poročanje in razkritje nefinančnih informacij, in sicer je zahtevala, da podjetja razkrijejo informacije o naslednjih vidikih:

- *Okoljskih zadevah*, ki zajemajo informacije o trenutnem in prihodnjem vplivu delovanja podjetja na okolje, kot so na primer emisije toplogrednih plinov, poraba energije, poraba vode in ukrepi za zmanjšanje okoljske škode.
- *Družbenih zadevah in pravicah zaposlenih*, kar zahteva razkritje informacij o delovnih pogojih, ukrepih za spodbujanje raznolikosti, enakosti ter skladnosti s pravicami zaposlenih ter zagotavljanju zdravja in varnosti na delovnem mestu.
- *Spoštovanje človekovih pravic*, kar navaja razkritje strategij in ukrepov za preprečevanje kršitev človekovih pravic v celotni verigi vrednosti.
- *Preprečevanje korupcije in podkupovanja*, ki zajema poročanje o internih kontrolah in programih za preprečevanje korupcije ter podkupovanja.
- *Koncepti raznolikosti*, kar zahteva predstavitev strategij raznolikosti podjetja, zlasti glede njegove sestave upravnih, izvršilnih in nadzornih organov.

Podjetja so morala nefinančna poročila pripraviti v skladu z obstoječimi okvirji in standardi trajnostnega poročanja, kot na primer GRI ali SASB. NFRD pa torej ne velja za majhna in srednja podjetja, razen če kotirajo na borzi. Iz poročanja izvzema tudi hčerinska podjetja, katerih matično podjetje je že predložilo konsolidirano poročilo v skladu z zahtevami NFRD. Poleg tega pa lahko članice EU določijo tudi dodatne zahteve ali izjeme, ki presegajo ali prilagajajo zahteve NFRD. Direktiva torej spodbuja celovito in enotno poročanje po vsej EU, kar EU pomaga pri vzpostavljanju trajnostnega in odgovornega korporativnega upravljanja ter povečuje preglednost za vse deležnike. Januarja 2024 je Direktivo o nefinančnem poročanju uradno nadomestila Direktiva o trajnostnem poročanju, ki je razširila njeno področje uporabe in zahteve glede poročanja (Lawcode, 2024).

4.2.2 Direktiva o trajnostnem poročanju (CSRD)

Raziskovalna služba Evropskega parlamenta (angl. The European Parliamentary Research Service) je leta 2021 ocenjevala informacije, zbrane po NFRD, in pri tem identificirala več pomanjkljivosti. Med temi pomanjkljivostmi je bilo tudi pomanjkanje doslednih in primerljivih podatkov, kar bi lahko negativno vplivalo na trajnostne naložbe in povzročilo povečanje stroškov pridobitve teh podatkov za delničarje. Z namenom izboljšanja procesa razkrivanja podatkov, zagotavljanja enostavnejšega in bolj doslednega načina za razumevanje ter primerjavo trajnostnega vpliva organizacij in posledično omogočanja boljših odločitev, je EU začela z razvojem nove direktive, imenovane Direktiva o trajnostnem poročanju oziroma CSRD (IBM, 2024). Direktiva CSRD je bila objavljena v uradnem listu decembra 2022, z začetkom veljavnosti 5. januarja 2023. Države članice so morale Direktivo prenesti v nacionalno zakonodajo najkasneje do 6. julija 2024. Obveznost poročanja po CSRD pa se prvič začne uporabljati za poslovno leto 2024 (Förster in drugi, 2022).

Poročanje po CSRD se bo uvajalo postopoma od leta 2024 do 2029 in temelji predvsem na velikosti organizacije. Za poslovno leto 2024 (z začetkom 1. januarja 2024 ali kasneje) bodo

CSRD morale upoštevati tiste organizacije, ki so zavezane k nefinančnemu poročanju že po NFRD, to so torej vse organizacije, ki na presečni datum presegajo povprečno število 500 zaposlenih v poslovnem letu. Leto kasneje (za poslovno leto z začetkom 1. januarja 2025 ali kasneje) bodo k CSRD zavezana vsa velika podjetja (IBM, 2024). CSRD kot velika podjetja klasificira tista podjetja, ki v zadnjih dveh zaporednih letih izpolnjujejo dva od naslednjih treh kriterijev, in sicer več kot 250 zaposlenih, prihodki od prodaje nad 40 milijonov EUR in skupna sredstva (oziroma vsota aktive) nad 20 milijonov EUR. Ta podjetja bodo morala upoštevati tudi informacije na ravni hčerinskih družb. Za poslovno leto 2026 (z začetkom 1. januarja 2026 ali kasneje) postanejo k CSRD zavezana mala in srednje velika podjetja (v primeru, da kotirajo na borzi), male in nekompleksne kreditne institucije ter lastne zavarovalnice. Kot zadnje (za poslovna leta z začetkom 1. januarja 2028 ali kasneje) pa CSRD k poročanju zavezuje še podjetja iz tretjih držav z neto prometom v EU nad 150 milijonov EUR, če imajo v EU vsaj eno hčerinsko podjetje ali podružnico, ki izpolnjuje določene pogoje (Crabbendam, 2022).

Čeprav Direktiva navaja, kdaj za določeno podjetje začnejo veljati njene zahteve, obstaja verjetnost, da bodo številna podjetja v to prisiljena že prej zaradi pritiska s strani dobaviteljev, konkurence, kupcev, družbenikov in finančnih institucij. Če je namreč podjetje vključeno v verigo vrednosti podjetja, zahtevanega za poročanje po CSRD, lahko pride do pritiskov po zagotavljanju informacij o trajnosti vzdolž celotne verige vrednosti. Tako lahko transparentnost na področju trajnosti predstavlja konkurenčno prednost, saj bo povpraševanje po teh informacijah vedno večje (Chirez in Stuckens, 2022). Vpliv finančnih institucij na trajnostno poročanje je podrobneje opisano v petem poglavju.

Podobno kot NFRD je cilj CSRD zagotoviti redno poročanje, ki bo zainteresiranim stranem (vlagateljem, udeležencem na finančnem trgu, potrošnikom in podobno) omogočilo oceno nefinančne uspešnosti podjetij, s tem pa bo ta podjetja spodbudila k sprejetju boljših trajnostnih praks (Anderson, 2024). Za uresničitev tega cilja mora CSRD torej zagotoviti, da javnost prejme dovolj informacij o trajnosti podjetij. Za doseg cilja sta bila določena dva zahtevka CSRD, in sicer povečanje števila podjetij, ki so vključena v obvezno poročanje, ter obvezna javna objava trajnostnih poročil. Kot že omenjeno je NFRD k poročanju zavezovala dobrih 11 tisoč organizacij, medtem ko CSRD zahteva obvezno poročanje za skoraj 50 tisoč organizacij. CSRD določa tudi, da mora biti trajnostno poročilo organizacije javno objavljeno hkrati z letnim poročilom. Ne glede na to, ali je podjetje javno ali zasebno, morajo biti trajnostna poročila dostopna preko spletne strani organizacije in nedavno ustvarjene Evropske enotne dostopne točke (angl. European Single Access Point). Za uresničitev ciljev CSRD pa je treba zagotoviti tudi izboljšanje kakovosti razpoložljivih informacij o trajnosti, tako da so objavljene informacije zanesljive in pomembne za odločanja deležnikov (Taboada, 2024).

Za zagotavljanje kakovostnih razpoložljivih informacij o trajnosti Direktiva CSRD med drugim temelji na konceptu dvojne pomembnosti (oziroma dvojne materialnosti). Dvojna pomembnost v bistvu zajema pogled na pomembnost z dveh različnih zornih kotov. Glede

na koncept obstajata dve vrsti pomembnosti, ki ju morajo organizacije upoštevati v skladu s CSRD, in sicer pomembnost vpliva in finančna pomembnost. Pomembnost vpliva zajema oceno, kako delovanje organizacije vpliva na ljudi in planet na kratek, srednji in dolgi rok. Pri tem je pomembno, da organizacija upošteva vpliv na ravni celotne verige vrednosti in ne le vpliv svojega poslovanja. To zajema na primer emisije ogljika, raznolikost delovne sile in spoštovanje človekovih pravic. Na drugi strani pa finančna pomembnost poudarja, kako trajnost vpliva na poslovanje organizacije in njeno premoženje. To vključuje dejavnike, kot so rast podjetja, uspešnost, dostop do financiranja in podobno. Koncept dvojne pomembnosti tako zagotavlja, da se organizacije pri ustvarjanju poročila o trajnosti osredotočijo na vse teme, ki so za njih pomembne, in ne le zgolj tisto, kar jim ustreza (WF, 2023).

Ker NFRD ni predpisovala uporabe nobenega posebnega standarda, je bila med trajnostnimi poročili organizacij prisotna visoka stopnja heterogenosti. Za povečanje kakovosti in primerljivosti razpoložljivih informacij o trajnosti je tako CSRD uvedla oblikovanje posebnih standardov, imenovanih Evropski standardi za poročanje o trajnosti (angl. European Sustainability Reporting Standards, v nadaljevanju ESRS). Ti standardi so obvezni za vse organizacije, ki so zavezane k poročanju po CSRD, in določajo obsežna, specifična in podrobna pravila o tem, kako poročati informacije in izračunavati ključne kazalnike uspešnosti, da zagotovijo popolnost in primerljivost (Taboada, 2024). CSRD tudi zahteva pripravo poročila v formatu XHTML, ki sledi Enotnemu evropskemu elektronskemu formatu (angl. The European Single Electronic Format, v nadaljevanju ESEF), kar omogoča lažjo primerjavo in analizo trajnostnih poročil (ESMA, brez datuma). Poleg tega CSRD zahteva vključitev razkritij v trajnostna poročila po EU taksonomiji, s čimer se razširja prvotni obseg taksonomije EU. Za povečanje kakovosti informacij o trajnosti pa CSRD zahteva tudi preveritev objavljenih informacij s strani tretjih neodvisnih oseb. Poročilo o trajnosti morajo podjetja integrirati k letnemu poročilu, kar pomeni, da je predmet revizijskega pregleda (Taboada, 2024). ESRS standardi so podrobneje opisani v podpoglavju 4.2.4, revidiranje trajnostnih poročil pa v šestem poglavju tega dela.

Skladno z zahtevami CSRD morajo organizacije poročati informacije glede številnih tem, vključno z opisi politik organizacije, ki se nanašajo na trajnostna vprašanja, ter opisati skrbne preglede za spremljanje in izvajanje teh politik. Organizacije morajo prav tako poročati svoje trajnostne cilje, napredek pri doseganju teh ciljev in opisati, kako ti cilji podpirajo prehod v trajnostno gospodarstvo ter doseganje neto nič emisij do leta 2050, kot to zahteva zakonodaja EU. Prav tako morajo organizacije razkriti svoj postopek skrbnega pregleda za prepoznavanje in ublažitev družbenih ter okoljskih vplivov v svojih vrednostnih in dobavnih verigah. Organizacije morajo v trajnostnem poročilu dokumentirati tudi tveganja, ki jih povzročajo različna trajnostna vprašanja, kot so podnebne spremembe in odvisnosti od fosilnih goriv. To vključuje podrobnosti o odpornosti njihovega poslovnega modela na ta tveganja in potencialni vpliv na deležnike, delničarje, poslovanje in finančne rezultate (IBM, 2024).

4.2.3 Primerjava NFRD in CSRD

Tako Direktiva o nefinančnem poročanju kot tudi Direktiva o trajnostnem poročanju sta bili razviti s strani EU in predstavljata del njene zakonodaje. Obe direktivi imata skupen cilj izboljšanja preglednosti oziroma transparentnosti ter primerljivosti trajnostnega poročanja in s tem krepitev zaupanja vlagateljev in javnosti. Tako NFRD kot CSRD sta bili sprejeti z namenom spodbujanja bolj trajnostnega korporativnega upravljanja in prispevata k ustvarjanju odgovornega gospodarskega sistema. Kljub temu pa se številni njuni elementi med seboj razlikujejo (Lawcode, 2024).

CSRD je januarja 2024 nadomestila takrat veljavno NFRD ter razširila število podjetij, zavezanih k poročanju, in obseg poročanih informacij o trajnosti. CSRD, za razliko od NFRD, določa tudi format, v katerem mora biti trajnostno poročilo pripravljeno, ter standarde, ki jih morajo podjetja pri poročanju upoštevati. Medtem ko NFRD, ne zahteva pregleda poročanih informacij, CSRD zahteva obvezen pregled trajnostnih informacij s strani tretjih neodvisnih oseb (Roo van Alderwerelt, 2022). Natančnejši opis razlik med omenjenima direktivama je prikazan v tabeli 1.

Tabela 1: Razlike med Direktivo NFRD in Direktivo CSRD

	NFRD	CSRD
<i>Sprejetje direktive</i>	Leta 2014	Leta 2021
<i>Veljavnost direktive</i>	Od poslovnega leta 2018 do vključno 2023	Od poslovnega leta 2024 dalje
<i>Organizacije, ki so zavezane k poročanju</i>	Subjekti javnega interesa ter velika podjetja z več kot 500 zaposlenimi	Prvotno podjetja, zavezana k poročanju po NFRD, leto kasneje vsa velika podjetja, tri leta kasneje pa tudi majhna in srednja podjetja, ki kotirajo na borzi. Poleg tega bo zajemala tudi nekatere hčerinske družbe v EU podjetij izven EU.
<i>Število organizacij, zavezanih k poročanju</i>	Približno 11.600	Približno 49.000, kar predstavlja več kot 75 % celotnega prometa, ustvarjenega znotraj EU.
<i>Poročevalske zahteve</i>	<ul style="list-style-type: none"> - okoljske zadeve - družbene zadeve - spoštovanje človekovih pravic - preprečevanje korupcije in podkupovanja - koncept raznolikosti 	<ul style="list-style-type: none"> - zahteve, določene z NFRD - koncept dvojne materialnosti - dolgoročni cilji in ESG politike organizacije - skrbnost delovanja in verige vrednosti - razkritje informacij o nematerialnih dobrinah (vključno s socialnim, človeškim in intelektualnim kapitalom) - poročanje skladnosti z EU taksonomijo in Uredbo o razkritjih na področju trajnostnega financiranja
<i>Oblika poročanja</i>	Ni določena (večinoma PDF)	Format XHTML, ki sledi ESEF
<i>Poročevalske smernice</i>	Organizacije same določijo, katere poročevalske okvirje in standarde bodo uporabljale (na primer GRI, SASB, CDP)	Obvezno poročanje z uporabo Evropskih standardov za poročanje o trajnosti (ESRS)

Se nadaljuje

Tabela 1: Razlike med Direktivo NFRD in Direktivo CSRD (nad.)

	NFRD	CSRD
<i>Pregled poročanih informacij</i>	Ni zahtevano	Obvezna preveritev poročanih informacij s strani tretjih neodvisnih oseb (revizija trajnostnega poročila)

Vir: lastno delo na podlagi Roo van Alderwerelt (2022) in Quentic (2023).

4.2.4 Evropski standardi za poročanje o trajnosti (ESRS)

Evropska komisija je aprila 2021 sprejela zakonodajni predlog za Direktivo CSRD, ki zahteva, da organizacije, zajete v njen obseg, poročajo v skladu z Evropskimi standardi za poročanje o trajnosti oziroma ESRS. V okviru predloga je bila za razvoj in pripravo standardov ESRS v sodelovanju z Evropsko komisijo imenovana Evropska svetovalna skupina za računovodsko poročanje (angl. European Financial Reporting Advisory Group, v nadaljevanju EFRAG). Od junija 2021 do aprila 2022 je EFRAG pripravljala prve osnutke standardov ESRS, ki so bili do avgusta 2022 na voljo za komentarje in povratne informacije, ki so jih nato upoštevali pri dokončni izdelavi osnutkov dvanajstih standardov. Osnutki so bili predloženi Evropski komisiji, ki jih je uradno sprejela 31. julija 2023. Decembra 2023 pa je EFRAG izdal tudi tri dokumente z navodili za implementacijo ESRS, kot je to zahtevala Evropska komisija (EFRAG, 2024).

Standardi ESRS zajemajo podrobne zahteve za razkritja informacij o trajnostnih temah, ki so strukturirane okoli ESG dejavnikov. Standardi poudarjajo v prihodnost usmerjene informacije za oceno dolgoročnih trajnostnih strategij podjetij. Vsebujejo dva splošna standarda, ki se uporabljata za vsa trajnostna vprašanja, in deset tematskih standardov (ClimatePartner, brez datuma). Poleg splošnih in tematskih standardov, zaradi raznolikosti industrij, EFRAG pripravlja tudi ESRS standarde za posamezne sektorje. Pričakuje se, da bodo ti standardi dokončani in sprejeti s strani Evropske komisije do junija 2026. Specifični standardi bodo naslovili edinstvene vidike trajnosti in potrebe po poročanju, ki so značilne za različne sektorje, s čimer bo poročanje bolj relevantno in vpogledno. Tako se bodo obvezna razkritja, ki so že zahtevana, dopolnila s ključnimi informacijami in številkami za posamezen sektor (PlanA, brez datuma). Prav tako obstajajo tudi poenostavljeni standardi za majhna in srednja podjetja, kar je podrobneje opisano v sedmem poglavju tega dela.

Splošna standarda ESRS 1 in ESRS 2, opisana v nadaljevanju, sta bistvena univerzalna standarda in obvezna pri poročanju za vsa podjetja. Pri ostalih desetih tematskih standardih, ki so tudi opisani v nadaljevanju, pa je ocena dvojne materialnosti tista, ki določa, katere teme mora posamezna organizacija upoštevati in razkriti kot del svojega poročanja. Zato je naloga organizacije, da opravi analizo svoje materialnosti in določi, katere teme mora zajeti v svoje trajnostno poročilo. Prav tako pa morajo organizacije za ESRS E1, ki zajema

podnebne spremembe, v primeru, da o tej temi ne bodo poročale, tudi pojasniti, zakaj ta tema zanje ni pomembna (Boucher, 2024).

Z namenom, da bi olajšali trajnostno poročanje z uporabo ESRS standardov, sta se EFRAG in Evropska komisija želela pri njihovem razvoju čim bolj približati drugim globalnim smernicam za trajnostno poročanje. Tako se ESRS precej ujemajo z drugimi poročevalskimi okvirji in standardi za trajnostno poročanje, predvsem z ISSB in GRI. Pri razvoju ESRS je EFRAG torej sodeloval z ISSB in jih usklajeval, kjer je bilo to mogoče. Prav tako je za referenco uporabil tudi obstoječe okvirje, kot je GRI, ki ga uporablja že na tisoče podjetij. EFRAG je sodeloval z obema organizacijama, da bi pripravili smernice, ki bi podjetjem olajšale trajnostno poročanje ter zmanjšale obseg podvajanja (Brown in drugi, 2023). Zaradi sočasnega razvoja ESRS in prvih dveh standardov ISSB je torej možno primerjati prvi standard ISSB S1 s splošnima ESRS standardoma, saj te zajemajo splošne zahteve razkritij informacij o pomembnih trajnostnih tveganjih in priložnostih. Poleg tega je ESRS E1 standard, ki se nanaša na podnebne spremembe, in je po vsebini primerljiv z drugim ISSB standardom S2, ki zahteva razkritje informacij podjetij, povezanih s podnebjem. ESRS standardi so obvezni za podjetja, ki so zavezana k poročanju po CSRD, medtem ko so standardi ISSB načeloma prostovoljni, vendar jih lahko posamezne države določijo kot obvezne (Hennaux, 2023).

4.2.4.1 Splošni standardi ESRS

Prvi splošni standard oziroma ESRS 1 določa splošna načela, ki se morajo uporabljati pri pripravi trajnostnih poročil, vendar pa ne določa specifičnih zahtev glede razkritij. ESRS 1 med drugim pojasnjuje tudi koncept dvojne materialnosti in meje poročanja, pričakovanja glede skrbnosti, zahtevano kakovost kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, potrebo po usklajenosti z razkritji v finančnem poročilu podjetja ter strukturo celotnega poročila. Pomembno je, da ESRS 1 poudarja pomen kakovostnih značilnosti informacij, kot so relevantnost, zvesto predstavljanje, primerljivost, preverljivost in razumljivost, ki so ključne za zagotavljanje zanesljivosti in uporabnosti trajnostnih poročil. Prav tako standard daje smernice za ocenjevanje materialnosti vplivov podjetja na trajnostne vidike, kar vključuje tako vplive na podjetje kot tudi vplive podjetja na družbo in okolje. Skrbnostni procesi (angl. Due dilligance processes) so integrirani v upravljanje trajnosti in poročanje, kar zahteva stalno vključevanje deležnikov in proaktivno identifikacijo ter obravnavo negativnih vplivov. ESRS 1 tudi zahteva, da podjetja poročajo o informacijah vrednostne verige, ki so materialne, in določa jasna pričakovanja glede časovnega obzorja poročanja, kar omogoča boljše razumevanje trenutnih in prihodnjih trajnostnih tveganj in priložnosti. Struktura poročila mora biti jasna in razdeljena na splošne, okoljske, socialne in upravljaljske dele, kar olajša dostopnost in primerljivost informacij. Prehodne določbe omogočajo postopno uvajanje in prilagajanje zahtev, kar podjetjem omogoča, da se postopoma prilagodijo novim standardom poročanja (Sustainability in Business, 2024a).

Med splošne standarde sodi tudi ESRS 2, ki določa splošna razkritja, ki jih mora organizacija razkriti ne glede na to, katero trajnostno vprašanje se obravnava. ESRS 2 je obvezna za vse družbe, zajete v poročanje po CSRD, in zajema razkritja o tem, kako je trajnostna uspešnost integrirana v spodbujevalne sheme podjetja, izjave o postopkih skrbnosti, opise postopkov za identifikacijo in oceno materialnosti ter razkritja o ključnih kazalnikih uspešnosti, predpisanih z Uredbo EU o taksonomiji (Gutterman, 2024). Pomembno je poudariti, da ESRS 2 zagotavlja temelj za preglednost in odgovornost podjetij pri poročanju o trajnostnih vprašanjih, kar omogoča deležnikom, vključno z vlagatelji, strankami in regulatorji, boljše razumevanje vpliva podjetij na družbo in okolje. Razkritja v ESRS 2 prav tako podpirajo skladnost s širšimi cilji trajnostnega razvoja in prispevajo k večji primerljivosti in doslednosti trajnostnih informacij na trgu. Poleg tega ESRS 2 pomaga podjetjem pri izpolnjevanju zakonodajnih zahtev in pri pripravi na prihodnje izzive, povezane s trajnostjo, s čimer krepijo svojo dolgoročno odpornost in konkurenčnost (Sustainability in Business, 2024b).

4.2.4.2 Okoljski standardi ESRS

ESRS E1 je temeljni standard v sklopu ESRS, ki podjetjem nalaga, da v okviru poročanja o trajnosti podrobno obravnavajo podnebne spremembe. Podjetja morajo razkriti, kako so podnebne spremembe integrirane v njihove poslovne strategije in upravljanje ter kako vplivajo na njihove operacije, tveganja in priložnosti. Standard poudarja pomen načrta prehoda, ki mora biti usklajen s cilji Pariškega sporazuma in usmerjen k doseganju podnebne nevtralnosti do leta 2050. Podjetja morajo razkriti svoje politike in ukrepe za ublažitev podnebnih sprememb, vključno z naložbami, ki podpirajo te ukrepe, in oceniti tveganje prihodnjih emisij, ki so v »prihodnje neizbežne« zaradi obstoječih sredstev in načrtov (Chirez, 2024). Prav tako morajo podjetja razkriti metrike in cilje, povezane s podnebnimi spremembami, kot so zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, povečanje deleža obnovljivih virov energije in notranje določanje cene ogljika, ter razkriti tveganja in priložnosti, povezane s podnebnimi spremembami, vključno z njihovim vplivom na porabo energije. ESRS E1 zahteva tudi, da podjetja razkrijejo finančne učinke, povezane s podnebnimi tveganji in priložnostmi, kar prispeva k boljšemu razumevanju vpliva podnebnih sprememb na dolgoročno finančno stabilnost podjetja. Ta standard, ki ga bo uporabljala večina podjetij, vključuje tudi največ obveznih razkritij med desetimi tematskimi standardi (Sustainability in Business, 2024c).

ESRS E2, ki deluje v tandemu s standardom ESRS E1, podrobno obravnava onesnaževanje kot ključno trajnostno temo, ki od podjetij zahteva razkritje svojih pristopov k upravljanju in zmanjševanju onesnaževanja. Ta standard zahteva, da podjetja podajo konkretne informacije o svojih politikah in ukrepih za preprečevanje, nadzor in zmanjšanje onesnaževanja zraka, vode in prsti, vključno z upravljanjem nevarnih snovi in snovi zelo visokega tveganja. Podjetja morajo poročati o ciljih, ki jih postavljajo za zmanjšanje onesnaževanja, in o metrikah, ki spremljajo napredek pri doseganju teh ciljev, kar vključuje

podatke o emisijah, izpustih in ravneh kontaminacije. ESRS E2 prav tako zahteva, da podjetja ocenijo in razkrijejo finančne učinke, povezane z onesnaževanjem, kar vključuje potencialne stroške in kazni za neskladnost, stroške sanacije ter priložnosti za prihranke in prihodke iz trajnostnih izdelkov ali praks. Ta standard podjetjem omogoča, da ne le izpolnjujejo regulativne zahteve, ampak tudi proaktivno upravljajo svoj okoljski vpliv, kar prispeva k bolj trajnostni prihodnosti in zmanjšanju okoljskega odtisa. Poleg tega morajo podjetja poročati o vseh vrstah onesnaževanja, vključno z mikroplastiko in onesnaževanjem zraka, vode, tal ali prehrabnih virov, ki nastajajo ali se uporabljajo med proizvodnimi procesi in tistih, ki zapustijo obrate kot emisije, proizvodi ali kot del proizvodov ali storitev, kar zagotavlja celovit pregled nad vplivi podjetja na okolje in njihovimi prizadevanji za zmanjšanje teh vplivov (Akkermans, 2024).

ESRS E3 govori o tem, kako podjetja poročajo o svojem vplivu in upravljanju tveganj, povezanih z vodnimi viri in morskimi ekosistemi. Ta standard podjetjem narekuje, da morajo biti transparentna pri razkrivanju svojih politik in ukrepov za zmanjševanje negativnih vplivov na te vire in zaščito ekosistemov. Cilj ESRS E3 je tudi podpora podjetjem pri razumevanju njihove vloge v širših globalnih prizadevanjih za zmanjšanje porabe vode in ohranjanje morskega življenja. Podjetja morajo razkriti, kako upravljajo z vodnimi viri, kako zmanjšujejo onesnaževanje in kako varujejo vodne ekosisteme, pri čemer morajo posebno pozornost nameniti območjem z vodnim stresom. ESRS E3 zahteva tudi, da podjetja poročajo o tveganjih in priložnostih, povezanih z vodnimi viri, ter o finančnih učinkih teh dejavnikov na poslovanje. Čeprav je ESRS E3 obsežno manjši standard v okviru ESRS, ima ključno vlogo pri zagotavljanju trajnostnega upravljanja z vodnimi in morskimi viri, kar podjetjem omogoča sprejemanje odgovornih praks, ki so v skladu s trajnostnimi cilji (Wiersma, 2024).

ESRS E4 določa, kako podjetja poročajo o svojem vplivu na biotsko raznovrstnost in ekosisteme. Ta standard od podjetij zahteva, da so transparentna pri razkrivanju svojih politik in ukrepov za zmanjševanje negativnih vplivov, zaščito in obnovo biotske raznovrstnosti in ekosistemov. ESRS E4 spodbuja podjetja, da razumejo in komunicirajo svoj prispevek k ohranjanju biotske raznovrstnosti in podpora ciljem trajnostnega razvoja. Podjetja morajo razkriti, kako upravljajo z biotsko raznovrstnostjo in ekosistemi, kako zmanjšujejo negativne vplive in kako varujejo ekosisteme, pri čemer morajo posebno pozornost nameniti območjem z degradacijo ekosistemov. ESRS E4 zahteva tudi, da podjetja poročajo o tveganjih in priložnostih, povezanih z biotsko raznovrstnostjo in ekosistemi, ter o finančnih učinkih teh dejavnikov na poslovanje. Čeprav obsega manj podatkovnih točk kot nekateri drugi standardi znotraj okvira ESRS, ESRS E4 ostaja ključen za zagotavljanje trajnostnega upravljanja z biotsko raznovrstnostjo in ekosistemi, kar podjetjem omogoča sprejemanje odgovornih praks, ki so v skladu s trajnostnimi cilji (Pierre, 2024).

ESRS E5 se osredotoča na trajnostno uporabo virov in implementacijo krožnega gospodarstva, ki je definirano kot sistem, v katerem se vrednost izdelkov, materialov in virov

ohranja čim dlje, s čimer se zmanjšuje okoljski vpliv njihove uporabe in minimizira nastajanje odpadkov ter sproščanje nevarnih snovi skozi celoten življenjski cikel izdelka. Ta standard od podjetij zahteva, da razkrijejo svoje politike in ukrepe, ki spodbujajo krožnost materialov in izdelkov ter da poročajo o svojih dotokih in odtokih virov, optimizaciji uporabe virov, upravljanju odpadkov in tveganjih, povezanih s preходом na krožno gospodarstvo. Cilj ESRS E5 je, da podjetja poročajo o svojem prispevku k zmanjšanju negativnih vplivov na okolje in k podpori ciljem trajnostnega razvoja. Podjetja morajo biti transparentna glede svojega upravljanja z viri in tega, kako obravnavajo tveganja in priložnosti, ki izhajajo iz teh praks. ESRS E5 igra ključno vlogo pri spodbujanju podjetij k odgovornemu ravnanju z viri in k prehodu na krožno gospodarstvo, kar prispeva k dolgoročni odpornosti in trajnosti poslovanja (Jonkman, 2023).

4.2.4.3 Socialni standardi ESRS

ESRS S1 je standard, ki podjetjem nalaga, da razkrijejo ključne informacije o vplivih njihovih operacij na lastno delovno silo. Ta standard od podjetij zahteva, da so transparentna glede delovnih pogojev, enakosti in raznolikosti med zaposlenimi ter spoštovanja drugih delovnih pravic. Podjetja morajo podati podrobne informacije o ukrepih, ki jih sprejemajo za zagotavljanje varnih in zdravih delovnih razmer, za spodbujanje enakih možnosti in za preprečevanje diskriminacije na delovnem mestu. Prav tako morajo razkriti, kako se angažirajo z delovno silo, da razumejo in obravnavajo njihove skrbi, ter kako njihova politika in praksa vplivata na raznolikost in vključenost. Poleg tega morajo podjetja poročati o materialnih tveganjih, povezanih z delovno silo, in o priložnostih, ki jih iščejo za izboljšanje dobrega počutja in produktivnosti zaposlenih. ESRS S1 zahteva tudi, da podjetja razkrijejo cilje, ki so jih postavili za upravljanje vplivov, povezanih z delovno silo, in sprašuje, kako merijo napredek pri doseganju teh ciljev, kar zagotavlja celovit in transparenten pristop k vprašanju trajnosti, povezanih z delovno silo (Lu, 2024).

ESRS S2 nadgrajuje zahteve ESRS S1 z dodatnim poudarkom na delavcih v vrednostni verigi podjetja. Ta standard od podjetij zahteva, da razkrijejo informacije o politikah, procesih in ukrepih, ki vplivajo na delavce v njihovi dobavni verigi, in kako te politike prispevajo k zaščiti njihovih pravic ter izboljšanju delovnih pogojev. Podjetja morajo poročati o angažiranju z delavci v vrednostni verigi, vključno z mehanizmi za izražanje skrbi in postopki za reševanje morebitnih negativnih vplivov. ESRS S2 prav tako zahteva, da podjetja opredelijo in upravljajo tveganja ter priložnosti, povezane z delavci v vrednostni verigi, ter razkrijejo finančne učinke teh dejavnikov na poslovanje. Pomembnost ESRS S2 izhaja iz njegovega cilja spodbujanja transparentnosti in odgovornosti v celotni vrednostni verigi. Standard spodbuja podjetja k bolj etičnim in trajnostnim poslovnim praksam, ki ne le izboljšujejo delovne pogoje, ampak tudi krepijo dolgoročno odpornost in konkurenčnost podjetij. Z zagotavljanjem, da podjetja upoštevajo dobrobit vseh delavcev, bodisi neposredno zaposlenih bodisi kot del širše vrednostne verige, ESRS S2 prispeva k širšim

globalnim prizadevanjem za izboljšanje socialne odgovornosti in spoštovanje človekovih pravic v poslovnem svetu (Wiersma, 2024).

ESRS S3 se osredotoča na vpliv podjetij na lokalne skupnosti in zahteva od podjetij, da razkrijejo informacije o svojih politikah, procesih in ukrepih, ki vplivajo na skupnosti v njihovi vrednostni verigi. Standard podjetja spodbuja, da razumejo in komunicirajo svoj vpliv na skupnosti, vključno z ekonomskimi, okoljskimi in socialnimi vplivi, kot so vplivi na lokalno zaposlovanje, infrastrukturo, zdravje in kulturno dediščino. Podjetja morajo razkriti, kako lahko takšni vplivi in odvisnosti privedejo do materialnih tveganj in priložnosti ter njihovih možnih finančnih učinkov na kratki, srednji in dolgi rok. ESRS S3 prav tako zahteva, da podjetja razkrijejo svoje prispevke k razvoju skupnosti, vključno z naložbami v lokalno infrastrukturo, izobraževanje, zdravstvene storitve in gospodarske razvojne pobude. S tem poudarkom na ključnih področjih ESRS S3 zagotavlja, da so podjetja odgovorna za socialne vplive svojih operacij, kar spodbuja bolj etične in trajnostne prakse po celotni vrednostni verigi in prispeva k širšim globalnim prizadevanjem za izboljšanje socialne odgovornosti in spoštovanje človekovih pravic v poslovnem svetu (Oyen, 2024).

ESRS S4 podjetjem nalaga, da razkrijejo vplive svojega poslovanja na potrošnike in končne uporabnike, vključno z dostopom do kakovostnih informacij, zasebnostjo in zaščito otrok. Podjetja morajo pojasniti, kako identificirajo in upravljajo te vplive, ter razkriti materialna tveganja in priložnosti, ki izhajajo iz njihovih odvisnosti od potrošnikov in končnih uporabnikov. Standard zahteva, da podjetja podajo celovite informacije o svojih politikah, procesih in ukrepih, ki vplivajo na potrošnike skozi celotno vrednostno verigo, in kako ti pristopi prispevajo k trajnostnemu razvoju. ESRS S4 spodbuja podjetja k transparentnosti in odgovornosti pri obravnavanju socialnih in človekovih pravic, povezanih z njihovo vrednostno verigo, ter k spodbujanju etičnih in trajnostnih poslovnih praks. Razkritja vključujejo politike, procese za vključevanje s potrošniki in končnimi uporabniki, ukrepe za obravnavo materialnih vplivov ter cilje za upravljanje negativnih vplivov in napredovanje pozitivnih vplivov, kar podjetjem omogoča, da razmislijo o celotnem obsegu svojega družbenega odtisa in spodbujajo bolj vključujoče in trajnostne odnose s skupnostmi, v katerih delujejo (Aschauer, 2024).

4.2.4.4 Standardi upravljanja ESRS

ESRS G1 je ključni standard v okviru CSRD, ki določa zahteve za razkritje in poudarja pomen etičnega poslovnega ravnanja. Ta standard zahteva, da podjetja razkrijejo svoje strategije, politike in postopke glede etičnega vedenja, skladnosti z zakoni in predpisi ter poslovnih interakcij, s posebnim poudarkom na preprečevanju korupcije in podkupovanja, zaščiti žvižgačev, političnem lobiranju in upravljanju odnosov z dobavitelji. Podjetja morajo prav tako razkriti svoja prizadevanja za zaščito pravic potrošnikov in končnih uporabnikov, vključno z dostopom do kakovostnih informacij in zasebnostjo. ESRS G1 spodbuja podjetja k odgovornemu ravnanju in zagotavljanju, da so njihove poslovne prakse v skladu z visokimi

standardi integritete, kar prispeva k večji transparentnosti, odgovornosti in etičnosti v poslovnem svetu (Taylor, 2024).

5 VPLIV FINANČNIH INSTITUCIJ NA TRAJNOSTNO POROČANJE

Finančne institucije so ključne pri spodbujanju trajnostnih praks skozi vpliv na financiranje podjetij. Sledenje smernicam, kot so tako imenovana Načela za odgovorno vlaganje Združenih narodov in Banka Slovenije, ter integracija ESG dejavnikov v finančne analize, povečujejo transparentnost in osveščenost o trajnostnih tveganjih. Banke, kot sta Nova Ljubljanska banka in SKB banka, uvajajo trajnostne strategije, ki prispevajo k zmanjšanju ogljičnega odtisa in podpirajo zelene investicije, kar kaže na naraščajočo usmerjenost finančnih trgov k trajnostnemu poročanju.

5.1 Pomen finančnih institucij pri oblikovanju trajnostne prihodnosti

Finančne ustanove igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju trajnostnega poročanja, saj lahko s svojim vplivom motivirajo podjetja, v katera vlagajo ali jim posojajo sredstva, k sprejemanju trajnostnih praks. Kot je razvidno iz podpoglavja 3.3.2, investitorji vse pogosteje od podjetij zahtevajo poročila o trajnosti, s čimer prispevajo k napredku trajnostnega poročanja v praksi. S tem namenom pa je bila ustvarjena tudi mednarodna organizacija načel za odgovorno vlaganje (angl. Principles for Responsible Investment), ki si prizadeva za spodbujanje vključevanja ESG dejavnikov v odločanje o naložbah (Fernando, 2022). Organizacija je bila ustanovljena aprila 2006 ob podpori Združenih narodov, do leta 2021 pa je štela več kot 3800 članov. Ustanovljena je bila predvsem z namenom ozaveščanja o pomembnosti okoljskih in socialnih vidikov pri odločanju o naložbah. Posamičen član je tako finančna institucija, katera podpiše šest ključnih načel omenjene organizacije in nato vlaga redna poročila o svojem napredku. V organizacijo so tako vključene pomembne institucije, kot je norveški državni pokojninski sklad, državni pokojninski sklad Tajske in kalifornijski sistem upokojevanja javnih uslužbencev (Principles for Responsible Investment, brez datuma).

Finančne institucije so ključne pri naložbah in financiranju, saj s podporo podjetjem, ki se zavzemajo za trajnost, in izogibanjem tistim, ki to zanemarjajo, oblikujejo uspeh poslovnih modelov, ki so okoljsko in družbeno odgovorni. S povečanimi zahtevami po transparentnosti lahko finančne institucije podjetja spodbudijo k razkrivanju informacij o njihovih ESG iniciativah in vplivih. Integracija ESG kriterijev v tradicionalno finančno analizo in ocenjevanje tveganj omogoča finančnim institucijam boljše razumevanje dolgoročnih priložnosti in tveganj, povezanih s trajnostnimi izzivi. Ob rastočem poudarku na trajnostnem razvoju, kot ključnem dejavniku za dolgotrajno uspešnost podjetij, je jasno, da bodo finančne institucije še naprej igrale pomembno vlogo v prihodnosti trajnostnega poročanja (Finance, 2024).

5.2 Usmeritve Banke Slovenije za trajnostno investiranje

Tudi Banka Slovenije podrobno obravnava lastne finančne naložbe z vidika podnebnih sprememb, pri čemer sledi okviru za poročanje, ki ga je določil Evrosistem, in upošteva priporočila Projektne skupine za finančna razkritja v zvezi s podnebjem (angl. Task Force on Climate-related Financial Disclosures). Upošteva pa tudi priporočilo Partnerstva med finančnimi institucijami za obračunavanje emisij toplogrednih plinov (angl. Partnership for Carbon Accounting Financials) in Mreže za ozelenitev finančnega sistema (angl. Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System). Poročilo je usmerjeno v povečanje transparentnosti glede podnebnih tveganj in priložnosti ter v izboljšanje kakovosti podatkov, ki bodo omogočili boljše razumevanje podnebnih vprašanj. Banka Slovenije je vzpostavila celosten pristop k upravljanju s podnebnimi tveganji in priložnostmi, ki se integrirajo v obstoječi okvir za upravljanje lastnih finančnih naložb. Svet Banke Slovenije in Investicijski odbor igrata ključno vlogo pri sprejemanju smernic in nadzoru nad upravljanjem naložb, pri čemer se posebna pozornost namenja družbeno odgovornim in trajnostnim dejavnikom. Banka je prav tako ustanovila Odbor za klimatske spremembe in zeleno agendo, ki zagotavlja usklajeno delovanje na področju podnebnih sprememb. V strategiji Banka Slovenije je poudarjen pomen razumevanja in prilagajanja posledicam podnebnih sprememb ter vpliva prehoda v trajnostno gospodarstvo. V ta namen je v marcu 2023 Banka Slovenije uvedla prenovljen okvir družbeno odgovornega in trajnostnega investiranja, ki si prizadeva za zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov do leta 2050, v skladu s cilji Pariškega sporazuma in strategije podnebne nevtralnosti EU. Banka si je zastavila ambiciozne srednjeročne cilje, ki vključujejo povečanje naložb v tematske obveznice in zmanjšanje ogljičnega odtisa naložb v zasebni sektor (Banka Slovenije, 2024).

V kontekstu upravljanja s tveganji Banka Slovenije integrira podnebna tveganja v svoj okvir upravljanja s tveganji, kjer se tranzicijska in fizična tveganja obravnavajo kot ojačevalni dejavniki obstoječih finančnih tveganj. Banka je izvedla podnebni stresni test, ki je pokazal, da lahko okoljska tveganja znatno povečajo finančna tveganja, kar potrjuje zavezanost k zmanjšanju ogljičnega odtisa lastnih naložb. Metrike in cilji, ki jih Banka Slovenije razkriva, so usklajeni s priporočili Projektne skupine za finančna razkritja v povezavi s podnebjem in priporočili Partnerstva med finančnimi institucijami za obračunavanje emisij toplogrednih plinov ter vključujejo tako pretekle kot v prihodnost usmerjene podnebne kazalnike, ki omogočajo oceno skladnosti emisij toplogrednih plinov izdajateljev z doseganjem podnebnih ciljev. Banka Slovenije se zaveda, da je kot ena izmed večjih institucionalnih vlagateljev njen vpliv na zniževanje emisij toplogrednih plinov pomemben, hkrati pa poudarja, da je za doseganje ničelnih neto emisij toplogrednih plinov do leta 2050 ključna tudi vloga davčnih organov in učinkovita cena za emisije toplogrednih plinov (Banka Slovenije, 2024).

5.3 Primeri vpeljave trajnostne strategije v finančne institucije, ki delujejo na slovenskem trgu

Banke so na različne načine pristopile k uvedbi trajnostne strategije. Tako je na primer Nova Ljubljanska banka razvila tri stebre za vpeljavo te strategije. Prvi stebel predstavlja trajnostno poslovanje, ki je opredeljeno kot upravljanje nefinančnega poslovanja in delovanje kot okoljsko odgovorna institucija, pri čemer niso pozabili na zagotavljanje trajnostnih odnosov s svojimi deležniki. Prvi stebel je tako bolj usmerjen v trajnostno delovanje banke kot posamezne institucije. Drugi stebel so poimenovali trajnostno financiranje in se nanaša na proces upoštevanja zadev trajnostnega razvoja in ESG pri sprejemanju naložbenih odločitev v finančnem sektorju, kar omogoča dolgoročne naložbe v trajnostne gospodarske dejavnosti in projekte, na ta način pa tudi sledi priporočilom Banke Slovenije. Splošni cilji tega stebra tako predstavljajo predvsem uskladitve kreditnega in naložbenega portfelja z doseganjem neto ničelnih emisij do leta 2050 ali prej. Na ta način pa želijo tudi zagotoviti pozitiven učinek s pomočjo financiranja trajnostnega prehoda. Želijo ugotavljati in posledično zmanjševati podnebna in druga ESG tveganja v povezavi s krediti ali naložbami skupine Nove Ljubljanske banke. Opredelili pa so tudi trajnostne aktivnosti, ki jih Nova Ljubljanska banka spodbuja in financira. Te pa so razporejene v naslednje skupine, ki so predstavljene v tabeli 2 (Nova Ljubljanska banka, 2024).

Tabela 2: Trajnostne aktivnosti, ki jih Nova Ljubljanska banka spodbuja in financira

Obnovljivi viri energije	Zelene stavbe	Energetska učinkovitost	Čisti transport	Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja	Trajnostno upravljanje vode in odpadnih voda
Proizvodnja el. energije iz vetrne energije	Gradnja novih trajnostnih stavb	Proizvodnja akumulatorjev	Medmestni železniški potniški prevoz	Gradnja, razširitev in upravljanje sistemov za zbiranje in čiščenje odpadnih voda	Proizvodnja toplote/hladu z uporabo odpadne toplote
Proizvodnja el. energije iz vodne energije	Prenova obstoječih stavb v bolj trajnostne, z bolj trajnostnimi načini	Shranjevanje elektrike	Tovorni železniški promet	Obnova sistemov za zbiranje, čiščenje in distribucijo vode	Zbiranje in prevoz frakcij nenevarnih odpadkov, ki se ločujejo pri viru
Proizvodnja el. energije iz geotermalne energije	Nakup in lastništvo stavb	Namestitvev in upravljanje električnih toplotnih črpalk	Mestni in primestni cestni prevoz potnikov	Gradnja, razširitev in upravljanje sistemov za zbiranje in čiščenje odpadnih voda	Snovna predelava iz nenevarnih odpadkov
Proizvodnja el. energije iz bioenergije		Namestitvev, vzdrževanje in popravilo energijsko učinkovite opreme	Infrastruktura za omogočanje nizkoogljičnega cestnega prevoza in javnega prevoza	Obnova sistemov za zbiranje in čiščenje odpadnih voda	
Prenos in distribucija električne energije			Infrastruktura za osebno mobilnost, prevoz s kolesi		

Vir: lastno delo na podlagi Nova Ljubljanska banka (2024).

Tretji steber se navezuje na prispevek k družbi, kjer Nova Ljubljanska banka upošteva družbene dejavnike pri vseh svojih dejavnostih in stebrih trajnostnega razvoja. Z družbeno odgovornimi dejavnostmi tako aktivno prispevajo k širšemu družbeno-gospodarskemu razvoju s poudarkom na izobraževanju v skupnostih, v katerih delujejo (Nova Ljubljanska banka, 2024).

Poleg Nove Ljubljanske banke pa so tudi preostale finančne institucije sprejele strategijo trga kapitala, priporočeno s strani Banke Slovenije. V letu 2022 je tako SKB banka, pod vodstvom glavne izvršne direktorice in s sodelovanjem direktorjev posameznih enot ter ESG koordinacijske funkcije, ustanovila ESG Odbor, ki je okrepil implementacijo ESG politik in zagotovil mesečno preglednost izvajanja akcijskih načrtov. Odbor igra ključno vlogo pri izobraževanju vodstva in predstavitvi aktualnih tem, povezanih z zelenim prehodom, kot so CSRD, ESRS, merjenje ogljičnega odtisa in EU Taksonomija. SKB banka se odziva na izzive trajnostnega razvoja, pričakovanja trga, regulatorjev in delničarjev, s čimer vključuje trajnostni model poslovanja v vse bančne enote, procese, ponudbo produktov, upravljanje tveganj in odnose s strankami. SKB Banka se zaveda svoje vloge v zelenem prehodu in je začela sistematično zbirati podatke o naložbah ter analizirati visoko-emisijska področja portfelja, s ciljem razviti strategijo za dekarbonizacijo bančnega portfelja v letu 2024. Prav tako načrtuje razvoj novih zelenih produktov in posodobitev politike tveganj, ob tem pa se osredotoča na zmanjšanje lastnega ogljičnega odtisa s kupovanjem zelene energije in zmanjšanjem porabe energije, z namenom zmanjšati emisije za 45 % do konca leta 2024. Kot vse ostale finančne institucije se tudi SKB banka se sooča s primarnimi izzivi, kot so pomanjkanje časa, potreba po širjenju znanja in tehničnega razumevanja za sodelovanje s strankami, ter sekundarnimi izzivi, kot so zbiranje in dostopnost podatkov. V odziv na to banka sodeluje v izobraževalnih dogodkih in je razvila ESG vprašalnik za stranke v sodelovanju z Združenjem Bank Slovenije, kar kaže na izboljšanje kakovosti podatkov in pripravljenosti strank za sodelovanje. SKB banka s tem potrjuje svojo zavezanost k zelenemu prehodu in odgovornost, ki jo deli s svojimi strankami (Klasinc, 2023).

Iz navedenega je razvidno, da finančne institucije igrajo ključno vlogo pri napredku nefinančnega poročanja. Čeprav trenutno še ne obstaja usklajena zakonodaja, ki bi natančno določala pravila investiranja ali opisovala preferencialne pogoje za bolj trajnostno usmerjene deležnike, je očitno, da finančni in kapitalski trgi napredujejo v smeri, ki spodbuja razvoj nefinančnega poročanja.

6 NADZOR NAD OBJAVLJENIMI INFORMACIJAMI O TRAJNOSTI

Nadzor nad trajnostnimi informacijami je ključen za verodostojnost podjetij. Revidiranje letnih računovodskih izkazov, ki ga izvajajo neodvisni revizorji, zagotavlja točnost in popolnost informacij, kar krepi zaupanje deležnikov. Z uvedbo novih zakonodajnih zahtev, kot je ZGD-1M, postaja poročilo o trajnosti nujen del letnega poslovnega poročila, kar

odraža poudarek na transparentnosti in trajnostnem poslovanju. Revizorji igrajo ključno vlogo pri preverjanju skladnosti trajnostnih poročil s standardi, kot so ESRS in Taksonomija EU, ter zagotavljajo verodostojnost teh informacij.

6.1 Revidiranje letnih računovodskih izkazov

Revidiranje predstavlja proces, v katerem neodvisni strokovnjaki oziroma pooblaščen revizorji zbirajo dokaze o verodostojnosti trditev, ki so izražene v računovodskih izkazih ali drugih predmetih revidiranja. Glavni cilj revidiranja je zagotoviti, da so informacije, ki jih vsebujejo predmeti revidiranja, točne in popolne, kar deležnikom omogoča, da se na te informacije zanesejo. Točnost in popolnost informacij sta ključni za potrditev, da računovodski izkazi odražajo resnično in pošteno stanje poslovnih dogodkov. »Resnično in pošteno« v tem kontekstu pomeni, da so poslovni dogodki dejansko nastali, da so bili ustrezno evidentirani in da so v računovodskih izkazih predstavljeni na način, ki odraža njihovo pravo naravo in finančne učinke (Republika Slovenija, 2020).

6.1.1 Revizorjevo mnenje in zakonska podlaga

Cilj revizije računovodskih izkazov je okrepiti zaupanje deležnikov v finančna poročila podjetja. To se uresniči preko mnenja revizorja, ki je formalno izraženo v revizijskem poročilu. V tem poročilu revizor potrdi, ali so računovodski izkazi ustrezno pripravljene v skladu z veljavnimi standardi računovodskega poročanja, ki v Sloveniji običajno vključujejo slovenske računovodske standarde ali mednarodne standarde računovodskega poročanja. Izvedba revizije je lahko zakonsko predpisana ali pa je rezultat prostovoljne odločitve lastnikov ali vodstva podjetja. Odgovornost za pripravo in točnost računovodskih izkazov nosi vodstvo podjetja, zato revizija služi kot ključni mehanizem, s katerim vodstvo zmanjšuje tveganja, povezana z računovodskimi izkazi. Revizija prav tako deluje kot preventivni ukrep za preprečevanje in odkrivanje morebitnih napak ali goljufij znotraj podjetja (Republika Slovenije, 2020).

V skladu s 57. členom Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/09, 33/11, 99/11, 32/12, 57/12 in 44/13, je revizor zavezan k temeljiti reviziji računovodskih izkazov in poglobljenemu pregledu poslovnega poročila. Njegova naloga je preveriti, ali računovodski izkazi ustrezno odražajo finančno stanje podjetja in ali so v skladu z veljavnimi računovodskimi standardi. Poleg tega mora revizor zagotoviti, da je vsebina poslovnega poročila usklajena z računovodskimi izkazi in ne vsebuje bistvenih napačnih informacij. V svojem poročilu mora revizor izraziti mnenje o skladnosti poslovnega poročila z računovodskimi izkazi za isto poslovno leto in o tem, ali je bilo poslovno poročilo pripravljeno v skladu z zakonskimi zahtevami. V primeru odkritja bistvenih napačnih navedb v poslovnem poročilu je revizor dolžan to izpostaviti in opisati naravo teh napačnih navedb. Prav tako lahko revizor v poročilu navede druge pomembne zadeve, ki jih je med revizijo opazil, ne da bi to vplivalo na splošno revizijsko mnenje. Revizorjevo mnenje služi

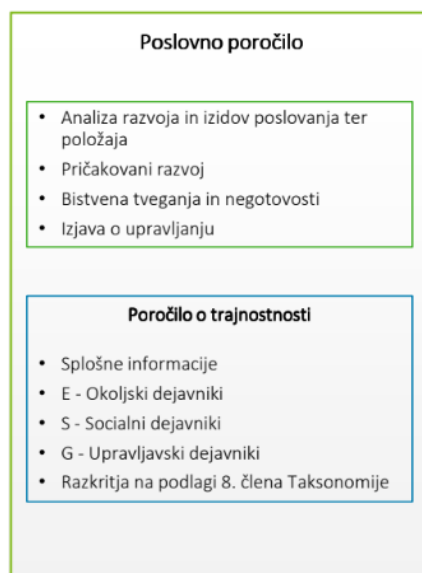
kot neodvisna potrditev zanesljivosti finančnih informacij, ki so ključne za delničarje, upnike in druge zainteresirane strani, saj zagotavlja verodostojnost in transparentnost poslovanja podjetja.

6.1.2 Preverjanje poslovnega poročila

Poslovno poročilo igra ključno vlogo v procesu komunikacije in odločanja znotraj podjetja, saj je nosilec vitalnih informacij o poslovanju. Vsebuje bistvene elemente, kot so podatki o poslovnih aktivnostih, poglobljene analize, izsledki raziskav in statistični podatki, ki skupaj ustvarjajo celovit pregled nad delovanjem podjetja. Njegova osrednja naloga je zagotoviti, da so te informacije predstavljene na jasen, neposreden in učinkovit način, kar prejemnikom omogoča hiter vpogled v ključne vidike poslovanja in sprejemanje informiranih odločitev. Poslovno poročilo je tako bistveno za razumevanje trenutnega stanja podjetja in za načrtovanje prihodnjih strategij (Altius, brez datuma).

V skladu z najnovejšimi zakonodajnimi spremembami in dopolnitvami Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), zlasti z uvedbo ZGD-1M, je poročilo o trajnosti postalo integralni del letnega poslovnega poročila podjetja, kot je razvidno tudi na sliki 1 v nadaljevanju. Ta razvoj odraža povečano zavedanje o pomenu trajnostnega poslovanja in potrebo po transparentnem poročanju o vplivih podjetja na okolje in družbo. Postopek sprejema in objave poročila o trajnosti je v pristojnosti organov vodenja in nadzora podjetja, kot so določeni v členih 272, 280 in 282 ZGD-1. Ti organi zagotavljajo, da je poročilo pripravljeno v skladu z veljavnimi standardi in da se ustrezno objavi (Moggi, 2024).

Slika 1: Umestitev poročila o trajnosti v poslovno poročilo

Vir: Moggi (2024).

Skupna odgovornost vodstva in nadzornega odbora, kot jo določa 60.a člen ZGD-1, je zdaj verjetno razširjena z zahtevami ZGD-1M, ki vključujejo skladnost poročila s standardi

poročanja Evropskih standardov za poročanje o trajnosti oziroma ESRS in formatom poročanja Evropskega enotnega elektronskega formata oziroma ESEF. Poročilo mora biti pripravljeno tako, da odraža relevantne informacije, ki so pomembne za razumevanje trajnostnega delovanja podjetja, in mora biti v skladu z osmim členom Taksonomije EU (Moggi, 2024).

Revizor ima ključno vlogo pri zagotavljanju verodostojnosti poročila o trajnosti. Revizor mora opraviti pregled in podati mnenje ali omejeno zagotovilo o skladnosti poročanja o trajnosti s smernicami Direktive o trajnostnem poročanju oziroma CSRD. To vključuje preverjanje skladnosti s standardi ESRS, oceno postopka za določitev relevantnih informacij in preverjanje uporabe ustreznih oznak ter poročanja v skladu s Taksonomijo EU. Revizorjevo mnenje ali omejeno zagotovilo prispeva k večji verodostojnosti in zaupanju deležnikov v poročilo o trajnosti, kar je ključno za celovito razumevanje in ocenjevanje trajnostne usmerjenosti podjetja (Moggi, 2024).

6.2 Zahteve in postopki trajnostnega poročanja

Za zagotavljanje preglednosti in usklajenosti s trajnostnimi cilji je ključno, da tako velika kot mala in srednje velika podjetja (angl. Small and Medium-sized Enterprises, v nadaljevanju MSP), ne glede na to, ali delujejo v javnem interesu ali kot kapitalske družbe, sledijo določenim smernicam za poročanje o trajnosti. Natančne časovne okvire, kdaj morajo podjetja začeti s tem poročanjem, podrobno obravnavamo v četrtem poglavju magistrskega dela.

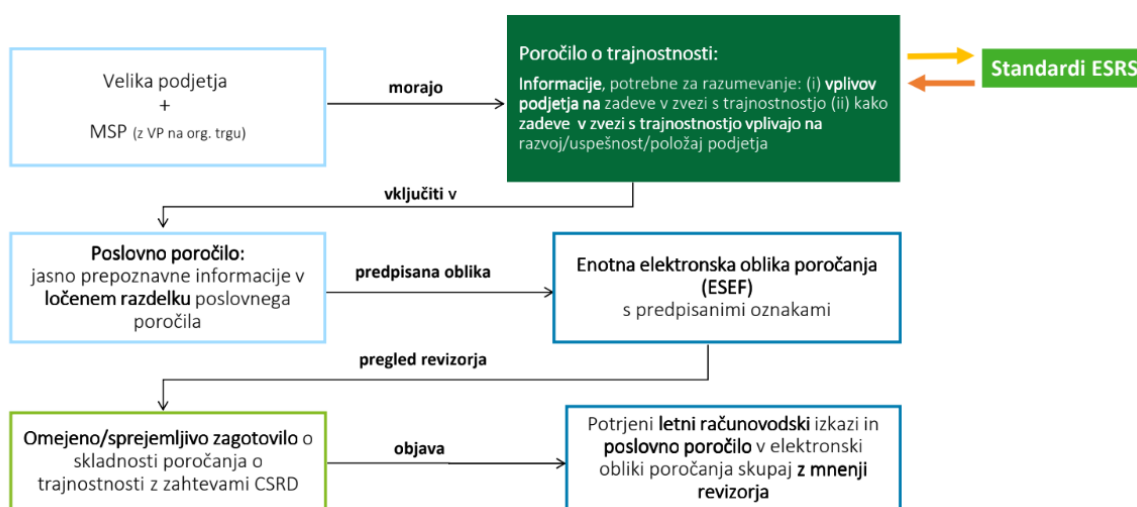
V poročilih morajo biti jasno izpostavljeni ključni podatki, ki razkrivajo vpliv podjetij na trajnostne izzive in obratno, in sicer kako ti izzivi vplivajo na njihov razvoj, uspešnost in tržni položaj. Skladnost teh poročil z Evropskimi standardi za poročanje o trajnosti je obvezna, kar smo podrobneje razložili v četrtem poglavju. Trajnostno poročilo mora biti jasno označeno znotraj poslovnega poročila, kar omogoča lažje iskanje pomembnih trajnostnih podatkov. Zahtevana je tudi enotnost v elektronskem formatu poročanja z določenimi oznakami, kar olajša pregled in analizo. Za zagotovitev zanesljivosti poročila mora revizor preveriti in potrditi, da vsebina ustreza standardom (Accountancy Europe, 2021).

Poročevalski proces vključuje tudi omejeno ali razumno zagotovilo o skladnosti trajnostnega poročanja z zahtevami Direktive CSRD. To pomeni, da morajo podjetja objaviti overjene letne računovodske izkaze in poslovno poročilo v elektronski obliki skupaj z revizorjevim mnenjem. S tem se zagotavlja zanesljivost in skladnost objavljenih informacij, kar povečuje zaupanje interesnih skupin v poročane podatke (Moggi, 2024). Trajnostno poročanje ni samo zakonska zahteva, ampak tudi ključno orodje za podjetja, da pokažejo svojo predanost trajnostnemu razvoju in odgovornemu poslovanju. Skladnost z ESRS standardi in CSRD zahtevami povečuje transparentnost in odgovornost podjetij ter krepi zaupanje investitorjev, potrošnikov in širše javnosti (Virjent, 2023).

Diagram trajnostnega poročanja za velika podjetja in MSP, ki je viden na sliki 2, prikazuje korake in zahteve za trajnostno poročanje, ki jih morajo izpolnjevati velika podjetja in MSP. Vključuje naslednje elemente:

- poročevalsko obveznost za velika podjetja in MSP, ki so v javnem interesu ali delujejo kot kapitalske družbe;
- vključitev trajnostnih podatkov v poslovno poročilo v skladu z ESEF;
- revizijo in zagotovilo skladnosti poročanja s strani revizorja;
- objavo overjenih letnih računovodskih izkazov in poslovnega poročila z revizorjevim mnenjem.

Slika 2: Diagram objave trajnostnega poročila

Vir: Moggi (2024).

Ta sistematičen pristop, ki je prikazan na sliki 2, podjetjem omogoča celovito in transparentno poročanje o svojih trajnostnih prizadevanjih in vplivih, kar je ključno za doseganje trajnostnih ciljev in povečanje odgovornosti v poslovnem svetu (Slovenski inštitut za revizijo, brez datuma).

6.3 Razširjena vloga revizijske komisije

Naloge, ki jih je do sedaj opravljal revizor, smo bolj podrobno že opisali v podpoglavju 6.1, v novem obdobju trajnostnega poročanja pa se revizijske komisije soočajo z razširjeno vlogo in povečanimi odgovornostmi. Te komisije so ključne pri nadzoru novih postopkov poročanja in zato morajo biti toliko bolj pozorne na učinkovitost vzpostavljenih sistemov in kontrol. Njihova naloga je preverjanje, ali podjetja pravilno upoštevajo nove smernice in ali so njihovi postopki in sistemi zanesljivi ter skladni z najnovejšimi standardi (Ernst&Yung, 2022).

Poleg tega revizijske komisije prevzemajo odgovornost za spremljanje procesa poročanja o trajnostnem razvoju podjetij. To vključuje ne le pregledovanje in ocenjevanje informacij o trajnostnem razvoju, ki jih podjetje zagotavlja, ampak tudi predložitev priporočil za izboljšanje in zagotavljanje celovitosti teh informacij. Komisije morajo biti še posebej pozorne na učinkovitost internih kontrol kakovosti, upravljanja tveganj in funkcij interne revizije, kot tudi na proces zagotavljanja letnega in konsolidiranega trajnostnega poročanja. V skladu z Direktivo CSRD morajo zakoniti revizorji, drugi revizorji ali neodvisni ponudniki storitev zagotavljanja skladnosti (angl. Independent Assurance Service Providers) podati omejeno zagotovilo o trajnostnih informacijah, ki jih podjetje poroča. Države članice bodo morale določiti enakovredne zahteve za te ponudnike storitev, da bi zagotovile njihovo kakovost, neodvisnost in nadzor, kar je v skladu z Direktivo o reviziji. Ta zahteva poudarja pomembnost neodvisnosti in strokovnosti pri zagotavljanju skladnosti trajnostnih poročil. Za učinkovit nadzor in izvrševanje bodo države članice EU morale razširiti svoje okvire javnega nadzora, da bodo vključevali zagotavljanje poročanja o trajnosti. To bo zahtevalo prilagoditve obstoječih sistemov in morda tudi uvedbo novih mehanizmov za zagotavljanje, da so trajnostna poročila podjetij pripravljena v skladu z zahtevanimi standardi. Odgovorne osebe v podjetju, ki so zadolžene za letno poročilo, bodo morale potrditi, da je poslovno poročilo pripravljeno v skladu s standardi trajnostnega poročanja, kar bo zagotovilo dodatno raven zaupanja v verodostojnost poročenih informacij (Ernst&Young, 2022).

Slika 3: Naloge revizijske komisije od leta 2024 naprej

Vir: Moggi (2024).

Na sliki 3 so predstavljene ključne naloge revizijske komisije od leta 2024 naprej, ki odražajo povečano odgovornost in pomen nadzora nad trajnostnim poročanjem. Komisija bo imela pomembno vlogo pri zagotavljanju integritete trajnostnih informacij in bo morala obveščati nadzorni svet o rezultatih in učinkovitosti dajanja zagotovil. Prav tako bo komisija

odgovorna za spremljanje in ocenjevanje elektronskega postopka poročanja, notranje revizije, sistemov obvladovanja kakovosti in tveganj ter neodvisnosti revizorjev. Komisija bo igrala ključno vlogo pri prepoznavanju in predlaganju izboljšav ter pri zagotavljanju, da so informacije, ki jih podjetje objavi, v skladu s sprejetimi standardi trajnostnega poročanja. Dodatno bo komisija preverjala tudi ustreznost opravljanja nerevizijskih storitev, s čimer bo zagotovila celovit in nepristranski nadzor nad trajnostnim poročanjem podjetja (Moggi, 2024).

6.4 Ključni razvoj dogodkov v prihodnosti

Evropski organ za vrednostne papirje in trge (angl. European Securities and Markets Authority, v nadaljevanju ESMA) je podal javno izjavo, ki se nanaša na prvo uporabo Evropskih standardov za poročanje o trajnosti oziroma ESRS. Ta izjava je usmerjena k subjektom, ki bodo prvič poročali v skladu z ESRS in bodo svoja poročila objavili v letu 2025. V izjavi ESMA izpostavlja pomembno vlogo, ki jo bodo ESMA in Nacionalni pristojni organi odigrali pri zagotavljanju dosledne uporabe ESRS. Končno poročilo ESMA o smernicah za izvrševanje trajnostnih informacij (angl. Guidelines on Enforcement of Sustainability Information) predstavlja enoten okvir za nadzor trajnostnih informacij. Vsebuje 22 smernic, ki obravnavajo organizacijo in cilje nadzora s strani nacionalnih pristojnih organov, postopke pregleda, izvršilne ukrepe in koordinacijo z Delovno skupino za poročanje o trajnosti v okviru ESMA. Smernice se prav tako nanašajo na dodatne entitete, ki so zajete v Direktivi o trajnostnem poročanju. V prihodnjih korakih bodo vprašanja, izpostavljena v javni izjavi, integrirana v evropske nadzorne prednostne naloge ESMA, ki bodo objavljene kasneje v letu 2024. Šesta priloga končnega poročila o smernicah za izvrševanje trajnostnih informacij bo prevedena v vse uradne jezike EU in bo dostopna na spletni strani ESMA. Po objavi prevodov bodo nacionalni pristojni organi imeli dva meseca časa, da ESMA sporočijo o svojem usklajevanju ali nameri usklajevanja s smernicami (European Securities and Markets Authority, 2024).

Septembra 2024 se obeta ključen dogodek v svetu trajnostnega poročanja, saj je to mesec, ko naj bi Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil (angl. International Auditing and Assurance Standards Board) zaključil delo na novem standardu ISSA 5000. Ta standard bo osredotočen na zagotavljanje trajnostnih informacij in bo predstavljal pomembno orodje za revizorje in druge strokovnjake, ki se ukvarjajo z zagotavljanjem skladnosti trajnostnih poročil s predpisanimi standardi. ISSA 5000 bo določal metodologije in postopke, ki bodo potrebni za kakovostno in zanesljivo zagotavljanje, s čimer bo prispeval k večji verodostojnosti in primerljivosti trajnostnih poročil po vsem svetu (Virjent, 2024).

7 MAJHNA IN SREDNJE VELIKA PODJETJA

Za razumevanje celotnega konteksta magistrskega dela je treba opredeliti, kaj sploh so mala in srednje velika podjetja oziroma MSP, navesti, kakšna je njihova zasičenost na slovenskem

in svetovnem trgu ter opredeliti njihovo vlogo v gospodarstvu. Pomembno je tudi raziskati, kako MSP pristopajo k trajnostnemu poročanju, saj to postaja vse bolj ključni vidik njihovega delovanja. V nadaljevanju so predstavljene definicije MSP po merilih Evropske unije in drugih mednarodnih organizacij, skupaj z analizo njihovega vpliva na gospodarstvo ter izzivov in prednosti trajnostnega poročanja.

7.1 Definicija in značilnosti majhnih in srednje velikih podjetij

Mala in srednje velika podjetja so po definiciji EU podjetja, ki izpolnjujejo določena merila glede števila zaposlenih, letnega prometa ali bilančne vsote. V nadaljevanju so predstavljene definicije malih in srednje velikih podjetij po merilih Evropske unije, ki so bistvene za razumevanje in analizo vpliva MSP na gospodarstvo (Evropska komisija, 2019). Evropska unija malim in srednje velikim podjetjem pripisuje velik pomen, saj predstavljajo hrbtenico evropskega gospodarstva. V skladu s Priporočilom Komisije 2003/361/ES EU razvršča MSP v tri kategorije: mikro, mala in srednje velika podjetja. Mikro podjetja so tista, ki zaposlujejo manj kot 10 oseb in imajo letni promet ali bilančno vsoto, ki ne presega 2 milijona evrov. Mala podjetja zaposlujejo manj kot 50 oseb in imajo letni promet ali bilančno vsoto do 10 milijonov evrov. Srednje velika podjetja pa zaposlujejo manj kot 250 oseb, njihov letni promet ne presega 50 milijonov evrov ali pa imajo bilančno vsoto, ki ne presega 43 milijonov evrov (Euro Lex, brez datuma). Natančno določeni pragi za opredelitev velikosti podjetja so navedeni v sliki 4.

Slika 4: Pragovi za opredelitev MSP

Kategorija podjetja	Število zaposlenih: letna delovna enota	Letni promet	ali	Letna bilančna vsota
Srednje veliko	< 250	≤ 50 milijonov EUR	ali	≤ 43 milijonov EUR
Malo	< 50	≤ 10 milijonov EUR	ali	≤ 10 milijonov EUR
Mikro	< 10	≤ 2 milijona EUR	ali	≤ 2 milijona EUR

Vir: Evropska komisija (2020).

Mednarodne organizacije, kot sta Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad, prav tako prepoznavajo pomen MSP, vendar uporabljajo različne definicije, ki so prilagojene njihovim specifičnim potrebam in ciljem. Te definicije se lahko razlikujejo glede na ekonomske in

regionalne značilnosti, vendar običajno vsebujejo podobna merila, kot so število zaposlenih in letni prihodki. Za celovito razumevanje vloge MPS v globalnem gospodarstvu je ključno upoštevati različne definicije in merila, ki jih uporabljajo različne organizacije (World Bank Group, 2019).

Statistični urad Republike Slovenije je za leto 2022 objavil podatke, ki odražajo strukturo podjetniškega sektorja glede na velikost podjetij. V skladu s temi podatki je bilo v Sloveniji kar 210.136 podjetij kategoriziranih kot mikro podjetja, kar poudarja njihovo prevladujočo prisotnost v gospodarski krajini. Poleg tega je bilo evidentiranih 8.630 malih podjetij, ki prav tako predstavljajo pomemben delež podjetniške strukture. Srednje velikih podjetij pa je 2.325, kar kaže na njihovo stabilno vlogo v gospodarstvu. Po drugi strani je bilo velikih podjetij, ki presegajo merila za srednje velika podjetja, le 392, kar poudarja, da so manjša in srednje velika podjetja hrbtenica slovenskega trga. Ti podatki jasno kažejo, da MSP predstavljajo več kot 99 % vseh podjetij v Sloveniji za leto 2022, kar poudarja njihov izjemni pomen za gospodarsko aktivnost in zaposlovanje. MSP so ključni za inovacije, gospodarsko dinamiko in so pogosto vir prilagodljivosti in odpornosti v gospodarstvu. Ta statistika ne samo da odraža trenutno stanje podjetniškega sektorja, ampak tudi poudarja potencial za rast in razvoj, ki ga MSP prinašajo slovenskemu gospodarskemu prostoru (Republika Slovenija Statistični urad, brez datuma).

Statistični urad Republike Slovenije pa je z objavo podatkov o številu podjetij po dejavnostih omogočil tudi vpogled v sektorsko sestavo slovenskega gospodarstva. Iz teh podatkov izstopa dejstvo, da mala in srednje velika podjetja prevladujejo predvsem v sektorju strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti. V tem obsežnem segmentu najdemo podjetja, ki se osredotočajo na poslovno svetovanje, pravne storitve, računovodstvo, oglaševanje, tržne raziskave ter znanstveno raziskovanje in razvoj. Trgovinski sektor, zlasti vzdrževanje in popravila motornih vozil, prav tako zavzema pomembno mesto med MSP, kar odraža njegovo vlogo v slovenskem gospodarskem prostoru. Gradbeništvo, ki je prav tako med vodilnimi dejavnostmi MSP, poudarja nenehno potrebo po gradnji in obnovi infrastrukture. Razporeditev podjetij po dejavnostih ne le odraža trenutne ekonomske smernice, temveč tudi izpostavlja sektorje z možnostmi za rast in napredek. MSP, ki delujejo v teh ključnih sektorjih, so pogosto vir inovacij in prilagodljivosti, kar Sloveniji omogoča, da ohranja konkurenčni položaj na mednarodnih trgih (Republika Slovenija Statistični urad, brez datuma).

V globalnem kontekstu je trend rasti malih in srednje velikih podjetij še bolj izrazit. Od leta 2000 dalje se je število MSP po vsem svetu nenehno povečevalo, kar odraža njihovo ključno vlogo v svetovnem gospodarstvu. V letu 2023 je bilo po svetu zabeleženih že 358,32 milijonov MSP, kar predstavlja znaten skok v primerjavi s preteklimi leti. Ta impresivna številka poudarja, kako MSP prispevajo h gospodarski raznolikosti, inovacijam in zaposlovanju na globalni ravni. Rast števila MSP je lahko pripisana številnim dejavnikom, vključno z globalizacijo, tehnološkim napredkom, lažjim dostopom do mednarodnih trgov in podpornimi politikami, ki spodbujajo podjetništvo. MSP so postala gonilo gospodarskega

razvoja, saj so se izkazala za izjemno prilagodljiva in odporna v obdobjih gospodarskih sprememb. Ta trend rasti MSP je ključen za ustvarjanje novih delovnih mest, spodbujanje konkurenčnosti in zagotavljanje trajnostnega razvoja na svetovni ravni (Dyvik, 2024).

Kritični vidiki rasti MSP so pomembni za razumevanje, zakaj se kljub impresivni rasti števila MSP po svetu ta podjetja še vedno soočajo z različnimi izzivi, ki lahko omejujejo njihov razvoj in prispevek k svetovnemu gospodarstvu. Nedelovanje trga in strukturne ovire sta dva glavna dejavnika, ki lahko zavirata rast MSP. Nedelovanje trga se nanaša na situacije, kjer tržni mehanizmi ne delujejo optimalno, kar vodi do neučinkovite razporeditve virov. MSP se lahko soočajo z omejenim dostopom do finančnih sredstev, kar je še posebej problematično pri iskanju tveganega kapitala, ki je ključen za inovacije in rast. Prav tako lahko pomanjkanje investicij v raziskave in razvoj ter težave pri izpolnjevanju okoljskih predpisov predstavljajo ovire, ki zavirajo njihov potencial. Strukturne ovire vključujejo pomanjkanje vodstvenih in strokovnih znanj, ki so potrebna za uspešno upravljanje in rast podjetja. Togi predpisi na trgu dela lahko otežujejo prilagodljivost in inovativnost, ki sta ključni za konkurenčnost MSP. Poleg tega je pomanjkanje znanja o mednarodnih trgih ovira za širitev poslovanja izven domačih meja (Albaz, 2020).

Da bi se izognili izkoriščanju programov za podporo MSP, je pomembno, da se sredstva usmerijo k dejanskim MSP in ne k umetnim korporativnim strukturam, ki bi lahko obšle opredelitev MSP. Evropska komisija, Evropska investicijska banka in Evropski investicijski sklad spodbujajo države članice, da uporabljajo opredelitev MSP, ki vključuje ukrepe proti izogibanju, da bi zagotovili, da podpora doseže prave cilje. V kontekstu rasti MSP je torej ključno, da se poleg spodbujanja njihovega števila in prispevka h gospodarstvu naslovijo tudi izzivi, s katerimi se soočajo. To vključuje izboljšanje tržnih mehanizmov, zagotavljanje dostopa do financiranja, spodbujanje raziskav in inovacij ter odpravljanje strukturnih ovir. Le tako lahko MSP še naprej igrajo ključno vlogo pri ustvarjanju delovnih mest, spodbujanju konkurenčnosti in zagotavljanju trajnostnega razvoja na globalni ravni (Evropska komisija, 2020).

7.2 Trajnostno poročanje v majhnih in srednjih podjetjih

Kot že omenjeno v prejšnjem podpoglavju, majhna in srednja podjetja oziroma MSP, predstavljajo več kot 99 % podjetij v Sloveniji in so tako nepogrešljiva za nemoteno delovanje globalnih dobavnih verig. Zaradi njihovega obsežnega vpliva je torej pomembno, da tudi MSP delujejo trajnostno, kljub temu pa mnogi MSP še vedno niso vključeni v okoljska, socialna in upravljavka vprašanja (Ojiambo, 2023).

7.2.1 Dodatni izzivi in prednost trajnostnega poročanja za MSP

Majhna in srednja podjetja se pri izvajanju trajnostnih praks navadno srečujejo z več izzivi kot velika podjetja. Za začetek se MSP soočajo z večjimi finančnimi omejitvami, saj se kljub

povečevanju zahtev po poročanju, finančni viri, ki jih lahko temu namenijo, običajno ne povečujejo enako hitro kot v velikih podjetjih. Večja podjetja lahko zaradi večje razpoložljivosti finančnih virov najamejo razne svetovalce z ustreznim znanjem ali pa vložijo sredstva v programsko opremo za izboljšanje svojih poročevalskih zmogljivosti. Ta nezmožnost dodeljevanja finančnih virov za trajnostno poročanje razlikuje MSP od velikih podjetij in ustvarja razkorak v podatkih, tako po kakovosti kot tudi po količini. Poleg tega manjša podjetja morda nimajo veščin in znanja za razumevanje, zbiranje in analiziranje zahtevanih podatkov. V večjih podjetjih je pričakovano, da bodo usposabljali svoje zaposlene ali pa zaposlili nove ljudi z ustreznim znanjem, medtem ko v manjših podjetjih to breme poročanja navadno pade le na obstoječe človeške vire podjetja. Postavitev ustreznih procesov za zbiranje podatkov je za manjša podjetja zapleteno in drago. Ta proces je lahko dodatno zapleten zaradi verjetnosti, da teh podatkov sploh ni. Težava trajnostnega poročanja ne leži le v nezmožnosti poročanja, temveč tudi v nezmožnosti pridobitve potrebnih informacij. Poleg vsega tega pa manjšim podjetjem primanjkuje jasnih spodbud za poročanje trajnostnih podatkov. Večina MSP še vedno ne razume, kakšne koristi in priložnosti jim trajnostno poročanje lahko prinese in to vidijo le kot dodaten strošek. To je povezano tudi z dejstvom, da je za večino MSP poročanje prostovoljni proces. Čeprav lahko to prostovoljno poročanje postane pomembno orodje MSP za privabljanje naložb pozneje, nekatera MSP preprosto ne morejo poročati brez jasnega cilja ali pa ne vedo, čemu naj dajo prednost, da bo poročanje izvedljivo v prihodnosti (Leempoel, 2023).

Kljub številnim izzivom pa lahko majhnost podjetjem pri trajnostnem delovanju in poročanju prinese tudi nekaj prednosti. Zaradi navadno manjših in bolj preprostih organizacijskih struktur lahko MSP sprejemajo hitrejša odločitve in inovacije kot njihovi večji konkurenti. MSP imajo običajno tudi manj kompleksne dobavne verige ter manjše okoljske odtise. Poleg tega so manjša podjetja manj podvržena pritiskom potrošnikov, vlagateljev in regulatorjev glede njihovega okoljskega ter socialnega delovanja. Ker je trajnostno poročanje za večino MSP še neobvezno, lahko začnejo svojo trajnostno pot bolj postopoma in se osredotočajo le na eno področje hkrati, kot na primer le na zmanjšanje odpadkov, povečanje energetske učinkovitosti in podobno. To lahko omogoči preprostejši in manj zastrašujoči trajnostni prehod. Ker pa bo trajnostno poročanje za večja podjetja obvezno, lahko MSP trajnostno poročanje lažje izkoristijo za svojo konkurenčno prednost. Poleg vsega tega pa so manjša podjetja tudi bolj povezana s skupnostjo, kar jim navadno omogoči bolj trajnostno pridobivanje virov in tesnejše odnose s strankami ter dobavitelji (FutureTracker, 2023).

7.2.2 Vpliv trajnostne zakonodaje EU na delovanje MSP

Kot že omenjeno so k poročanju po Direktivi CSRD zavezana tista majhna in srednja podjetja, ki kotirajo na borzi. Po podatkih organizacije EFRAG je v EU približno 700 takih MSP, ki kotirajo na borzi in na katere bo CSRD neposredno vplivala z novimi zahtevami glede poročanja o trajnosti (SmartHead, 2023). Kljub temu da večino MSP ni vključenih v

poročanje po zakonodaji EU in nacionalnih zakonodajah, pa bo CSRD imel na njih posreden vpliv. Učinki te zakonodaje se bodo tako sčasoma začeli prenašati tudi na MSP, ki ne kotirajo na borzi. Za začetek je pomembno poudariti, da velikim podjetjem trenutna zakonodaja nalaga številne obveznosti glede razkrivanja trajnostnih informacij in doseganja trajnostne uspešnosti. Posledično morajo velika podjetja zagotoviti, da njihove vrednostne verige ustrezajo zastavljenim trajnostnim ciljem. Prav tako so bolj ozaveščena o morebitnih tveganjih za svoj ugled, če sodelujejo s podjetji, ki s svojim delovanjem škodujejo okolju. To pomeni, da bodo MSP, ki so del vrednostnih verig velikih podjetjih (kot ponudniki storitev ali blaga), morda morali svojim večjim partnerjem v vrednostni verigi poročati in dokazati svojo trajnostno naravnost (Accountancy Europe, 2023). Smiselno je tudi pričakovati, da bodo velika podjetja vse bolj naklonjena sodelovanju z MSP, ki so že na višji stopnji trajnostne zrelosti in razkrivajo svoje trajnostne informacije, saj bodo s tem izboljšali svoje trajnostne rezultate. To pomeni, da si bodo kotirajoči MSP in nekotirajoči MSP, ki prostovoljno poročajo, zagotovili konkurenčno prednost, če se bodo na trgu pozicionirali kot napredna in trajnostno ozaveščena podjetja (Nader, 2024).

Poleg pritiskov za trajnostno delovanje in poročanje s strani poslovnih partnerjev pa se pričakujejo tudi pritiski s strani finančnih institucij. MSP, ki dajejo prednost trajnosti, lažje dostopajo do številnih priložnosti za financiranje s strani finančnih institucij, vlagateljev in deležnikov. Tako lahko trajnostna MSP dostopajo do več različnih možnosti financiranja, vključno s posojili, naložbami z družbenim vplivom in nepovratnimi sredstvi, namenjenimi izrecno za trajnostne spodbude. Prav tako EU in številne mednarodne organizacije aktivno podpirajo trajnostna MSP skozi programe financiranja in razne spodbude. Poleg pozitivnih učinkov dostopa do financiranja pa obstaja na drugi strani tudi tveganje, da bo za podjetja, ki ne stremijo k trajnostni uspešnosti, na voljo manj virov financiranja. Na primer evropske banke morajo vse pogosteje izpolnjevati trajnostna merila v svojih portfeljih danih posojil. MSP morajo tako bankam zagotoviti informacije o trajnosti, da lahko te izpolnijo svoje regulativne zahteve. Banke lahko pri dajanju posojil za dejavnosti, ki imajo negativne učinke na okolje, za taka posojila zaračunajo višjo obrestno mero. To nakazuje, da bodo bančna posojila in druge storitve pogojene s trajnostno uspešnostjo in bodo zahtevala trajnostna poročila od podjetij, vključno z MSP. MSP, ki na te vplive ne bodo pripravljena, bodo ne le zamudila priložnosti za financiranje in ovirala svojo konkurenčno prednost, temveč se lahko naredi tudi, da bodo v prihodnosti hkrati soočena z nenadno potrebo po izboljšanju trajnosti poslovanja in pripravi trajnostnih poročil brez zadostnega časa za to prilagoditev. Poleg tega pa bodo določeni zakonodajni trendi vplivali na MSP tudi neposredno. Na primer, nekatere države EU uvajajo davke na CO₂. Na Danskem so leta 2022 uvedli tako imenovani »korporativni ogljični davek«, ki bo podjetjem, vključno z MSP, naložil davek 1125 danskih kron (oziroma 150 EUR) na tona izpuščenega ogljikovega dioksida. Podobno pobudo so uvedli tudi v Avstriji leta 2022, druge države v EU pa sledijo tej poti. S takšnimi ukrepi bodo podjetja imela močan motiv za izračun in zmanjšanje svojih emisij ogljika, da bi zmanjšala z njimi povezano davčno obveznost (Accountancy Europe, 2023).

7.2.3 Evropski standardi za poročanje o trajnosti za MSP

Zaradi posrednega prenašanja zahtev za trajnostno poročanje na manjša podjetja in sočasnih dodatnih izzivov, s katerimi se ta pri trajnostnem poročanju soočajo, se je pokazala potreba po oblikovanju ESRS standardov, ki bi bili prilagojeni majhnim in srednjim podjetjem. Glede na to, da MSP predstavljajo pomemben delež podjetij po vsem svetu ter imajo posledično pomemben gospodarski vpliv, je ključno njihovo vključevanje v trajnostno poročanje. Aktivno sodelovanje MSP v trajnostnem poročanju lahko namreč znatno prispeva k širjenju trajnostnih praks. Z uvedbo poenostavljenih standardov za trajnostno poročanje, ki so prilagojeni MSP, tem olajša vključevanje v trajnostno delovanje. Tako lahko tudi manjša podjetja igrajo pomembno vlogo pri prehodu k bolj trajnostnemu poslovanju. Na osnovi tega je EFRAG začel razvijati dve vrsti poenostavljenih standardov, in sicer standarde poročanja o trajnosti za MSP, ki kotirajo na borzi (angl. standards for Listed Small and Medium Sized Enterprises, v nadaljevanju LSME) in so zavezani k poročanju po CSRD, ter standarde za MSP, ki se prostovoljno odločijo za trajnostno poročanje (angl. Voluntary standard for Small and Medium Sized Enterprises, v nadaljevanju VSME) (Branquart, 2023). Januarja 2024 je bil sprejet in objavljen tako osnutek LSME kot tudi VSME, ki sta bila na voljo za povratne informacije do 21. maja 2024. Končni različici standardov bosta predvidoma izdani proti koncu leta 2024, zato lahko pride še do kakšnih sprememb (Inge, 2024).

LSME predstavljajo torej obvezne standarde za tista majhna in srednja podjetja, ki kotirajo na borzi in so zavezana k poročanju. Standardi LSME si prizadevajo vzpostaviti ustrezno ravnotežje med potrebami po informacijah vlagateljev ter partnerjev in zmogljivostmi MSP, ki kotirajo na borzi, za pripravo teh informacij. Prav tako so LSME pomembni, saj določajo zgornjo mejo informacij, ki jih lahko velika podjetja zahtevajo od MSP na področju trajnosti. V primerjavi z ESRS so LSME poenostavljeni in ne vključujejo vseh zahtev, ki jih navajajo ESRS (Bergthaler in Espinosa, 2024). Na primer ESRS 1 zahteva razkritje 823 podatkovnih točk oziroma informacij, medtem ko osnutek LSME 1 (ki temelji na ESRS 1) zahteva razkritje 466 podatkovnih točk, kar predstavlja 43 % manj informacij, ostale pa navaja kot prostovoljna razkritja. Tudi LSME vključujejo koncept dvojne materialnosti, enake definicije pojmov in so na nek način skrajšana verzija ESRS. Splošni standardi LSME so razdeljeni na tri sekcije, in sicer sekcijo 1 (splošna načela), ki izhaja iz ESRS 1 ter sekciji 2 (splošna razkritja) in 3 (politike, ukrepi in cilji), ki izhajata iz ESRS 2. Naslednji trije sklopi pa zajemajo še ESG dejavnike na način kot tematski ESRS, vendar tudi ti zahtevajo razkritje manj informacij kot ESRS (Deloitte, 2024).

Standardi VSME predstavljajo standarde za tista majhna in srednja podjetja, ki se prostovoljno odločijo za trajnostno poročanje. Osnutek VSME navaja tri module standardov. Modularni pristop je bil sprejet, da bi bili VSME uporabni za MSP vseh velikosti, saj omogoča, da MSP poročilo prilagodijo svojim potrebam in zmogljivostim (Müller, 2024). Prvi modul VSME je osnovni modul (angl. Basic Module), ki opredeljuje zahtevana razkritja, vezana na okoljske, socialne in upravljaljske dejavnike, vendar pa za razkritje teh

zahtev ni potrebna analiza pomembnosti. Drugi modul je pripovedni modul (angl. Narrative Module), ki opisuje razkritja za politike, ukrepe in cilje. Za razkritja je potrebna analiza pomembnosti, da se določi, katera vprašanja trajnosti so pomembna za poslovanje in organizacijo podjetja, ter kratek opis, kako se ta vprašanja obravnavajo v okviru obstoječih ali prihodnjih politik, ukrepov in ciljev. Zahteva se tudi sodelovanje s ključnimi deležniki za pripravo teh razkritij. Zadnji modul pa je modul poslovni partnerji (angl. Business Partners Modules), ki zahteva razkritje informacij, ki bodo verjetno vključene v zahteve po podatkih s strani posojilodajalcev, vlagateljev in partnerjev podjetja. Zahteva se analiza pomembnosti, da se razkrije, katera vprašanja trajnosti so pomembna za poslovanje in organizacijo podjetja (Berrigan, 2024). Osnovni modul morajo poročati vsa majhna in srednja podjetja, ki se odločijo poročati po VSME standardih. Naslednja dva modula pa se lahko dodata glede na primernost. Ko se podjetje odloči poročati en modul, ga mora v celoti izpolniti glede na pomembnost in ustreznost (Müller, 2024). Osnutki omenjenih treh VSME modulov so natančneje navedeni v tabeli 3.

Tabela 3: Razkritja in meritve modulov osnutka VSME standardov

<i>Modul 1: Osnovni modul</i>	Razkritja za osnovni modul	- B1 – Osnova za pripravo - B2 – Prakse za prehod k bolj trajnostnemu gospodarstvu
	Osnovne meritve – okolje	- B3 – Energija in emisije toplogrednih plinov - B4 – Onesnaževanje zraka, vode in tal - B5 – Biotska raznovrstnost - B6 – Voda - B7 – Uporaba virov, krožno gospodarstvo in ravnanje z odpadki
	Osnovne meritve – Socialna vprašanja	- B8 – Delovna sila – Splošne značilnosti - B9 – Zdravje in varnost - B10 – Plačilo, kolektivna pogajanja in usposabljanje
	Osnovne meritve – Poslovno ravnanje	- B11 – Obsodbe in globe za korupcijo in podkupovanje
<i>Modul 2: Pripovedni modul</i>	Razkritja za pripovedni modul	- N1 – Strategija podjetja (poslovni model in pobude, povezane s trajnostjo) - N2 – Pomembna vprašanja trajnosti - N3 – Upravljanje pomembnih vprašanj trajnosti - N4 – Ključni deležniki - N5 – Upravljanje (odgovornosti v zvezi z vprašanji trajnosti)
<i>Modul 3: Poslovni partnerji</i>	Razkritja za modul poslovni partnerji	- BP1 – Prihodki iz določenih sektorjev - BP2 – Odgovornosti v zvezi z vprašanji trajnosti - BP3 – Cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov - BP4 – Prehodni načrt za blaženje podnebnih sprememb - BP5 – Fizična tveganja zaradi podnebnih sprememb - BP6 – Razmerje nevarnih in radioaktivnih odpadkov - BP7 – Usklajenost z mednarodno priznanimi instrumenti - BP8 – Procesi za spremljanje skladnosti in mehanizmi za obravnavo kršitev - BP 9 – Kršitve Smernic Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj za multinacionalna podjetja ali Smernic Združenih narodov - BP 10 – Ravnotežje med delom in zasebnim življenjem - BP 11 – Število vajencev

Vir: lastno delo na podlagi Berrigan (2024).

8 EMPIRIČNA ANALIZA VPLIVA DIREKTIVE O TRAJNOSTNEM POROČANJU NA DELOVANJE MAJHNIH IN SREDNJIH PODJETIJ

Teoretični del, ki je bil predstavljen do sedaj, je vseboval pregled obstoječe literature in zakonodaje na področju trajnostnega poročanja, s posebnim poudarkom na predvidenem učinku, ki ga ima to na majhna in srednje velika podjetja. Na podlagi temeljitega pregleda obstoječe literature obravnavane tematike sva sestavili anketni vprašalnik, izvedli bolj podrobne intervjuje ter rezultate analizirali v nadaljevanju.

8.1 Namen, cilji in raziskovalna vprašanja

Namen najine raziskave je razumeti in pojasniti vpliv, ki ga bo Direktiva o trajnostnem poročanju imela na majhna in srednja podjetja (MSP) v Sloveniji. Z raziskavo želiva pridobiti vpogled v trenutne trajnostne prakse, ki jih MSP izvajajo, ter razumeti pripravljenosti MSP na implementacijo nove Direktive. Poleg tega želiva razumeti tudi, ali bo Direktiva spodbujala uvedbo novih trajnostnih praks v MSP.

Cilj najine raziskave je na podlagi pregleda obstoječe literature in trenutnih dogajanj oblikovati in izvesti raziskovalni metodi, ki bosta zajeli stališča in prakse MSP glede trajnostnega delovanja in poročanja. Z analizo pridobljenih podatkov želiva ugotoviti, kako trajnostna so trenutno MSP, njihova pričakovanja o vplivu Direktive ter identificirati izzive, s katerimi se bodo morala soočiti. Raziskava nama bo omogočila podati odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja, ki so predstavljena v nadaljevanju.

Med raziskavo sva torej poskušali odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja, in sicer:

- Kakšne so trenutne trajnostne prakse, ki jih MSP v Sloveniji uporabljajo pri svojem poslovanju?
- Kako MSP dojemajo Direktivo o trajnostnem poročanju in kakšna so njihova pričakovanja glede njenega vpliva na njihovo poslovanje?
- Koliko so MSP pripravljeni in zmožni zagotoviti potrebne podatke o trajnosti?
- Katere so glavne ovire in izzivi, s katerimi se bodo MSP zaradi te Direktive soočili?

8.2 Metodologija

V sklopu empiričnega dela sva najprej sestavili anketni vprašalnik, ki se nahaja v prilogi 1. Anketni vprašalnik predstavlja kvantitativno metodo zbiranja podatkov. Sestavljen vprašalnik vsebuje skupno 26 vprašanj, ki jih lahko v grobem razdelimo v tri različne sklope. Prvi sklop vprašanj se nanaša na značilnosti samega podjetja, drugi sklop vprašanj poskuša ugotoviti, kako trajnostno anketirana podjetja delujejo trenutno, zadnji sklop vprašanj pa se nanaša na trajnostno poročanje in z njim povezano Direktivo o trajnostnem poročanju.

Populacija najine raziskave zajema vsa majhna in srednje velika podjetja v Sloveniji. Izpis teh podjetij sva pridobili na spletnem portalu GVIN, in sicer tako, da sva z GVIN-ovo funkcijo naprednega iskanja pripravili Excel izpis, filtriran po vrsti družbe (gospodarske družbe ter samostojni podjetniki) in velikosti družbe (mikro, majhna in srednje velika podjetja). Izpis podjetij, ki predstavljajo najino populacijo, sva pridobili na dan 1. avgust 2023 in zajema 11.811 podjetij. Da bi zagotovili čim bolj reprezentativni vzorec, katerega rezultate lahko posplošiva na celotno populacijo, sva uporabili naključni pristop izbora vzorca. Naključni izbor vzorca sva naredili kar z Excelom, in sicer sva v zavihku 'podatki' pod funkcijo 'podatkovna analiza' (angl. Data Analysis) izbrali 'vzorčenje' (angl. Sampling). V vzorec sva nato zajeli 1.100 podjetij, ki sva jim poslali anketni vprašalnik, kar predstavlja 9,31-odstotno pokritost celotne populacije.

Za izvedbo raziskave sva izbrali spletno anketo, ki se nama je zdela najprimernejša, saj je preprosta za uporabo, omogoča napredne funkcionalnosti in anketirancu omogoči hitro ter preprosto reševanje. Sestavljen anketni vprašalnik sva vnesli v spletni portal IKA, saj sva ocenili, da bo (zaradi svoje razširjenosti) anketirancem najpreprostejši za uporabo. Po podatkih portala IKA je predviden čas trajanja reševanja ankete približno 10 minut. Za izbran vzorec podjetij sva na spletnem portalu GVIN poiskali naslov spletne pošte, kamor sva tudi posredovali povezavo do spletnega vprašalnika. Pri tem sva tudi prosili, da vprašalnik posredujejo tisti osebi v podjetju, ki je najbolj seznanjena z njihovim trajnostnim delovanjem in poročanjem. Anketni vprašalnik je bil posredovan izbranim podjetjem v prvem tednu avgusta 2023, sodelovanje v raziskavi pa je bilo anonimno. Pri analizi odgovorov sva upoštevali le tista podjetja, ki so anketni vprašalnik rešila v celoti.

Primarne podatke za empirično raziskavo nisva pridobivali izključno s kvantitativno metodo. Poleg ankete sva v okviru empiričnega dela izvedla tudi intervjuje, ki so pripomogli k dodatni poglobitvi raziskovalne teme in omogočili boljši vpogled v postavljena raziskovalna vprašanja in odgovore. Odločili sva se za pridobivanje kvalitativnih podatkov z delno strukturiranim intervjujem. Vprašanja v intervjuju so bila odprtega tipa, kljub temu pa so sledila določenemu predhodnemu okviru. Glede na Kordeš (2015) sva se odločili za izbiro prej opisanega pristopa, predvsem zaradi raziskovanja novega, še neraziskanega področja. Dodatno je vpliv Direktive CSRD na posamezno podjetje različen, saj lastniki trajnostnim praksam dodeljujejo različno težo, zaradi česar je uporaba delno strukturiranega intervjuja bolj smiselna kot uporaba popolnoma strukturiranega intervjuja. Poleg tega sva se odločili za uporabo odprtih vprašanj, ki so intervjuvancem omogočila podajanje daljših odgovorov, spodbujanje razvoja misli in osvetlitev vidikov, ki so zanje pomembni.

Delno strukturirane intervjuje sva opravili z uporabo vnaprej pripravljenega vprašalnika, ki izhaja iz anketnega vprašalnika. Vprašanja iz anketnega vprašalnika sva poglobili in prilagodili za izvedbo z intervjujem, ta vprašalnik pa nama je služil kot pomoč za izvedbo intervjujev. Skladno z anketnim vprašalnikom je tudi ta razdeljen v tri sklope, in sicer na splošna vprašanja o podjetju, trenutne trajnostne prakse anketiranega podjetja in trajnostno poročanje ter vpliv Direktive o trajnostnem poročanju. Pri vseh intervjuvancih sva uporabili

enak vprašalnik, vprašanja pa sva prilagajali glede na panogo, v kateri podjetje deluje in posledično zmožnosti trajnostnega delovanja in nefinančnega poročanja ter sprejete dosedanje trajnostne prakse. Odgovore, razdeljene v omenjene tri sklope vprašanj, sva na koncu analizirali in jih primerjali tako z rezultati ankete, kot tudi s preostalimi odgovori iz intervjujev. Vsi intervjuji so bili opravljeni osebno, in sicer na sedežu posameznega podjetja, v primeru, da sva pridobili dovoljenje intervjuvanca, pa so bili posneti tudi z digitalnim snemalnikom zvoka.

Intervjuvali sva tri osebe, zaposlene v različnih podjetjih, da bi pridobili čim bolj širok pregled trenutnih trajnostnih praks in nefinančnega poročanja v malih in srednje velikih podjetjih. Z izbiro zaposlenih iz podjetij, ki delujejo v različnih panogah in imajo različno število zaposlenih, sva si prizadevali zagotoviti raznolikost odgovorov in mnenj, saj se podjetja med seboj razlikujejo. Nato sva v poglavju 8.3 predstavili rezultate raziskave, zbrane z anketnim vprašalnikom, kjer sva navedli tudi podatke o dejanskem vzorcu, analizirali podatke o trenutnih trajnostnih praksah majhnih in srednjih podjetji ter analizirali podatke o njihovem trenutnem trajnostnem poročanju. V poglavju 8.4. pa so predstavljeni rezultati raziskave, zbrani z intervjuji. Glavne ugotovitve iz intervjujev sva povzeli po posamičnem opravljenem intervjuju, in sicer v vrstnem redu, kjer sva najprej analizirali tista podjetja, ki imajo največje število zaposlenih.

8.3 Rezultati raziskave, zbrani z anketnim vprašalnikom

Od 1.100 majhnih in srednje velikih podjetij v Sloveniji, ki sva jim posredovali anketni vprašalnik, sva prejeli odziv le 51 podjetij, kar pomenja 4,64 % izbranega vzorca. Ta podjetja predstavljajo najin dejanski vzorec, katerega podatke sva analizirali v nadaljevanju.

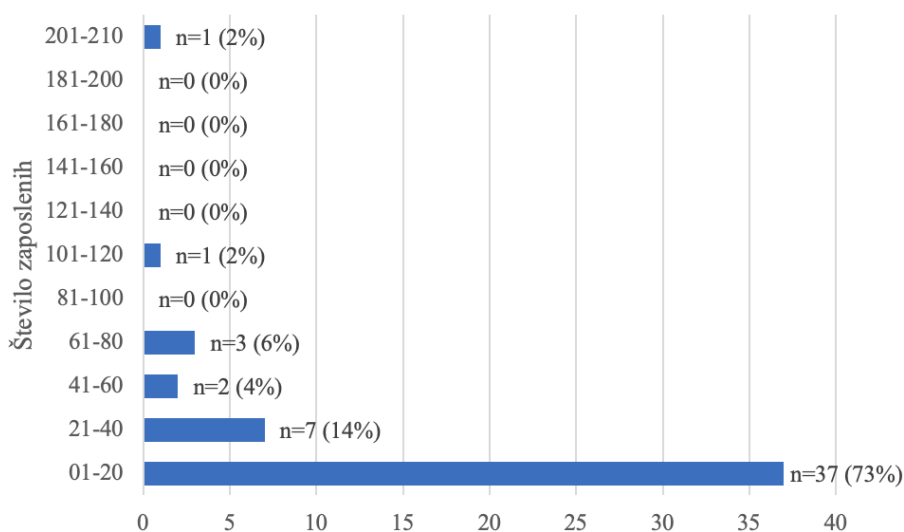
8.3.1 Analiza podatkov o dejanskem vzorcu

Prvih šest vprašanj v anketi predstavlja splošna vprašanja, s katerimi sva želeli pridobiti vpogled v lastnosti podjetij, zajetih v dejanski vzorec, saj je bilo reševanje ankete anonimno. Tako sva s prvim vprašanjem želeli izvedeti, kakšna je velikost anketiranih podjetij (glede na Zakon o gospodarskih družbah). Med 51 podjetji se jih je 39 oziroma 76 % opredelilo kot majhna ter 12 oziroma 24 % kot srednje velika podjetja. Nobeno podjetje se ni klasificiralo pod kategorijo 'Drugo', kar je smiselno in pričakovano glede na velikost, ki sva jo želeli zajeti v vzorec.

Sledilo je vprašanje o številu zaposlenih v podjetju. To vprašanje je bilo odprtega tipa, kar pomeni, da so anketirana podjetja sama vnesla število zaposlenih. Odgovori so se gibali od 1 do 210, povprečje odgovorov na zastavljeno vprašanje pa je znašalo 24,9. Za lažjo analizo sva nato odgovore razvrstili v razrede po 20 zaposlenih. Največ odgovorov je v razponu med 1 in 20 zaposlenih, in sicer je takšnih 37 podjetij oziroma 73 %. Pomemben delež odgovorov

(7 oziroma 14 %) je tudi v razponu med 21 in 40 zaposlenih, le dve podjetji pa sta navedli več kot 100 zaposlenih. Podrobnejša struktura odgovorov je prikazana v sliki 5.

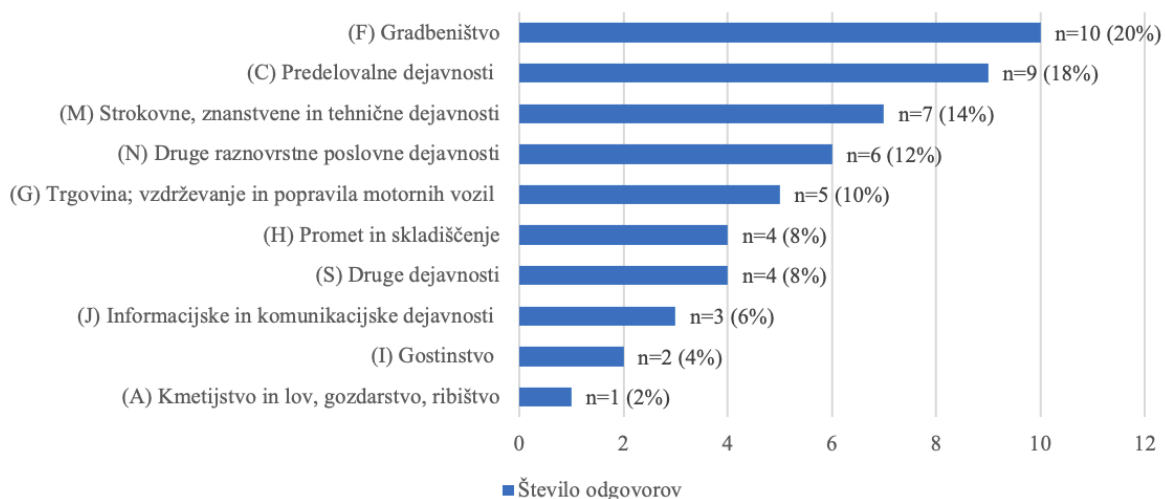
Slika 5: Struktura števila zaposlenih anketiranih podjetij (n = 51)

Vir: lastno delo.

Tretje vprašanje se je nanašalo na glavno dejavnost podjetja po standardni klasifikaciji dejavnosti, s katerim sva želeli ugotoviti, v katerih panogah anketirana podjetja delujejo. Možni odgovori na to anketno vprašanje so bili podani v obliki rolete. Struktura po glavnih dejavnostih anketiranih podjetij je natančneje prikazana v naslednji sliki.

Slika 6: Struktura anketiranih podjetij glede na glavno dejavnost

Vir: lastno delo.

Kot lahko opazimo iz slike 6 je največ anketiranih podjetij (10 oziroma 20 %) kot svojo glavno dejavnost označilo gradbeništvo, sledi pa število podjetij s predelovalnimi dejavnostmi (9 oziroma 18 %) ter strokovnimi, znanstvenimi in tehničnimi dejavnostmi (7

oziroma 14 %). Anketirana podjetja so označila skupno deset različnih dejavnosti, kar nama pri analizi omogoči tudi vpogled v različne panoge.

Pri naslednjem vprašanju so podjetja morala navesti regijo, v kateri se nahaja njihov sedež. Največ anketiranih podjetij ima sedež v Osrednjeslovenski regiji, in sicer 21 oziroma 41 %, sledita pa Podravska (z 9 oziroma 18 % odgovori) in Savinjska regija (s 7 oziroma 14 % odgovori). Nobeno od anketiranih podjetij nima sedeža v Koroški ali Posavski regiji. Tabela 4 prikazuje celotno strukturo dejanskega vzorca glede na regijo.

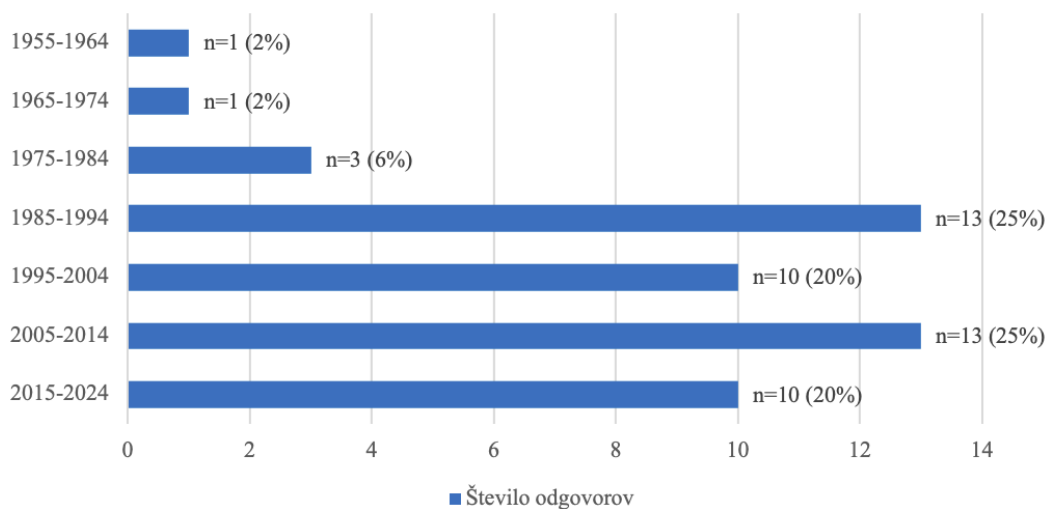
Tabela 4: Struktura anketiranih podjetij glede na regijo, v kateri je sedež

Regija	Frekvenca	Odstotek
Osrednjeslovenska	21	41 %
Podravska	9	18 %
Savinjska	7	14 %
Gorenjska	4	8 %
Obalno-kraška	3	6 %
Goriška	2	4 %
Jugovzhodna Slovenija	2	4 %
Pomurska	1	2 %
Primorsko-notranjska	1	2 %
Zasavska	1	2 %
Koroška	0	0 %
Posavska	0	0 %

Vir: lastno delo.

S petim anketnim vprašanjem, ki je spraševalo po letu ustanovitve podjetja, sva želeli ugotoviti starost podjetij v dejanskem vzorcu. Tudi to vprašanje je bilo odprtega tipa, odgovori pa se gibajo vse od leta 1960 do leta 2022. Struktura prejetih odgovorov je prikazana na sliki 7.

Slika 7: Struktura anketiranih podjetij glede na leto ustanovitve

Vir: lastno delo.

V povprečju so bila anketirana podjetja ustanovljena leta 2001, za lažje analizo pa sva odgovore tudi v tem primeru razvrstili v enakomerne intervale, in sicer po 10 let. Približno polovica podjetij iz dejanskega vzorca je bilo ustanovljenih med letoma 1985 in 1994 ter med letoma 2005 in 2014, in sicer se v obeh intervalih nahaja 13 podjetij oziroma 25,5 % celotnega dejanskega vzorca. Na podlagi tega lahko sklepamo, da so se na anketo odzvala tako mlajša kot tudi starejša podjetja.

Zadnje splošno vprašanje pa se je glasilo »Na katerem delovnem mestu (poziciji) v podjetju je oseba, ki bo izpolnila to anketo?« Pri pošiljanju ankete podjetjem sva v nagovoru zaprosili, da anketo posredujejo tisti osebi v podjetju, ki je najbolj seznanjena z njihovim trajnostnim delovanjem in trajnostnim poročanjem. S tem anketnim vprašanjem sva torej želeli pridobiti vpogled tudi v to, katera so tista delovna mesta v majhnih in srednjih podjetjih, ki se največ ukvarjajo s trajnostjo. Kot sva ugotovili v teoretičnem delu, je v večjih podjetjih pogosto pričakovano, da bodo zaposlili nove ljudi z ustreznim znanjem, ki se bodo ukvarjala v večini zgolj s tem področjem, medtem ko v manjših podjetjih ta naloga navadno pade le na obstoječe zaposlene. To je razvidno tudi iz odgovorov, ki sva jih prejeli, saj nihče ni navedel delovnega mesta, ki bi bilo povezano le s trajnostjo. Kot delovno mesto osebe, ki je reševala anketo, so anketirana podjetja navedla:

- direktor/CEO/management: odgovor, vezan na management podjetja, je navedla skoraj polovica anketiranih podjetij, in sicer 24 oziroma 47 %;
- vodja administracije/administracija/tajnik: drugo najpogosteje navedeno delovno mesto se je nanašalo na administrativna ali tajniška dela, takih odgovorov je bilo namreč 8, kar predstavlja 16 %;
- vodja prodaje/vodja komerciale/komercialist: prav tako pogosto naveden odgovor se nanaša na področje prodaje ali komerciale, takih odgovorov je bilo 7 oziroma 14 %;
- računovodstvo/računovodja: del odgovorov se je nanašal tudi na pozicijo računovodstva, in sicer je bilo takih 6 odgovorov, kar predstavlja 12 %;
- drugo: poleg navedenega so anketo reševali tudi prokurist (navedeno v dveh primerih), vodja projektov, referent nabave, vodja pravno-kadrovske službe in vodja servisa hladilne tehnike.

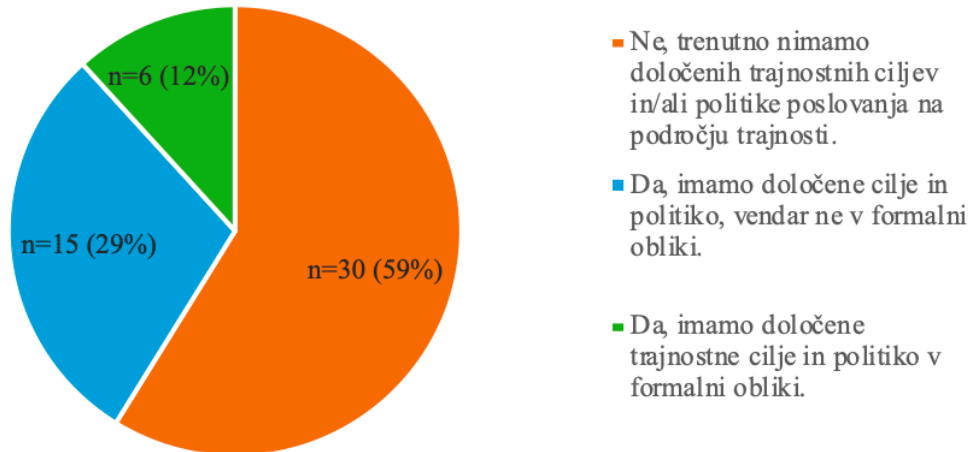
8.3.2 Analiza podatkov o trenutnih trajnostnih praksah majhnih in srednjih podjetij

Velik del vprašanj v najini anketi se nanaša na samo temo trajnosti. Želeli sva razumeti, v kakšni meri majhna in srednja podjetja že delujejo trajnostno ter koliko se jim trajnost zdi pomembna pri njihovem poslovanju.

S sedmim anketnim vprašanjem sva tako poskušali izvedeti, ali imajo anketirana podjetja določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti. Večina podjetij trenutno nima določenih trajnostnih ciljev in/ali politiko poslovanja na področju trajnosti; takih odgovorov je bilo namreč 30, kar predstavlja 59 %. Preostala podjetja so na vprašanje

odgovorila pritrnilo, in sicer 15 podjetij (oziroma 29 %) ima določene cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti, vendar ne v formalni obliki, ter 6 podjetij (oziroma 12 %) ima določene cilje in politiko že v formalni obliki. Frekvenca odgovorov na to vprašanje je prikazana tudi na sliki 8.

Slika 8: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali imate v podjetju določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti?«

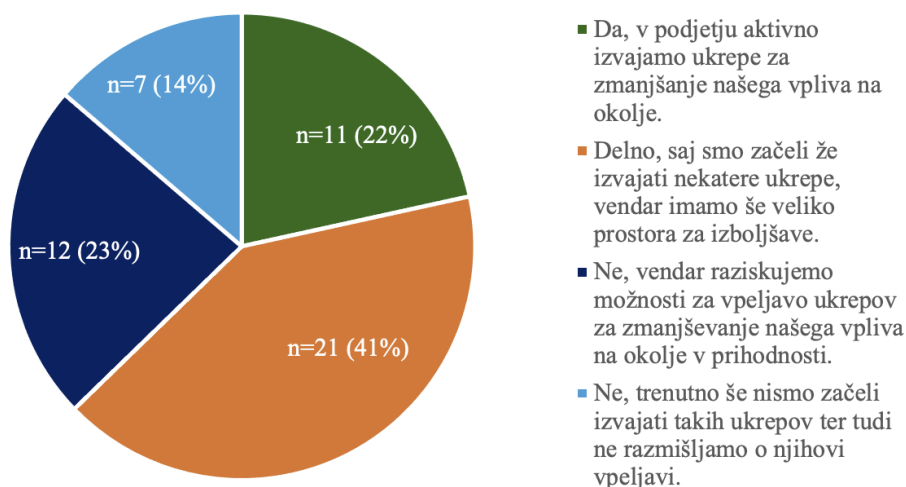

Vir: lastno delo.

V nadaljevanju se je v primeru, da je podjetje na zgornje vprašanje odgovorilo pritrnilno, pojavilo odprto vprašanje, kjer sva prosili za navedbo trajnostnih ciljev, ki jih imajo določene v podjetju. Nekatera podjetja so navedla več različnih trajnostnih ciljev, medtem ko tri podjetja, ki so na prejšnje vprašanje odgovorila pritrnilno, na to vprašanje niso podala odgovora. Najpogostejši cilji, ki so jih podjetja izpostavila, so bili povezani z zmanjšanjem porabe električne energije, in sicer je bilo takih pet podjetij. Prav tako dva odgovora zajemata postavitev sončne elektrarne ter dva odgovora kot cilj navajata povečanje porabe obnovljivih virov. Štirje odgovori se nanašajo tudi na povečanje elektronskega poslovanja oziroma minimiziranje papirnatega poslovanja. Poleg tega je bil pogosto naveden cilj ločevanje odpadkov, ki so ga navedla štiri podjetja. Tri podjetja so omenila tudi cilje, povezane s spodbujanjem zelenega transporta oziroma vzpostavitvijo električnega voznega parka. Trije odgovori so vključevali cilje, povezane z zmanjšanjem ogljičnega odtisa, kot so znižanje emisij za 50 % do leta 2023 ali prehod na ogljično nevtralno proizvodnjo. Med navedenimi cilji pa je bilo omenjeno tudi boljše ravnanje z embalažo, uporaba recikliranega materiala in minimiziranje zavrženih končnih produktov.

Z naslednjim anketnim vprašanjem sva želeli ugotoviti, ali imajo anketirana podjetja določene ukrepe, s pomočjo katerih zmanjšujejo svoj vpliv na okolje, kot so uporaba obnovljivih virov, zmanjšanje emisij in podobno. Frekvenca odgovorov na to anketno vprašanje je prikazana na sliki 9.

Slika 9: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali imate v podjetju določene ukrepe, s pomočjo katerih zmanjšujete svoj vpliv na okolje?«

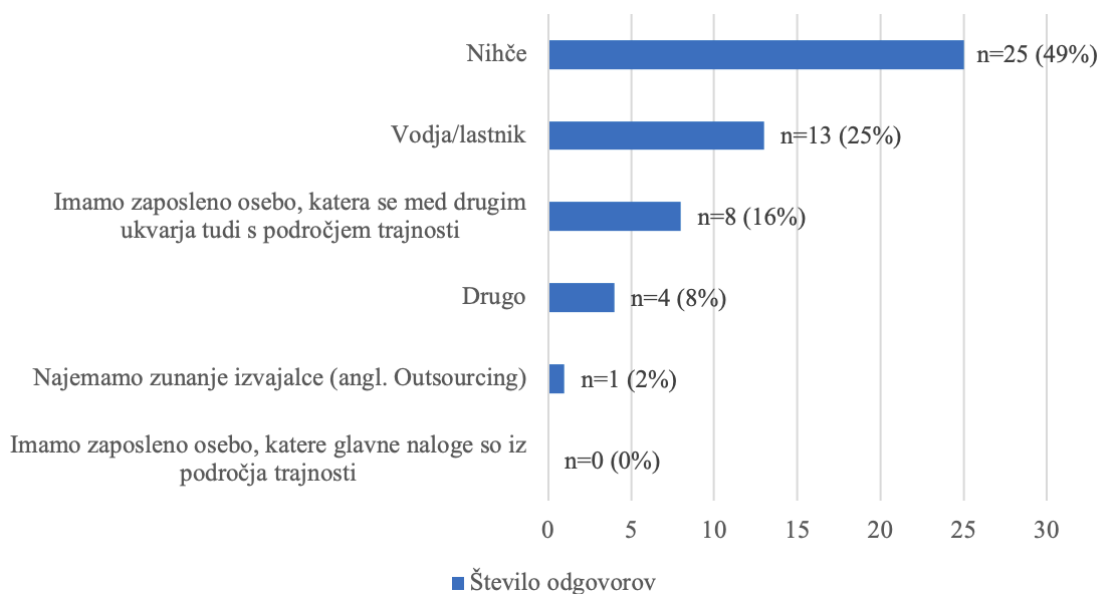
Vir: lastno delo.

Največ podjetij je odgovorilo, da imajo delno določene ukrepe, saj so nekatere ukrepe že začeli izvajati, vendar imajo še veliko prostora za izboljšavo, in sicer je bilo takih 21 podjetij oziroma 41 %. Na drugi strani 18 anketiranih podjetij teh ukrepov nima določenih, od tega 12 (oziroma 23 %) podjetij raziskuje možnost za njihovo vpeljavo ter 7 (oziroma 14 %) o njihovi vpeljavi še ne razmišlja. Preostalih 11 podjetij (oziroma 22 %) pa je na vprašanje odgovorilo, da v podjetju že aktivno izvajajo ukrepe za zmanjšanje njihovega vpliva na okolje. Ukrepe (aktivno ali delno) torej izvaja skupno več kot polovica anketiranih podjetij (23, kar predstavlja 63 %), kar je zanimivo glede na odgovore, prejete pri prejšnjem anketnem vprašanju, kjer je večina podjetij navedla, da nima določenih trajnostnih ciljev. Na podlagi tega lahko sklepava, da tudi podjetja, ki nimajo postavljenih jasnih trajnostnih ciljev, že delujejo v smeri zmanjšanja svojega vpliva na okolje.

Z naslednjim anketnim vprašanjem, ki se nanaša na temo trajnosti, sva želeli ugotoviti, katera oseba v anketiranih podjetjih se ukvarja s tem področjem. Odgovori na to anketno vprašanje so prikazani na sliki 10. Kot je za majhna in srednje velika podjetja tudi pričakovano, je večino anketiranih podjetij na vprašanje odgovorili z »nihče«, takih je bilo namreč 25 podjetij oziroma 49 %. Poleg tega je nekaj podjetij (13 oziroma 25 %) navedlo, da se s področjem trajnosti v njihovem podjetju ukvarja lastnik oziroma vodja podjetja. Da bo ta odgovor med pogostejšimi, sva pričakovali že na podlagi splošnih vprašanj o anketiranih podjetjih, saj jih je skoraj polovica pri vprašanju, ki sprašuje po delovnem mestu osebe, katera bo izpolnila najino anketo, navedla delovna mesta, povezana z vodstvom. Osem podjetij (oziroma 16 %) je odgovorilo, da imajo za področje trajnosti zaposleno osebo, ki se med drugim ukvarja tudi s tem področjem, eno podjetje (oziroma 2 %) pa je odgovorilo, da za to najemajo zunanje izvajalce. Med kategorijo »drugo« sta dve podjetji navedli računovodstvo ter dve podjetji, da se s področjem trajnosti ukvarja več zaposlenih v podjetju. Nobeno izmed anketiranih podjetij ni navedlo, da imajo zaposleno osebo, katere glavne naloge so iz področja trajnosti. Z odgovori na to anketno vprašanje lahko tudi potrdiva, kar

sva že ugotovili v sklopu teoretičnega dela, in sicer, da se v majhnih in srednje velikih podjetjih naloge, povezane s trajnostjo, razdelijo med obstoječe zaposlene ter da ni značilno, da bi imeli zaposleno osebo, ki bi se ukvarjala predvsem s tem področjem.

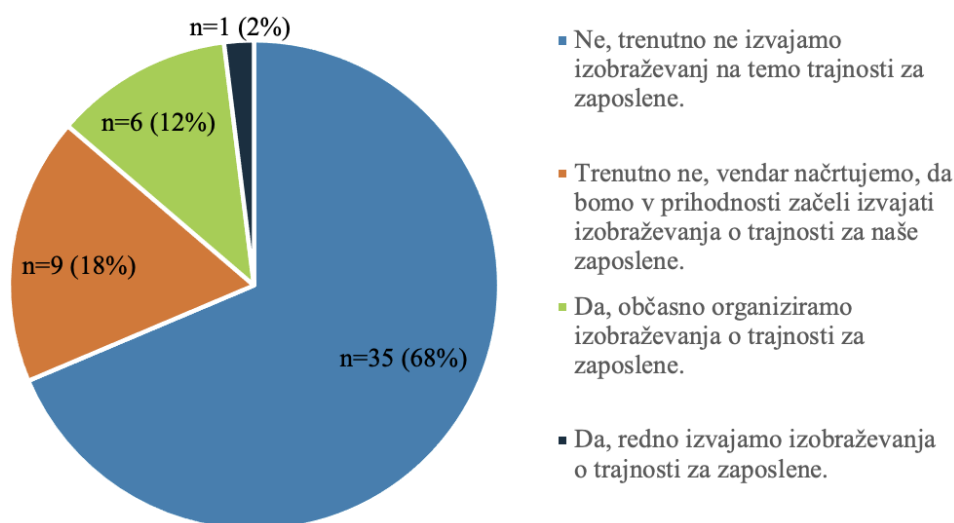
Slika 10: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Kdo od zaposlenih v vašem podjetju se ukvarja s področjem trajnosti?«

Vir: lastno delo.

Glede na to, da sva pričakovali, da se naloge trajnosti v majhnih in srednjih podjetjih razdelijo med obstoječimi zaposlenimi, sva z naslednjim anketnim vprašanjem želeli ugotoviti, ali v podjetju izvajajo izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti. Odgovori anketiranih podjetij na to vprašanje so prikazani na sliki 11.

Slika 11: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali v podjetju izvajate izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti?«

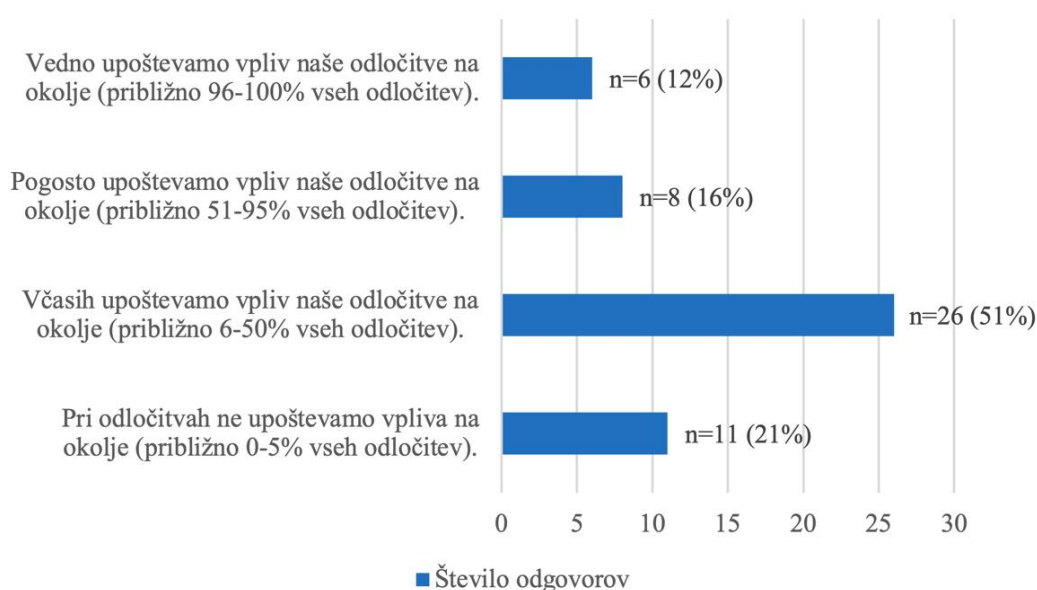
Vir: lastno delo.

Kot lahko opazimo iz slike 11, kar 44 podjetij oziroma 86 % ne izvaja izobraževanj zaposlenih na temo trajnosti, od tega pa jih 9 (oziroma 18 %) načrtuje, da bodo te začeli izvajati v prihodnosti. Na drugi strani je 6 podjetij (oziroma 12 %) odgovorilo, da občasno izvajajo izobraževanja o trajnosti za zaposlene, le eno podjetje (oziroma 2 %) pa ta izobraževanja izvaja redno.

Z naslednjima dvema vprašanjema sva še dodatno želeli ugotoviti, koliko se zdi pomembna trajnost majhnim in srednjim podjetjem. Tako sva želeli izvedeti, ali pri sprejemanju svojih odločitev upoštevajo vpliv na okolje, prejeti odgovori pa so prikazani na naslednji sliki.

Slika 12: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Kako pogosto v podjetju pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevate vidik vpliva na okolje?«

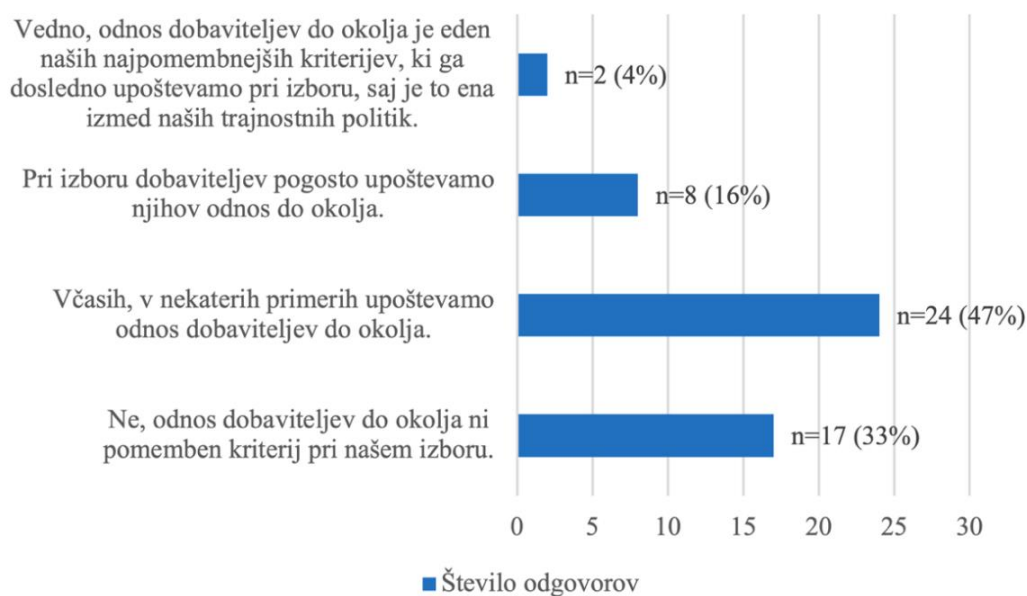

Vir: lastno delo.

Kar 11 anketiranih podjetij (oziroma 21 %) je odgovorilo, da pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev ne upoštevajo svojega vpliva na okolje, največ podjetij (26 oziroma 51 %) pa je navedlo, da to upoštevajo včasih oziroma pri približno 6 do 50 % vseh odločitev. Osem anketiranih podjetij (oziroma 16 %) upošteva vpliv okolja pri 51 od 95 % svojih odločitev ter šest podjetij (oziroma 12 %) vedno upošteva vpliv svoje odločitve na okolje. Glede na konkurenčno prednost, ki jo lahko dandanes prinese trajnostno poslovanje, se nama zdi zanimivo, da se majhna in srednja podjetja še vedno ne posvečajo veliko temu področju in ga bolj redko upoštevajo pri sprejemanju odločitev. Meniva, da veliko majhnih in srednjih podjetij še vedno ne razume, kakšne koristi in priložnosti jim to lahko prinese.

Pomembna odločitev, ki jo morajo podjetja sprejemati, je tudi izbor ustreznega dobavitelja, zato sva anketirana podjetja vprašali, kako pogosto pri izboru dobavitelja upoštevajo tudi njegov odnos do okolja. Zanimalo naju je, kakšna bo struktura odgovorov na to vprašanje v primerjavi s prejšnjim vprašanjem. Prejeti odgovori na to vprašanje so prikazani na sliki 13.

Slika 13: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali v podjetju pri izboru dobavitelja upoštevate njihov odnos do okolja?«

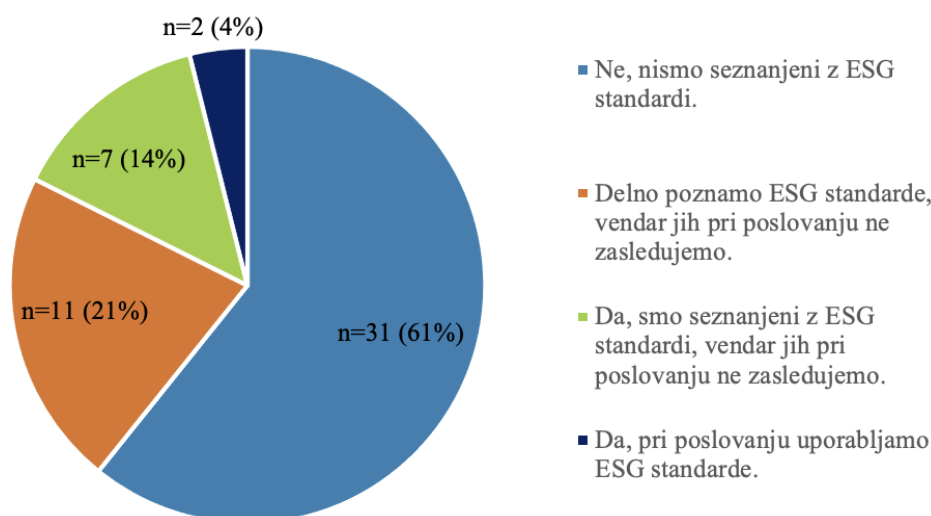
Vir: lastno delo.

Kot lahko opazimo iz slike 13 je struktura odgovorov na to anketno vprašanje podobna, vendar rahlo slabša kot pri prejšnjem vprašanju. Kar tretjini anketiranih podjetij (17 oziroma 33 %) pri izboru dobavitelja njegov odnos do okolja ni pomemben kriterij. Največ podjetij je odgovorilo, da včasih oziroma v nekaterih primerih upoštevajo odnos dobavitelja do okolja, ta odgovor je namreč izbralo 24 podjetij oziroma 47 %. Osem (oziroma 16 %) anketiranih podjetij pri izboru dobaviteljev pogosto upošteva njihov odnos do okolja ter dve podjetji (oziroma 4 %) ga upoštevata vedno. Glede na to, da veliko anketiranih podjetij pri izboru dobavitelja ne upošteva njegovega vpliva na okolje, meniva, da se ta dovolj ne zavedajo, kako pomemben je lahko ta kriterij tudi njihovim kupcem ter zato ne prepoznajo konkurenčne prednosti, ki jim jo trajnostno poslovanje lahko prinese.

Naslednjih nekaj anketnih vprašanj se je nanašalo na ESG dejavnike, s pomočjo katerih sva želeli oceniti, koliko trajnostna so trenutno majhna in srednje velika podjetja. Za začetek sva anketirana podjetja vprašali, ali so seznanjeni z ESG dejavniki oziroma standardi. Odgovori podjetij so prikazani na sliki 14.

Glede na razširjenost ESG standardov se nama je zdelo zanimivo, da več kot polovica anketiranih podjetij še ni seznanjenih z ESG standardi, in sicer je takih kar 31 podjetij oziroma 61 %. ESG standarde pozna 7 podjetij (oziroma 14 %), 11 (oziroma 21 %) pa jih pozna delno, vendar jih pri poslovanju ne zasledujejo. Le dve anketirani podjetji (oziroma 4 %) sta takšni, da pri svojem poslovanju uporabljata ESG standarde.

Slika 14: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali ste v podjetju seznanjeni z uporabo ESG standardov pri poslovanju in poročanju?«

Vir: lastno delo.

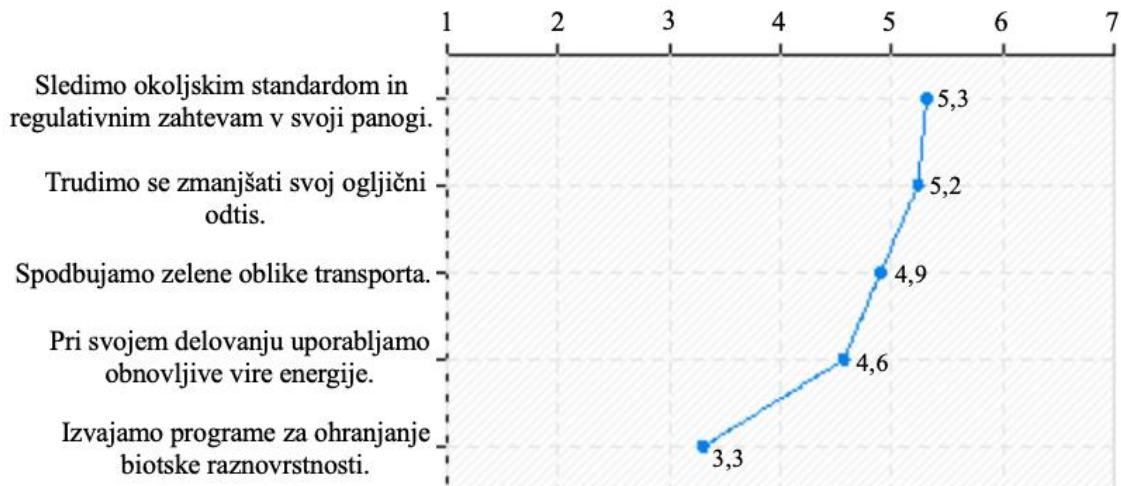
Sledila so tri anketna vprašanja, ki so se nanašala na okoljske, socialne in upravljalvske dejavnike oziroma ESG dejavnike. Vprašanja so bila sestavljena z uporabo Likertove lestvice, kjer so podjetja označila strinjanje z navedeno trditvijo od »sploh se ne strinjamo« (1) do »povsem se strinjamo« (7).

Prvo vprašanje se je nanašalo na trditve, povezane z dejavniki okolja (E; angl. Environmental), prejeti odgovori anketiranih podjetij pa so prikazani na sliki 15. Kot lahko iz slike opazimo so anketirana podjetja izrazila največje strinjanje s trditvijo »Sledimo okoljskim standardom in regulativnim zahtevam v svoji panogi«. Povprečje Likertove lestvice, ki sega od 1 do 7, je pri tej trditvi znašalo 5,3. Od tega je 20 podjetij (oziroma 39 %) odgovorilo s »se strinjamo« (6) ter 12 (oziroma 24 %) z »delno se strinjamo« (5). Da je povprečje pri tem odgovoru najvišje, je smiselno, saj morajo podjetja običajno slediti regulativnim zahtevam v svoji državi, da se izognejo kaznim. Na drugi strani pa ni veliko majhnih in srednjih podjetij, ki bi, na področju trajnosti, bila pod velikim vplivom regulative. Visoko povprečje odgovorov je bilo tudi pri trditvi, ki navaja, da se trudijo zmanjšati svoj ogljični odtis, in sicer je povprečje odgovorov znašalo 5,2. Glede na to, da je kar nekaj anketiranih podjetij pri navedbi svojih trajnostnih ciljev (v sklopu sedmega anketnega vprašanja) navedlo cilje, vezane na zmanjšanje ogljičnega odtisa, je smiselno, da je strinjanje s to trditvijo visoko. Prav tako je nekaj podjetij med trajnostnimi cilji navedlo spodbujanje zelenih oblik transporta, zato ni presenetljivo, da je visoko strinjanje tudi pri trditvi »Spodbujamo zelene oblike transporta«, povprečje strinjanja s to trditvijo znaša namreč 4,9.

Manjše strinjanje je bilo pri trditvi »Pri svojem delovanju uporabljamo obnovljive vire energije«, in sicer je povprečje strinjanja s to trditvijo 4,6. Meniva, da je razlog za nižje strinjanje s to trditvijo v tem, da investicije v obnovljive vire, kot je na primer sončna elektrarna, zahtevajo visoka finančna sredstva, ki jih majhna in srednja podjetja pogosto

nimajo na voljo. Daleč najmanjše strinjanje (povprečje 3,3) pa je bilo s trditvijo, da izvajajo programe za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Pri tej trditvi je kar 13 podjetij označilo »sploh se ne strinjamo« (1). Glede na to, da programi biotske raznovrstnosti niso vedno dobro poznani ali razumljivi med majhnimi in srednjimi podjetji, prav tako pa zahtevajo določena specifična znanja, sva pričakovali nizko strinjanje s to trditvijo.

Slika 15: Povprečja strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na okoljske dejavnike (E)

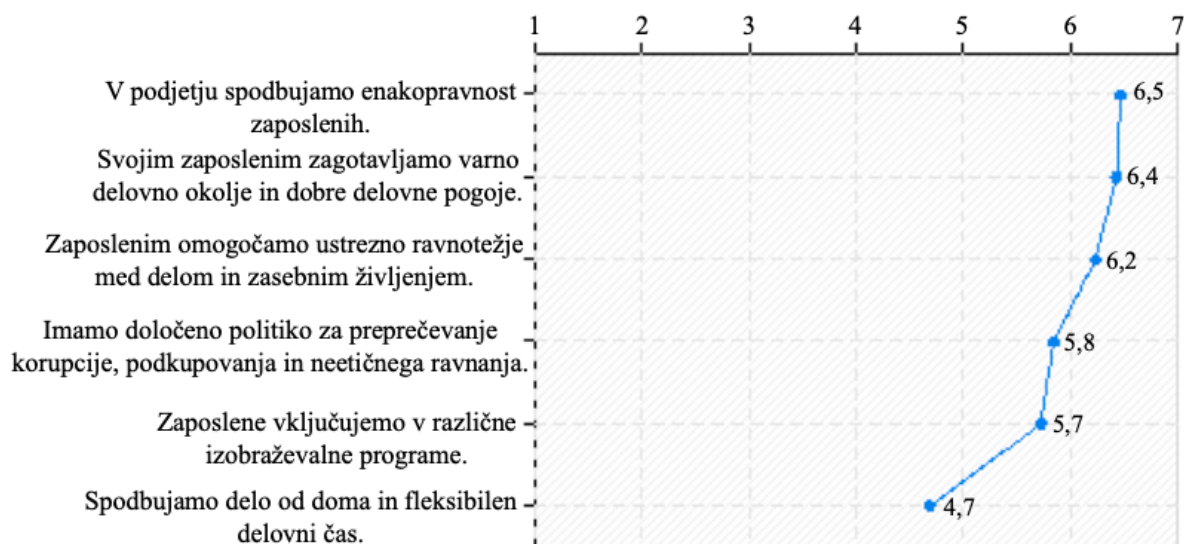
Vir: lastno delo.

Drugo vprašanje v sklopu ESG dejavnikov je zajemalo trditve, povezane s socialnimi dejavniki (S; angl. Social). Kot lahko opazimo iz slike 16 je strinjanje s trditvami, povezanimi s socialnimi dejavniki, višje kot pri strinjanju z okoljskimi dejavniki (slika 15). Anketirana podjetja so se v največji meri strinjala s trditvijo »V podjetju spodbujamo enakopravnost zaposlenih«, in sicer znaša povprečje odgovorov pri tej trditvi 6,5, od tega pa je kar 32 podjetij (kar predstavlja 63%) odgovorilo s »povsem se strinjamo« (7). Meniva, da je strinjanje s to trditvijo najvišje, saj imajo majhna podjetja običajno manj hierarhično strukturo, kar lažje ustvari kulturo, ki spodbuja enakopravnost med vsemi ravni zaposlenih. Veliko anketiranih podjetij se je tudi močno strinjalo s trditvijo, da svojim zaposlenim zagotavljajo varno delovno okolje in dobre delovne pogoje (povprečje strinjanja 6,4) ter s trditvijo, da zaposlenim omogočajo ustrezno ravnovesje med delom in zasebnim življenjem (povprečje strinjanje 6,2). Rahlo manjše strinjanje (povprečje 5,8) je bilo pri trditvi »Imamo določeno politiko za preprečevanje korupcije, podkupovanja in neetičnega ravnanja«. Po najinem mnenju je razlog za nižje strinjanje s to trditvijo v tem, da določanje omenjene politike, v primerjavi s prejšnjimi trditvami, zahteva bolj kompleksna znanja in vzame več časa. Podobno strinjanje (povprečje 5,7) je bilo tudi pri trditvi »Zaposlene vključujemo v različne izobraževalne programe«, kar prav tako zahteva dodatna znanja ali pa vsaj dodatne finančne vire za izvajanje teh izobraževanj zunaj podjetja (angl. Outsourcing).

Med trditvami, vezanimi na socialne dejavnike, so se anketirana podjetja najmanj strinjala s trditvijo, da spodbujajo delo od doma in fleksibilen delovni čas. Glede na to, da med podjetji,

zajetimi v dejanski vzorec, prevladujejo podjetja, ki delujejo v gradbeništvu in tista, ki opravljajo predelovalne dejavnosti, je morda delo od doma in fleksibilnost v teh primerih celo neizvedljivo. Prav tako po najinem mnenju vsa manjša podjetja morda tudi nimajo ustreznih finančnih in tehničnih virov za uvedbo dela od doma.

Slika 16: Povprečja strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na socialne dejavnike (S)

Vir: lastno delo.

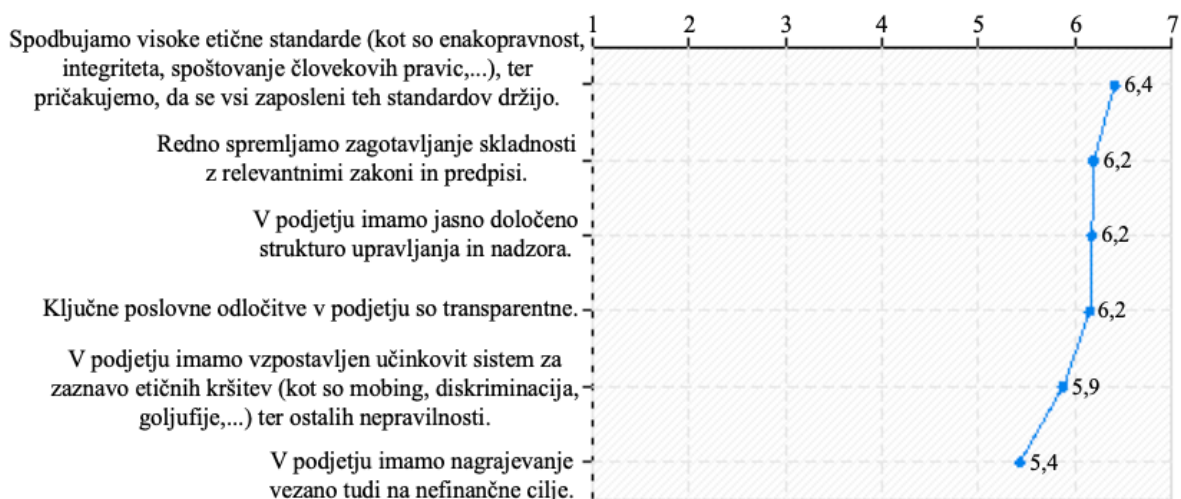
Glede na analizo trditvev sklepava, da je strinjanje podjetij s trditvami o socialnih dejavnikih višje kot strinjanje s trditvami o okoljskih dejavnikih, zato ker manjša podjetja lažje razumejo koristi, ki jih prinesejo socialni dejavniki, medtem ko jim koristi okoljskih dejavniki morda niso ravno razumljive. Poleg tega meniva tudi, da se majhna in srednja podjetja soočajo z manjšim pritiskom glede okoljskih predpisov, medtem ko je ohranjanje dobrih odnosov z zaposlenimi pomemben dejavnik, ne glede na velikost.

Zadnji sklop vprašanj, vezanih na ESG dejavnike, je zajemal še dejavnike upravljanja (G; angl. Governance). Anketirana podjetja so največje strinjanje izrazila s trditvijo »Spodbujamo visoke etične standarde ter pričakujemo, da se vsi zaposleni teh standardov držijo«, in sicer je povprečje strinjanja s to trditvijo znašalo 6,4. Etični standardi vključujejo tudi socialno komponento, za katero sva že v sklopu prejšnjega vprašanja ugotovili, da se zdi majhnim in srednje velikim podjetjem pomembna, zato se nama zdi visoko strinjanje z omenjeno trditvijo smiselno.

Kar za tri trditve pa znaša povprečje strinjanja 6,2, in sicer za trditve »Redno spremljamo zagotavljanje skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi«, »V podjetju imamo jasno določeno strukturo upravljanja in nadzora« ter »Ključne poslovne odločitve v podjetju so transparentne«. Meniva, da je smiselno, da majhna in srednja podjetja redno spremljajo zagotavljanje skladnosti z zakonodajo, saj se ta lahko spreminja, neskladnost pa jim lahko prinese kazni ali druge sankcije. Za preostali dve trditvi sklepava, da je strinjanje visoko zaradi značilnosti, ki jih imajo majhna in srednja podjetja. Majhna podjetja so manj

kompleksna, kar olajša vzpostavitev jasne strukture upravljanja in nadzora. Poleg tega je v manjših podjetjih komunikacija običajno hitrejša ter odnosi med zaposlenimi običajno tesnejši, kar omogoči transparentnost pri sprejemanju odločitev. Anketirana podjetja so izrazila manjše strinjanje s trditvijo, ki navaja, da imajo v podjetju vzpostavljen učinkovit sistem za zaznavo etičnih kršitev ter ostalih nepravilnosti, in sicer znaša povprečno strinjanje s to trditvijo 5,9. Meniva, da je strinjanje s to trditvijo nižje, saj vzpostavitev učinkovitih sistemov za zaznavo etičnih kršitev zahteva določena znanja, ki jih morda majhna in srednje velika podjetja nimajo na razpolago. Najnižje strinjanje anketiranih podjetij pa je bilo pri trditvi »V podjetju imamo nagrajevanje vezano tudi na nefinančne cilje«, povprečje strinjanja s to trditvijo je namreč znašalo 5,4. Razlog za nizko strinjanje je lahko v tem, da manjša podjetja pogosto nimajo določenih formalnih sistemov za nagrajevanje ali pa se jim zdi merjenje nefinančnih ciljev preveč kompleksno. Kot lahko vidimo na sliki 17, ki prikazuje povprečja strinjanja s trditvami upravljanja, so anketirana podjetja izrazila podobno visoko strinjanje kot pri trditvah socialnih dejavnikov ter višje strinjanje kot pri trditvah, vezanih na okolje.

Slika 17: Povprečja strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na dejavnike upravljanja (G)

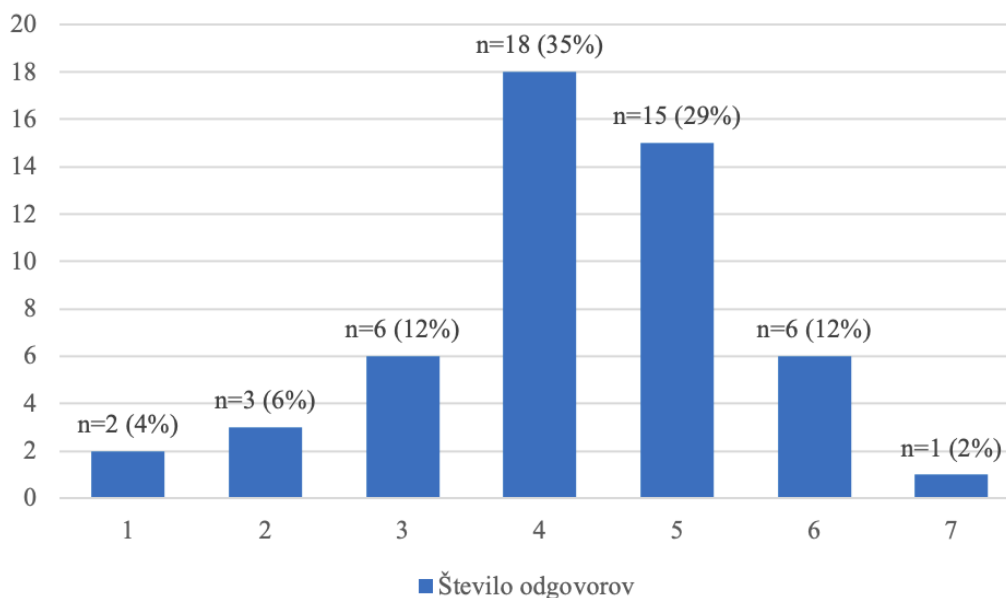

Vir: lastno delo.

Kot sva ugotovili v teoretičnem delu je ESG merilo za ovrednotenje uspešnosti na trajnostnem področju, ki temelji na ocenjevanju določenih specifičnih področij. S prejšnjimi tremi anketnimi vprašanji (povezanimi z ESG dejavniki) sva torej pridobili nekakšen posreden vpogled v to, koliko anketirana podjetja menijo, da so uspešna na posameznem trajnostnem področju. Zanimalo pa naju je tudi, kakšne odgovore bi prejeli, če bi podjetja neposredno vprašali, kako bi ocenila svojo zrelost na področju trajnosti ter kako bi se ti odgovori razlikovali od prejetih odgovorov v sklopu ESG trditev. V naslednjem anketnem vprašanju sva torej anketirana podjetja prosili, da ocenijo svojo trajnostno zrelost, in sicer od »nezrelo« (1) do »zrelo« (7). Kot lahko vidimo iz naslednje slike, je največ podjetij izbralo srednjo stopnjo zrelosti (oceno 4), takih je bilo namreč 18 podjetij oziroma 35 %. Veliko podjetij (15 oziroma 29 %) se je ocenilo tudi rahlo bolje, in sicer z oceno 5. Eno podjetje se je ocenilo z najvišjo oceno (oceno 7), to pa je ravno podjetje, ki je pri ostalih

vprašanih navajalo odgovore, ki nakazujejo na uspešnost tega podjetja na področju trajnosti. Preostala struktura odgovorov anketiranih podjetij je natančneje prikazana na sliki 18.

Slika 18: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Kako bi ocenili zrelost vašega podjetja na področju trajnosti?«

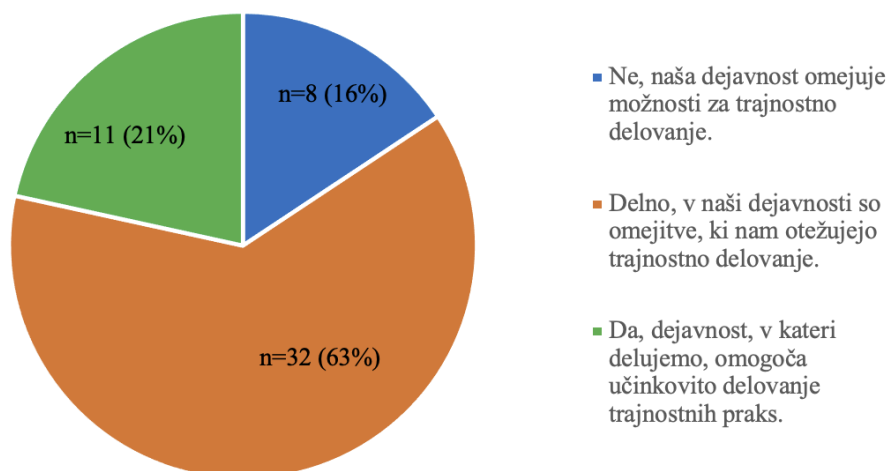

Vir: lastno delo.

Pri odgovorih, vezanih na ESG dejavnike, so anketirana podjetja v povprečju izražala precej visoke stopnje strinjanja z navedenimi trditvami, zato se nama zdi zanimivo, da se niso ocenila za bolj zrela na področju trajnosti pri tem vprašanju. Anketirana podjetja so izražala večje strinjanje s trditvami, vezanimi na socialne dejavnike in dejavnike upravljanja, kjer je povprečje strinjanja običajno znašalo okoli ocene 5 in 6. Na drugi strani pa je bilo nižje povprečje strinjanja (okoli ocene 4 in 5) pri trditvah, vezanih na okolje. Sklepava, da veliko majhnih in srednjih podjetij ne razume dobro koncepta trajnosti in tega enači le z okoljskimi dejavniki, kljub temu da je trajnost širši koncept, ki zajema tudi socialne dejavnike in dejavnike upravljanja.

Vsaka panoga ima svoje značilnosti in izzive na področju trajnosti, posledično vse panoge ne omogočajo podjetjem enake možnosti za trajnostno delovanje. Ker sva v sklopu splošnih vprašanj anketirana podjetja vprašali, v kateri panogi delujejo, se nama je zdelo zanimivo vprašanje tudi, ali podjetja menijo, da jim njihova panoga omogoča trajnostno delovanje. Večina podjetij meni, da jim panoga delno omogoča trajnostno delovanje, saj obstajajo omejitve, ki jim to otežujejo, in sicer je bilo takih 32 oziroma 63 % podjetij. Osem podjetij (oziroma 16 %) je odgovorilo, da njihova dejavnost omejuje možnosti za trajnostno delovanje ter 11 podjetij (oziroma 21 %) je odgovorilo, da dejavnost, v kateri delujejo, omogoča učinkovito delovanje trajnostnih praks. Struktura prejetih odgovorov je prikazana tudi na sliki 19.

Slika 19: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali menite, da vam dejavnost (v kateri delujete) omogoča, da delujete trajnostno?«

Vir: lastno delo.

Poleg tega naju je zanimalo, katera je glavna dejavnost tistih podjetij, ki so odgovorila, da jim ta omejuje možnosti za trajnostno delovanje. Največ podjetij (3) je iz dejavnosti gradbeništva, kar meniva, da je smiselno, saj se pri svojem delovanju soočajo z visoko porabo neobnovljivih virov in nastajanjem velike količine odpadkov. Na drugi strani pa naju je zanimalo, iz katere dejavnosti so podjetja, ki menijo, da jim dejavnost omogoča učinkovito delovanje trajnostnih praks. Od teh podjetij so štiri navedla glavno dejavnost »strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti« ter tri podjetja »druge raznovrstne poslovne dejavnosti«. Kot pa lahko opazimo iz tabele 5, za nekatere dejavnosti (kot so gradbeništvo, trgovina in predelovalne dejavnosti) podjetja menijo, da te ovirajo njihovo trajnostno delovanje, medtem ko so druga podjetja v isti dejavnosti mnenja, da jim ta omogoča trajnostno delovanje.

Tabela 5: Glavne dejavnosti podjetij, ki so odgovorila z »ne« ali »da«

Ne, naša dejavnost omejuje možnosti za trajnostno delovanje.		Da, dejavnost, v kateri delujemo, omogoča učinkovito delovanje trajnostnih praks.	
Dejavnost	Frekvenca	Dejavnost	Frekvenca
(F) Gradbeništvo	3	(M) Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	4
(G) Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	1	(N) Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	3
(C) Predelovalne dejavnosti	1	(C) Predelovalne dejavnosti	1
(I) Gostinstvo	1	(F) Gradbeništvo	1
(M) Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	1	(S) Druge dejavnosti	1
(H) Promet in skladiščenje	1	(G) Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	1

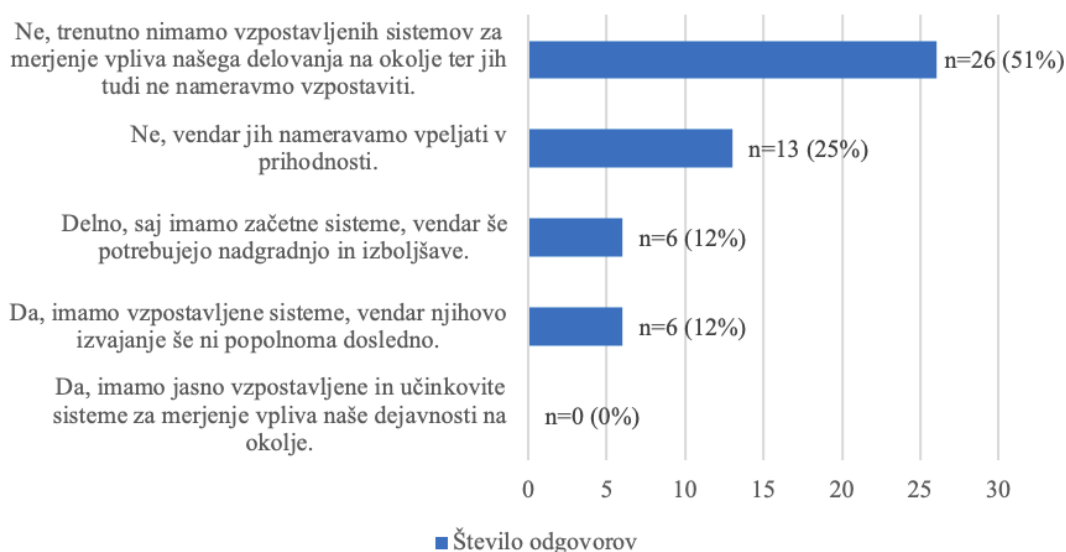
Vir: lastno delo.

8.3.3 Analiza podatkov o trajnostnem poročanju majhnih in srednjih podjetij

Zadnji sklop vprašanj v najini anketi se nanaša še na trenutno trajnostno poročanje majhne in srednje velikih podjetij ter njihovo seznanjenost z Direktivo CSRD. Da lahko podjetja sploh pripravijo trajnostna poročila oziroma poročajo o svojih trajnostnih podatkih, morajo imeti vzpostavljene ustrezne sisteme za njihovo zbiranje. Zato sva anketiranim podjetjem zastavili vprašanje: »Ali imate v podjetju vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje?« Večina podjetij (39 oziroma 76 %) nima vzpostavljenih sistemov za zbiranje podatkov o svojem okoljskem vplivu, vendar pa jih od tega 13 (oziroma 25 %) te namerava vpeljati v prihodnosti. Šest podjetij (oziroma 12 %) je odgovorilo, da imajo delno vzpostavljene (začetne) sisteme, ki še potrebujejo nadgradnjo in izboljšave, ter šest podjetij (oziroma 12 %) je odgovorilo, da imajo vzpostavljene sisteme, vendar njihovo izvajanje še ni povsem dosledno. Nobeno podjetje pa ni odgovorilo, da imajo jasno vzpostavljene in učinkovite sisteme za merjenje vpliva njihove dejavnosti na okolje. Prejeti odgovori anketiranih podjetij so prikazani v sliki 20.

Slika 20: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali imate v podjetju vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje?«

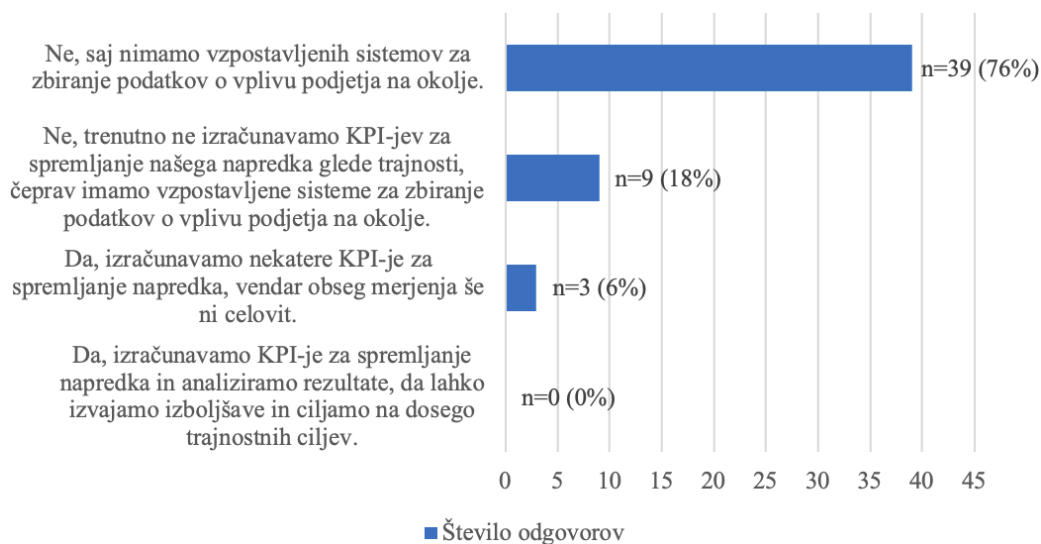

Vir: lastno delo.

Na podlagi prejetih odgovorov sklepava, da je razlog, zakaj večina majhnih in srednje velikih podjetij še ni vzpostavila sistemov za zbiranje podatkov o svojem okoljskem vplivu, pomanjkanje finančnih sredstev, ki so potrebna za tovrstne investicije in ki jih manjša podjetja pogosto nimajo na voljo. Poleg tega zahtevajo tudi specifična znanja, ki pa, kot smo že ugotovili, običajno niso vključena v izobraževalne programe za zaposlene v teh podjetjih. Meniva tudi, da majhna in srednja podjetja za enkrat še ne občutijo tolikšnih zunanjih pritiskov (na primer s strani kupcev ali dobaviteljev) po teh podatkih, saj je implementacija zahtev Direktive CSRD še vedno v začetni fazi.

Na osnovi zbranih podatkov podjetja pogosto izračunavajo ključne kazalnike uspešnosti (angl. key performance indicators, v nadaljevanju KPI), saj jim ti kazalniki omogočajo beleženje napredka in identifikacijo morebitnih težav. Naslednje anketno vprašanje se torej nanaša ravno na to, ali podjetja izračunavajo KPI-je, s katerimi bi beležila svoj trajnostni napredek. Kot lahko opazimo iz slike 21, večina podjetij (39 oziroma 76 %) ne izračunava KPI-jev, saj nimajo vzpostavljenih sistemov za zbiranje podatkov o svojem okoljskem vplivu. Kot je pričakovano je število teh podjetij skladno s številom podjetij, ki so že pri prejšnjem vprašanju odgovorila, da nimajo vzpostavljenih sistemov za zbiranje omenjenih podatkov. Devet podjetij (oziroma 18 %) ne izračunava KPI-jev, kljub temu da zbira podatke o svojem okoljskem vplivu, le tri podjetja (oziroma 6 %) pa izračunavajo nekatere KPI-je za spremljanje svojega napredka.

Slika 21: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali na podlagi zbranih podatkov o vplivu podjetja na okolje izračunavate ključne kazalnike uspešnosti (KPI), s pomočjo katerih beležite vaš napredek na področju trajnosti?«

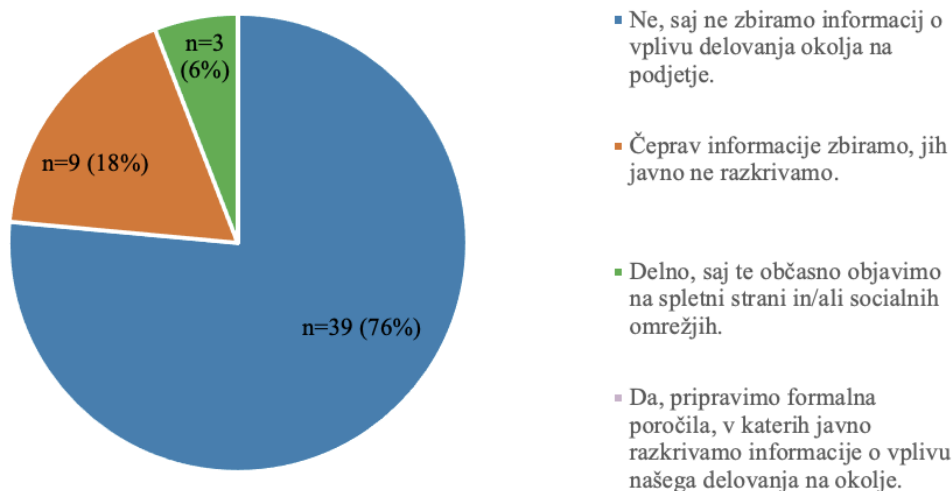
Vir: lastno delo.

V nadaljevanju se je v primeru, da je podjetje na zgornje vprašanje odgovorilo pritrdilo, pojavilo odprto vprašanje, kjer sva prosili za navedbo KPI-jev, ki jih izračunavajo. To vprašanje se je torej pojavilo le trem podjetjem, od tega pa dve podjetji na njega nista podali odgovora. Preostalo eno podjetje je odgovorilo, da izračunavajo približno 30 KPI-jev, pri čemer so najpomembnejši razvoj ljudi, raznolikost, odlaganje odpadkov, zmanjšanje CO₂, energija (zelena, izboljšanje učinkovitosti), zadovoljstvo strank in kakovost.

Z naslednjim anketnim vprašanjem sva želeli ugotoviti, ali anketirana podjetja javno razkrivajo svoje informacije o vplivu delovanja podjetja na okolje. Skladno s prejšnjima dvema vprašanjema je 39 podjetij oziroma 76 % odgovorilo, da teh informacij javno ne razkrivajo, saj jih niti ne zbirajo. Devet podjetij (oziroma 18 %) kljub temu, da informacije zbirajo, teh javno ne razkrivajo, medtem ko tri podjetja (oziroma 6 %) občasno objavijo svoje informacije o okoljskem vplivu na svoji spletni strani in/ali na socialnih omrežjih.

Nobeno od anketiranih podjetij ni navedlo, da objavljajo formalna poročila, v katerih razkrivajo svoje trajnostne informacije, kar je za majhna in srednje velika podjetja pričakovano. Frekvenco prejetih odgovorov na to anketno vprašanje prikazuje tudi slika 22.

Slika 22: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali vaše podjetje javno razkriva pridobljene informacije o vplivu delovanja podjetja na okolje?«

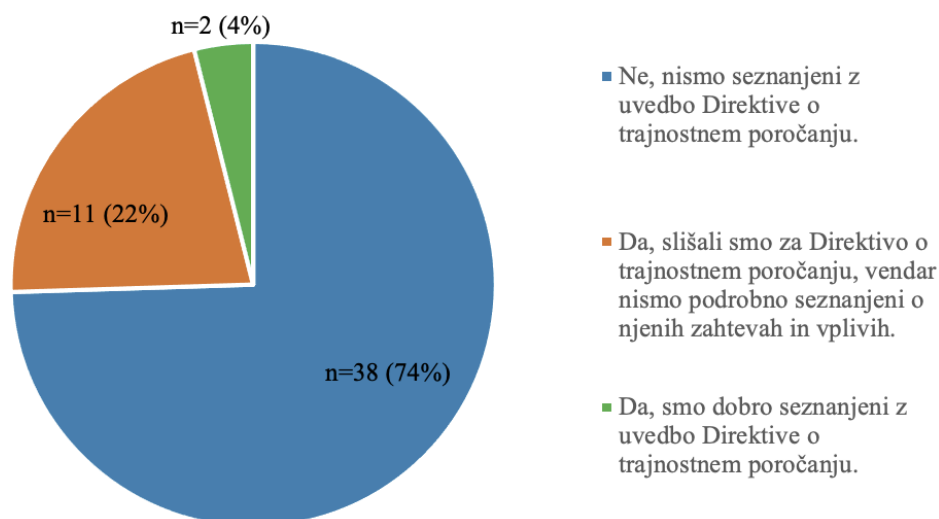
Vir: lastno delo.

Kot sva ugotovili v teoretičnem delu magistrskega dela se pričakuje, da se bodo učinki CSRD sčasoma začeli prenašati tudi na majhna in srednje velika podjetja, saj bodo verjetno njihovi večji partnerji ali finančne institucije kmalu začele zahtevati določene trajnostne informacije. Na podlagi pridobljenih odgovorov anketiranih podjetij pri zadnjih treh vprašanjih pa lahko opazimo, da večina majhnih in srednjih podjetij (približno 75 %) ne zbira svojih trajnostnih podatkov, s katerimi bi lahko izpolnila te zahteve. Preostala podjetja zbirajo nekatere trajnostne podatke, vendar imajo še kar precej prostora za izboljšave, za le majhen delež podjetij (približno 3 oziroma 5 %) pa ocenjujeva, da so na tem področju dovolj napredna, da bi to lahko izkoristila kot svojo konkurenčno prednost.

Za razumevanje vpliva Direktive o trajnostnem poročanju oziroma CSRD na majhna in srednje velika podjetja naju je zanimalo tudi, ali so ta sploh seznanjena z uvedbo CSRD na območju EU, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju oziroma NFRD. Večina podjetij je odgovorila, da z Direktivo niso seznanjeni, in sicer je bilo takih 38 podjetij oziroma 74 %. Enajst podjetij (oziroma 22 %) je že slišalo za omenjeno Direktivo, vendar niso podrobneje seznanjeni z njenimi zahtevami in vplivi, le dve podjetji (oziroma 4 %) pa sta odgovorili, da sta z uvedbo Direktive dobro seznanjeni. Prejeti odgovori anketiranih podjetij so prikazani tudi na sliki 23. Podjetja, ki so na to vprašanje odgovorila pritrdilo, sva prosili tudi za navedbo, kje so se seznanili z Direktivo o trajnostnem poročanju. Šest od teh podjetij je navedlo, da se je z omenjeno Direktivo seznanilo na seminarjih in konferencah ter tri podjetja so navedla, da so se z njo seznanila preko spleta. Poleg tega je eno podjetje navedlo Gospodarsko zbornico Slovenije, eno podjetje je navedlo, da so jih z Direktivo seznanili kupci, medtem ko dve podjetji odgovora nista podali. Podjetje,

ki je pri odgovoru navedlo kupce, je tudi podjetje, ki že zbira podatke o svojem okoljskem vplivu, ima določene neformalne trajnostne cilje in deluje bolj trajnostno glede na ostala anketirana podjetja. Meniva, da je to podjetje že občutilo zahteve s strani partnerjev za poročanje nekaterih trajnostnih podatkov zaradi zahtev, ki jih je prinesla CSRD.

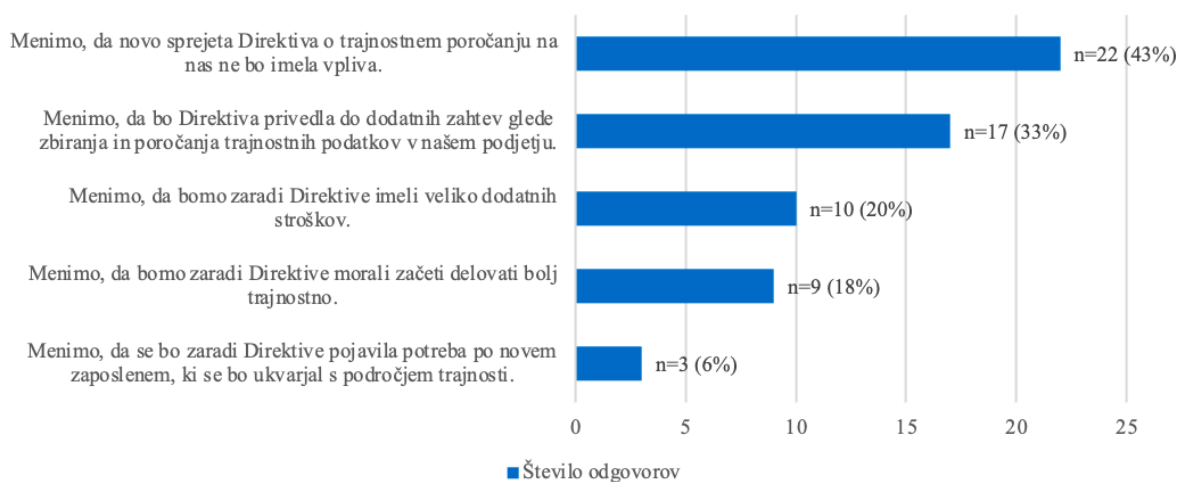
Slika 23: Frekvenca odgovorov na vprašanje: »Ali ste seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju (angl. Corporate Sustainability Reporting Directive) na območju Evropske unije, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju?«

Vir: lastno delo.

Z zadnjim anketnim vprašanjem sva želeli razumeti še, kako anketirana podjetja menijo, da bo novo sprejeta Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na njihovo delovanje in poročanje. Pri tem anketnem vprašanju so podjetja lahko izbrala več možnih odgovorov, prejeti odgovori pa so prikazani na naslednji sliki.

Slika 24: Frekvenca odgovorov na vprašanje »Kako menite, da bo novo sprejeta Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje vašega podjetja?« (n = 51)

Vir: lastno delo.

Najpogosteje izbran odgovor anketiranih podjetij zajema mišljenje, da CSRD na njih ne bo imela vpliva, ta odgovor je namreč izbralo 22 podjetij oziroma 43 %. Na drugi strani je 17 podjetij (oziroma 33 %) izbralo odgovor, da bo Direktiva privedla do dodatnih zahtev glede zbiranja in poročanja trajnostnih podatkov o njihovem podjetju ter 10 (oziroma 20 %) podjetij je izbralo odgovor, da bodo zaradi Direktive imeli veliko dodatnih stroškov. Manj pogostejše mnenje (9 oziroma 18 %) je, da bodo zaradi Direktive morali začeti delovati bolj trajnostno ter le 3 podjetja (oziroma 6 %) menijo, da se bo zaradi Direktive pojavila potreba po novem zaposlenem, ki se bo ukvarjal le s področjem trajnosti. Na podlagi analiziranih odgovorov sklepava, da veliko majhnih in srednje velikih podjetij ni dobro seznanjenih z Direktivo CSRD in vplivom, ki ga ta lahko ima na njihovo delovanje in poročanje na področju trajnosti. Prav tako meniva, da jih veliko ne razume pravega namena trajnostnega poročanja, ki je (kot sva ugotovili v teoretičnem delu magistrskega dela) usmeritev podjetja v bolj trajnostno delovanje.

8.4 Rezultati raziskave, zbrani z intervjuji

Rezultate intervjujev bova predstavili v zaporedju, in sicer sva začeli s podjetjem, ki ima največ zaposlenih, in nadaljevali z ostalimi podjetji po padajočem številu zaposlenih. V sklopu najine raziskave sva izvedli tri intervjuje na sedežih posameznih podjetij. Transkripti intervjujev so v prilogi 2, 3 in 4. Med intervjuji sva se osredotočili na pridobivanje ključnih informacij, ki nama bodo omogočile boljše razumevanje trajnostne usmerjenosti vsakega podjetja. Pri tem sva upoštevali specifičnosti posameznih industrijskih panog, v katerih podjetja delujejo, kar je prineslo raznolikost v pristopih k trajnostnim praksam in pripravi nefinančnih poročil. Skupno vsem trem podjetjem pa je, da vsa tri spadajo v Osrednjeslovensko regijo. V nadaljevanju je tabela, ki prikazuje skupno število opravljenih intervjujev in povprečno število zaposlenih v podjetjih leta 2023.

Tabela 6: Število opravljenih intervjujev, navedenih po vrstnem redu glede na padajoče število zaposlenih

Zaporedna številka	Naziv, uporabljen v besedilu	Povprečno število zaposlenih v 2023
1	Podjetje 1	46
2	Podjetje 2	13
3	Podjetje 3	5

Vir: lastno delo.

8.4.1 Analiza rezultatov intervjuja Podjetja 1

Prvi intervju je bil opravljen z zaposlenim iz Podjetja 1, ki spada v kategorijo malih podjetij in deluje v sektorju proizvodnje drugih izdelkov iz gume glede na standardno klasifikacijo dejavnosti. Na njihovi spletni strani je možno najti podrobnejši opis njihove dejavnosti, ki vključuje proizvodnjo gumijastih tepihov. V letu 2023 je v podjetju povprečno delalo 46

oseb, kar je manj v primerjavi s prejšnjimi leti. Podjetje, ustanovljeno leta 1990, ima sedež v Osrednjeslovenski regiji, njihovi izdelki pa se prodajajo tudi na ameriškem trgu, kar pomeni, da njihov trg ni geografsko omejen. V stiku sva bili z direktorjem podjetja, ki sva ga povabili k sodelovanju in ga prosili, da intervju opraviva z osebo, ki je najboljše seznanjena s področjem trajnosti. Posređoval nama je kontakt osebe, odgovorne za to področje, s katero sva se hitro dogovorili za termin intervjuja. Izvedli sva ga z gospodom, ki je zaposlen kot vodja prodaje. Njegove odgovornosti in naloge obsegajo razvoj prodajnih strategij, skrb za povečanje prodaje, izvajanje pogajanj, sklepanje pogodb, usklajevanje prodajnih in marketinških aktivnosti podjetja z njegovimi strateškimi cilji ter analizo trgov, tako domačih kot tujih. Skupaj z drugimi odgovornimi se je v zadnjem času osredotočil predvsem na razvoj nove trajnostne strategije.

Podjetje je zavezano k trajnostnemu razvoju, kar se odraža v njihovih nedavno oblikovanih in formalno dokumentiranih trajnostnih ciljih, ki so del nove trajnostne strategije. Ta strategija je bila skrbno pripravljena kot ključni del načrtovanja implementacije njihove inovativne Trajnostne in krožne poslovne strategije, ki je namenjena usmerjanju podjetja v prihodnjih letih, natančneje v obdobju od 2024 do 2027. V procesu analize omenjene strategije sva pridobili vpogled v dokument, ki podrobno opisuje zastavljene trajnostne cilje. Ti cilji so izraz zavezanosti podjetja k bolj zelenemu in odgovornemu poslovanju. Med ključnimi cilji izstopa uvedba krožnega poslovanja, ki temelji na povečani uporabi recikliranih materialov v njihovih proizvodnih linijah. Ob pogovoru nama je vodja prodaje razkril, da s tem pristopom ne želijo doseči samo zmanjšanje porabe surovin, ampak tudi spodbujati gospodarsko učinkovitost in inovativnost.

Drugi cilj, ki si ga je podjetje postavilo, je povečanje energetske učinkovitosti v proizvodnih procesih. To nameravajo doseči z vlaganjem v sodobnejšo tehnologijo, optimizacijo procesov in izobraževanjem zaposlenih o pomenu energetske učinkovitosti. S tem ne le da zmanjšujejo svoj ogljični odtis, ampak tudi znižujejo operativne stroške in povečujejo konkurenčnost na trgu. Tretji cilj, ki ga je podjetje zastavilo, je ambiciozno zmanjšanje količine odpadkov, ki se ne reciklirajo, za več kot 20 % do leta 2027. To nameravajo doseči z izboljšanjem procesov ločevanja odpadkov, spodbujanjem ponovne uporabe materialov in iskanjem novih načinov za recikliranje odpadkov, ki trenutno še niso reciklirani. Ta cilj odraža predanost podjetja k zmanjšanju vpliva na okolje in poudarja njihovo vlogo pri spodbujanju trajnostnega razvoja v industriji. Čeprav so cilji podjetja usmerjeni v prihodnost, so že sprejeli konkretne ukrepe za zmanjšanje vpliva na okolje. Med njimi izstopa predvsem aktivna optimizacija proizvodnih procesov, ki je usmerjena v zmanjšanje emisij. Ta ukrep odseva enega izmed zastavljenih ciljev podjetja, na katerem nameravajo v prihodnosti še naprej graditi in ga nadgrajevati. V razpravi o trajnostnih prizadevanjih podjetja je intervjuvanec omenil tudi obstoječe sisteme za zbiranje podatkov, ki so ključni za ocenjevanje vpliva podjetja na okolje. V podjetju so vzpostavili evidence, ki zbirajo informacije o porabi energije, emisijah in odpadkih, kar jim omogoča spremljanje in ocenjevanje njihovega okoljskega vpliva. Prav tako v podjetju prepoznavajo pomen

nenehnega izboljševanja teh sistemov in so zavezani k implementaciji naprednih digitalnih orodij, ki bodo izboljšala spremljanje in analitične zmogljivosti, s čimer bodo še dodatno okrepili svoja prizadevanja za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje.

Odgovorni zaposleni redno izračunavajo tudi različne ključne kazalnike uspešnosti oziroma KPI-je. Glavni KPI-ji, ki jih izračunavajo, so tako predvsem KPI-ji za ogljični odtis (CO₂ na enoto proizvodnje), poraba energije (kWh na enoto proizvodnje), odstotek recikliranih materialov v proizvodnji, količina nerekiclriranih odpadkov (v tonah) ter zmanjšanje mesečne porabe čistil za vzdrževanje stroja. Izvedeli sva tudi, da podjetje sicer trenutno še ne razkriva javno informacij o vplivu njihovega delovanja na okolje, vendar pa so pričeli z rednim splošnim komuniciranjem z njihovimi potencialnimi strankami in ostalimi deležniki glede njihovega udejstvovanja in napredka v smeri doseganja trajnostnih ciljev.

V podjetju imajo za področje trajnosti odgovorno interno ekipo (oziroma strateško skupino), ki vključuje več zaposlenih iz različnih oddelkov. Poleg tega sodelujejo tudi z zunanjimi strokovnjaki, kot je profesorica dr. Adriana Buhovac, članica ekspertne skupine SPIRIT Slovenija, ki je specializirana na področju Strateške, trajnostne in krožne transformacije podjetij 2022–2025 ter jim tako pomaga pri razvoju in implementaciji trajnostne strategije. Poleg interne ekipe pa se preostali zaposleni trenutno še ne izobražujejo na temo trajnosti. Vendar pa je v njihovi trajnostni strategiji poudarjeno, da želijo začeti takoj, ko bo to mogoče. Zavezali so se, da bodo začeli izvajati redna izobraževanja na temo trajnosti. Ideja je, da bodo ta potekala najmanj enkrat letno in bodo vključevala teme, kot so krožno gospodarstvo, zmanjšanje ogljičnega odtisa in trajnostni razvoj v njihovi industriji. Vpliv na okolje je zanje zelo pomemben, zato ga upoštevajo pri vseh večjih poslovnih in strateških odločitvah. Okoljske kriterije so integrirali v njihov proces odločanja in so na njih pozorni predvsem pri uvajanju novih tehnologij in izbiri dobaviteljev. Odnos do okolja je tako za njih eden izmed pomembnih kriterijev pri izbiranju novih dobaviteljev, poleg tega pa enkrat letno tudi preverjajo, ali dobavitelji izpolnjujejo njihove trajnostne standarde in prednost dajejo tistim, ki uporabljajo okolju prijazne prakse. Podjetje je seznanjeno z ESG standardi, vendar ti še niso popolnoma integrirani v njihovo poslovanje. V bližnji prihodnosti tako pričakujejo, da bo skladnost z ESG standardi postala pomemben del njihove trajnostne strategije in ocenjevanja poslovne uspešnosti.

V nadaljevanju sva podjetju zastavili štiri vprašanja, s katerimi sva želeli izvedeti več o odnosu podjetja do okolja. Podjetje trenutno pri svojem delovanju ne uporablja obnovljivih virov energije, ampak stremijo k temu, da jih začnejo uporabljati v bližnji prihodnosti, plan je nekje do aprila leta 2025. Razmišljajo predvsem o pridobivanju elektrike iz sončne energije, želijo pa si tudi prehod na uporabo biomase za ogrevanje. Kot že omenjeno je eden izmed njihovih glavnih ciljev tudi zmanjšanje ogljičnega odtisa. Zastavljeni cilj postopoma dosegajo z optimizacijo proizvodnih procesov in zmanjšanjem porabe surovin. Seznanjeni so z okoljskimi standardi, predvsem s standardom ISO14001 in ostalimi regulativnimi zahtevami EU, glede zmanjšanja emisij in ravnanja z odpadki, ki jim skušajo maksimalno slediti. Okoljskega standarda zaenkrat še nimajo, vendar so se na nivoju vodstva že začeli

pogovarjati o morebitni pridobitvi. Sprejeta trajnostna politika pa spodbuja tudi zelene oblike transporta. Zaposlenim omogočajo parkirišče za kolesa, prav tako imajo tudi možnost opravljati delo od doma, če to delovno mesto dovoljuje. Finančnih spodbud za tiste, ki uporabljajo kolesa oziroma uporabljajo skupinski prevoz, pa zaenkrat ne nudijo.

Sledil je naslednji del vprašanj, kjer sva želeli izvedeti več o odnosu podjetja do družbe. Med drugim naju je zanimalo, ali je skrb za delovno okolje zaposlenih ena izmed njihovih prioritet, kar pa so v podjetju potrdili. Varnostne standarde redno posodablajo, izvajajo redna usposabljanja ter nadzorujejo delovne pogoje in na ta način zmanjšujejo tudi tveganja za poškodbe. Sama klima v podjetju med zaposlenimi je prijetna, kar pa je moč opaziti tudi ob obisku podjetja. Zaposlenim želijo omogočiti dobre delovne pogoje z zagotavljanjem varnega in zdravega delovnega okolja, ustrezno plačo ter možnost za strokovni razvoj. Zaposlenim omogočajo tudi fleksibilne delovne ure in, kot že omenjeno, tudi možnost dela od doma, kar pa je seveda tudi odvisno od delovnega mesta zaposlenega. Večkrat letno pripravljajo različne pogostitve, organizirajo pa tudi dan, ko se s skupnimi aktivnostmi zaposleni med sabo še bolj povežejo. V pisarni imajo zaposleni na voljo sadje ter tople napitke. Pomembno pa je tudi izpostaviti, da jim je zelo pomembna enakopravnost vseh zaposlenih, ne glede na spol, starost ali narodnost. S tem namenom imajo razvite politike proti diskriminaciji. Najmanj enkrat letno pregledujejo plačne razlike med zaposlenimi in jih po potrebi usklajujejo. Vsako delovno mesto ima predpisan ustrezni plačilni razred glede na zahtevnost dela in opisane delovne naloge, tako da so razlike in morebitne diskriminacije po horizontalni klasifikaciji praktično nemogoče. Kot že omenjeno pa zaposlenim omogočajo tudi možnost dela od doma oziroma hibridno delo, saj se je ta praksa izkazala za uspešno, zato nameravajo z njo nadaljevati.

Tretji sklop vprašanj se nanaša na načine upravljanja podjetja. V podjetju imajo jasno določeno strukturo upravljanja in nadzora. Njihove odločitve temeljijo na kolektivnem upravljanju, pri katerem sodelujejo vodje oddelkov, nadzira pa jih vodstvo podjetja. Del njihovega vsakdanjika tako predstavlja tudi spremljanje in zagotavljanje skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi. Poleg internih strokovnjakov pa imajo na določenih področjih vključene tudi zunanje strokovnjake, ki spremljajo in zagotavljajo skladnost z vsemi regulativnimi zahtevami. Vse ključne odločitve v podjetju so transparentne. Zaposleni so o njih obveščeni osebno, na skupnih srečanjih, v kolikor gre za zelo pomembne odločitve, oziroma preko internih komunikacijskih kanalov, kot so e-pošta in oglasne deske, če gre za manj pomembne spremembe. Vse pa so objavljene oziroma predstavljene takoj, ko so odobrene. Nagrade zaposlenih za nefinančne cilje trenutno še niso opredeljene, vendar vodstvo podjetja podpira in prepozna prispevek vsakega deležnika, ki prispeva k izboljšanju poslovanja družbe. Omenjeno pa je že bilo, da si želijo tudi formalno napisati nefinančne cilje, s katerimi posameznik doprinese k izboljšanju poslovanja, saj želijo, da so zaposleni zato primerno nagrajeni.

Naslednja vprašanja pa so bila povezana s samorefleksijo. Eno izmed vprašanj je od intervjuvanca zahtevalo, da sam oceniti zrelost njihovega podjetja na področju trajnosti na

lestvici od 1 do 7. Zaposleni je ocenil, da so na lestvici med 4 in 5, to pa je pojasnil z dejstvom, da so v fazi aktivnega razvoja in implementacije trajnostne strategije, kar pomeni, da jim je sicer ključne korake že uspelo narediti, vendar pa se vseeno zdi, da imajo še kar nekaj prostora za napredek. Delujejo namreč v panogi, ki jim omogoča trajnostno delovanje, saj imajo različne možnosti za optimizacijo procesov, uporabo obnovljivih materialov in posledično možnost zmanjšati vpliv na okolje. V podjetju so seznanjeni z uvedbo nove Direktive o trajnostnem poročanju, za katero so izvedeli predvsem preko strokovnih seminarjev in izobraževanj ter preko zunanjih svetovalcev. Po njihovem mnenju bo nova Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje, predvsem pa bo privedla do dodatnih administrativnih zahtev. Pri tem pa ostajajo zelo pozitivni, saj pravijo, da bo zagotovo prišlo tudi do spremembe v njihovem poslovnem modelu, ki pa bo povečala njihovo ekonomičnost. Zavedajo se, da bo povečan obseg administracije privedel do dodatnega dela, vendar za enkrat ne vidijo potrebe po dodatnih zaposlenih, saj bodo delo prerazporedili med obstoječe zaposlene, to pa bo mogoče predvsem zaradi postopne uvedbe digitalizacije, s čimer želijo razbremeniti trenutno ekipo in tako doseči dodatne proste kapacitete.

Če oceniva njihovo samorefleksijo, bi rekli, da so bili pri odgovoru zelo realni, skoraj da premalo optimistični. Enako vprašanje je bilo zastavljeno tudi v anketi, kjer je bila najvišja frekvenca ravno pri oceni 4, odgovori ankete pa so bili v povprečju manj trajnostni kot praksa v podjetju 1. Tudi glede na preostala dva opravljena intervjuja in njihovo oceno zrelosti meniva, da je intervjuvano podjetje nadpovprečno pri uvajanju in izvajanju trajnostne strategije, zato bi ga sami ocenili z oceno med 5 in 6. Strinjava se, da imajo sicer še nekaj prostora za napredek, vseeno pa meniva, da je njihova strategija dobro vpeljana, pomislili pa so prav na vse vidike pri vpeljavi trajnostne strategije. Podjetje je pripravljeno na uvedbo nefinančnega poročanja, ki bo postalo obvezno v bližnji prihodnosti.

8.4.2 Analiza rezultatov intervjuja Podjetja 2

Drugi intervju sva opravili z zaposlenim iz Podjetja 2, ki spada v kategorijo malih podjetij in deluje v sektorju druge inženirske dejavnosti in tehnično svetovanje glede na standardno klasifikacijo dejavnosti. Na njihovi spletni strani je možno najti podrobnejši opis njihove dejavnosti, kjer navajajo, da izdelujejo pisarniško pohištvo, pohištvo za dom in pohištvo po meri, in sicer kot kompletno storitev od svetovanja, projektiranja, dobave in montaže pohištva ter dodatkov. Podjetje je v letu 2023 ohranjalo povprečno število zaposlenih na ravni 13 oseb, kar je bilo v zadnjih letih precej stabilno. Ustanovljeno je bilo leta 1989 s sedežem v Osrednjeslovenski regiji, njihovi izdelki se prodajajo v večini na slovenskem trgu, pomemben del prodaje pa predstavljajo tudi javna naročila. Tudi v tem primeru sva vzpostavili kontakt z direktorjem podjetja, ki sva ga povabili k sodelovanju in ga zaprosili, da intervju izvedeva z osebo, ki je najbolj seznanjena s trajnostjo ter spremlja trajnostne spremembe in strategije znotraj podjetja. Direktor nam je posredoval kontaktne podatke osebe, ki je odgovorna za področje trajnosti, s katero sva se dogovorili za termin intervjuja

v bližnji prihodnosti. Intervju sva opravili z gospodom, ki je zaposlen na mestu vodje prodaje. Njegove odgovornosti in naloge vključujejo vzdrževanje odnosov z obstoječimi strankami in pridobivanje novih, razvoj prodajnih strategij, spodbujanje prodaje, izvedbo pogajanj, sklepanje poslovnih dogovorov, usklajevanje prodajnih in marketinških aktivnosti podjetja v skladu s strateškimi načrti ter analizo tržnih trendov. Poleg tega je omenjeni zaposleni v prihodnosti predviden kot naslednika direktorja.

Podjetje je zavezano trajnostnemu poslovanju, kar je jasno izraženo v njegovih ciljih in politiki ter formalno zabeleženo v internem kodeksu. S ciljem energetske varčnosti, zmanjševanja količine odpadkov, recikliranja, uporabe biomase in omejevanja okoljskega vpliva je podjetje sprejelo konkretne ukrepe. Poleg cilja pa imajo sprejete tudi določene ukrepe za zmanjševanje vpliva na okolje. Kot prejemniki subvencije za stroje, namenjene lesno-predelovalni industriji, so se z nakupom novih strojev in procesne opreme zavezali in tudi izpolnili zadane cilje za zmanjšanje emisij prahu v zrak oziroma prostor. To so dosegli z učinkovitejšim in varčnejšim sistemom za sesanje odpadnih kosov lesa. Poleg tega so se odločili za nakup drobilca, ki predela ves odpadni material iz proizvodnje v sekance, ki se shranjujejo v silosu in se potem porabijo za ogrevanje. Na ta način pa so si zagotovili samooskrbo, kar se tiče ogrevanja delovnih prostorov. Nakupili pa so tudi ostalo opremo, ki je omogočila energetske varčnost in bolj učinkovito izrabo materialov ter zmanjšanje emisij. V podjetju imajo tudi delno vzpostavljen sistem zbiranja podatkov o vplivu podjetja na okolje. Z lastnimi izračuni o porabi energentov ter s pomočjo zunanjih sodelavcev, ki so opravili meritve emisij in hrupa, so ugotovili, da so skozi vpeljane spremembe dejansko izpolnili zadane cilje.

Podjetje izračunava tudi ključne kazalnike uspešnosti, predvsem tiste, ki so ji kot prejemniki subvencij dolžni izračunavati. Med drugim gre za KPI za energetske varčnost, zmanjšanje emisij v zraku, stopnjo recikliranja, učinkovitost rabe vode, vlaganje v inovacije in trajnostni razvoj. V sklopu poročila, ki ga oddajajo od leta 2021 dalje, pa podjetje že poroča javnosti o njihovem vplivu delovanja na okolje. Za področje trajnosti podjetje namreč najema zunanje izvajalce, katere pa nadzoruje tudi odgovorna oseba njihovega podjetja, in sicer njihov direktor. V podjetju imajo prav tako organizirana izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti, in sicer organizirajo delavnice, ki se odvija enkrat letno in je namenjena vsem zaposlenim. Prav tako pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevajo vpliv na okolje, saj veliko ponudb oddajajo na javnih razpisih, kjer pa je pogoj nastopa upoštevanje zelenega naročanja ter vplivov na okolje. Tudi pri izboru dobaviteljev je za njih pomemben kriterij odnos do okolja, saj želijo v podjetju postati čim bolj trajnostni, posledično pa k temu stremijo tudi pri dobaviteljih. V njihovi panogi je izpostavljena predvsem zaveza k trajnostnemu pridobivanju lesa iz naravnih virov. Gre za zavezo, imenovano FSC (angl. Forest Stewardship Council). Podjetje tako sodeluje le z dobavitelji, ki ta certifikat posedujejo, tako kot ga posedujejo sami. Prav to pa je tudi kazalnik, da so v podjetju že seznanjeni z ESG standardi in jih pri poslovanju tudi uporabljajo ter jim sledijo.

Naslednja štiri vprašanja se nanašajo na odnos njihovega podjetja do okolja. Začeli sva z vprašanjem o uporabi obnovljivih virov energije, kjer nam je intervjuvanec pojasnil, da jih že uporabljajo od leta 2022, saj so imeli v tem letu investicijo v sončno elektrarno z močjo 124,5 kW. Prav tako si želijo zmanjšati ogljični odtis, kar do neke mere že dosegajo, in sicer z uporabo lastnih odpadkov oziroma presežkov materiala za ogrevanje delavnih prostorov. V podjetju so prav tako seznanjeni z okoljskimi standardi in regulatornimi zahtevami v njihovi panogi, saj so te zanje zelo pomembne. Izpolnjevanje pa jim omogoča delovanje v panogi, saj so zaradi svoje panoge lesne industrije velikokrat izpostavljeni inšpekcijskim nadzorom, zato vedno poskrbijo, da v celoti sledijo okoljskim standardom ter drugim regulatornim zahtevam. Pozornost pa posvetijo tudi zeleni obliki transporta, saj spodbujajo in svetujejo skupinski transport, sploh tistim zaposlenim, ki so doma iz bolj oddaljenih krajev. Pri zaposlenih ki so doma v bližini, pa spodbujajo vožnjo s kolesom, prav tako jim omogočajo, da kolesa v času delovnega časa pospravijo v za to predviden prostor, kjer jih varno počakajo do konca delovnega časa.

Sledi sklop štirih vprašanj, s katerimi sva poizvedeli več o odnosu njihovega podjetja do družbe. Sogovornik zatrdi, da je ena izmed njihovih glavnih prioritet skrb za zaposlene. Enkrat letno izvajajo tečaj varstva pri delu, kjer zaposlene seznanijo z varnim delom. Poleg tega pa jim tudi tehnološko dovršena proizvodnja omogoča, da zagotavljajo varno delo v proizvodnem procesu. Zaposlenim omogočajo kar se da dobre delovne pogoje, in sicer jim omogočajo klimatizirano delovno okolje, kar pride posebej prav v poletnem času. V zimskem času pa proizvodne prostore primerno ogrejejo. Skozi celo leto za zaposlene zagotavljajo brezplačno oskrbo s toplimi in hladnimi napitki. Med delovnim časom imajo zaposleni predvideni dve pavzi ter en daljši odmor za malico. V podjetju se trudijo zagotavljati čim večjo enakopravnost zaposlenih, kar dosegajo predvsem s tem, da poskušajo delo enakomerno razporediti med vse zaposlene, zahtevnosti posamezne naloge pa razporedijo glede na individualne sposobnosti in želje vsakega posameznika. Če imajo zaposleni v podjetju željo po dodatnem znanju, jim omogočijo tudi to in jim pri tem dodelijo primerne mentorja. Trenutno sicer zaradi narave dela zaposlenim ne nudijo dela od doma, predvsem tistim zaposlenim ne, ki delajo v proizvodnji, saj to ni mogoče. Omogočajo pa to za tisti del zaposlenih, ki imajo delovno mesto v pisarni. Tem je ob pogovoru z direktorjem dovoljeno ostajati doma in delo opravljati od doma.

Zadnji sklop vprašanj pa se nanaša na načine upravljanja podjetja. V podjetju imajo zaposlenega tehnologa, ki pripravi termiski plan za vsak posamezni delovni teden. Vodja proizvodnje ta plan upravlja in posreduje zaposlenim, ki temu planu sledijo. Na koncu tedna se potem s strani vodje proizvodnje preveri, ali jim je uspelo izpolniti načrtan plan. V primeru, da se plan ni izpolnil, poiščejo vzroke, ki so krivi za to in jih skušajo odpraviti. Vedno pa je v podjetju posrbnjeno za to, da je delovanje skladno z relevantnimi zakoni in predpisi. Skladnost lahko zagotovijo zgolj z vsakodnevnim spremljanjem in prilagajanjem spremembam v predpisih in zakonodaji, to pa zagotavlja nadaljnji obstoj njihovega podjetja. Poleg tega pa imajo ob spremembi zakonodaje na razpolago tudi druge zunanje izvajalce, ki

jim pomagajo pri večjih spremembah in jih pripravijo, da so skladni z novostmi. Če pride v podjetju do pomembnih sprememb oziroma odločitev ali pa sprememb planov, ki so relevantne tudi za zaposlene, se te, takoj ko je dovoljeno s strani vodstva, objavijo na table znotraj podjetja, ki so namenjene obveščanju zaposlenih. Zaposlene pa ne nagrajujejo zgolj za finančne cilje – zastavljene imajo tudi nefinančne cilje. V podjetju sta jim predvsem pomembna čistoča in red ter skrb za strojni park in preostale prostore proizvodnje. Zaposlenega, ki poskrbi za prej naštetu, redno nagrajujejo.

Intervjuvanca sva prosili tudi, za oceno zrelosti njihovega podjetja, in sicer na lestvici od 1 do 7, kje je 1 nezrelo in 7 zrelo. Zaposleni je tako ocenil, da je njihova razvitost podjetja ocenjena z oceno 5, s čimer bi se strinjali tudi sami. Meniva namreč, da je strategija primerno zastavljena, v podjetju pa so pomislili na več vidikov trajnosti in jih tudi ustrezno spremenili oziroma trajnostno prilagodili same procese. Še dodatno pa oceno potrjuje tudi dejstvo, da so pogosto v vlogi ponudnikov pri zelenem javnem naročanju. Pojasnili so nam tudi, da je Zeleno javno naročanje, ki je bilo uradno sprejeto z Uredbo o zelenem javnem naročanju, obvezno ob naročanju pohištva. Dejstvo nama tako še dodatno potrjuje, da njihova dejavnost omogoča trajnostno delovanje oziroma ga pravzaprav zahteva. Seznanjeni so tudi o Direktivi o trajnostnem poročanju. O njej so jih obvestili zunanji sodelavci, torej podjetja, ki so seznanjena z vsemi morebitnimi spremembami na zakonodajnem in drugih področjih. Menijo, da bo nova Direktiva najverjetneje privedla do nekaterih dodatnih administrativnih zahtev, posledično pa bo verjetno tudi bolj zamudna izdelava letnega poročila, katere del bo tudi nefinančno poročilo.

8.4.3 Analiza rezultatov intervjuja Podjetja 3

Tretji intervju je bil opravljen z zaposleno iz Podjetja 3, ki, tako kot prejšnja dva, spada v kategorijo malih podjetij in deluje v sektorju dejavnosti oglaševalskih agencij glede na standardno klasifikacijo dejavnosti. Na njihovi spletni strani je mogoče najti podrobnejši opis njihove dejavnosti, kjer je poudarjeno, da so kreativna oglaševalska agencija, ki svojim naročnikom pomaga pri iskanju velikih idej in domiselnih rešitev. V letu 2023 je v podjetju povprečno delalo 5 oseb, enako kot že zadnjih nekaj let. Poleg zaposlenih ima podjetje tudi nekaj zunanjih sodelavcev, s katerimi sodeluje v obliki samostojnega podjetnika. Podjetje, ustanovljeno leta 2009, ima sedež v Osrednjeslovenski regiji in deluje predvsem na slovenskem trgu. V stik sva stopili z zaposleno, ki je v preteklosti delala v oddelku računovodstva, zadnje dve leti pa je zaposlena kot vodja projektov. Izbrali sva jo, ker ima najboljši vpogled v oba spektra poslovanja podjetja, poleg tega pa je tudi sama trajnostno ozaveščena, ker je v panogi, kjer deluje, veliko odvisno predvsem od posameznika. Odgovorna je za upravljanje raznolikih naročnikov in projektov, ki se raztezajo od enkratnih dogodkov do dolgoročnih kampanj, to pa zahteva obsežen nabor sposobnosti, ki ji omogočajo uspešno izvedbo vsakega projekta. Pomembno pri tem je predvsem razumevanje potreb naročnikov, kar pomeni, da mora med podjetjem oziroma zaposlenimi in naročnikom potekati učinkovita komunikacija, s pomočjo katere se pridobi jasna slika o njihovih ciljnih

in pričakovanjih. Sledi faza načrtovanja, v kateri se ustvarijo podrobni načrti, ki vključujejo časovne okvire, proračune, potrebne vire in mejnike. Za uspešno opravljanje poklica je ključna koordinacijska sposobnost, saj je potrebno usklajevanje dela med različnimi oddelki ali zunanjimi izvajalci. Treba je zagotoviti, da se vse aktivnosti izvajajo pravočasno in v skladu s pričakovanji naročnika. Poleg omenjenega je potreben tudi stalen nadzor nad napredkom projekta in redna komunikacija s strankami, saj so pomembne njihove povratne informacije. Ena izmed njenih glavnih nalog pa je predvsem oblikovanje določenih oglasnih materialov, planiranje in organizacija promocij ter dogodkov.

Zaposlena je povedala tudi, da trenutno v podjetju nimajo zastavljene niti trajnostne strategije niti postavljenih konkretnih ciljev, vendar se zavedajo pomena trajnosti, zato je prevladujoča miselnost pri izvajanju projektov usmerjena v to, da so zaposleni čedalje bolj učinkoviti in hkrati trajnostno naravnani. Zaposlena pove, da k vsakemu projektu pristopa z mislijo na dolgoročno uporabnost. V nadaljevanju navaja primer, da se ob oblikovanju oglasnih materialov osredotoča na njihovo vsestranskost, saj si želi, da bi jih podjetje lahko uporabilo tudi v prihodnosti, ne samo za trenutni dogodek. Na ta način vključuje trajnostno miselnost v vse faze projekta, od načrtovanja in oblikovanja do izvedbe in evalvacije. Pri tem pazi, da so materiali izdelani kakovostno in da je njihova zasnova časovno neobčutljiva, kar omogoča njihovo ponovno uporabo. Prav tako spodbuja uporabo digitalnih virov, kjer je to mogoče, saj s tem zmanjšuje potrebo po fizičnih materialih in tako prispeva k zmanjšanju vpliva na okolje. V podjetju se zavedajo, da je trajnost ključna ne samo za okolje, ampak tudi za dolgoročno finančno uspešnost. Zato si vodstvo prizadeva, da bi bili njihovi projekti ne samo učinkoviti in uspešni v trenutku izvedbe, ampak da bi imeli dolgotrajen pozitiven vpliv na podjetje in njegovo blagovno znamko.

Čeprav Podjetje 3 nima formalno definiranih ciljev, se osredotoča na vzpostavljanje dolgoročnih odnosov z naročniki, kar predstavlja njihovo posebno obliko trajnosti. Ta pristop ne temelji le na okoljskih vidikih, ampak tudi na gradnji trdnih, dolgotrajnih partnerstev. Zaposlena, ki deluje kot vodja projektov, poudarja pomen razvijanja in razumevanja potreb ter ciljev naročnikov, kar jim omogoča, da nudijo prilagojeno in učinkovito svetovanje. Z dolgoročnim poznavanjem naročnikov lahko identificirajo priložnosti za izboljšave in optimizacijo, kot je izogibanje nepotrebni izdelavam že obstoječih oglasnih materialov. S tem ne samo da prihranijo stroške, ampak tudi zmanjšajo okoljski vpliv. Takšen pristop vodjem projektov omogoča boljši pregled nad obstoječimi viri naročnikov, da jih lahko spodbujajo k njihovi ponovni uporabi. Omenjena strategija krepi zaupanje med podjetjem in naročniki ter podpira skupno zavezanost k trajnostnemu delovanju.

Skozi intervju sva izvedeli tudi, da v podjetju trenutno ne izvajajo posebnih ukrepov za zmanjševanje vpliva na okolje v svojih pisarnah. Čeprav so pisarne locirane na senčni lokaciji, kar poleti zmanjšuje potrebo po klimatizaciji in posledično vodi do manjše porabe energije, je bila ta izbira bolj plod naključja kot namerna odločitev. Kljub temu pa to pozitivno vpliva na zmanjšanje ogljičnega odtisa podjetja. Podjetje nima vzpostavljene

formalne trajnostne strategije ali sistemov za zbiranje podatkov in ne izračunava ključnih kazalnikov uspešnosti, saj podatkov ne zbirajo in informacij o vplivu na okolje javno ne razkrivajo. V podjetju ni osebe, ki bi bila zadolžena za trajnost, niti ne sodelujejo z zunanjimi svetovalci na tem področju. Zaposleni se kljub temu zavedajo, da lahko z manjšimi, bolj trajnostnimi odločitvami, znatno prispevajo k bolj okolju prijaznim praksam. Podjetje ne izvaja posebnih izobraževanj na temo trajnosti, zato morajo zaposleni, ko se srečajo s projektom, ki promovira trajnost, sami raziskati to področje in najti načine za zadovoljitev želja naročnikov. Kljub pomanjkanju formalne trajnostne strategije se zaposleni pogosto srečujejo s trajnostnimi odločitvami, zlasti pri poslovnih in strateških odločitvah. Kjer je mogoče, dajejo prednost uporabi trajnostnih materialov. Pri izboru oglasnih materialov so pozorni na njihovo večnamenskost, tako da jih je mogoče uporabiti na različnih dogodkih in ne samo za enkratno promocijo. Zaposleni imajo v mislih tudi »recikliranje« oglasnih materialov, da se ti po uporabi ne zavržejo, ampak se lahko ponovno uporabijo. Pri organizaciji dogodkov so zaposleni pozorni na zmanjšanje količine zavržene hrane, zato se predhodno posvetujejo z naročniki, da bi čim bolj natančno ocenili število pričakovanih gostov. Pri dekoraciji dogodkov zaposlena priporoča uporabo rastlin ali rož, ki jih je mogoče najeti, namesto enkratnih dekoracij, kot so baloni. Pri izboru dobaviteljev iščejo tiste, ki ponujajo trajnostne ali inovativne rešitve, ki še vedno ustrezajo željam in potrebam naročnikov. Podjetje je seznanjeno z ESG standardi in jih upošteva pri svojem poslovanju, čeprav to počnejo bolj posredno in brez formalizirane strategije.

V nadaljevanju intervjuja so bila zastavljena štiri vprašanja, ki so se osredotočala na odnos podjetja do okolja. Kot je bilo že omenjeno, podjetje trenutno ne uporablja obnovljivih virov energije in zaposlena ni podala informacij o morebitnih načrtih za spremembe v tej smeri v bližnji prihodnosti. Kljub temu podjetje izvaja ukrepe za optimizacijo porabe energije, kot je izklapljanje naprav, ki niso v uporabi, in izbira energetsko učinkovitejše opreme ob nakupu nove. Posebno pozornost namenjajo zmanjševanju ogljičnega odtisa, zlasti pri transportu zaposlenih. Podjetje spodbuja uporabo javnega prevoza za prihod na delo in skrbi za to, da se na zunanje sestanke in dogodke odpravijo z minimalnim številom vozil, pri čemer se trudijo, da so vsa sedežna mesta zasedena. Enak pristop uporabljajo tudi pri organizaciji teambuildingov. Da bi podprli zeleni transport, so zaposlenim omogočili dostop do varovanega parkirišča za kolesa. Intervjuvanka je dodala, da v njihovi panogi ni splošno sprejetih okoljskih standardov, kar pomeni, da se podjetje ne sooča z dodatnimi obveznostmi pri spoznavanju in upoštevanju regulativ ter zakonov, povezanih z okoljskimi vprašanji.

Vprašanja o korporativni družbeni odgovornosti razkrivajo, da podjetje deluje v industriji, kjer fizične poškodbe pri delu niso pogoste. Kljub temu je poudarek na skrbi za zaposlene, saj se zavedajo, da pozitivno delovno okolje in dobra energija bistveno vplivata na učinkovitost in zadovoljstvo zaposlenih. Ekipno delo je ključno, zato je pomembno, da so člani ekipe pripravljene medsebojno pomagati in vzdrževati pozitivno vzdušje. Intervjuvanka pove, da so zaposleni v podjetju glavni proizvodjalni faktor, saj konec koncev podjetje prodaja produkte, ki so rezultat njihovih misli, idej in kreativnosti. V podjetju imajo pogosto

organizirane skupne zajtrke, kjer nadrejeni poskrbijo za brezplačno dostavo hrane v pisarne, kar prispeva k dobremu vzdušju. Prav tako so pozorni na rojstne dneve zaposlenih in jim v ta namen pripravijo manjše presenečenja, s tem pa jim sporočajo, da je vsak izmed njih pomemben. Poleg tega imajo v podjetju tudi tradicijo potopisnih predstavitev, kjer zaposleni, ki se vrnejo z zanimivega potovanja, prinesejo tradicionalno hrano iz države, katero so obiskali, povedo nekaj o kulturi in običajih države ter s preostalimi delijo svoje dogodivščine. Zaposleni se družijo tudi izven delovnega časa, kar prispeva k močnejši ekipni dinamiki in občutku pripadnosti. Zaupanje je temeljna vrednota podjetja, ki verjame v strokovnost svojih zaposlenih. To zaupanje se odraža v kakovosti opravljenega dela in pozitivno vpliva na motivacijo ter rezultate. Podjetje omogoča tudi fleksibilno delo od doma dvakrat mesečno, čeprav popolnoma hibridna oblika dela ni mogoča zaradi narave dela, ki zahteva tesno sodelovanje in povezovanje med sodelavci.

Direktor podjetja skrbi za uravnoteženo delovno obremenitev in nadzoruje aktivne projekte ter določa prioritete. Enkrat tedensko poteka organiziran strateški sestanek, na katerem načrtujejo delo za prihajajoče dni, obravnavajo morebitne težave in razjasnijo nejasnosti. V kolikor se pojavi potreba, pa se na njem tudi razbremenijo zaposlene in prerazporedi delo. Direktor je vedno na voljo za pogovor, tudi v primeru skrbi ali domnevnega mobinga. Podjetje redno spremlja skladnost z zakoni in predpisi, ob spremembah pa organizira sestanke, kjer sodeluje tudi zunanji sodelavec. Na sestanku se tako razjasnijo vse morebitne spremembe v njihovem delovanju. Zelo podobno pa je tudi s poslovnimi odločitvami. Pogovor o internih zadevah se začne interno med vodstvom podjetja. Skliče se torej interni sestanek, na katerem se pogovorijo o relevantni spremembi in primernem načinu komunikacije, s katero bodo spremembo najavili svojim zaposlenim. V kolikor gre za manjše spremembe, so zaposleni seznanjeni preko službene e-pošte, kjer so opisane vse podrobnosti, vključno z načrtom uvedbe. Če je sprememba večja oziroma pomembnejša, pa se skliče izredni sestanek oziroma se to razjasni na strateškem sestanku. Podjetje je transparentno tudi glede svojega poslovanja, saj direktor takoj po analizi rezultatov zaposlenim predstavi dosežke v poslovnem letu ter dobičkonosnost storitev. Direktor podjetja izpostavi in pohvali posameznike z nadpovprečnimi dosežki, s čimer jih dodatno motivira. Ta priznanja služijo tudi kot spodbuda za vse prisotne zaposlene, saj krepijo motivacijo in prizadevanje za uspeh v celotni ekipi. Če pride do tega, da je določen zaposleni opravljal svoje delo podpovprečno, pa se to obravnava diskretno, na samostojnem sestanku z direktorjem, ne da bi bili ostali zaposleni o tem obveščeni. V podjetju nagrajevanje ni vezano na formalno določene kriterije, temveč se osredotočajo na individualni trud in uspešnost zaposlenih pri delu. Zaposleni, ki dosegajo visoko kakovost pri izvedbi projektov in prispevajo k zadovoljstvu naročnikov, so za svoje delo primerno nagrajeni, pogosto z višjo plačo. Prav tako je število pridobljenih projektov ključen dejavnik pri nagrajevanju, saj odraža prizadevnost in uspešnost zaposlenih, kar pozitivno vpliva na ugled podjetja.

Sledi ocena samorefleksija podjetja s strani zaposlene. Intervjuvanka je na lestvici zrelosti, kjer je 1 nezrelo in 7 zrelo, ocenila, da si njihovo podjetje zasluži oceno 5, saj kljub temu da

podjetje nima oblikovane strategije ter ciljev, se zaposleni zavedajo, da je potrebno za uspeh poslovati trajnostno, zato sami vključujejo trajnost v svoje poslovne odločitve. Po mnenju zaposlene delujejo v panogi, kjer je trajnost mogoče vpeljati v poslovanje. Seznanjeni so tudi z Direktivo o trajnostnem poročanju, vendar podrobnejših informacij o njej še nimajo. Z Direktivo so se seznanili predvsem iz različnih člankov na spletu, saj trenutne spremembe, ki jih prinaša Direktiva, za njih še niso relevantne. Po njihovem mnenju pa bo Direktiva nanje verjetno vplivala zgolj iz vidika več administrativnih opravil.

Na podlagi intervjujev in primerjave z drugimi podjetji meniva, da je zaposlena v podjetju previsoko ocenila njihovo trenutno zrelost na področju trajnosti. Realna ocena bi bila med 2 in 3, saj podjetje še nima razvite trajnostne strategije ali določenih ciljev. Prav tako se zdi, da niso v celoti seznanjeni z vsemi relevantnimi zakonskimi okviri in regulativami, ki so pomembni za njihovo delovanje. Strinja se, da ima podjetje veliko možnosti za izboljšave in napredek. Kot nasvet bi podjetju predlagali, da se najprej podrobno seznanijo s trajnostnimi praksami drugih podjetij in bolje razumejo ESG standarde ter skozi trajnost izboljšajo tudi svojo učinkovitost. Na tej osnovi naj si zastavijo realistične trajnostne cilje, ki jih lahko dosežejo z uvedbo trajnostne strategije in z zbiranjem ter analizo relevantnih podatkov. Podjetje bi moralo biti proaktivno in začeti s pripravami na implementacijo Direktive o trajnostnem poročanju, kljub temu da trenutno ta Direktiva še ne zavezuje malih in srednjih podjetij. S tem bi se izognili morebitnim težavam in zagotovili, da bodo v prihodnosti skladni z novimi zahtevami. S pričakovanjem, da bo omenjena Direktiva slej ko prej začela veljati tudi za manjša podjetja, je pomembno, da začnejo čim prej z razvojem in integracijo trajnostnih praks v svoje poslovanje. To ne bo le izpolnjevalo prihodnjih zakonskih zahtev, ampak lahko prinese tudi konkurenčne prednosti, kot so izboljšanje ugleda podjetja, povečanje zaupanja deležnikov in potencialno odklepanje novih poslovnih priložnosti.

8.5 Ugotovitve

Z analizo ankete in intervjujev sva pridobili vpogled v obstoječe trajnostne prakse, ki so že uveljavljene v majhnih in srednjih podjetjih, njihovo dojetje Direktive o trajnostnem poročanju in pričakovanja o vplivu te Direktive na njihovo poslovanje. Raziskava je omogočila oceno stopnje pripravljenosti in zmožnosti MSP za zagotavljanje potrebnih trajnostnih podatkov, kot tudi glavne ovire in izzive, s katerimi se podjetja soočajo ali se bodo soočala v povezavi s trajnostnim poročanjem. Ključne ugotovitve iz ankete in intervjujev sva podrobneje predstavili v nadaljevanju.

8.5.1 Ugotovitve ankete

Začnimo s predstavitvijo povprečnih značilnosti podjetij, ki so sodelovala v najini raziskavi. V anketi je sodelovalo 51 podjetij, od katerih se je večina (39 podjetij ali 76 %) opredelila kot majhna, medtem ko je preostalih 12 podjetij ali 24 % srednje velikih. Število zaposlenih

v teh podjetjih se je gibalo od 1 do 210, s povprečjem 24,9 zaposlenih na podjetje. Večina (37 podjetij ali 73 %) ima med 1 in 20 zaposlenih, 14 % ali 7 podjetij ima med 21 in 40 zaposlenih in samo dve podjetji imata več kot 100 zaposlenih. Podjetja so bila aktivna v različnih panogah, pri čemer je gradbeništvo zastopano z 20 %, sledijo predelovalne dejavnosti z 18 % in strokovne, znanstvene ter tehnične dejavnosti s 14 %, skupno pa so podjetja pokrivala deset različnih panog. Največ podjetij (41 % ali 21 podjetij) je imelo sedež v Osrednjeslovenski regiji, za njo pa sta s 18 % in 14 % sledili Podravska in Savinjska regija. Podjetja so bila ustanovljena med leti 1960 in 2022, s povprečjem ustanovitve leta 2001. Polovica teh podjetij je bila ustanovljena v dveh obdobjih, med letoma 1985 in 1994 ter med letoma 2005 in 2014, pri čemer vsako obdobje predstavlja 25,5 % vseh podjetij. Skoraj polovica anketirancev (47 %) je bila na vodilnih položajih, kot so direktorji, CEO-ji ali člani vodstva. Ostale pozicije so vključevale vodje administracije (16 %), vodje prodaje (14 %), računovodje (12 %) in druge manj pogoste položaje. V nadaljevanju sledijo ključne ugotovitve ankete.

1. Trenutna razvitost trajnostnih ciljev in politik v MSP ter izvajanje ukrepov

Večina majhnih in srednjih podjetij, ki so sodelovala v anketi, še ni vzpostavila formalnih trajnostnih ciljev in politik, in sicer 59 % teh podjetij nima jasno opredeljenih ciljev. Kljub temu 29 % podjetij že sledi neformalno določenim ciljem, kar kaže na njihov začetek prehoda na trajnostno poslovanje. 12 % anketirancev ima določene trajnostne cilje in politiko v formalni obliki. Med najpogosteje omenjenimi cilji so zmanjšanje porabe električne energije, povečana uporaba obnovljivih virov, izboljšano ločevanje odpadkov in prizadevanja za zmanjšanje ogljičnega odtisa, na podlagi česar lahko sklepamo, da podjetja povečujejo svojo zavezanost k okoljski odgovornosti. Dodatno lahko opazimo, da 41 % podjetij izvaja ukrepe za zmanjšanje okoljskega vpliva vsaj delno, medtem ko 22 % podjetij ukrepe že aktivno vključuje v svoje poslovne procese. Na podlagi tega lahko sklepava, da tudi podjetja, ki nimajo postavljenih jasnih trajnostnih ciljev, že izvajajo določene trajnostne prakse.

2. Pomanjkanje usposobljenosti in izobraževanja o trajnosti v MSP

V skoraj polovici malih in srednjih podjetij (49 %) se nihče od zaposlenih ne ukvarja s področjem trajnosti, kar kaže na pomanjkanje ustrezne osebe z ustreznimi specializacijami in sposobnostimi na tem področju. Le 16 % podjetij ima zaposleno osebo, ki se ukvarja s trajnostjo med svojimi ostalimi nalogami. Poleg tega samo 14 % podjetij izvaja izobraževanja o trajnosti, na osnovi česar ugotavljava, da bi bilo med MSP treba povečati znanje in zavedanje o trajnostnih praksah med zaposlenimi. Medtem ko 18 % podjetij še ne izvaja izobraževanj, to nameravajo spremeniti v prihodnosti, večina (68 %) pa trenutno ne izvaja nobenih izobraževanj na temo trajnosti.

3. Okoljska odgovornost pri poslovnih odločitvah

V procesu sprejemanja poslovnih odločitev 21 % podjetij ne upošteva vpliva na okolje, medtem ko 51 % podjetij to počne le delno, kar kaže na potrebo po večji integraciji okoljske odgovornosti v poslovne odločitve ter strategije. Poleg tega 33 % podjetij pri izbiri dobaviteljev ne upošteva njihovega odnosa do okolja, kar lahko negativno vpliva na trajnost celotne dobavne verige. Na podlagi tega sklepava, da veliko majhnih in srednje velikih podjetij ne razume, kako pomemben je lahko kriterij trajnosti njihovim kupcem, posledično pa ne prepoznajo konkurenčne prednosti, ki jim jo ta lahko prinese.

4. Pomanjkanje seznanjenosti z ESG standardi in različna raven sprejetja ESG dejavnikov v MSP

Več kot polovica anketiranih podjetij (61 %) ni seznanjena z ESG standardi, kar kaže na pomanjkanje ozaveščenosti in izobraževanja o trajnostnih praksah v majhnih in srednjih podjetjih. Ugotavljava, da so podjetja nekoliko bolj uspešna pri socialnih in upravljavskih dejavnikih kot pri okoljskih. Po najinem mnenju se manjša podjetja lažje zavedajo koristi, ki jih prinesejo socialni in upravljavski dejavniki, medtem ko jim koristi okoljskih dejavnikov pogosto niso razumljive. V analizi strinjanja z okoljskimi dejavniki so podjetja pokazala največje strinjanje s spoštovanjem okoljskih standardov in prizadevanji za zmanjšanje ogljičnega odtisa, medtem ko so bila strinjanja, vezana na biotsko raznovrstnost, znatno nižja. Visoko strinjanje anketiranih podjetij s socialnimi trditvami odraža razumevanje pomembnosti vzdrževanja dobrih odnosov z zaposlenimi. V segmentu upravljanja so podjetja izrazila visoko stopnjo strinjanja z etičnimi standardi in transparentnostjo, kar je ključno za trajnostno poslovanje in krepi zaupanje deležnikov.

5. Samoocena trajnostne zrelosti in vloga panoge pri trajnostnih praksah

Večina podjetij (35 %) se je na lestvici trajnostne zrelosti umestila v sredino (s povprečno oceno 4), 29 % podjetij pa je svojo zrelost ocenilo nekoliko višje (z oceno 5). Glede na to, da so podjetja v sklopu socialnih in upravljavskih dejavnikov izražala precej visoke stopnje strinjanja, sklepava, da veliko majhnih in srednjih podjetij ne razume dobro koncepta trajnosti in tega enači le z okoljskimi dejavniki, kljub temu da je trajnost širši koncept, ki zajema tudi socialne dejavnike in dejavnike upravljanja. Kar se tiče pogleda na panogo, 63 % podjetij verjame, da njihova dejavnost vsaj delno podpira trajnostne prakse, čeprav 16 % izpostavlja omejitve, še posebej v gradbeništvu. Po drugi strani pa 21 % podjetij, predvsem iz strokovnih in tehničnih sektorjev, meni, da njihova panoga omogoča učinkovito izvajanje trajnostnih praks.

6. Sistemi za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje in izračunavanje KPI-jev

Med majhnimi in srednjimi podjetji prevladuje pomanjkanje razvitih sistemov za zbiranje podatkov o okoljskem vplivu, saj 76 % anketiranih podjetij takšnih sistemov še nima, vendar pa se četrтина teh podjetij zaveda potrebe in izraža namero za njihovo vzpostavitev v

prihodnosti. Dvanajst odstotkov podjetij je že v procesu vzpostavitve, a njihovi sistemi zahtevajo nadaljnje izboljšave, medtem ko se enak delež podjetij sooča z izzivi doslednega izvajanja že delujočih sistemov. Popolnoma učinkovit sistem za merjenje vpliva na okolje ni bil zabeležen pri nobenem od podjetij. Na podlagi tega ugotavlja, da veliko anketiranih podjetij ne bi moglo zadovoljiti morebitnim potrebam po trajnostnih informacijah, ki se pričakujejo kot posledica CSRD. Poleg tega 76 % podjetij ne izračunava ključnih kazalnikov uspešnosti (KPI-jev), ki bi jim omogočali spremljanje napredka v trajnostnih prizadevanjih, zaradi pomanjkanja ustreznih sistemov za zbiranje podatkov, 18 % pa pravi, da trenutno ne izračunavajo KPI-jev, kljub temu da imajo vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov. Le 6 % podjetij izračunava KPI-je, kar nakazuje, da je praksa izračunavanja KPI-jev redka med MSP in je tesno povezana s pomanjkanjem sistemov za zbiranje okoljskih podatkov.

7. Javno razkrivanje informacij o vplivu podjetja na okolje

Večina podjetij (76 %) javno ne razkriva informacij o svojem vplivu na okolje, kar je predvsem posledica dejstva, da takšnih podatkov sploh ne zbirajo. Dodatnih 18 % podjetij sicer zbira okoljske podatke, a se odloča, da jih ne deli z javnostjo. Samo majhen delež, 6 % podjetij, občasno objavlja informacije o svojem vplivu na okolje na svojih spletnih straneh ali preko družbenih omrežij. To nakazuje, da je javno razkrivanje trajnostnih informacij v večini podjetij omejeno, kar je v veliki meri posledica pomanjkanja zbranih podatkov in sredstev, ki so potrebna za formalno poročanje.

8. Seznanjenost z Direktivo CSRD in pričakovanja glede njenega vpliva

Večina podjetij (74 %) ni seznanjena z novo Direktivo o trajnostnem poročanju (CSRD), ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju. Le majhen delež (4 % podjetij) ima podrobno znanje o CSRD, medtem ko je 22 % podjetij slišalo za Direktivo, vendar ne poznajo njenih podrobnih zahtev. To kaže na to, da večina podjetij še ni pripravljena na zahteve, ki jih prinaša CSRD, in poudarja potrebo po izboljšanju informiranosti in izobraževanja na tem področju. Glede pričakovanj o vplivu CSRD skoraj polovica podjetij (43 %) meni, da Direktiva ne bo imela vpliva na njihovo poslovanje, medtem ko tretjina pričakuje dodatne zahteve za zbiranje in poročanje trajnostnih podatkov. Približno petina podjetij predvideva dodatne stroške, in le 6 % podjetij meni, da bo potrebno zaradi Direktive zaposliti nove sodelavce na področju trajnosti. Na osnovi tega ugotavlja, da znaten delež podjetij še ne prepoznava potencialnega vpliva CSRD na njihovo poslovanje in poročanje.

8.5.2 Ugotovitve intervjuja

Izvedli smo intervjuje s tremi podjetji iz različnih panog, ki so vsa locirana v Osrednjeslovenski regiji. Prvo podjetje zaposluje 46 ljudi, drugo 13, tretje pa 5. V nadaljevanju so podrobneje predstavljene ugotovitve iz intervjujev z malimi in srednjimi podjetji (MSP) o njihovih trajnostnih praksah in stopnji pripravljenosti na Direktivo o trajnostnem poročanju (CSRD), pri čemer je vsako podjetje obravnavano posebej.

Podjetje 1, ki deluje v sektorju proizvodnje izdelkov iz gume, je majhno podjetje z jasno vizijo trajnostnega razvoja, ki se kaže v formalno dokumentiranih ciljih, kot so uvedba krožnega poslovanja, izboljšanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje odpadkov. Z optimizacijo proizvodnih procesov in zmanjšanjem emisij aktivno zmanjšujejo svoj okoljski odtis, pri čemer jim sistemi za zbiranje podatkov omogočajo spremljanje ključnih kazalnikov uspešnosti. Zaposleni so seznanjeni z ESG standardi in podjetje je pripravljeno na uvedbo nefinančnega poročanja. Podjetje 1 v družbenem kontekstu vlaga v varno in zdravo delovno okolje, spodbuja enakopravnost in preprečevanje diskriminacije ter ponuja fleksibilne delovne ure in možnost dela od doma. Ključne odločitve so transparentne in komunicirane zaposlenim, kar krepi zaupanje in zadovoljstvo v kolektivu. Samorefleksija podjetja kaže na zavedanje prostora za izboljšave, vendar je že opazen napredek v implementaciji trajnostne strategije. Pripravljenost na prihajajoče obveznosti nefinančnega poročanja vidijo kot priložnost za nadaljnje izboljšanje ekonomičnosti in trajnostnih praks.

Podjetje 2, majhno podjetje s 13 zaposlenimi, deluje v sektorju pohištvene proizvodnje in tehničnega svetovanja, kjer je njihova zaveza k trajnosti jasno izražena v ciljih in internih politikah. Sprejeli so ukrepe za energetske varčnosti in zmanjšanje emisij, vključno z investicijami v opremo, ki omogoča boljšo izrabo materialov in uporabo odpadnih materialov za ogrevanje. S svojimi KPI-ji, ki vključujejo energetske varčnosti in trajnostni razvoj, redno poročajo o svojih trajnostnih ukrepih in so vložili v sončno elektrarno, kar kaže na njihovo usmerjenost k obnovljivim virom energije. Pri izbiri dobaviteljev upoštevajo okoljske certifikate, kot je FSC, kar potrjuje njihovo zavezanost trajnostnemu pridobivanju lesa. Družbena odgovornost se odraža v varnosti in dobrih delovnih pogojih za zaposlene, ki imajo možnost dodatnega izobraževanja in rednih odmorov. Podjetje ocenjuje svojo trajnostno zrelost z oceno 5, kar odraža njihov napredek in zavezanost k trajnostnemu poslovanju, hkrati pa prepoznavajo prostor za izboljšave. Pripravljenost na Direktivo o trajnostnem poročanju in vključenost v zelena javna naročila še dodatno potrjujeta njihovo zavezanost k trajnostnemu poslovanju.

Podjetje 3, ki deluje v oglaševalskem sektorju, se trajnostnim praksam posveča neformalno, kljub pomanjkanju jasno opredeljenih ciljev ali strategije. Zaposleni so osredotočeni na dolgoročne rešitve in vključujejo trajnostne odločitve v svoje delo, kot je večkratna uporaba oglasnih materialov in zmanjševanje okoljskega vpliva pri organizaciji dogodkov. Podjetje sodeluje s trajnostno usmerjenimi dobavitelji in spodbuja zaposlene k uporabi javnega prevoza, čeprav trenutno ne izvaja posebnih ukrepov za zmanjšanje vpliva na okolje v pisarniških prostorih. Zavedajo se pomena korporativne družbene odgovornosti, kar se odraža v pozitivnem delovnem okolju in spodbujanju medsebojnega zaupanja. Kljub visoki samopodobi glede trajnostne zrelosti, ki jo ocenjujejo s 5, meniva, da bi bila realna ocena bližje 2 ali 3, saj podjetje še ni razvilo formalne trajnostne strategije ali ciljev. Svetujeva, da podjetje začne bolj proaktivno pristopati k trajnostnim praksam, si zastavi realistične cilje, začne zbirati okoljske podatke in se pripravi na Direktivo o trajnostnem poročanju, kar bo izboljšalo njihov ugled in konkurenčne prednosti.

Skupne ugotovitve iz intervjujev z malimi in srednjimi podjetji kažejo, da so podjetja na različnih stopnjah pripravljenosti na trajnostno poročanje in uvajanje trajnostnih praks. Medtem ko so nekatera podjetja že vzpostavila specifične ukrepe in cilje, druga še razvijajo svoje strategije. Kljub temu večina podjetij pozna ESG standarde in priznava vpliv trajnosti na dolgoročno uspešnost. MSP se prav tako zavedajo prihajajočih zahtev Direktive o trajnostnem poročanju in razumejo, da bodo morala svoje poslovanje prilagoditi novim standardom trajnosti.

8.5.3 Odgovori na raziskovalna vprašanja

Z raziskavo sva poskušali odgovoriti na štiri raziskovalna vprašanja. Prvo raziskovalno vprašanje se glasi: »Kakšne so trenutne trajnostne prakse, ki jih MSP v Sloveniji uporabljajo pri svojem poslovanju?« Ugotavljava, da se med majhnim in srednje velikim podjetjem v Sloveniji kaže različna stopnja pripravljenosti in implementacije trajnostnih praks. Medtem ko nekatera podjetja že vključujejo trajnost v svoje poslovne strategije, druga področju trajnosti še ne posvečajo veliko pozornosti. Kljub temu opazava, da se MSP vedno bolj zavedajo pomena trajnosti pri svojem poslovanju, saj je kar nekaj podjetij, ki še ne izvaja ukrepov za zmanjševanje svojega vpliva na okolje, a vendar raziskujejo možnosti za njihovo vpeljavo. Čeprav večina podjetij še ni formalno opredelila svojih trajnostnih ciljev in politik, jim skoraj tretjina že sledi neformalno. Med najpogosteje omenjenimi cilji, ki jih MSP zasledujejo, so zmanjšanje porabe električne energije, povečana uporaba obnovljivih virov, izboljšano ločevanje odpadkov in prizadevanja za zmanjšanje ogljičnega odtisa. Ugotavljava tudi, da so MSP bolj uspešna pri socialnih dejavnikih ter dejavnikih upravljanja, medtem ko so pri okoljskih dejavnikih manj uspešna. Po najinem mnenju manjša podjetja lažje prepoznajo prednosti, ki jih prinašajo socialni in upravljavski dejavniki, medtem ko koristi okoljskih dejavnikov niso vedno tako očitne.

Naslednje raziskovalno vprašanje se glasi: »Kako MSP dojemajo Direktivo o trajnostnem poročanju in kakšna so njihova pričakovanja glede njenega vpliva na njihovo poslovanje?« Direktiva o trajnostnem poročanju (CSRD) je med MSP še relativno neznana, saj več kot tri četrtine podjetij ni seznanjenih z njenimi zahtevami. Poleg tega jih skoraj polovica meni, da sprejeta Direktiva na njih ne bo imela vpliva. Tisti, ki so z Direktivo seznanjeni, pričakujejo, da bo prinesla dodatne zahteve glede zbiranja in poročanja trajnostnih podatkov, kar lahko pomeni dodatne stroške in potrebo po novih zaposlitvah na področju trajnosti. Le nekaj MSP pa meni, da bodo zaradi Direktive morali začeti delovati bolj trajnostno. Na podlagi tega sklepava, da veliko MSP ne razume pravega namena Direktive, ki usmerja podjetja v bolj trajnostno delovanje.

Tretje raziskovalno vprašanje se glasi: »Koliko so MSP pripravljeni in zmožni zagotoviti potrebne podatke o trajnosti?« Med majhnimi in srednjimi podjetji prevladuje pomanjkanje razvitih sistemov za zbiranje podatkov o okoljskem vplivu, saj jih večina takih sistemov še nima. Kljub temu pa se četrtina teh podjetij zaveda potrebe po omenjenih sistemih in izraža

namero za njihovo vzpostavitev v prihodnosti. Na podlagi tega ugotavlja, da trenutno veliko anketiranih podjetij ne bi zmoglo zadovoljiti morebitnih potreb po trajnostnih informacijah, ki se pričakujejo kot posledica Direktive CSRD. Tako lahko podjetja, ki so te podatke zmožna zagotoviti, to izkoristijo kot svojo konkurenčno prednost. Sklepava, da je glavni vzrok, zaradi katerega večina malih in srednje velikih podjetij še ni implementirala sistemov za merjenje svojega okoljskega vpliva, pomanjkanje finančnih virov, ki so ključni za takšne investicije. Ta izziv je še posebej izrazit pri manjših podjetjih, ki pogosto nimajo zadostnih sredstev za takšne namene.

Zadnje raziskovalno vprašanje pa se glasi še: »Katere so glavne ovire in izzivi, s katerimi se bodo MSP zaradi te Direktive soočili?« Kot lahko sklepamo že iz prejšnjega raziskovalnega vprašanja se MSP soočajo z izzivi pri vzpostavitvi sistemov za zbiranje podatkov o okoljskem vplivu ter posledično izračunavanja ključnih kazalnikov uspešnosti (KPI-jev), kar omejuje njihovo sposobnost spremljanja in poročanja o trajnostnih učinkih. Poleg tega glavne ovire, s katerimi se bodo zaradi CSRD soočila majhna in srednja podjetja, vključujejo pomanjkanje znanja in usposobljenosti zaposlenih na področju trajnosti, kot tudi pomanjkanje finančnih sredstev za vzpostavitev potrebnih sistemov.

Ključne ugotovitve kažejo, da MSP v Sloveniji postopoma prepoznavajo pomen trajnosti in se pripravljajo na prihajajoče zakonodajne spremembe. Vendar pa je potrebno nadaljnje izobraževanje in podpora, da se podjetja bolje pripravijo na zahteve CSRD in izkoristijo potencialne konkurenčne prednosti, ki jih trajnostno poslovanje in poročanje prinaša.

9 SKLEP

V sodobnem svetu postaja trajnost ključni element poslovanja, ki presega zgolj izpolnjevanje zakonskih zahtev. Zavedanje o pomembnosti trajnosti se je močno povečalo, saj podjetja in potrošniki vse bolj prepoznavajo njeno vrednost za dolgoročno uspešnost in blaginjo družbe. Trajnostne prakse niso več le »dodatna vrednost«, ampak postajajo osrednji del poslovne strategije in korporativne identitete. V magistrskem delu sva ugotovili, da majhna in srednje velika podjetja (MSP) v Sloveniji vse bolj prepoznavajo ta trend in se počasi zavedajo, da je trajnostno poročanje ključno za ohranjanje konkurenčnosti in ugleda na trgu. Pomembno je tudi, da MSP razumejo, kako trajnost integrirati v vse vidike svojega poslovanja, ne le v smislu poročanja, ampak tudi v smislu operativnih procesov, odločanja in inovacij. Trajnostna usmerjenost podjetij lahko privede do novih poslovnih priložnosti, kot so razvoj trajnostnih izdelkov in storitev, optimizacija virov in zmanjšanje stroškov ter izboljšanje odnosov z deležniki.

V sklepnem delu magistrskega dela lahko potrdiva, da je razumevanje in vključevanje trajnostnih praks v poslovne modele MSP pomembno za njihovo dolgoročno uspešnost in preživetje. Direktiva CSRD predstavlja ključen korak k standardizaciji in povečanju transparentnosti trajnostnega poročanja, kar bo imelo dolgoročne pozitivne učinke ne le za

podjetja, ampak tudi za celotno družbo in okolje. MSP morajo biti proaktivna in iskati podporo ter izkoristiti razpoložljive vire, da bodo lahko učinkovito odgovorila na izzive in izkoristila priložnosti, ki jih prinaša trajnostni razvoj. Najina raziskava poudarja pomen trajnosti v današnjem svetu in potrebo po nenehnem prilagajanju MSP na spreminjajoče se okoljske, družbene in gospodarske razmere.

V magistrskem delu sva se podrobno posvetili vplivu, ki ga bo imela Direktiva o trajnostnem poročanju (CSRD) na majhna in srednje velika podjetja v Sloveniji. Raziskovalna vprašanja, na katera sva želeli odgovoriti, so bila usmerjena v razumevanje trenutnih trajnostnih praks, ki jih MSP uporabljajo pri svojem poslovanju, dojemanje Direktive CSRD in pričakovanja glede njenega vpliva na poslovanje, pripravljenost in zmožnost MSP za zagotavljanje potrebnih podatkov o trajnosti ter glavne ovire in izzive, s katerimi se bodo MSP soočili zaradi te Direktive.

Na podlagi teoretičnih izhodišč in empirične raziskave sva ugotovili, da MSP v Sloveniji trenutno izvajajo različne trajnostne prakse, vendar pa je njihova pripravljenost in zmožnost za izpolnjevanje zahtev CSRD različna. MSP se soočajo s številnimi izzivi, med katerimi so najpomembnejši omejeni finančni viri, pomanjkanje znanja in veščin ter zapletenost vzpostavitve ustreznih procesov za zbiranje in analizo trajnostnih podatkov. Iz raziskave je razvidno tudi, da je CSRD med MSP še precej neznana, saj tudi veliko MSP meni, da ta na njih ne bo imela vpliva. Poleg tega je bilo ugotovljeno, da MSP potrebujejo več informacij in usposabljanj o tem, kako lahko trajnostno poročanje koristi njihovemu poslovanju in kako lahko izkoristijo priložnosti, ki jih prinaša.

Na podlagi analize rezultatov ankete, ki je bila posredovana 1.100 podjetjem, pri tem pa sva prejeli odgovore od 51 podjetij, ter treh opravljenih intervjujih z malimi podjetji iz različnih panog, sva ugotovili, da MSP potrebujejo večjo podporo in smernice za pripravo na Direktivo CSRD. Prav tako je pomembno zavedanje MSP, da trajnostno poročanje ni zgolj obveznost, ampak tudi priložnost za izboljšanje poslovanja in odnosov z deležniki.

V sklepu lahko potrdiva, da bo CSRD imela pomemben vpliv na MSP v Sloveniji. Za uspešno implementacijo Direktive bodo MSP potrebovala jasne smernice, finančno podporo in izobraževanja. Prav tako bo ključno, da MSP prepoznajo koristi trajnostnega poročanja in se aktivno vključijo v procese, ki bodo prispevali k trajnostnemu razvoju in boljši prihodnosti za vse. Magistrsko delo tako prispeva k boljšemu razumevanju izzivov in priložnosti, ki jih CSRD prinaša za MSP, ter poudarja pomen sodelovanja med podjetji, regulatorji in drugimi deležniki za doseganje trajnostnih ciljev. Najine ugotovitve lahko služijo kot izhodišče za nadaljnje raziskave in razvoj politik, ki bodo MSP omogočale uspešno prilagajanje na nove zahteve trajnostnega poročanja ter izkoriščanje priložnosti, ki iz tega izhajajo.

LITERATURA IN VIRI

1. Accountancy Europe. (2021, januar). *European single electronic format (ESEF)*. Pridobljeno 31. julija 2024 s <https://accountancyeurope.eu/publications/esef-guidance/>
2. Accountancy Europe. (2023, november). *5 reasons why sustainability matters for SMEs*. Pridobljeno 23. julija 2024 s <https://accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/2023/11/5-reasons-why-sustainability-matters-for-SMEs-.pdf>
3. Akkermans, J. (2024, 27. avgust). *How to interpret ESRS E2: Pollution*. Pridobljeno 25. septembra 2024 s <https://www.coolset.com/academy/esrs-e2-pollution>
4. Albaz, A., Dondi, M., Rida, T. in Schubert, J. (2020, 2. julij). *Unlocking growth in small and medium-size enterprises*. Pridobljeno 8. avgusta 2024 s <https://www.mckinsey.com/industries/public-sector/our-insights/unlocking-growth-in-small-and-medium-size-enterprises>
5. Altius. (brez datuma). *Poslovno poročilo*. Pridobljeno 30. julija 2024 s <https://www.altius.si/poslovno-porocilo/>
6. Anderson, K. (2024, 17. junij). *What is the Non-Financial Reporting Directive (NFRD)?* [objava na blogu]. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://greenly.earth/en-us/blog/company-guide/what-is-the-non-financial-reporting-directive-nfrd>
7. Apiday. (2024, 10. april). *CDP reporting: what is it and how does it work?* [objava na blogu]. Pridobljeno 30. junija 2024 s <https://www.apiday.com/blog-posts/carbon-disclosure-project-reporting-what-is-it-and-how-does-it-work>
8. Aschauer, E. (2024, 5. maj). *ESRS S4 – Consumers and End-users*. Pridobljeno 28. septembra 2024 s <https://www.tpa-group.at/news/esrs-s4-consumers-and-end-users/?lang=en>
9. Ashima, A. (2023, 15. maj). *Sustainability reporting: Current state and challenges*. Pridobljeno 28. oktobra 2023 s <https://onlinelibrary-wiley-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/10.1002/bsd2.244>
10. Bergthaler, H. in Espinosa, S. (2024, 19. februar). *European sustainability standards for SMEs* [objava na blogu]. Pridobljeno 6. avgusta 2024 s <https://www.grantthornton.at/en/insights/blogs/2024/european-sustainability-standards-for-smes/>
11. Bernow, S., Godsall, J., Klempner, B. in Merten, C. (2019, 7. avgust). *More than values: The value-based sustainability reporting that investors want*. Pridobljeno 27. oktobra 2023 s <https://www.mckinsey.com/capabilities/sustainability/our-insights/more-than-values-the-value-based-sustainability-reporting-that-investors-want>
12. Berrigan, P. (2024, 23. januar). *Sustainability Reporting for Non-Listed SMEs: A Comprehensive Guide to VSME ESRS* [objava na blogu]. Pridobljeno 8. avgusta 2024 s <https://www.greenomy.io/blog/non-listed-sme-reporting-guide-vsme-esrs#:~:text=The%20ESRS%20for%20Listed%20SMEs,enhance%20their%20sustainability%20reporting%20practices>

13. Bose, S. (2020). *Evolution of ESG Reporting Frameworks*. Pridobljeno 26. septembra 2024 s <https://theesgexchange.org/wp-content/uploads/2023/03/Evolution-of-ESG-Reporting-Frameworks.pdf>
14. Boucher, C. (2024, 25. junij). *ESRS: understanding European reporting standards* [objava na blogu]. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.sami.eco/en/blog/csrd-esrs>
15. Branquart, C. (2023, 31. oktober). *Simplified ESRS for SMEs under CSRD: What You Need to Know* [objava na blogu]. Pridobljeno 24. julija 2024 s <https://www.greenomy.io/blog/simplified-esrs-smes-under-csrd-what-you-need-to-know>
16. Bright, F. (2024, 26. februar). *An introduction to ISSB's new International Sustainability Disclosure Standards (IFRS SDS)* [objava na blogu]. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://eco-act.com/blog/issb-disclosure-standards/>
17. Brown, S., Butler, C., Casciotti, J., Hamilton, A., Kimpel, S. in Saltzman, R. (2023, 24. oktober). *European Union Advances Mandatory ESG Reporting Standards*. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.huntonak.com/the-nickel-report/european-union-advances-mandatory-esg-reporting-standards>
18. Carbon, I. (2023, 9. november). *Sustainability Reporting Challenges: Where Companies Often Miss the Mark*. Pridobljeno 9. januarja 2024 s <https://iriscarbon.com/sustainability-reporting-challenges-where-companies-often-miss-the-mark/#:~:text=3,-,Sustainability%20Reporting%20is%20Time%20Consuming,each%20contributing%20data%20and%20insights.>
19. Chen, Y., Chang, C. (2012, 23. marec). *Enhance green purchase intentions: The roles of green perceived value, green perceived risk, and green trust*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00251741211216250/full/html>
20. Chirez, S. (2024, 12. april). *Unlocking climate goals: your blueprint to implementing ESRS EI*. Pridobljeno 25. septembra 2024 s https://www.ey.com/en_be/sustainability/unlocking-climate-goals-your-blueprint-to-implementing-esrs-ei
21. Chirez, S. in Stuckens, J. (2022, 11. februar). *A new era in sustainable reporting*. Pridobljeno 4. marca 2023 s https://www.ey.com/en_be/nonfinancial-integrated-reporting/a-new-era-in-sustainable-reporting
22. ClimatePartner. (brez datuma). *European Sustainability Reporting Standards (ESRS)*. Pridobljeno 11. julija 2024 s <https://www.climatepartner.com/en/knowledge/glossary/european-sustainability-reporting-standards-esrs>
23. Confino, J. (2013, 23. maj). *What's the purpose of sustainability reporting?* [objava na blogu]. Pridobljeno 12. novembra 2023 s <https://www.theguardian.com/sustainable-business/blog/what-is-purpose-of-sustainability-reporting>

24. Crabbendam, N. (2022, 15. december). *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) explained*. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://www.carbontrust.com/news-and-insights/insights/corporate-sustainability-reporting-directive-csrd-explained>
25. Deloitte. (2020, 6. september). *Managing risk through sustainable supply chains* [objava na blogu]. Pridobljeno 8. februarja 2024 s <https://www.deloitte.com/global/en/services/risk-advisory/blogs/managing-risk-through-sustainable-supply-chains.html>
26. Deloitte. (2023). *What is ESG?* Pridobljeno 2. februarja 2024 s <https://www2.deloitte.com/ce/en/pages/global-business-services/articles/esg-explained-1-what-is-esg.html>
27. Deloitte. (2024, marec). *EFRAG proposes ESRS for listed small- and medium-sized enterprises*. Pridobljeno 6. avgusta 2024 s https://www.iasplus.com/en/publications/global/igaap-in-focus/2024/esrs-lsme-ed/at_download/file/iGAAP%20in%20Focus%20-%20ESRS%20LSME%20ED.pdf
28. Deloitte. (brez datuma). *Integrated Reporting Framework*. Pridobljeno 30. junija 2024 s <https://www.iasplus.com/en/resources/sustainability/iirc#link0>
29. Dinter, L. (2021, 10. november). *8 Benefits of sustainability reporting* [objava na blogu]. Pridobljeno 19. novembra 2023 s <https://sustainlab.co/blog/8-benefits-of-sustainability-reporting>
30. Dyvik, E. (2024, 6. avgust). *Estimated number of small and medium sized enterprises (SMEs) worldwide from 2000 to 2023*. Pridobljeno 8. avgusta 2024 s <https://www.statista.com/statistics/1261592/global-smes/#:~:text=There%20were%20estimated%20to%20be%20approximately%20332.99%20million,was%20the%20highest%20in%20the%20provided%20time%20period.>
31. Ecohedge. (2023, 15. december). *Product and Product Life Cycle: Maximising Sustainability* [objava na blogu]. Pridobljeno 8. februarja 2024 s <https://ecohedge.com/blog/product-and-product-life-cycle-maximizing-sustainability/>
32. EFRAG. (2024). *The first set of ESRS - the journey from PTF to delegated act*. Pridobljeno 11. julija 2024 s <https://www.efrag.org/lab6#>
33. Emergent Africa. (2023, 14. november). *Importance of ESG and sustainability in redefining corporate success*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.linkedin.com/pulse/importance-esg-sustainability-redefining-corporate-success-sajue>
34. Ernst&Yung. (2022, 1. avgust). *Kako nova trajnostna direktiva EU spreminja pravila igre*. Pridobljeno 31. julija 2024 s https://www.ey.com/sl_si/assurance/how-the-eu-s-new-sustainability-directive-is-becoming-a-game-changer
35. ESBC. (2024, 2. februar). *Sustainability vs ESG: What's the Difference and Why They Matter*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.businessgo.hsbc.com/en/article/demystifying-sustainability-and-esg>
36. ESMA. (brez datuma). *Electronic Reporting*. Pridobljeno 30. junija 2024 s <https://www.esma.europa.eu/issuer-disclosure/electronic-reporting>

37. Eur-Lex. (2016, 11. januar). *Mikro, mala in srednje velika podjetja: opredelitev in področje uporabe*. Pridobljeno 3. avgusta 2024 s <https://eur-lex.europa.eu/SL/legal-content/summary/micro-small-and-medium-sized-enterprises-definition-and-scope.html>
38. European Securities and Markets Authority. (2024, 5. julij). *Public statement - Off to a good start: first application of ESRS by large issuers*. Pridobljeno 31. julija 2024 s https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-07/ESMA32-992851010-1597_-_ESRS_Statement.pdf
39. Evropska Komisija. (2020). *Smernice za opredelitev MSP*. Pridobljeno 3. avgusta 2024 s [file:///C:/Users/ZA647JB/Downloads/sme_definition_user_guide_sl%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ZA647JB/Downloads/sme_definition_user_guide_sl%20(1).pdf)
40. Evropska komisija. (brez datuma). *Posledice podnebnih sprememb*. Pridobljeno 15. januarja 2024 s https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_sl
41. Feiger, E. (2023, 27. november). *Major US Companies Face Backlash After Report Exposes Issue With Alleged Goals: 'The Time For Empty Promises Has Passed'*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.thecooldown.com/green-home/bill-mckibben-inflation-households-savings-account/>
42. Fernando, J. (2022, 12. junij). *UN Principles for Responsible Investment (PRI) Definition*. Pridobljeno 7. julija 2024 s <https://www.investopedia.com/terms/u/un-principles-responsible-investment-pri.asp>
43. Finance. (2024, 5. februar). *Kako banke financirajo zelene investicije in zakaj je trajnostna preobrazba dobra odločitev*. Pridobljeno 12. julija 2024 s <https://www.finance.si/najzivilci/kako-banke-financirajo-zelene-investicije-in-zakaj-je-trajnostna-preobrazba-dobra-odlocitev/a/9020823>
44. Foley K. (2019). *What is Sustainability? A Definition and Brief History of How it Came to Be*. Pridobljeno 11. novembra 2023 s <https://www.valleytosummit.net/what-is-sustainability-a-definition-and-brief-history-of-how-it-came-to-be>
45. Förster, T., Jünemann, M. in Leitmann, P. (2022, 30. december). *Background, reason for and objective of the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://www.twobirds.com/en/insights/2022/germany/background-reason-for-and-objective-of-the-corporate-sustainability-reporting-directive>
46. FutureTracker. (2023, 27. junij). *Sustainability in Small vs Large Businesses: Differences, Challenges, and Strategies*. Pridobljeno 21. julija 2024 s <https://www.futuretracker.com/post/sustainability-in-small-vs-large-businesses-differences-challenges-and-strategies>
47. Gagnon, S. (2024, 7. junij). *Frameworks explained: What is the ISSB?* [objava na blogu]. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.sustain.life/blog/frameworks-explained-issb>
48. Gokten, S., Okan Gokten, P. in Ozerhan, Y. (2020, julij). *The historical development of sustainability reporting: a periodic approach*. Pridobljeno 28. oktobra 2023 s

- https://www.researchgate.net/publication/342936097_The_historical_development_of_sustainability_reporting_a_periodic_approach
49. Grancarov, D. (2023). *Top 3 Challenges in Sustainability Reporting* [objava na blogu]. Pridobljeno 3. decembra 2023 s <https://www.scalefocus.com/blog/top-3-challenges-in-sustainability-reporting>
  50. GRI. (2018, 4. december). *From “Disclose” to “Disclose What Matters”*: The Growing Role of Investors in Sustainability Reporting. Pridobljeno 4. novembra 2023 s <https://globalreportinginitiative.medium.com/from-disclose-to-disclose-what-matters-the-growing-role-of-investors-in-sustainability-566cbf85ab32>
  51. GRI. (brez datuma). *A Short Introduction to the GRI Standards*. Pridobljeno 29. junija 2024 s <https://www.globalreporting.org/media/wtaf14tw/a-short-introduction-to-the-gri-standards.pdf>
  52. Grimmer, M., Bingham, T. (2013, oktober). *Company environmental performance and consumer purchase intentions*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296313000416?via%3Dihub>
  53. Gutterman, A. (2024, 20. maj). *Sustainability Reporting Frameworks, Standards, Instruments, and Regulations*. Pridobljeno 29. junija 2024 s https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3809288
  54. Hayes, A. (2024, 22. januar). *What Is Greenwashing? How It Works, Examples, and Statistics*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.investopedia.com/terms/g/greenwashing.asp>
  55. Hennaux, Q. (2023, 26. april). *The ISSB and the ESRS: What We Know so Far* [objava na blogu]. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.greenomy.io/blog/issb-esrs>
  56. Herzele, T. (2022). *Winning the »Save the Planet« race of sustainable manufacturing: from a reporting-led conversation to a value-based narrative*. Pridobljeno 15. januarja 2024 s https://www.ey.com/en_be/supply-chain/how-can-manufacturing-be-sustainable-and-sustainability-be-manufacturable
  57. Hinkl, I. (2021, februar). *Trajnostni razvoj, krožno gospodarstvo ... Kje so tu standardi?* Pridobljeno 23. decembra 2023 s <https://www.bureauveritas.si/magazine/trajnostni-razvoj-krozno-gospodarstvo-kje-so-tu-standardi>
  58. IBM. (2024, 20. marec). *What is the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)?* Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://www.ibm.com/topics/csrd>
  59. IBM. (brez datuma). *What is the SASB?* Pridobljeno 1. julija 2024 s <https://www.ibm.com/topics/sasb>
  60. IFRS. (2022, 1. avgust). *IFRS Foundation completes consolidation with Value Reporting Foundation*. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/08/ifrs-foundation-completes-consolidation-with-value-reporting-foundation/>
  61. Impact Day. (2023, 2. julij). *Environmental Impact in Business: Assessments, Issues, and Solutions* [objava na blogu]. Pridobljeno 26. septembra 2024 s <https://impactday.eu/blog/environmental-impact-in-business/>

62. InCorp. (2023, 4. avgust). *Why Sustainability Reporting Is Important For Businesses In Singapore*. Pridobljeno 22. novembra 2023 s <https://www.incorp.asia/singapore/guides/why-sustainability-reporting-is-important-for-businesses-in-singapore/>
63. Inge, N. (2024, 12. april). *The EU VSME: Voluntary Sustainability Reporting for SMEs* [objava na blogu]. Pridobljeno 7. avgusta 2024 s <https://fingreen.ai/blog/VSME/>
64. Jonkman, M. (2023, 7. december). *ESRS E5: Resource use and circular economy*. Pridobljeno 26. septembra 2024 s <https://www.linkedin.com/pulse/esrs-e5-resource-use-circular-economy-maya-jonkman-kulyabina--kxjpf>
65. Kc, S. (2022, julij). *10 Reasons Why Sustainability is Important*. Pridobljeno 20.2.2024 s <https://theimportantsite.com/reasons-why-sustainability-is-important/>
66. Kelly, L. (2022, 21. junij). *History of Sustainability Reporting* [objava na blogu]. Pridobljeno 12. novembra 2023 s <https://blog.energyelephant.com/history-of-sustainability-reporting/>
67. Kenton, W. (2023, 30. april). *Triple Bottom Line*. Pridobljeno 5. novembra 2023 s <https://www.investopedia.com/terms/t/triple-bottom-line.asp>
68. Klasinc, K. (2023, 21. december). *Strategija pristopa k zelenem prehodu v SKB banki*. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.skb.si/sl/aktualno/novice/strategija-pristopa-k-zelenemu-prehodu-v-skb-banki-2024-01-16>
69. Kordeš, U., Smrdu, M. *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Pridobljeno 5. septembra 2024 s <https://zalozba.upr.si/ISBN/978-961-6963-98-5.pdf>
70. Koskela, A. (2023, 25. september). *13 proven benefits of sustainability reporting*. Pridobljeno 22. novembra 2023 s <https://askelsustainabilitysolutions.com/benefits-of-sustainability-reporting/>
71. Kottasova, I. (2023, 18. april). *The Great Pacific Garbage Patch is now so huge and permanent that a coastal ecosystem is thriving on it, scientists say*. Pridobljeno 22. novembra 2023 s <https://edition.cnn.com/2023/04/17/world/plastic-pollution-ocean-ecosystems-intl-climate/index.html>
72. Kulik, R. (2023). *Brundtland Report*. Pridobljeno 8. novembra 2023 s <https://www.britannica.com/topic/Brundtland-Report>
73. Kumar N., Kumar S. in Vivekadhish S. (2016). *Millennium Development Goals (MDGs) to Sustainable Development Goals (SDGs): Addressing Unfinished Agenda and Strengthening Sustainable Development an Partnership*. Pridobljeno 10. novembra 2023 s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4746946/>
74. Lawcode. (2024, 17. junij). *The Non-Financial Reporting Directive at a glance* [objava na blogu]. Pridobljeno 1. julija 2024 s <https://www.lawcode.eu/en/blog/nfrd/>
75. Leempoel, S. (2023, 21. december). *ESG Reporting for SMEs: What to Expect and Main Challenges* [objava na blogu]. Pridobljeno 21. julija 2024 s <https://www.greenomy.io/blog/esg-reporting-smes-what-to-expect-and-challenges>
76. Linkedin. (2023, 17. november). *What are the main challenges that you face when preparing a sustainability report?* Pridobljeno 3. decembra 2023 s <https://www.linkedin.com/advice/3/what-main-challenges-you-face-when-preparing>

77. Lu, C. (2024, 31. julij). *ESRS S1: Own Workforce at a Glance* [objava na blogu]. Pridobljeno 28. septembra 2024 s <https://www.novata.com/resources/blog/esrs-s1-own-workforce-at-a-glance/>
78. Mann, M. (2023). *Kyoto Protocol*. Pridobljeno 8. novembra 2023 s <https://www.britannica.com/event/Kyoto-Protocol>
79. Mason, M. (brez datuma). *What is Sustainability and Why Is It Important*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.environmentalscience.org/sustainability>
80. Mathis. (2023, marec). *Environmental, social and governance (ESG)*. Pridobljeno 2. februarja 2024 s <https://www.techtarget.com/whatis/definition/environmental-social-and-governance-ESG>
81. Moggi. (2024, april). *Pravna ureditev področja ESG*. Pridobljeno 30. julija 2024 s <file:///C:/Users/ZA647JB/Downloads/Moggi-Regulativni%20okvir%20ESG.pdf>
82. Molfetas, M. (2024, 28. maj). *What is the CDP?* [objava na blogu]. Pridobljeno 30. junija 2024 s <https://www.sustain.life/blog/what-is-cdp>
83. Mollenkamp, D. (2023). *What is Sustainability? How Sustainable Work, Benefits, and Example*. Pridobljeno 7. novembra 2023 s <https://www.investopedia.com/terms/s/sustainability.asp>
84. Morse, S. (2010). *Sustainability: A Biological Perspective*. Pridobljeno 2. decembra s https://books.google.de/books?hl=sl&lr=&id=3z0sWYTKCCYC&oi=fnd&pg=PR5&dq=sustainability+in+biology+and+economy&ots=_de-Xc9_lc&sig=dvPKxd18d98fp7UOcUw9ge8aW8g#v=onepage&q=sustainability%20in%20biology%20and%20economy&f=false
85. Müller, L. (2024, 2. maj). *VSME ESRS: Which modules should I report?* Pridobljeno 8. avgusta 2024 s <https://codegaia.io/en/vsme-esrs-which-modules-should-i-report/>
86. Nader, N. (2024, 22. marec). *The indirect impact of the CSRD on SMEs*. Pridobljeno 23. julija 2024 s <https://www.enhesa.com/resources/article/indirect-impact-of-csrd-on-smes/>
87. Nakamura, A. (2023, 25. september). *The History of Greenwashing and its Modern Evolution* [objava na blogu]. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.theclimateclub.co/sustainabilityblog/the-history-of-greenwashing-and-its-modern-evolution>
88. Net Zero Analytics. (2023, 16. april). *The importance of standardized non-financial reporting*. Pridobljeno 9. januarja 2024 s <https://netzeroanalytics.eu/the-importance-of-standardized-non-financial-reporting/>
89. Netto, S., Sobral, M., Ribeiro, A. (2020, 11. februar). *Concepts and forms of greenwashing: a systematic review*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/s12302-020-0300-3>
90. Niesen, R. (2023, 10. september). *Dead Zones – Overview, Ecology & Facts*. Pridobljeno 23. novembra 2023 s <https://study.com/academy/lesson/dead-zones-overview-ecology-facts.html>

91. Nova Ljubljanska Banka. (2024, junij). *Politika trajnostnega razvoja*. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://www.nlb.si/nlb/nlb-portal/eng/sustainability-new/2024-06-sustainability-policy-slo-final.pdf>
92. Nyilasy, G. (2013, 6. november). *Perceived Greenwashing: The Interactive Effects of Green Advertising and Corporate Environmental Performance on Consumer Reactions*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-013-1944-3>
93. Ojiambo, S. (2023, 8. marec). *Small businesses are key to a more sustainable and inclusive world. Here's why*. Pridobljeno 21. julija 2024 s <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/small-businesses-sustainable-inclusive-world/>
94. Oxford English Dictionary. (brez datuma). *Greenwashing*. In *Oxford English Dictionary*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=Entries&q=greenwashing>
95. Oyen, M. (2024, 4. april). *The European Sustainability Reporting Standards (ESRS) S-3, dedicated to "Affected Communities"*. Pridobljeno 28. septembra 2024 s <https://www.linkedin.com/pulse/european-sustainability-reporting-standards-esrs-s-3-maike-van-oyen-ynvbf>
96. Paddison, L. (2023, 8. marec). *More than 170 trillion plastic particles found in the ocean as pollution reaches 'unprecedented' levels*. Pridobljeno 23. novembra 2023 s <https://edition.cnn.com/2023/03/08/world/ocean-plastic-pollution-climate-intl/index.html>
97. Pallardy, R. (2010). *Deepwater Horizon oil spill*. Pridobljeno 25. novembra 2023 s <https://www.britannica.com/event/Deepwater-Horizon-oil-spill>
98. Pierre, N. (2024, 22. april). *ESRS E4 and CSRD: Strengthening Companies' Environmental Responsibility* [objava na blogu]. Pridobljeno 26. septembra 2024 s <https://www.natural-solutions.world/blog/esrs-e4-and-csrd-strengthening-companies-environmental-responsability>
99. PlanA. (2024). *Non-Financial Reporting Directive (NFRD)*. Pridobljeno 1. julija 2024 s <https://plana.earth/policy/non-financial-reporting-directive-nfrd>
100. PlanA. (brez datuma). *European Sustainability Reporting Standards (ESRS)*. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://plana.earth/policy/esrs-european-sustainability-reporting-standards>
101. Plumb, J. (2023, 4. julij). *Designing for a Circular Economy: Reducing Waste and Enabling Sustainable Design Practices*. Pridobljeno 8. februarja 2024 s <https://www.cambridge-dt.com/designing-for-a-circular-economy-reducing-waste-and-enabling-sustainable-design-practices/>
102. Principles for Responsible Investment. (brez datuma). *What are the Principles for Responsible Investment?* Pridobljeno 10. julija 2024 s <https://www.unpri.org/about-us/what-are-the-principles-for-responsible-investment>

103. Prodmapping. (2022, 6. december). *9 drivers of the business case for sustainability*. Pridobljeno 26. januarja 2024 s <https://prodmapping.com/insights/9-drivers-of-the-business-case-for-sustainability/>
104. Pucker, K. (2021, junij). *Overselling Sustainability Reporting*. Pridobljeno 17. decembra 2023 s <https://hbr.org/2021/05/overselling-sustainability-reporting>
105. Quentic. (2023, 27. julij). *CSRD vs NFRD*. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://www.quentic.com/articles/infographic-csrd-vs-nfrd/>
106. ReadyGlobal. (2023, 27. september). *The Thrilling Ups and Downs of CSRD*. Pridobljeno 9. januarja 2024 s <https://www.linkedin.com/pulse/thrilling-ups-downs-csrd-ok-now-weve-got-your-attention-readyglobal#:~:text=Complexity,legal%20risks%20and%20potential%20penalties>
107. Republika Slovenija Statistični urad. (brez datuma). *Podjetja po dejavnosti (SKD 2008) in velikosti glede na število zaposlenih in samozaposlenih oseb, Slovenija, letno*. Pridobljeno 6. avgusta 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1418801S.px/table/tableViewLayout2/>
108. Republika Slovenija. (2020, 7.maj). *Revidiranje*. Pridobljeno 29. julija 2024 s <https://www.gov.si teme/revidiranje/#:~:text=Revidiranje%20je%20zbiranje%20dokazov%20neodvisnih%20strokovnjakov%20%28poobla%C5%A1%C4%8Denih%20revizorjev%29,tem%20potrditi%2C%20da%20se%20je%20nanje%20mogo%C4%8De%20zanesti>
109. Robeco. (brez datuma). *ESG definition*. Pridobljeno 2. februarja 2024 s <https://www.robeco.com/en-int/glossary/sustainable-investing/esg-definition>
110. Roo van Alderwerelt, R. (2022, 22. april). *Non-Financial Reporting Directive (NFRD) vs Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://www.cpmview.com/news/csr/nfrd-vs-csrd/>
111. Roser, M. (2023). *Population growth*. Pridobljeno 12. januarja 2024 s <https://ourworldindata.org/population-growth>
112. Roulet, T., Touboul, S. (2014, 25. februar). *The Intentions with Which the Road is Paved: Attitudes to Liberalism as Determinants of Greenwashing*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-014-2097-8>
113. Sachs, J. (2012). *From Millennium Development Goals to Sustainable Development Goals*. Pridobljeno 9. novembra 2023 s [https://www.thelancet.com/journals/a/article/PIIS0140-6736\(12\)60685-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/a/article/PIIS0140-6736(12)60685-0/fulltext)
114. Samal, S. (2023, 21. april). *An Awareness Towards Greenwashing of Product and its Impact on Consumers' Buying Behaviour in Surat City*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4432068
115. Sapuan, S. M. (2021). *Design for Sustainability*. Pridobljeno 8. februarja 2024 s <https://www.sciencedirect.com/book/9780128194829/design-for-sustainability#book-description>
116. Shah, S. (brez datuma). *Challenges in Sustainability Reporting*. Pridobljeno 9. januarja 2024 s <https://excellenceenablers.com/challenges-in-sustainability-reporting/>

117. Slovenski inštitut za revizijo. (brez datuma). *Akademija za trajnostno poročanje*. Pridobljeno 31. julija 2024 s <https://si-revizija.si/akademija-za-trajnost/akademija-za-trajnostno-porocanje>
118. SmartHead. (2023, 30. junij). *What is the impact of CSRD on SMEs?* [objava na blogu]. Pridobljeno 23. julija 2024 s <https://www.besmarthead.com/en/blog/post/what-is-the-impact-of-csrd-on-smes>
119. Sullivan, N. (2023, 4. maj). *A guide to understanding the sustainability reporting ecosystem used for voluntary disclosures, as well as relevant regulations*. Pridobljeno 14. januarja 2024 s <https://carbonbetter.com/story/esg-reporting-frameworks/>
120. Sustainability in Business. (2024a, 26. marec). *CSRD's ESRS 1: General Requirements* [objava na blogu]. Pridobljeno 24. septembra 2024 s <https://www.sustainabilityinbusiness.org/blogs/csrd-esrs-1-general-requirements>
121. Sustainability in Business. (2024b, 16. april). *CSRD's ESRS 2: General Disclosures, Part 1 and 2* [objava na blogu]. Pridobljeno 24. septembra 2024 s <https://www.sustainabilityinbusiness.org/blogs/csrd-esrs-2-general-disclosures-part-1>
122. Sustainability in Business. (2024c, 21. junij). *CSRD's ESRS E1 Climate Change* [objava na blogu]. Pridobljeno 25. septembra 2024 s <https://www.sustainabilityinbusiness.org/blogs/csrd-esrs-e1-climate-change>
123. Sustainable Square. (2022, 31. julij). *5 Benefits of Sustainability Reporting*. Pridobljeno 22. novembra 2023 s <https://sustainablesquare.com/5-benefits-of-sustainability-reporting/>
124. Taboada, M. (2024, 30. januar). *Understanding the CSRD through its purpose*. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://www.holtara.com/insights/understanding-the-csrd-through-its-purpose/>
125. Taylor, L. (2024, 27. avgust). *ESRS G1: Business Conduct at a Glance* [objava na blogu]. Pridobljeno 28. septembra 2024 s <https://www.novata.com/resources/blog/esrs-g1-business-conduct-at-a-glance/>
126. UNEP. (2019). *Background to sustainability reporting*. Pridobljeno 30. junija 2024 s <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30663/CSRHdb.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
127. UNEP. (brez datuma). *Corporate sustainability reporting*. Pridobljeno 12. novembra 2023 s <https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/responsible-industry/corporate-sustainability>
128. Virjent, D. (2023, 30. marec). *Odkritje, kako bodo določbe Direktive o poročanju podjetij glede trajnosti CSRD) vplivale na vaše podjetje*. Pridobljeno 31. julija 2024 s https://www.ey.com/sl_si/sustainability/kaj-prinasa-direktiva-csrd
129. Virjent, D. (2024, 30. julij). *Izvajanje smernic evropskih standardov za poročanje o trajnosti*. Pridobljeno 31. julija 2024 s https://www.ey.com/sl_si/sustainability/newsletter/ey-trajnostne-novice-koncna-porocila-o-stanju-zelenega-pranja

130. Weyler, R. (2022). *Limits to growth: 50 years later*. Pridobljeno 8. novembra 2023 s <https://www.greenpeace.org/international/story/53539/limits-to-growth-book-ecology-50-years/>
131. WF. (2023, junij). *CSRD: what is the double materiality assessment?* [objava na blogu]. Pridobljeno 2. julija 2024 s <https://blog.worldfavor.com/csr-d-what-is-the-double-materiality-assessment>
132. Wiersma, E. (2024, 17. september). *ESRS E3: Water and marine resources* [objava na blogu]. Pridobljeno 25. septembra 2024 s <https://solidflow.io/blog/esrs-e3/>
133. Wiersme, E. (2024, 9. september). *ESRS S2: Workers in the value chain* [objava na blogu]. Pridobljeno 28. septembra 2024 s <https://solidflow.io/blog/esrs-s2/>
134. Wood, O. (2022, 24. maj). *The Dirty Truth About Eco-Friendly Labels*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://www.pick-ethical.com/truth-about-eco-friendly-labels/>
135. Wordflavor. (2023, junij). *What are the ISSB Standards?* [objava na blogu]. Pridobljeno 20. julija 2024 s <https://blog.worldfavor.com/what-are-the-issb-standards>
136. World Bank Group. (2019, 2. oktober). *Support for Small and Medium Enterprises (SMEs)*. Pridobljeno 6. avgusta 2024 s <https://ieg.worldbankgroup.org/evaluations/world-bank-group-support-small-and-medium-enterprises-smes>
137. Zakrisson, A. (2023, 10. april). *What are ESG frameworks and standards*. Pridobljeno 10. februarja 2024 s <https://iimpcoll.com/content/what-are-esg-standards-frameworks#heading-3>
138. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS, št. 65/09*

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik – Trajnostno poročanje majhnih in srednjih podjetij

Prosimo, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 – Kakšna je velikost vašega podjetja? *glede na Zakon o gospodarskih družbah

- Majhno
- Srednje
- Drugo: _____

Q2 – Koliko zaposlenih je v podjetju? _____

Q3 – Katera je glavna dejavnost podjetja po SKD 2008 (standardni klasifikaciji dejavnosti)?

- (A) Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo
- (B) Rudarstvo
- (C) Predelovalne dejavnosti
- (D) Oskrba z električno energijo, plinom in paro
- (E) Oskrba z vodo; ravnanje z odplakami in odpadki; saniranje okolja
- (F) Gradbeništvo
- (G) Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil
- (H) Promet in skladiščenje
- (I) Gostinstvo
- (J) Informacijske in komunikacijske dejavnosti
- (K) Finančne in zavarovalniške dejavnosti
- (L) Poslovanje z nepremičninami
- (M) Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti
- (N) Druge raznovrstne poslovne dejavnosti
- (O) Dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti
- (P) Izobraževanje
- (Q) Zdravstvo in socialno varstvo
- (R) Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti
- (S) Druge dejavnosti
- (T) Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem; proizvodnja za lastno rabo
- (U) Dejavnost eksteritorialnih organizacij in teles

Q4 – V kateri regiji se nahaja sedež podjetja?

- Gorenjska
- Goriška
- Jugovzhodna Slovenija
- Koroška
- Obalno-Kraška
- Osrednjeslovenska
- Podravska
- Pomurska
- Posavska

- Primorsko-Notranjska
- Savinjska
- Zasavska

Q5 – Katero leto je bilo podjetje ustanovljeno? _____

Q6 – Na katerem delovnem mestu (poziciji) v podjetju je oseba, ki bo izpolnila to anketo? _____

Q7 – Ali imate v podjetju določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti?

- Ne, trenutno nimamo določenih trajnostnih ciljev in/ali politike poslovanja na področju trajnosti.
- Da, imamo določene cilje in politiko, vendar ne v formalni obliki.
- Da, imamo določene trajnostne cilje in politiko v formalni obliki.

Q8 – Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, prosimo za navedbo trajnostnih ciljev, ki jih imate določene v podjetju: _____

Q9 – Ali imate v podjetju določene ukrepe, s pomočjo katerih zmanjšujete svoj vpliv na okolje (na primer uporaba obnovljivih virov energije, zmanjševanje emisij in podobno)?

- Da, v podjetju aktivno izvajamo ukrepe za zmanjšanje našega vpliva na okolje.
- Delno, saj smo začeli že izvajati nekatere ukrepe, vendar imamo še veliko prostora za izboljšave.
- Ne, vendar raziskujemo možnosti za vpeljavo ukrepov za zmanjševanje našega vpliva na okolje v prihodnosti.
- Ne, trenutno še nismo začeli izvajati takih ukrepov ter tudi ne razmišljamo o njihovi vpeljavi.

Q10 – Ali imate v podjetju vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje?

- Ne, trenutno nimamo vzpostavljenih sistemov za merjenje vpliva našega delovanja na okolje ter jih tudi ne nameravamo vzpostaviti.
- Ne, vendar jih nameravamo vpeljati v prihodnosti.
- Delno, saj imamo začetne sisteme, vendar še potrebujejo nadgradnjo in izboljšave.
- Da, imamo vzpostavljene sisteme, vendar njihovo izvajanje še ni popolnoma dosledno.
- Da, imamo jasno vzpostavljene in učinkovite sisteme za merjenje vpliva naše dejavnosti na okolje.

Q11 – Ali na podlagi zbranih podatkov o vplivu podjetja na okolje izračunavate ključne kazalnike uspešnosti (KPI), s pomočjo katerih beležite vaš napredek na področju trajnosti?

- Ne, saj nimamo vzpostavljenih sistemov za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje.
- Ne, trenutno ne izračunavamo KPI-jev za spremljanje našega napredka glede trajnosti, čeprav imamo vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje.
- Da, izračunavamo nekatere KPI-je za spremljanje napredka, vendar obseg merjenja še ni celovit.
- Da, izračunavamo KPI-je za spremljanje napredka in analiziramo rezultate, da lahko izvajamo izboljšave in ciljamo na dosego trajnostnih ciljev.

Q12 – Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, prosimo za navedbo KPI-jev, ki jih izračunavate: _____

Q13 – Ali vaše podjetje javno razkriva pridobljene informacije o vplivu delovanja podjetja na okolje?

- Ne, saj ne zbiramo informacij o vplivu delovanja okolja na podjetje.
- Čeprav informacije zbiramo, jih javno ne razkrivamo.
- Delno, saj te občasno objavimo na spletni strani in/ali socialnih omrežjih.
- Da, pripravimo formalna poročila, v katerih javno razkrivamo informacije o vplivu našega delovanja na okolje.

Q14 – Kdo od zaposlenih v vašem podjetju se ukvarja s področjem trajnosti?

- Nihče
- Imamo zaposleno osebo, ki se med drugim ukvarja tudi s področjem trajnosti.
- Imamo zaposleno osebo, katere glavne naloge so iz področja trajnosti.
- Vodja/lastnik.
- Najemamo zunanje izvajalce (angl. Outsourcing).
- Drugo: _____

Q15 – Ali v podjetju izvajate izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti?

- Ne, trenutno ne izvajamo izobraževanj na temo trajnosti za zaposlene.
- Trenutno ne, vendar načrtujemo, da bomo v prihodnosti začeli izvajati izobraževanja o trajnosti za naše zaposlene.
- Da, občasno organiziramo izobraževanja o trajnosti za zaposlene.
- Da, redno izvajamo izobraževanja o trajnosti za zaposlene.

Q16 – Kako pogosto v podjetju pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevate vidik vpliva na okolje?

- Pri odločitvah ne upoštevamo vpliva na okolje (približno 0–5 % vseh odločitev).
- Včasih upoštevamo vpliv naše odločitve na okolje (približno 6–50 % vseh odločitev).
- Pogosto upoštevamo vpliv naše odločitve na okolje (približno 51–95 % vseh odločitev).
- Vedno upoštevamo vpliv naše odločitve na okolje (približno 96–100 % vseh odločitev).

Q17 – Ali v podjetju pri izboru dobavitelja upoštevate njihov odnos do okolja?

- Ne, odnos dobaviteljev do okolja ni pomemben kriterij pri našem izboru.
- Včasih, v nekaterih primerih upoštevamo odnos dobaviteljev do okolja.
- Pri izboru dobaviteljev pogosto upoštevamo njihov odnos do okolja.
- Vedno, odnos dobaviteljev do okolja je eden naših najpomembnejših kriterijev, ki ga dosledno upoštevamo pri izboru, saj je to ena izmed naših trajnostnih politik.

Q18 – Ali ste v podjetju seznanjeni z uporabo ESG standardov pri poslovanju in poročanju?

- Ne, nismo seznanjeni z ESG standardi.
- Delno poznamo ESG standarde, vendar jih pri poslovanju ne zasledujemo.
- Da, smo seznanjeni z ESG standardi, vendar jih pri poslovanju ne zasledujemo.
- Da, pri poslovanju in poročanju uporabljamo ESG standarde.

Q19 – Prosimo, odgovorite, v kolikšni meri se v vašem podjetju strinjate z naslednjimi trditvami, ki se nanašajo na odnos do okolja.

	Sploh se ne strinjamo	Se ne strinjamo	Delno se ne strinjamo	Niti niti	Delno se strinjamo	Se strinjamo	Popolnoma se strinjamo
Pri svojem delovanju uporabljamo obnovljive vire energije.							
Trudimo se zmanjšati svoj ogljični odtis.							
Izvajamo programe za ohranjanje biotske raznovrstnosti.							
Sledimo okoljskim standardom in regulativnim zahtevam v svoji panogi.							
Spodbujamo zelene oblike transporta.							

Q20 – Prosimo, odgovorite, v kolikšni meri se v vašem podjetju strinjate z naslednjimi trditvami, ki se nanašajo na odnos do družbe.

	Sploh se ne strinjamo	Se ne strinjamo	Delno se ne strinjamo	Niti niti	Delno se strinjamo	Se strinjamo	Popolnoma se strinjamo
Svojim zaposlenim zagotavljamo varno delovno okolje in dobre delovne pogoje.							

V podjetju spodbujamo enakopravnost zaposlenih.							
Zaposlene vključujemo v različne izobraževalne programe.							
Zaposlenim omogočamo ustrezno ravnotežje med delom in zasebnim življenjem.							
Imamo določeno politiko za preprečevanje korupcije, podkupovanja in neetičnega ravnanja.							
Spodbujamo delo od doma in fleksibilen delovni čas.							

Q21 – Prosimo, odgovorite, v kolikšni meri se v vašem podjetju strinjate z naslednjimi trditvami, ki se nanašajo na upravljanje.

	Sploh se ne strinjamo	Se ne strinjamo	Delno se ne strinjamo	Niti niti	Delno se strinjamo	Se strinjamo	Popolnoma se strinjamo
Spodbujamo visoke etične standarde (kot so enakopravnost, integriteta, spoštovanje človekovih pravic ...) ter pričakujemo, da se vsi zaposleni teh standardov držijo.							
V podjetju imamo jasno določeno strukturo upravljanja in nadzora.							
Redno spremljamo zagotavljanje skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi.							
Ključne poslovne odločitve v podjetju so transparentne.							
V podjetju imamo vzpostavljen učinkovit sistem za zaznavo etičnih kršitev (kot so mobing, diskriminacija, goljufije ...) ter ostalih nepravilnosti.							

V podjetju imamo nagrajevanje vezano tudi na nefinančne cilje.								
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Q22 – Kako bi ocenili zrelost vašega podjetja na področju trajnosti?

	1	2	3	4	5	6	7	
Nezrelo								Zrelo

Q23 – Ali menite, da vam dejavnost (v kateri delujete) omogoča, da delujete trajnostno?

- Ne, naša dejavnost omejuje možnosti za trajnostno delovanje.
- Delno, v naši dejavnosti so omejitve, ki nam otežujejo trajnostno delovanje.
- Da, dejavnost, v kateri delujemo, omogoča učinkovito delovanje trajnostnih praks.

Q24 – Ali ste seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju (angl. Corporate Sustainability Reporting Directive) na območju Evropske unije, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju?

- Ne, nismo seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju.
- Da, slišali smo za Direktivo o trajnostnem poročanju, vendar nismo podrobno seznanjeni o njenih zahtevah in vplivih.
- Da, smo dobro seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju.

Q25 – Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, prosimo navedite, kje ste se seznanili z Direktivo o trajnostnem poročanju: _____

Q26 – Kako menite, da bo novo sprejeta Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje vašega podjetja? Možnih je več odgovorov

- Menimo, da novo sprejeta Direktiva o trajnostnem poročanju na nas ne bo imela vpliva.
- Menimo, da bo Direktiva privedla do dodatnih zahtev glede zbiranja in poročanja trajnostnih podatkov v našem podjetju.
- Menimo, da bomo zaradi Direktive morali začeti delovati bolj trajnostno.
- Menimo, da se bo zaradi Direktive pojavila potreba po novem zaposlenem, ki se bo ukvarjal s področjem trajnosti.
- Menimo, da bomo zaradi Direktive imeli veliko dodatnih stroškov.

Priloga 2: Izveden intervju s Podjetjem 1

1. Kakšna je vaša pozicija v podjetju?

V podjetju sem zaposlen na delovnem mestu Vodja prodaje. Moje odgovornosti obsegajo naloge, ki vključujejo:

- Razvoj prodajnih strategij: razvoj in implementacija prodajnih strategij ter načrtov za doseg ciljev podjetja.
- Skrb za povečevanje prodaje: iskanje novih prodajnih priložnosti, širjenje baze strank ter vzdrževanje odnosov z obstoječimi strankami.
- Izvedbo pogajanj in sklepanje pogodb: vodenje pogajanj z večjimi strankami in partnerji ter sklepanje pogodb, ki so v najboljšem interesu podjetja.
- Povezovanje prodajnih in marketinških aktivnosti podjetja s strateškimi cilji in zagotavljanje uspešnega poslovanja podjetja.
- Analize trgov doma in v tujini: spremljanje tržnih trendov, konkurence ter potreb kupcev, da se lahko podjetje prilagodi in razvija svoje prodajne pristope.
- Spremljanje uspešnosti: redno spremljanje in analiza prodajnih rezultatov ter izvajanje potrebnih korektivnih ukrepov za izboljšanje prodajnih rezultatov.

2. Ali imate v podjetju določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti? (Če DA, ali so ti cilji kje formalno zapisani?)

Da, v podjetju imamo določene trajnostne cilje, ki so formalno zapisani v naši novi trajnostni strategiji. Ta strategija je bila nedavno pripravljena v okviru priprave na implementacijo naše nove Trajnostne in krožne poslovne strategije za prihajajoče obdobje med letoma 2024 in 2027.

3. Če imate določene trajnostne cilje, kateri so ti cilji? (Oziroma mi posredujete dokument s cilji)

Naši glavni trajnostni cilji vključujejo:

- Uvedba krožnega poslovanja z večjo uporabo recikliranih materialov.
- Povečanje energetske učinkovitosti naših proizvodnih procesov.
- Zmanjšanje količine odpadkov, ki se ne reciklirajo, za več kot 20 % do leta 2027.

4. Ali imate v podjetju uvedene ukrepe za zmanjšanje vpliva na okolje, kot so uporaba obnovljivih virov energije ali zmanjšanje emisij?

Da, že uporabljamo določene ukrepe za zmanjšanje vpliva na okolje, in sicer se aktivno posvečamo optimizaciji proizvodnih procesov za zmanjšanje emisij.

5. Ali imate vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje? Če da, kako učinkoviti so ti sistemi?

Da, v podjetju imamo že vzpostavljene določene evidence za zbiranje podatkov o vplivu našega poslovanja na okolje. Evidence zajemajo podatke o porabi energije, emisijah in odpadkih. Obenem se zavedamo, da moramo spremljanje nenehno izboljševati skupaj z uvajanjem naprednih digitalnih orodij za spremljanje in analizo podatkov.

6. Ali na podlagi zbranih podatkov izračunavate ključne kazalnike uspešnosti (KPI) za spremljanje napredka na področju trajnosti?

Da, redno izračunavamo KPI-je, ki nam pomagajo spremljati napredek na področju trajnosti. Med glavnimi kazalniki so ogljični odtis, poraba energije na enoto proizvodnje in odstotek odpadnih materialov.

7. Če izračunavate KPI-je, katere KPI-je uporabljate?

Glavni KPI-ji, ki jih uporabljamo, so:

- Ogljični odtis (CO₂ emisije na enoto proizvodnje).
- Poraba energije (kWh na enoto proizvodnje).
- Odstotek recikliranih materialov v proizvodnji.
- Količina nerecikliranih odpadkov (v tonah).
- Zmanjšanje porabe čistil za vzdrževanje stroja/mesec.

8. Ali vaše podjetje javno razkriva informacije o vplivu vašega delovanja na okolje?

Trenutno ne, ampak smo pričeli z rednim splošnim komuniciranjem, glede našega udejstvovanja in napredka v smeri doseganja trajnostnih ciljev.

9. Kdo v vašem podjetju se ukvarja s področjem trajnosti? Imate za to področje zaposleno osebo ali najemate zunanje izvajalce oziroma se trenutno s tem še ne ukvarjate?

V našem podjetju je za področje trajnosti odgovorna interna ekipa (strateška skupina), ki vključuje več zaposlenih iz različnih oddelkov. Poleg tega sodelujemo tudi z zunanjimi strokovnjaki, kot je prof. dr. Adriana Buhovac, članica ekspertne skupine SPIRIT Slovenija, Strateška, trajnostna in krožna transformacija podjetij 2022–2025, ki nam pomaga pri razvoju in implementaciji trajnostne strategije.

10. Ali v podjetju izvajate izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti? Če da, kako pogosto, katera izobraževanja?

Trenutno ne, a smo se zavezali, da bomo izvajali redna izobraževanja na temo trajnosti. Ta izobraževanja bodo potekala najmanj enkrat letno in vključevala teme, kot so krožno gospodarstvo, zmanjšanje ogljičnega odtisa in trajnostni razvoj v naši industriji.

11. Kako pogosto pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevate vpliv na okolje?

Vpliv na okolje upoštevamo pri vseh večjih poslovnih in strateških odločitvah. Okoljske kriterije smo integrirali v naš proces odločanja, še posebej pri uvajanju novih tehnologij in izbiri dobaviteljev.

12. Ali pri izboru dobaviteljev upoštevate njihov odnos do okolja? Kako pomemben je ta kriterij za vas?

Da, odnos do okolja je eden od pomembnih kriterijev pri izboru naših dobaviteljev. Občasno tudi preverjamo, ali dobavitelji izpolnjujejo naše trajnostne standarde in prednost dajemo tistim, ki uporabljajo okolju prijazne prakse.

13. Ali ste v podjetju seznanjeni z ESG standardi in ali jih pri poslovanju uporabljate?

Da, smo seznanjeni z ESG standardi, vendar ti še niso popolnoma integrirani v naše poslovanje. V bližnji prihodnosti upamo, da bo skladnost z ESG standardi postala pomemben del naše trajnostne strategije in ocenjevanja poslovne uspešnosti.

Odnos podjetja do okolja:

1. Ali pri svojem delovanju uporabljate obnovljive vire oziroma stremite k temu, da jih boste začeli uporabljati v bližnji prihodnosti? Katere obnovljive vire?

Trenutno ne, ampak stremimo k temu, da jih začnemo uporabljati v bližnji prihodnosti. Razmišljamo predvsem o pridobivanju elektrike iz sončne energije in o prehodu na uporabo biomase za ogrevanje.

2. Ali namenite v podjetju kaj pozornosti tudi temu, da si želite zmanjšati ogljični odtis? Na kakšen način?

Da, zmanjšanje ogljičnega odtisa je eden naših glavnih ciljev. To dosegamo z optimizacijo proizvodnih procesov in zmanjšanjem porabe surovin.

3. Ste seznanjeni z okoljskim standardom in regulativnimi zahtevami v vaši panogi? Jih izvajate in so za vas pomembne?

Da, smo seznanjeni z okoljskimi standardi ISO 14001 in regulativnimi zahtevami EU glede zmanjšanja emisij in ravnanja z odpadki, ki jim skušamo maksimalno slediti. Okoljskega standarda žal še nimamo, vendar smo se na nivoju vodstva že yačeli pogovarjati o morebitni pridobitvi.

4. Ali posvetite pozornost tudi zeleni obliki transporta (na primer parkirišče za kolesa za zaposlene, razne manjše nagrade za tiste, ki se največkrat pripeljejo v službo s

kolesom, organizirate skupinski prevoz, ali pa morda to izvajate še na kakšen drug način)?

Da, v podjetju spodbujamo uporabo zelenih oblik transporta. Zaposlenim omogočamo parkirišča za kolesa in omogočamo delo od doma, če to delovno mesto dovoljuje. Finančnih spodbud za tiste, ki uporabljajo kolesa ali se poslužujejo skupinskega prevoza ne nudimo.

Odnos podjetja do družbe:

1. Je vaša prioriteta skrb za delovno okolje zaposlenih (oziroma ali kdaj pride do poškodb pri delu ter na kakšen način te poškodbe minimizirate)?

Skrb za delovno okolje zaposlenih je naša prioriteta. Varnostne standarde redno posodabljam, izvajamo redna usposabljanja in nadzorujemo delovne pogoje, da zmanjšamo tveganje za poškodbe.

2. Ali posvečate pozornost tudi dobrim delovnim pogojem za vaše zaposlene? Na kakšen način?

Da, skrbimo za dobre delovne pogoje z zagotavljanjem varnega in zdravega delovnega okolja, ustrezno plačo in možnostmi za strokovni razvoj. Zaposlenim omogočamo tudi fleksibilne delovne ure, možnost dela od doma, odvisno od delovnega mesta zaposlenega, večkrat letno različne pogostitve ter sadje in tople napitke itd.

3. Na kakšen način skrbite za enakopravnost zaposlenih?

V podjetju se zavzemamo za enakopravnost vseh zaposlenih, ne glede na spol, starost ali narodnost. S tem namenom izvajamo politike proti diskriminaciji in najmanj enkrat letno pregledujemo plačne razlike med zaposlenimi. Vsako delovno mesto ima predpisan tudi ustrezen plačni razred glede na zahtevnost dela, tako da so razlike in morebitne diskriminacije po horizontalni klasifikaciji praktično nemogoče.

4. Ali v vašem podjetju ponujate tudi možnost hibridnega dela oziroma dela od doma? Predvsem za tista delovna mesta, kjer je to mogoče.

Da, za tista delovna mesta, kjer je to mogoče, omogočamo hibridno delo ali delo od doma. Ta praksa se je izkazala za uspešno in jo nameravamo nadaljevati.

Načini upravljanja podjetja:

1. Imate v podjetju določeno strukturo upravljanja in nadzora; na kakšen način jo izvajate?

Da, v podjetju imamo jasno določeno strukturo upravljanja in nadzora. Naše odločitve temeljijo na kolektivnem upravljanju, kjer sodelujejo vodje oddelkov, ki jih nadzira vodstvo podjetja.

2. Je del vašega vsakdanjika spremljanje in zagotavljanje skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi?

Da, vendar imamo zunanje in interne specializirane strokovnjake na svojih področjih, ki spremljajo in zagotavljajo skladnost z vsemi regulativnimi zahtevami.

3. So ključne poslovne odločitve v podjetju transparentne? Na kakšen način zagotavljate transparentnost (obveščanje preko e-pošte, oglasna deska ...)? Kako hitro so zaposleni seznanjeni s prihajajočimi spremembami?

Da, vse ključne poslovne odločitve so v podjetju transparentne. Zaposlene obveščamo osebno na skupnih srečanjih, preko internih komunikacijskih kanalov, kot so e-pošta in oglasne deske. Spremembe so javno objavljene takoj, ko so odobrene.

4. Imate nagrajevanje zaposlenih vezano tudi na nefinančne cilje? Prosim za navedbo katerega izmed nefinančnih ciljev ...

Formalno nimamo opredeljenih nagrad za nefinančne cilje, vendar vodstvo podjetja podpira in prepozna doprinos vsakega deležnika, ki prispeva k izboljšanju poslovanja družbe.

Dodatna vprašanja:

14. Kako bi ocenili zrelost vašega podjetja na področju trajnosti na lestvici od 1 do 7, kjer je 1 nezrelo in 7 zrelo?

Ocenjujem, da smo na lestvici med 4 in 5. Smo v fazi aktivnega razvoja in implementacije trajnostne strategije, kar pomeni, da smo naredili pomembne korake, a imamo še vedno prostor za napredek.

15. Ali menite, da vam dejavnost, v kateri delujete, omogoča trajnostno delovanje?

Da, naša dejavnost nam omogoča trajnostno delovanje, saj imamo možnosti za optimizacijo proizvodnih procesov, uporabo obnovljivih materialov in zmanjšanje vpliva na okolje.

16. Ali ste seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju na območju Evropske unije, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju? Če da, kje ste se seznanili z njo?

Da, seznanjeni smo z uvedbo nove Direktive o trajnostnem poročanju. Z njo smo se seznanili preko strokovnih seminarjev in izobraževanj ter preko naših zunanjih svetovalcev.

17. Kako menite, da bo nova Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje vašega podjetja?

Menimo, da bo nova Direktiva privedla do dodatnih administrativnih zahtev, vendar bo tudi vpeljala pozitivne spremembe v našem poslovnem modelu. Potrebo po dodatnih administrativnih delih bomo prerazporedili med obstoječe zaposlene, saj aktivno delamo na digitalizaciji, kar pomeni, da bomo razbremenili trenutno ekipo in tako pridobili dodatne kapacitete.

Priloga 3: Izveden intervju s Podjetjem 2

1. Kakšna je vaša pozicija v podjetju?

Opravljam funkcijo vodje prodaje, ki skrbi tako za obstoječe stranke in bodoče ter pridobivanje posla, novih projektov. Sem bodoči prevzemnik vodenja samega podjetja.

2. Ali imate v podjetju določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti? (Če DA, ali so ti cilji kje formalno zapisani)?

Imamo določene trajnostne cilje in politiko na področju trajnost. Ti cilji so zapisani v internem kodeksu našega podjetja.

3. Če imate določene trajnostne cilje, kateri so ti cilji? (Oziroma mi posredujete dokument s cilji)

Energetska varčnost, zmanjševanje količine odpadkov, reciklaža – biomasa in vpliv na okolje.

4. Ali imate v podjetju uvedene ukrepe za zmanjšanje vpliva na okolje, kot so uporaba obnovljivih virov energije ali zmanjšanje emisij?

Da, kot prejemniki subvencije za stroje, namenjene lesno-predelovalni industriji, smo se z nakupom novih strojev in procesne opreme zavezali in tudi izpolnili zadane cilje po zmanjšanju emisij prahu v zrak oziroma prostor. To smo dosegli z učinkovitejšim in varčnejšim odsesovalnim sistemom. Prav tako smo si z nakupom drobilca, ki predela ves odpadni material v proizvodnji v sekance, ki se shranjujejo v silosu in se potem porabijo za ogrevanje, zagotovili samooskrbo. Tudi nakup ostale opreme je omogočil energetska varčnost in bolj učinkovito izrabo materialov ter zmanjšanje emisij.

5. Ali imate vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje? Če da, kako učinkoviti so ti sistemi?

Imamo delno vzpostavljen sistem zbiranja podatkov o vplivu podjetja na okolje. Z lastnimi izračuni o porabi energentov ter zunanji sodelavci, ki so opravili meritve emisij, hrupa in ostalega, smo ugotovili, da smo dejansko izpolnili zadane cilje.

6. Ali na podlagi zbranih podatkov izračunavate ključne kazalnike uspešnosti (KPI) za spremljanje napredka na področju trajnosti?

Da, v sklopu sporočil, ki smo jih kot prejemniki subvencije dolžni izračunavati.

7. Če izračunavate KPI-je, katere KPI-je uporabljate?

KPI za energetska varčnost, KPI za zmanjšanje emisij v zraku.

8. Ali vaše podjetje javno razkriva informacije o vplivu vašega delovanja na okolje?

Da, v sklopu poročila, ki ga oddajamo od leta 2021 dalje, smo poročali o naših vplivih delovanja na okolje.

9. Kdo v vašem podjetju se ukvarja s področjem trajnosti? Imate za to področje zaposleno osebo ali najemate zunanje izvajalce oziroma se trenutno s tem še ne ukvarjate?

Za področje trajnosti najemamo zunanje izvajalce, nad katerimi pa seveda bdi in jih spremlja odgovorna osebna našega podjetja, direktor.

10. Ali v podjetju izvajate izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti? Če da, kako pogosto, katera izobraževanja?

Da, enkrat letno organiziramo delavnico za zaposlene na temo trajnosti.

11. Kako pogosto pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevate vpliv na okolje?

Pogosto, saj veliko nastopamo in oddajamo ponudbe na javnih razpisih, kjer je pogoj nastopa upoštevanje zelenega naročanja ter vplivov na okolje.

12. Ali pri izboru dobaviteljev upoštevate njihov odnos do okolja? Kako pomemben je ta kriterij za vas?

Ker jih moramo in želimo izpolnjevati sami, seveda k temu stremimo tudi pri dobaviteljih. V naši panogi gre izpostaviti predvsem zavezo k trajnostnemu pridobivanju lesa iz naravnih virov (certifikat FSC), zato sodelujemo z dobavitelji, ki ta certifikat tako kot mi tudi posedujejo.

13. Ali ste v podjetju seznanjeni z ESG standardi in ali jih pri poslovanju uporabljate?

S standardi smo seznanjeni in jih pri našem poslovanju tudi uporabljamo in jim sledimo.

Odnos podjetja do okolja:

1. Ali pri svojem delovanju uporabljate obnovljive vire oziroma stremite k temu, da jih boste začeli uporabljati v bližnji prihodnosti? Katere obnovljive vire?

Uporabljamo obnovljive vire. V letu 2022 smo se odločili za investicijo v sončno elektrarno moči 124,5 kW.

2. Ali namenite v podjetju kaj pozornosti tudi k temu, da si želite zmanjšati ogljični odtis? Na kakšen način?

Da, ogljični odtis že zmanjšujemo, saj uporabljamo lastne odpadke oziroma presežke materiala za ogrevanje.

3. Ste seznanjeni z okoljskim standardom in regulativnimi zahtevami v vaši panogi? Jih izvajate in so za vas pomembne?

Smo seznanjeni, so zelo pomembni, saj nam njihovo izpolnjevanje omogoča naše delovanje. Na področju lesarstva smo velikokrat izpostavljeni inšpekcijskim nadzorom, zato vedno

poskrbimo, da v celoti sledimo okoljskim standardom ter drugim potrebnih regulativnim zahtevam.

4. Ali posvetite pozornost tudi zeleni obliki transporta (na primer parkirišče za kolesa za zaposlene, razne manjše nagrade za tiste, ki se največkrat pripeljejo v službo s kolesom, organizirate skupinski prevoz, ali pa morda to izvajate še na kakšen drug način?)

Da, zaposlenim svetujemo skupinski prevoz na delo. Sploh tistim iz bolj oddaljenih krajev. Tistim iz bližnjih pa vožnjo s kolesom.

Odnos podjetja do družbe:

1. Je vaša prioriteta skrb za delovno okolje zaposlenih (oziroma ali kdaj pride do poškodb pri delu ter na kakšen način te poškodbe minimizirate)?

Prioriteta je skrb za zaposlene. Letno uvajamo tečaj varstva pri delu, kjer zaposlene seznanimo z varnim delom. Prav tako nam tehnološko dovršena proizvodnja omogoča, da zagotavljamo varno delo v proizvodnem procesu.

2. Ali posvečate pozornost tudi dobrim delovnim pogojem za vaše zaposlene? Na kakšen način?

Seveda, omogočamo klimatizirano delovno okolje, kar posebej prav pride v poletnih časih. V zimskem času primerno ogrejemo proizvodne prostore. V vseh letnih časih zagotavljamo brezplačno oskrbo s toplimi in hladnimi napitki, dve pavzi med delom ter en daljši odmor za malico.

3. Na kakšen način skrbite za enakopravnost zaposlenih?

Potrudimo se zagotoviti čim večjo enakopravnost zaposlenih, to dosežemo predvsem z enakomerno odrejenim delom in njegovo zahtevnostjo glede na sposobnost vsakega posameznika.

4. Ali v vašem podjetju ponujate tudi možnost hibridnega dela oziroma dela od doma? Predvsem za tista delovna mesta, kjer je to mogoče.

Žal zaradi narave dela to v našem podjetju ni mogoče, le za zaposlene v pisarni, ki predstavljajo manjši del zaposlenih.

Načini upravljanja podjetja:

1. Imate v podjetju določeno strukturo upravljanja in nadzora; na kakšen način jo izvajate?

Da, zaposleni tehnolog uvede terminski plan, ki je vezan na posamezni delovni teden. Vodja proizvodnje ta plan upravlja in posreduje podrejenim, ki mu sledijo.

2. Je del vašega vsakdanjika spremljanje in zagotavljanje skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi?

Tudi to je del našega vsakdanjika. Brez rednega zagotavljanja skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi ne bi mogli zagotavljati nadaljnega obstoja našega podjetja.

3. So ključne poslovne odločitve v podjetju transparentne? Na kakšen način zagotavljate transparentnost (obveščanje preko e-pošte, oglasna deska ...)? Kako hitro so zaposleni seznanjeni s prihajajočimi spremembami?

Vse spremembe, plane ali pomembne odločitve, vezane na celotno podjetje, jasno in transparentno objavimo na table znotraj podjetja, ki so namenjene za obveščanje zaposlenih.

4. Imate nagrajevanje zaposlenih vezano tudi na nefinančne cilje? Prosim za navedbo katerega izmed nefinančnih ciljev.

Seveda, predvsem pomembna sta nam čistoča in red/skrb za strojni park in preostale prostore proizvodnje. Zaposlenega, ki poskrbi za te dve postavki, redno nagrajujemo.

Dodatna vprašanja:

1. Kako bi ocenili zrelost vašega podjetja na področju trajnosti na lestvici od 1 do 7, kjer je 1 nezrelo in 7 zrelo?

Ocenili bi jo kot oceno 5.

2. Ali menite, da vam dejavnost, v kateri delujete, omogoča trajnostno delovanje?

Da, nam omogoča. Nadalje bi rekel, da celo zahteva, da smo trajnostno vpeti v proces delovanja podjetja.

3. Ali ste seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju na območju Evropske unije, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju? Če da, kje ste se seznanili z njo?

Da, o njej so nas obvestili naši zunanji sodelavci, torej podjetja, ki skrbijo, da smo seznanjeni z vsemi morebitnimi spremembami na zakonodajnem in drugih področjih.

4. Kako menite, da bo nova Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje vašega podjetja (sploh ne bo; bo privedla do dodatnih administrativnih zahtev, dejansko bo vpeljala spremembo v naš poslovni model, nastala bo potreba po novem zaposlenem, ki se bo ukvarjal s področjem trajnosti, prinesla bo veliko dodatnih stroškov ...)?

Najverjetneje bo privedla do nekaterih dodatnih administrativnih zahtev, prav tako bomo za to porabili nekaj več časa.

Priloga 4: Izveden intervju s Podjetjem 3

1. Kakšna je vaša pozicija v podjetju?

Kot vodja projektov sem odgovorna za upravljanje raznolikih naročnikov in projektov, ki se raztezajo od enkratnih dogodkov do dolgoročnih kampanij. Moje delo zahteva obsežen nabor sposobnosti, ki mi omogočajo uspešno izvedbo vsakega projekta. Začnem z razumevanjem potreb naročnikov, kar pomeni, da učinkovito komuniciram in pridobim jasno sliko o njihovih ciljih in pričakovanjih. To znanje nato uporabim za načrtovanje, kjer ustvarim podrobne načrte, ki vključujejo časovne okvire, proračune, potrebne vire in mejnike. Moja koordinacijska sposobnost je ključna, saj usklajujem delo med različnimi oddelki ali zunanjimi izvajalci, zagotavljam, da se vse aktivnosti izvajajo pravočasno in v skladu s pričakovanji naročnika. Nadzor nad projektom mi omogoča, da spremljam napredek in se hitro odzovem na morebitne težave ali spremembe. Komunikacija je bistvena, saj moram redno obveščati naročnike o statusu projektov in biti odzivna na njihove povratne informacije. Moja prilagodljivost je nujna, saj se zahteve naročnikov ali okoliščine projekta lahko hitro spremenijo, jaz pa moram biti pripravljena na hitre prilagoditve. Moje naloge so tako predvsem oblikovanje določenih materialov, promocij in dogodkov.

2. Ali imate v podjetju določene trajnostne cilje in politiko poslovanja na področju trajnosti? (Če DA, ali so ti cilji kje formalno zapisani)?

V našem podjetju trenutno še nismo postavili konkretnih ciljev, vendar pa je prevladujoča miselnost, da moramo biti pri izvajanju projektov učinkoviti in hkrati trajnostni. To pomeni, da pristopam k vsakemu projektu z mislijo na dolgoročno uporabnost. Na primer, ko oblikujem oglasne materiale, se osredotočam na to, da so dovolj vsestranski, da jih podjetje lahko uporabi večkrat – ne samo na dogodku, ki ga organiziram, ampak tudi v prihodnosti na drugih dogodkih. To trajnostno miselnost vključujem v vse faze projekta, od načrtovanja in oblikovanja do izvedbe in evalvacije. Pri tem pazim, da so materiali izdelani kakovostno in da je njihova zasnova časovno neobčutljiva, kar omogoča njihovo ponovno uporabo. Prav tako spodbujam uporabo digitalnih virov, kjer je to mogoče, da zmanjšam potrebo po fizičnih materialih in s tem vpliv na okolje. Zavedam se, da je trajnost ključna ne samo za okolje, ampak tudi za dolgoročno finančno uspešnost podjetja. Zato si prizadevam, da bi bili naši projekti ne samo učinkoviti in uspešni v trenutku izvedbe, ampak da bi imeli dolgotrajen pozitiven vpliv na podjetje in njegovo blagovno znamko.

3. Če imate določene trajnostne cilje, kateri so ti cilji? (Oziroma mi posredujete dokument s cilji)

V našem podjetju cilji niso formalno definirani, vendar pa smo osredotočeni na vzpostavljanje dolgoročnih odnosov z naročniki. To je naša posebna oblika trajnosti, ki ne temelji le na okoljskih vidikih, ampak tudi na gradnji trdnih, dolgotrajnih partnerstev. Kot vodja projektov se zavedam, da je ključno razvijati globoko razumevanje potreb in ciljev naših naročnikov, kar mi omogoča, da jim nudim najboljše možno svetovanje. Z dolgoročnim sodelovanjem in kontinuiranim poznavanjem naročnikov lahko učinkovito

identificiram priložnosti za izboljšave in inovacije, ki so v korist tako naročnikom, kot tudi nam. Ko na primer naročnik želi izdelavo oglasnega materiala, lahko na podlagi našega poglobljenega poznavanja njihovega poslovanja predlagam rešitve, ki so ne samo učinkovite, ampak tudi trajnostne. To lahko vključuje uporabo bolj trajnostnih materialov ali predlaganje strategij, ki maksimirajo ponovno uporabo obstoječih materialov. Ker smo vzpostavili dolgoročne odnose, imam tudi pregled nad materiali, ki jih naročniki že imajo, kot so roll-up table. To mi omogoča, da jih opomnim na obstoječe vire, ki jih lahko ponovno uporabijo, s čimer prihranimo tako stroške, kot zmanjšamo okoljski vpliv. Ta pristop ne samo da krepi zaupanje med nami in naročniki, ampak tudi podpira našo skupno zavezanost k trajnosti.

4. Ali imate v podjetju uvedene ukrepe za zmanjšanje vpliva na okolje, kot so uporaba obnovljivih virov energije ali zmanjšanje emisij?

V naših pisarnah zaenkrat nismo uvedli posebnih ukrepov za zmanjšanje vpliva na okolje. Imamo pa pisarne na senčni lokaciji, da poleti ne potrebujemo klime zaradi senčne lege pisarn, vendar pa je to bolj naključje kot strateška odločitev. Kljub temu je to srečno naključje, pa vseeno prispeva k manjši porabi energije in zmanjšanju ogljičnega odtisa podjetja.

5. Ali imate vzpostavljene sisteme za zbiranje podatkov o vplivu podjetja na okolje? Če da, kako učinkoviti so ti sistemi?

Kot omenjeno v podjetju nimamo vzpostavljene trajnostne strategije, prav tako pa nimamo vzpostavljenih niti sistemov za zbiranje podatkov.

6. Ali na podlagi zbranih podatkov izračunavate ključne kazalnike uspešnosti (KPI) za spremljanje napredka na področju trajnosti?

Ne, saj podatkov ne zbiramo.

7. Če izračunavate KPI-je, katere KPI-je uporabljate?

Jih ne izračunavamo.

8. Ali vaše podjetje javno razkriva informacije o vplivu vašega delovanja na okolje?

Ne razkrivamo informacij o vplivu našega delovanja na okolje, saj jih niti ne zbiramo.

9. Kdo v vašem podjetju se ukvarja s področjem trajnosti? Imate za to področje zaposleno osebo ali najemate zunanje izvajalce oziroma se trenutno s tem še ne ukvarjate?

V podjetju ni nikogar, ki bi bil za to zadolžen, prav tako nimamo zunanjih sodelavcev.

10. Ali v podjetju izvajate izobraževanja zaposlenih na temo trajnosti? Če da, kako pogosto, katera izobraževanja?

Ne izvajamo izobraževanj.

11. Kako pogosto pri sprejemanju poslovnih in strateških odločitev upoštevate vpliv na okolje?

Dokaj pogosto oziroma vsakič, ko nam je to omogočeno. Predvsem gledamo na to, da uporabljamo materiale, ki so trajnostni, če je to le mogoče. Tudi ko so materiali izdelani, gledamo, da niso izdelani samo za določen tip dogodka oziroma da ne gre le za branding na tem dogodku. Vedno razmišljamo tudi, kako bodo naročniki to lahko še uporabili, torej da se ti materiali po enkratni uporabi ne zavržejo, ampak jih ima podjetje lahko za oglaševanje na več različnih dogodkih ali pa krasijo recimo njihove pisarne. V tem primeru gre za nekakšno »reciklažo« oglasnih materialov.

Tudi pri organiziranju dogodkov smo recimo pozorni, da je zavržene hrane čim manj, zato naročnike vedno prosimo za kar se da natančno oceno pričakujočih gostov. Tudi recimo za okrasitev dogodkov si želimo bolj trajnostnih materialov, torej namesto balonov najamemo recimo rastlinje/rože in na ta način primerno okrasimo dvorane in druge prostore.

12. Ali pri izboru dobaviteljev upoštevate njihov odnos do okolja? Kako pomemben je ta kriterij za vas?

Pri izboru dobaviteljev gledamo tudi na njihov odnos do okolja, predvsem nas zanima sodelovanje s tistimi, ki nam ponujajo čim bolj trajnostne oziroma inovativne rešitve, ki vseeno zadoščajo željam in potrebam naših naročnikov.

13. Ali ste v podjetju seznanjeni z ESG standardi in ali jih pri poslovanju uporabljate?

Seznanjeni smo z njimi, pa tudi uporabljamo jih pri našem poslovanju, vendar pa, kot že omenjeno, bolj na posreden način.

Odnos podjetja do okolja:

1. Ali pri svojem delovanju uporabljate obnovljive vire oziroma stremite k temu, da jih boste začeli uporabljati v bližnji prihodnosti? Katere obnovljive vire?

V našem podjetju trenutno ne uporabljamo obnovljivih virov, tudi v bližnji prihodnosti mislim da se ne bo kaj dosti spremenilo. Skrbimo pa za optimizacijo porabe energije, na primer z izklopom naprav, ki niso v uporabi, oziroma ko kupujemo novo opremo, smo pozorni tudi na to, da je energetska učinkovitejša.

2. Ali namenite v podjetju kaj pozornosti tudi temu, da si želite zmanjšati ogljični odtis? Na kakšen način?

Seveda tudi temu namenimo pozornost, predvsem na način, da zaposlene spodbujamo, da prihajajo v službo z javnim prevozom. Tudi v primeru skupnih sestankov, ki ne potekajo na sedežu podjetja, smo pozorni, da se odpeljemo z enim oziroma dvema avtomobiloma, odvisno od tega, koliko oseb mora biti prisotnih na sestanku, zagotovo pa pri tem izkoristimo vsa prosta mesta. Enako velja, ko organiziramo teambuildinge.

3. Ste seznanjeni z okoljskim standardom in regulativnimi zahtevami v vaši panogi? Jih izvajate in so za vas pomembne?

V naših panogi ni nekih splošno sprejetih okoljskih standardov, zato to vprašanje za nas ni relevantno.

4. Ali posvetite pozornost tudi zeleni obliki transporta (na primer parkirišče za kolesa za zaposlene, razne manjše nagrade za tiste, ki se največkrat pripeljejo v službo s kolesom, organizirate skupinski prevoz, ali pa morda to izvajate še na kakšen drug način?)

Kot že omenjeno, zaposlene spodbujamo, da uporabljajo javni prevoz. Prav tako imamo pred podjetjem tudi varovano parkirišče za kolesa, ki je na voljo vsem zaposlenim. V primeru skupnih službenih poti poskusimo prevoz optimizirati in porabiti najmanj prevoznih sredstev, kolikor nam to omogoča situacija.

Odnos podjetja do družbe:

1. Je vaša prioriteta skrb za delovno okolje zaposlenih (oziroma ali kdaj pride do poškodb pri delu ter na kakšen način te poškodbe minimizirate)?

Glede na panogo, v kateri delujemo, do poškodb pri delu ne pride. Pomembna pa je skrb za zaposlene, zato poskusimo ustvarjati dobro delovno okolje s prijetno energijo, saj se zavedamo, da to pomembno vpliva na učinkovitost in zadovoljstvo pri delu. Prav tako pa je to pomembno predvsem zaradi tega, ker v našem podjetju prevladuje ekipno delo in zelo pomembno je, da smo vsi v ekipi dobre volje in pripravljeni sodelovati oziroma si pomagati.

2. Ali posvečate pozornost tudi dobrim delovnim pogojem za vaše zaposlene? Na kakšen način?

V našem podjetju so zaposleni ključnega pomena, saj smo glavni »proizvajalni« faktor. Naši produkti so rezultat naših misli, idej in kreativnosti. Pogosto organiziramo skupne zajtrke, kjer nadrejeni poskrbijo za brezplačno dostavo hrane v pisarne, kar prispeva k dobremu vzdušju. Prav tako smo pozorni na rojstne dneve zaposlenih in jim pripravimo presenečenje, da pokažemo, kako pomembni so za nas. V podjetju imamo tudi tradicijo potopisnih predstavitev, kjer zaposleni, ki se vrnejo z zanimivega potovanja, prinesejo tradicionalno hrano iz obiskane države in delijo svoje dogodivščine. Ker se med seboj dobro razumemo, pogosto skupaj odidemo na malico in se družimo tudi izven delovnega časa, kar krepi našo ekipno dinamiko in občutek pripadnosti.

3. Na kakšen način skrbite za enakopravnost zaposlenih?

Zaupanje je temeljna vrednota v našem podjetju. Verjamemo v strokovnost vsakega zaposlenega na njegovem področju in izkušnje so pokazale, da se ta vera odraža v boljše opravljenem delu. Ko zaposlenim zaupamo in ne dvomimo o njihovih sposobnostih, se to pozitivno odraža na njihovo motivacijo in rezultatih.

4. Ali v vašem podjetju ponujate tudi možnost hibridnega dela oziroma dela od doma? Predvsem za tista delovna mesta, kjer je to mogoče.

Zaposlenim omogočamo možnost dela od doma dvakrat na mesec, ker je narava našega dela takšna, da za uspešno izvedbo projektov potrebujemo tesno ekipno sodelovanje in povezovanje med sodelavci.

Načini upravljanja podjetja:

1. Imate v podjetju določeno strukturo upravljanja in nadzora; na kakšen način jo izvajate?

Direktor zagotavlja, da imamo vsi v podjetju optimalno količino dela in ohranja pregled nad aktivnimi projekti ter prioriteta. Vsaj enkrat tedensko imamo strateški sestanek (po navadi ob ponedeljkih), kjer načrtujemo delo za prihajajoče dni, obravnavamo morebitne težave, razjasnimo nejasnosti in po potrebi razbremenimo zaposlene. Direktor je prav tako dostopen za kakršne koli nevšečnosti, vključno s potencialnim mobingom, in je vedno pripravljen prisluhniti svojim zaposlenim.

2. Je del vašega vsakdanjika spremljanje in zagotavljanje skladnosti z relevantnimi zakoni in predpisi?

Seveda, na področju zakonodaje sodelujemo tudi z zunanjimi sodelavci, ki nas obveščajo o vseh pomembnih spremembah, relevantnih za naše podjetje.

3. So ključne poslovne odločitve v podjetju transparentne? Na kakšen način zagotavljate transparentnost (obveščanje preko e-pošte, oglasna deska ...)? Kako hitro so zaposleni seznanjeni o prihajajočih spremembah?

Pogovor o pomembnih zadevah se začne interno med vodstvom podjetja, vključno z mano. Ko se pojavijo relevantne spremembe, skupaj določimo način komunikacije teh informacij preostalim zaposlenim. Pri večjih spremembah direktor skliče sestanek, na katerem obvesti zaposlene o novostih. V kolikor gre za manjše spremembe, pa so zaposleni seznanjeni o spremembah preko službene e-pšte, v kateri so navedene vse informacije, vključno z začetkom vpeljave spremembe in trajanja, v kolikor je to relevantno, oziroma na strateških sestankih. Tudi poslovanje podjetja je transparentno; po analizi rezultatov se zaposlenim predstavi uspešnost storitev in izpostavi posameznike z nadpovprečnimi dosežki ter se jih ob tem pohvali in s tem skuša dvigniti motivacijo tako njim, kot tudi preostalim v podjetju. Če je delo koga podpovprečno, se to obravnava diskretno na spodbudnem sestanku z direktorjem, brez da bi ostali zaposleni bili obveščeni o tem.

4. Imate nagrajevanje zaposlenih vezano tudi na nefinančne cilje? Prosim za navedbo katerega izmed nefinančnih ciljev.

V našem podjetju ne uporabljamo formalno določenih kriterijev za nagrajevanje, ne za finančne ne za nefinančne cilje. Namesto tega zaposlene nagrajujemo na podlagi njihovega truda in uspešnosti pri delu. Ko zaposleni izvedejo projekte na visoki ravni in je njihov trud

očiten v zadovoljstvu naročnikov, so za to primerno nagrajeni, običajno s povišicami. Drug pomemben faktor za nagrajevanje je število pridobljenih projektov, ki jih pogosto pridobijo tisti zaposleni, ki imajo odličen ugled in so znani po svoji strokovnosti.

Dodatna vprašanja:

1. Kako bi ocenili zrelost vašega podjetja na področju trajnosti na lestvici od 1 do 7, kjer je 1 nezrelo in 7 zrelo?

Zrelost našega podjetja bi ocenila z oceno 5.

2. Ali menite, da vam dejavnost, v kateri delujete, omogoča trajnostno delovanje?

Do neke mere, bi rekla da.

3. Ali ste seznanjeni z uvedbo Direktive o trajnostnem poročanju na območju Evropske unije, ki bo nadomestila trenutno Direktivo o nefinančnem poročanju? Če da, kje ste se seznanili z njo?

Seznanjena sem z Direktivo, vendar podrobnejših informacij o njej še nimam. Opazila sem, da tudi naši naročniki vse bolj poudarjajo trajnost v svojih poslovnih strategijah. Ker trenutne spremembe, ki jih prinaša Direktiva, za nas še niso relevantne, se nisem dodatno informirala. O Direktivi sem se nekoliko seznanila preko spleta, ob branju člankov in v pogovorih z naročniki, na katere bo imela Direktiva večji vpliv.

4. Kako menite, da bo nova Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na delovanje in poročanje vašega podjetja (sploh ne bo; bo privedla do dodatnih administrativnih zahtev, dejansko bo vpeljala spremembo v naš poslovni model, nastala bo potreba po novem zaposlenem, ki se bo ukvarjal s področjem trajnosti, prinesla bo veliko dodatnih stroškov ...)?

Menim, da če bo Direktiva o trajnostnem poročanju vplivala na nas, bo verjetno povečala obseg administrativnih opravil.